

ERICH MARIA REMARQUE

ZEI SUNT SINGURI

Pentru Paulette Goddard Remarque

1

Clerfayt opri mașina la o stație de benzină din fața căreia zăpada fusese curățată și claxonă. Niște ciori se ciorovăiau în jurul stâlpilor de telegraf iar în micul atelier din spatele benzinăriei cineva ciocănea într-o tablă. Ciocănitul încetă și un băiat de șaisprezece ani, cu un pulover roșu și ochelari cu ramă metalică, ieși afară.

— Fă-i plinul, zise Clerfayt, coborând din mașină.

— Cu Super?

— Da. La ora asta se mai poate mânca pe undeva?

Băiatul făcu semn spre clădirea de peste drum.

— Vizavi. Specialitatea de azi de la prânz a fost Platou de Berna. Să dau jos lanțurile?

— De ce?

— Mai sus șoseaua e și mai înghețată ca aici.

— Tot defileul?

— Prin defileu nu puteți trece. De ieri e iar închis. Cu o mașină sport atât de joasă nici nu reușiți să treceți pe acolo.

— Nu? zise Clerfayt. Mă faci curios.

— Și dumneavoastră pe mine, replică băiatul.

Cârciuma era neaerisită și mirosea a bere răsuflată și iarnă lungă. Clerfayt comandă carne Bündner, pâine, brânză și o carafă de Aigle. Chemă chelnerița să-i aducă mâncarea pe terasă. Nu era foarte frig afară. Cerul era imens și de culoarea gențianei.

— S-o stropesc nițel cu furtunul? întrebă băiatul de la benzinărie. Nu i-ar strica de loc.

— Nu. Curăță numai parbrizul.

Mașina nu fusese spălată de mult și acest lucru era vizibil. O ploaie neașteptată după Aix transformase praful roșu al țărmlui de la St. Raphael, adunat pe masca radiatorului și pe aripi, într-un model oriental; la aceasta se adăugaseră stropii din băltoacele străzilor din mijlocul Franței și noroiul aruncat pe caroserie de roțile din spate a nenumărate camioane în timpul depășirilor. De ce am venit oare aici? se gândi Clerfayt. Pentru schi e și așa prea târziu. Iar mila? Mila e un prost tovarăș de călătorie și o destinație și mai proastă.

De ce nu mă duc la München? Sau la Milano? Dar ce să fac la München? Sau la Milano? Sau oriunde în altă parte? Am obosit, gândi el. Am obosit să rămân și am obosit să-mi iau rămas bun. Sau poate am obosit numai să iau decizii? Dar, la urma urmei, ce decizii ar fi de luat? Bău vinul și se întoarse în cârciumă.

Fata spăla pahare în spatele tejghelei. Capul împăiat al unei capre negre privea țintă, cu ochi de sticlă, pe deasupra ei și a lui Clerfayt, reclama unei berării din Zürich lipită pe peretele de vizavi. Clerfayt scoase din buzunar o sticlă plată, îmbrăcată în piele.

— Puteți să mi-o umpleți cu coniac?

— Courvoisier, Rémy-Martin, Martell?

— Martell.

Fata începu să toarne coniacul cu un pahar. O pisică intră și se frecă de picioarele lui Clerfayt. El își mai luă două pachete de țigări și chibrituri și își plăti consumația.

— Țștia sunt kilometri? întrebă afară băiatul în pulover roșu, arătând spre bordul mașinii.

— Nu, mile.

Băiatul scoase un fluierat admirativ.

— Păi atunci ce căutați aici în Alpi? Cu așa un bolid ar trebui să fiți pe autostradă.

Clerfayt îl privi atent. Lentile lucitoare, nas cărn,

coșuri, urechi clăpăuge — o ființă care tocmai schimbase melancolia copilăriei cu toate defectele semi-maturității.

— În viață nu faci întotdeauna ce ar trebui să faci, fiule, zise el. Chiar dacă ești conștient de acest lucru. În asta poate uneori să rezide farmecul vieții. 'Nțeles?

— Nu, răspunse băiatul, trăgând zgomotos aer pe nas. Dar telefoane de avarie găsiți pe tot parcursul defileului. Ajunge să sunați, în caz că vă împotmoliți. Venim noi să vă luăm. Iată numărul nostru.

— Aici n-aveți Saint-Bernarzi cu butoiașe de rachiu la gât?

— Nu. Coniacul e prea scump și câinii s-au făcut prea șmecheri. Au început să bea și rachiu. În schimb, acum avem boi. Boi zdraveni pentru remorcare.

Băiatul susținu privirea lui Clerfayt cu ochelarii săi lucitori.

— Tu îmi mai lipseai astăzi, zise acesta în cele din urmă. Un filozof în vârf de munte! Te pomenești că te mai cheamă și Pestalozzi sau Lavater?

— Nu, Göring.

— Poftim?

— Göring. Băiatul își dezveli dantura din care lipsea un dinte din față. Dar Hubert pe numele mic.

— Ceva rudă cu ...

— Nu, îl întrerupse Hubert. Noi suntem Göringi din Basel. Dacă am fi dintre ceilalți, n-ar mai fi nevoie să fac aici plinul zi de zi. Atunci am primi o pensie grasă.

Clerfayt rămase o clipă tăcut.

— O zi ieșită din comun, zise el apoi. Cine s-ar fi așteptat la așa ceva? Numai bine, fiule, în viața ta viitoare. Ai fost o surpriză.

— Dumneavoastră, nu. Sunteți pilot de curse, nu-i așa?

— De ce?

Hubert Göring arătă spre numărul aproape șters de noroiul de pe masca radiatorului.

Ești și detectiv pe deasupra! Clerfayt urcă în mașină. Poate ar fi mai bine să fii pus la popreală cât de curând, ca omenirea să poată fi ferită de o nouă

calamitate. Când vei fi deja prim-ministru, va fi prea târziu.

Porni motorul.

— Ați uitat să plătiți, declară Hubert. Patruzeci și doi de frăncuți.

Clerfayt îi dădu banii.

— Frăncuți! repetă el. Uite, treaba asta mă liniștește. O țară în care banii au un nume de alint nu poate deveni dictatură.

O oră mai târziu mașina se împotmoli. Câteva lespezi de zăpadă de pe povârniș se prăbușiseră și troieniseră drumul.

Clerfayt ar fi putut întoarce și coborî iar în vale, dar n-avea chef să reîntâlnească atât de curând privirea de peste a lui Hubert Göring. În afară de aceasta, nu îi plăcea să se întorcă din drum. Așa că rămase liniștit în mașină, fumă câteva țigări, bău coniac, ciuli urechile la croncănitul ciorilor și-l așteptă pe Dumnezeu.

Dumnezeu apăru după câtăva vreme sub forma unui plug de curățat zăpada. Clerfayt împărți restul de coniac cu șoferul. Apoi omul o luă înainte și începu să curețe cu mașina sa zăpada de pe drum. Părea că taie cu ferăstrăul un uriaș copac alb, doborât la pământ, preschimbându-l în cercuri de așchii sclipitoare care, în lumina piezișă a soarelui, răsfrângeau toate culorile curcubeului.

Două sute de metri mai încolo drumul era din nou liber. Plugul se trase la margine și mașina lui Clerfayt lunecă pe lângă el. Șoferul îi făcu semn cu mâna din urmă. Purta, la fel ca Hubert, un jersey roșu și ochelari. De aceea Clerfayt nu se angajase în altă conversație în afara celei sigure și comode despre zăpadă și rachiu; un al doilea Göring în aceeași zi, ar fi fost totuși prea mult.

Hubert mințise: sus trecătoarea nu era închisă. Mașina urca acum cu repeziciune și deodată valea se căscă înaintea lui Clerfayt, adâncă, albastră și reavănă în dimineața proaspătă de iarnă și, risipit în ea, ca într-o cutie cu jucării, se ivi satul cu acoperișuri albe, o

turlă piezișă de biserică, patinoare, câteva hoteluri și primele lumini aprinse în case. El opri o clipă mașina și privi în vale. Apoi coborî încet, luând curbele cu atenție. Pe aici, pe undeva, într-un sanatoriu se afla Hollmann, copilotul său, care se îmbolnăvisese acum un an. Medicul pusese diagnosticul de tuberculoză și Hollmann răsese. Doar așa ceva nu mai exista în secolul antibioticelor și al ciupercilor miraculoase, și chiar dacă exista, primeai un pumn de tablete, un număr de injecții și te făceai sănătos. Însă leacurile miraculoase nu fuseseră atât de glorioase și de infailibile, cum li se dusese vestea, mai ales în cazul unor oameni care crescuseră în timpul războiului și nu prea avuseseră ce să mănânce.

În timpul cursei de o mie de mile din Italia, Hollmann avusese — înainte de a ajunge la Roma — o hemoragie și Clerfayt fusese nevoit să-l lase la depou. Medicul insistase să-l trimită pentru câțva timp la munte. Hollmann protestase vehement, conformându-se în cele din urmă; însă cele câteva luni se făcuseră aproape un an.

Motorul începu deodată să tușească. Bujiiile, se gândi Clerfayt; iarăși! Așa se întâmplă când conducând, nu-ți stă mintea la condus! Lăsa mașina să meargă la vale, fără motor, apoi, ajungând pe drum drept, opri și deschise capota.

Erau, ca de obicei, bujiile celui de al doilea și al patrulea cilindru, care erau ancrasate. El le deșurubă, le curăță, le montă la loc și porni din nou mașina. Acum motorul funcționa și Clerfayt apăsă cu mâna accelerația de câteva ori, pentru a îndepărta uleiul de prisos. Când se îndreptă de spate, văzu caii unei sănii ce venea din partea opusă, speriindu-se de uruitul neașteptat al motorului. Se ridicară în două picioare și smuciră sania de-a curmezișul șoselei în direcția mașinii sale. El le sări în față, apucă hățurile calului din stânga și se lăsă târât.

După câteva salturi, animalele se opriră; tremurau și aburul răsuflării lor plutea în jurul capetelor. Ochii lor înspăimântați păreau ochii unor creaturi antediluviene. Clerfayt dădu grijuliu drumul hățurilor.

Caii se opriră fornăind și sunându-și zurgălăii. El văzu că nu erau cai obișnuiți, de înhămat la sanie.

Un bărbat solid, care purta o căciulă de blană neagră, se ridică în picioare în sanie și începu să le vorbească liniștitor animalelor. Lângă el ședea o femeie tânără care se ținea strâns de speteaza banchetei. Avea un ten măsliniu și ochi foarte deschiși la culoare.

— Îmi pare rău că v-am speriat, spuse Clerfayt. Nu m-am gândit că aici caii nu sunt obișnuiți cu mașinile.

Bărbatul se mai ocupă o vreme de animale, apoi lăsă hățurile mai moale și se întoarse pe jumătate:

— Nu cu mașini care fac un asemenea zgomot, replică el distant. În tot cazul, aș fi putut să strunesc caii și singur. Multe mulțumiri că ați vrut să ne salvați.

Clerfayt ridică privirea. Dădu de un chip arogant, pe care se răsfrângea o urmă de batjocură, ca și cum bărbatul s-ar fi amuzat politicos de faptul că voise să facă pe eroul în mod inutil. Nu i se întâmplase de mult ca de la prima vedere cineva să-i displacă atât de profund.

— Nu pe dumneavoastră am vrut să vă salvez, replică el sec, ci propria-mi mașină de tălpile saniei dumneavoastră.

— Sper că nu v-ați murdărit inutil din această cauză.

Bărbatul se întoarse iar spre cai. Clerfayt se uită la femeie. Probabil de aceea, gândi el, vroia să rămână el eroul.

— Nu, nu m-am murdărit, răspunse el tărăgănat. Pentru asta e totuși nevoie de mai mult!

Sanatoriul Bella Vista se afla pe o colină deasupra satului. Clerfayt parcă mașina pe un loc neted, lângă intrare, unde se aflau câteva sănii. Opri motorul și puse o pătură pe capotă, pentru a-l păstra încălzit.

— Clerfayt! strigă cineva dinspre intrare.

Se întoarse și, spre mirarea sa, îl văzu pe Hollmann alergând spre el. Îl crezuse țintuit la pat.

— Clerfayt! striga Hollmann. Ești tu cu adevărat?

— Cât se poate de adevărat! Și tu? Umbli brambura? Credeam că ești la pat.

Hollmann râse.

— Așa ceva e demodat aici! îl bătu pe Clerfayt pe umăr și își pironi privirea asupra mașinii.

— Mi s-a părut că aud în vale mugetul lui Giuseppe și credeam că e o halucinație. Apoi v-am văzut urcând încoace. Așa o surpriză! De unde vii?

— De la Monte Carlo.

— Nu mai spune! Hollmann nu-și mai găsea astâmpărul. Și cu Giuseppe, bătrânul leu! Credeam deja că m-ați uitat!

Lovi ușor cu palma capota mașinii. Participase cu ea la șase raliuri și tot în ea avusese prima hemoragie mai puternică.

— Sper că e tot Giuseppe, nu-i așa? Nu vreun frate mai mic?

— Giuseppe e. Dar nu mai intră în raliu; l-am cumpărat de la fabrică. Acum e scos la pensie.

— Ca și mine!

Clerfayt ridică privirea.

— Tu nu ești la pensie, tu ești în concediu!

— Un an! Asta nu mai e concediu! Dar hai înăuntru. Trebuie să sărbătorim revederea! Ce bei? Tot vodcă?

Clerfayt încuviință din cap.

— Aveți vodcă aici?

— Pentru oaspeții hotelului se găsesc de toate. Acesta e un sanatoriu modern.

— Așa se pare. Arată ca un hotel.

— Asta e în spiritul tratamentului. Terapie modernă. Suntem vilegiaturiști. Nu mai suntem pacienți. Cuvintele "boală" și "moarte" sunt tabu. Ignorate. Psihologie aplicată. E foarte eficientă pentru moral; cu toate acestea se moare. Ce-ai făcut la Monte Carlo? Ai luat parte la raliu?

— Da. Nu mai citești rubrica sportivă?

Hollmann păru o clipă stingherit.

— La început am făcut-o, apoi am renunțat. Stupid, nu?

— Nu, dimpotrivă. Citește-o când o să pilotezi iar.

— Da, spuse Hollmann gânditor. Când o să pilotezi iar! Și când o să câștig la Loterie Lozul cel Mare. Cu cine ai intrat în cursă?

— Cu Torriani.

Se îndreptară spre intrare. Povârnișurile erau roșii în lumina asfințitului. Schiori țâșneau, ca niște virgule negre, prin lumina sclipitoare.

— E frumos aici, spuse Clerfayt.

— Da, e o închisoare frumoasă.

Clerfayt nu răspunse. El cunoștea alte închisori.

— Torriani e acum copilotul tău? întrebă Hollmann.

— Nu. Când unul, când altul. Te aștept pe tine.

Nu era adevărat. Clerfayt îl avea de o jumătate de an pe Torriani drept copilot la cursele de mașini sport. Dar cum Hollmann nu mai citea rubrica sportivă, aceasta era o minciună comodă.

Ea avu asupra lui Hollmann efectul unei băuturi. O dungă fină de stropi de sudoare apăru din senin pe fruntea sa.

— Ai făcut ceva la raliu? întrebă el.

— Nimic. Am fost prea înceți.

— De unde ați pornit?

— Din Viena. A fost o idee trăsniță. Am fost opriți de fiecare patrulă sovietică. Toți credeau că vrem să-l răpim pe Stalin sau că avem încercătură de dinamită. De fapt nici n-am vrut să câștig, ci doar să-mi încerc noua mașină.

— Ce străzi au ăia în zona rusească?

— Mai rău ca în era glaciară.

Hollmann râse.

— Asta a fost răzbunarea lui Giuseppe! Înainte de asta unde ai mai concurat?

Clerfayt ridică mâna.

— Hai să bem ceva! Și fă-mi o favoare: în primele zile hai să vorbim despre orice, din partea mea despre orice, numai despre curse și automobile, nu!

— Dar bine, Clerfayt! Despre ce altceva atunci?

— Numai câteva zile.

— Ce e? S-a întâmplat ceva?

— Nimic. Sunt obosit. Aș vrea să mă odihnesc și

câteva zile să nu mai aud nimic despre aiurelile astea afurisite. Despre nerozia de a pune oamenii să gonească încolo și înapoi pe mașini prea rapide. Sper că mă înțelegi.

— Desigur, spuse Hollmann. Dar ce-i cu tine? Ce s-a întâmplat?

— Nimic, răspunse Clerfayt nerăbdător. Sunt doar superstițios, ca oricare altul. Contractul meu expiră și n-a fost încă reînnoit. Mi-e frică de deochi, asta-i tot.

— Clerfayt, spuse Hollmann. Cine s-a accidentat?

— Ferrer, într-un rahat de cursă penibilă și ne semnificativă, undeva pe coastă.

— Mort?

— Încă nu. Dar i s-a amputat un picior. Și muierea aia nebună, care se tot ținea de el, falsa baroană, evită să-l vadă. Stă la cazinou și bocește. Nu vrea un infirm. Hai, dă-mi acum un rachiou! Ultimul meu strop de coniac a dispărut în gâtulejul șoferului unui plug de curățat zăpada, care e mai înțelept ca noi; nu depășește cinci kilometri la oră.

Se așezară la o măsuță lângă fereastră. Clerfayt se uită în jur.

— Țștia sunt toți bolnavi?

— Nu. Și sănătoși aflați în vizită la bolnavi.

— Desigur. Și cei cu fețele palide sunt bolnavii?

Hollmann răs.

— Țștia sunt sănătoșii. Sunt palizi pentru că au urcat de curând. Ceilalți care sunt bronzați ca niște sportivi sunt bolnavii care se află aici de mult timp.

O fată aduse un pahar de oranjadă pentru Hollmann și o carafă mică cu vodcă pentru Clerfayt.

— Cât ai de gând să rămâi? întrebă Hollmann.

— Câteva zile. Unde pot să stau?

— Cel mai bine la Hotel Palace. Acolo e un bar bun.

Clerfayt se uită la paharul cu oranjadă.

— De unde știi?

— Acolo ne ducem când mai facem câte-o escapadă.

— Escapadă?

— Da, în câte-o noapte când vrem să ne simțim sănătoși. E interzis, dar când îl lovește pe câte unul

amocul, îi prinde mai bine decât să poarte o discuție fără succes cu Dumnezeu pe tema bolii sale.

Hollmann scoase o sticlă plată din buzunarul de la piept și își turnă din ea în pahar.

— Gin, zise el. Și ăsta ajută.

— Nu aveți voie să beți? întrebă Clerfayt.

— Nu e strict interzis, dar așa e mai simplu.

Hollmann puse sticla la loc în buzunar.

— Aici sus ajungi să fii cam copilăros.

O sanie opri în fața intrării. Clerfayt observă că era aceeași pe care o întâlnise pe șosea. Din ea coborî bărbatul cu căciula de blană.

— Știi cine e? întrebă Clerfayt.

— Femeia?

— Nu, bărbatul.

— Un rus. Îl cheamă Boris Wolkow.

— Bieloros?

— Da. Dar, ca o variație, nu e nici vreun fost mare prinț, nici sărac. Se pare că taică-său a deschis când trebuia un cont la Londra și s-a aflat, când nu trebuia, la Moscova; a fost împușcat. Soția cu copilul au reușit să scape. Se zice că ea și-ar fi cusut în corset smaralde cât nuca. În 1917 se mai purtau corsete.

Clerfayt izbucni în râs.

— Ești o adevărată agenție de detectivi! De unde știi toate astea?

— Aici ajungem să aflăm curând totul unul despre altul, replică Hollmann, cu o undă de amărăciune în glas. Peste o săptămână, când trece sezonul sportiv, satul ăsta nu mai e decât un târgușor în care se bârfește tot restul anului.

Un grup de oameni în haine negre trecu pe lângă ei, vorbind tare în spaniolă.

— Pentru un sătuc păreți să fiți destul de internaționali, observă Clerfayt.

— Așa și suntem. Moartea încă nu dă semne de șovinism.

— Nu mai sunt chiar așa de sigur de asta.

Clerfayt privi spre ușă.

— Asta e soția rusului?

Hollmann se întoarce să se uite.

— Nu.

Rusul și femeia intrară în sală.

— Și ei sunt amândoi bolnavi? întrebă Clerfayt.

— Da. Nu arată, nu-i așa?

— Nu.

— Așa se întâmplă de obicei. O perioadă arăți înfloritor. Apoi figura nu mai ține, dar atunci nici nu mai umbli de colo-colo.

Rusul și femeia rămaseră lângă ușă. Bărbatul încerca să o convingă de ceva. Ea îl ascultă, scutură apoi cu putere din cap și porni cu pași repezi spre fundul sălii. Bărbatul privi în urma ei și așteptă o clipă, apoi ieși și urcă în sanie.

— Se pare că au avut o mică ceartă, zise Clerfayt, nu fără o oarecare satisfacție.

— Așa ceva se întâmplă la noi în orice clipă. Toți cei de aici o cam iau razna după o vreme. Psihoza lagărului de prizonieri. Proporțiile se răstoarnă; fleacurile devin importante și lucrurile cu adevărat importante trec pe planul doi.

Clerfayt îl privi cu atenție pe Hollmann.

— Și cu tine se întâmplă la fel?

— Și cu mine. Nu poți privi țintă mereu același punct.

— Cei doi locuiesc și ei aici?

— Numai femeia; bărbatul locuiește în altă parte.

Clerfayt se ridică.

— Mă duc acum la hotel. Unde putem lua masa de seară împreună?

— Aici. Avem o sală de mese unde e permis și accesul vizitatorilor.

— Bine. La ce oră?

— La șapte. La nouă trebuie să fiu în pat. Ca la școală.

— Ca în armată, zise Clerfayt. Sau înainte de cursă. Îți mai aduci aminte, la Milano, cum ne ușuia antrenorul în hotel ca pe niște găini?

Chipul lui Hollmann se luminează.

— Gabrielli? Mai există?

— Bineînțeles. Ce i se poate întâmpla? Antrenorii mor în pat — ca generalii.

Femeia care venise cu rusul se întoarse. La ieșire fu oprită de o femeie căruntă, care îi spuse ceva cu voce joasă și tăioasă. Ea nu ripostă și se răsuci pe loc. Nehotărâtă, se opri, apoi îl văzu pe Hollmann și veni la el.

— Crocodilul nu mai vrea să mă lase să ies, șopti ea. Susține că nu am voie. Că o să mă pârască lui Dalai-Lama dacă mai încerc...

Se întrerupse.

— El e Clerfayt, Lillian, făcu Hollmann prezentările. Ți-am povestit de el. Mi-a făcut o surpriză și a venit să mă vadă.

Femeia înclină din cap. Păru să nu-l recunoască pe Clerfayt și se întoarse iar spre Hollmann.

— Zice că trebuie să stau în pat, răbufni ea iritată. Și asta numai pentru că am avut puțină febră zilele trecute. Dar eu nu mă las întemnițată. Nu în seara asta! Mai rămâneți?

— Da, luăm masa în antecamera infernului.

— Vin și eu.

Îi salută din cap pe Clerfayt și Hollmann și plecă.

— Toate astea trebuie să ți se pară cam tibetane, zise Hollmann. Antecamera infernului se numește aici sala în care au acces vizitatorii. Dalai-Lama e, bineînțeles, profesorul, Crocodilul — sora șefă.

— Și femeia?

— Se numește Lillian Dunkerque. Belgiancă, din mamă rusoaică. Părinții sunt amândoi morți.

— De ce se enervează așa din asemenea fleacuri?

Hollmann ridică din umeri. Dintr-o dată arăta obosit.

— Ți-am spus deja că aici toți o cam iau razna. Mai ales când moare cineva.

— A murit cineva?

— Da, o prietenă de-a ei. Ieri, aici în sanatoriu. Nu interesează pe nimeni, dar de câte ori se întâmplă, parcă moare și ceva din fiecare. Ceva speranță, probabil.

— Da, zise Clerfayt. Dar asta e peste tot la fel.
Hollmann încuviință din cap.

— Aici încep să moară când se face primăvară. Mai mult ca iarna. Ciudat, nu ți se pare?

2

Etajele superioare ale sanatoriului nu mai arătau a hotel; erau spitale. Lillian Dunkerque se opri în fața camerei în care murise Agnes Somerville. Auzi voci și zgomote și deschise ușa.

Sicriul nu mai era acolo. Ferestrele erau larg deschise și două femei de serviciu tocmai frecau podelele. Apa clipocea pe dușumea, mirosea a Lysol și a săpun, mobilele erau mutate de la locul lor și lumina electrică străpungea, tăioasă, fiecare ungher al încăperii.

Lillian crezu o clipă că greșise camera. Apoi văzu, aruncat pe un dulap, ursulețul de pluș care fusese mascota moartei.

— Au și ridicat-o deja? întrebă ea.

Una dintre femeile de serviciu se îndreptă de spate.

— A fost dusă la Numărul Șapte. Aici trebuie să facem curățenie. Mâine dimineață vine deja altcineva.

— Mulțumesc.

Lillian închise ușa. Cunoștea Numărul Șapte. Era o încăpăre mică, lângă liftul de bagaje. Morții erau aduși acolo, pentru că astfel puteau fi transportați mai ușor în timpul nopții la subsol. Ca niște bagaje, gândi Lillian. Și în urma lor se ștergea cu apă, săpun și Lysol orice semn al trecerii lor.

În camera Șapte era întuneric. Nu mai erau nici lumânările. Sicriul fusese deja închis. Trântiseră capacul peste fața îngustă, delicată, și părul roșu, strălucitor, și îl strânseseră bine șuruburile. Totul era pregătit pentru transport. Florile fuseseră luate de pe sicriu; zăceau într-o bucată de pânză cerată alături, pe

o masă. Pânza avea inele cu sfori, astfel încât florile să poată fi transportate toate odată. Coroanele zăceau alături, stivuite una peste alta, ca pălăriile într-un magazin de pălării. Draperiile nu erau trase și ferestrele stăteau deschise. Era foarte frig în încăpere. Luna pătrundea înăuntru cu lumina ei alburie.

Lillian venise să mai vadă o dată moarta. Era prea târziu. Nimeni nu va mai revedea vreodată chipul palid și părul strălucitor, care fuseseră cândva Agnes Somerville. În noaptea aceasta sicriul va fi coborât în taină și transportat pe o sanie la crematoriu. Acolo, în iureșul năvalnic al focului, el va începe să ardă, părul roșu va mai sfârâi odată, răspândind scânteii, corpul încremenit va mai zvâcni o dată în flăcări, revenit parcă la viață — și apoi totul se va prăbuși, preschimbându-se în cenușă, neant și puțină palidă amintire.

Lillian privi sicriul. Dar dacă mai trăiește! o fulgeră un gând. Nu s-ar putea întâmpla să-și fi revenit în lădoiul ăsta necruțător de scânduri? Oare nu se întâmplă uneori? Cine știe cât de des. Se cunosc doar puținele cazuri în care cei aflați în stare de moarte aparentă au fost salvați, dar cine știe câți nu s-au sufocat în tăcere, fără a fi găsiți vreodată? Nu se putea întâmpla ca acum, tocmai acum, în bezna strâmtă a mătășii foșnitoare, Agnes Somerville să încerce să țipe din gâtulejul uscat, fără să poată articula un singur sunet? Sunt nebună, gândi Lillian; ce-mi trece prin cap? N-ar fi trebuit să vin aici! De ce am făcut-o? Din sentimentalism? Din zăpăceală? Sau din această curiozitate morbidă, de a-ți pironi încă odată privirea într-un chip lipsit de viață, ca într-un abis, căruia i-ai putea totuși smulge un ultim răspuns? Lumină, gândi ea, trebuie să fac lumină!

Porni spre ușă dar dedată se opri și ascultă încordată. I se păru că aude, foarte încet, dar deslușit, un râcâit ca de unghii zgâriind mătasea. Răsuci repede comutatorul. Lumina violentă a lămpii fără abajur din tavan alungă noaptea, luna și groaza! Aud fantome, am luat-o razna, își zise ea. A fost propria mea rochie! Unghiile mele. N-a fost o ultimă, obosită rămășiță de

viață care a mai zvâcnit o dată.

Privi din nou, lung, sicriul care zăcea acum în lumina stridentă. Nu, lada aceasta neagră, lustruită, cu mânere de bronz nu mai conținea nici un fel de viață. Dimpotrivă — în ea era ferecată cea mai sumbră amenințare cunoscută de omenire. Nu mai era Agnes Somerville, prietena ei, cea care zăcea acolo, în rochia ei aurie, cu sângele închegat și plămâni intrați în putrefacție; nu mai era nici copia de ceară a unui om pe care lichidele închise în el începeau să-l descompună; nu, în această ladă stătea la pândă numai NIMICUL absolut, umbra fără de umbră, neantul incomprehensibil, cu foamea sa veșnică de celălalt neant, care sălășluia în orice fir de viață și creștea, care se năștea odată cu omul și care se afla și în ea, Lillian Dunkerque, crescând în tăcere, devorându-i una după alta zilele vieții, pentru a rămâne în cele din urmă numai El, învelișul său urmând să fie împachetat, aidoma celui de aici, într-o ladă neagră, de gunoi și putreziciune. Bâjbâi în spatele ei după clanță. În clipa în care o atinse, clanța se răsuci brusc în mâna ei. Își înăbuși un țipăt. Ușa se deschise. În fața lui Lillian se afla un îngrijitor buimac, care o privea cu ochi holbați.

— Ce se întâmplă aici? bâigui el. De unde ați apărut?

Aruncă peste umărul ei o privire în încăperea în care acum perdelele se zbăteau în bătaia curentului.

— Doar era încuiat! Cum ați intrat? Unde e cheia?

— Nu era încuiat.

— Cineva înseamnă atunci că... Îngrijitorul se uită la ușă. Uite-o aici!

Își trecu mâna peste față.

— Știți, pentru o clipă am crezut...

— Ce?

El arată spre sicriu.

— Am crezut că sunteți dumneavoastră și ...

— Păi, eu sunt, șopti Lillian.

— Cum?

— Nimic.

Omul făcu un pas în cameră.

— Nu m-ați înțeles. Am crezut că sunteți moarta. Ca să vezi! Și nu se poate spune că n-am văzut destule la viața mea... Râse.

— Asta se cheamă o sperietură în miez de noapte! Dar ce faceți aici? Numărul 18 a fost deja înșurubat.

— Cine?

— Numărul 18. Nu știu numele. De fapt nici nu e nevoie. Când vine sorocul, nici cel mai frumos nume nu mai folosește la nimic.

Îngrijitorul stinse lumina și încuie ușa.

— Bucurați-vă că nu sunteți dumneavoastră înăuntru, domnișoară, zise el blajin.

Lillian scotoci în buzunar și scoase o monedă.

— Luați asta pentru sperietura pe care ați tras-o din cauza mea.

Îngrijitorul se înclină și-și trecu, mulțumit, palma peste obrajii nerași.

— Vă mulțumesc din suflet. O să-i împart cu colegul meu, Josef. După așa o treabă tristă, un rachiou de secară pică foarte bine. Nu puneți prea tare la inimă, domnișoară. Odată și-odată toți trebuie să ne obișnuim cu asta.

— Da, zise Lillian. Asta e o consolare. O consolare într-adevăr minunată, nu-i așa?

Se afla în camera ei. Caloriferele țiuiau. Toate luminile ardeau. Sunt nebună, gândi ea. Mi-e frică de noapte. Mi-e frică de mine însămi. Ce să fac? Pot să iau un somnifer și să las lumina aprinsă. Pot să-l sun pe Boris și să stau cu el de vorbă. Întoarse mâna după telefon, dar nu ridică receptorul. Știa dinainte ce i-ar fi spus. Știa, oare, și că avea dreptate? Omul are stropul său de rațiune pentru a recunoaște că nu poate trăi numai după cele ce-i dictează ea. Se trăiește prin sentimente, și, în cazul lor, dreptatea nu ajută la nimic.

Se chirci într-un fotoliu, lângă fereastră. Am douăzeci și patru de ani, gândi ea. Tot atâția câți avea și Agnes. De patru ani sunt aici, sus. Înainte de asta, timp de aproape șase ani, a fost război. Ce cunosc eu din viață? Distrugere, ruină, fuga din Belgia, lacrimi, frică, moartea părinților mei, foametea și apoi boala pricinuită

de înfometare și pribegie. Înainte de asta am fost copil. Abia îmi amintesc cum trebuie să fi arătat orașele noaptea, pe timp de pace. Miile de lumini și strălucitoarea lume a străzilor. Ce mai știu eu din toate acestea? Nu mai cunosc decât camuflajele și ploaia de bombe dezlănțuită din bezna de nepătruns, și apoi ocupațiile, și teama, refugiile și frigul. Fericirea? Cum se mai scorojise acest cuvânt nesfârșit, care odinioară îmi apărea atât de strălucitor în vise! O cameră neîncălzită însemna deja fericire, o pâine, un beci, un loc adăpostit de focul gloanțelor. Apoi urmasse sanatoriul. Privi afară, pe fereastră. Jos aștepta o sanie lângă intrarea de serviciu. Poate era deja sania pregătită Agnesei Somerville. Acum un an sosise răsând, cu blănuri și flori la intrarea principală a sanatoriului; acum părăsea clădirea în taină, pe ușa din dos, ca și cum nu și-ar fi achitat nota de plată. Acum șase săptămâni își făcuse planul de plecare împreună cu Lillian. Plecarea: năluca, Fata Morgana, care nu venea niciodată.

Telefonul sună. Ea șovăi o clipă, apoi ridică receptorul.

— Da, Boris. Ascultă încordată. Da, Boris. Da, sunt rezonabilă. Da, știu că mult mai mulți oameni mor de infarct și cancer. Am citit statisticile, Boris, da, știu că nouă ni se pare numai că aici sus trăim atât de legați unul de celălalt. Da, mulți se vindecă, e adevărat, noile tratamente... da, Boris, sunt rezonabilă, sigur că da, nu, nu veni, da, te iubesc, Boris, sigur. Puse receptorul în furcă.

— Rezonabilă, murmură ea și privi lung în oglinda din care o fixa propriul său chip, străin, cu ochi străini. Rezonabilă. Dumnezeuule, gândi ea, am fost prea mult timp rezonabilă! Și la ce bun? Ca să ajung numărul 20 sau 30 din Camera Șapte de lângă liftul pentru bagaje? Ceva într-o ladă neagră, care să-i îngrozească pe toți?

Se uită la ceas. Mai erau câteva minute până la ora nouă. Noaptea se întindea întunecată și nesfârșită înaintea ei, plină de panică și plictiseală, amestecul acela îngrozitor ce caracteriza sanatoriul; panica în fața bolii și plictiseala vieții ordonate care laolaltă deveneau

insuportabile, deoarece contrastul nu ducea la nimic altceva decât la un sentiment copleșitor de totală neajutorare.

Lillian se ridică în picioare. Acum nu trebuia să rămână singură! Cu siguranță mai erau câțiva oameni jos — cel puțin Hollmann cu vizitatorul său.

În sala de mese, în afară de Hollmann și de Clerfayt se mai aflau trei sud-americieni, doi bărbați și o femeie scundă, cam durdulie. Toți trei erau îmbrăcați în negru; toți trei tăceau. Stăteau ca niște movilițe negre în mijlocul încăperii, sub lampa strălucitoare.

— Vin din Bogotá, zise Hollmann. Au fost chemați telegrafic. Fiica bărbatului cu ochelari cu ramă de baga era pe moarte, însă de când sunt ei aici, fetei îi merge dintr-o dată mai bine. Acum nu știu ce să facă — să ia avionul înapoi sau să rămână aici.

— De ce nu rămâne mama, iar ceilalți să plece?

— Femeia grasă nu e mama fetei. E mama ei vitregă; ea are banii din care trăiește Manuela. De fapt, nici unul nu vrea să rămână, nici măcar tatăl. Aproape că o uitaseră pe Manuela. Trimiteau regulat cecul și trăiau în Bogotá — Manuela trăia aici, de cinci ani, și le scria în fiecare lună câte o scrisoare. Tatăl și mama vitregă au între timp copiii lor, pe care Manuela nu-i cunoaște. Toate bune și frumoase, până când fetei i-a venit proasta inspirație să moară. Bineînțeles că au fost nevoiți să vină, din pricina reputației. Femeia n-a vrut să-l lase pe bărbatu-său să plece singur. E mai bătrână decât el și e geloasă, mai ales că știe că e prea grasă. Și-a adus cu ea și întăriri — pe frate-său. Oricum, în Bogotá se vorbise deja că ea o alungase pe Manuela din casă; acum vrea să arate că o iubește. Nu este deci o simplă chestiune de gelozie, ci și de prestigiu. Dacă s-ar întoarce singură, lumea ar începe iar să clevetească. Așa că stau aici și așteaptă.

— Și Manuela?

— De cum au sosit, taică-său și maică-sa vitregă i-au arătat o dragoste fierbinte, fiindcă se așteptau să moară din clipă în clipă. Biata Manuela, care n-a știut niciodată ce înseamnă dragostea, a fost atât de fericită,

încât a început să își revină. Acum părinții sunt deja nerăbdători. În afară de asta se îngrașă de la o zi la alta, căci îi bântuie o foame nervoasă și se ghiftuiesc cu vestitele specialități de dulciuri locale. Peste o săptămână o vor urî pe Manuela, că nu moare destul de repede.

— Sau se vor obișnui cu sătucul acesta pitoresc, vor cumpăra prăvălia cu dulciuri și se vor stabili aici, zise Clerfayt.

Hollmann râse.

— Ai o fantezie macabră.

— Dimpotrivă. Doar experiențe macabre. Dar de unde știi tu toată povestea?

— Ți-am mai spus că aici nu există secrete. Sora Cornelia Wehrli vorbește spaniola și este confidenta mașterei.

Cele trei figuri întunecate se ridicară de la masă. Nu schimbaseră un singur cuvânt în tot acest răstimp. Ceremonioși și demni, porniră, unul în urma celuilalt, spre ușă.

În prag, aproape că se ciocniră de Lillian Dunkerque, care intră atât de intempestiv, încât femeia cea grasă se sperie și se dădu la o parte, cu un țipăt ascuțit de pasăre.

Lillian veni grăbită la masa lui Hollmann și a lui Clerfayt, răsucindu-se apoi să-i arunce o privire femeii.

— De ce țipă? șopti ea. Doar nu sunt o nălucă! Sau poate totuși? Deja? Își căută oglinjoara. În seara asta, par să înspăimânt pe toată lumea.

— Pe cine ai mai speriat? întrebă Hollmann.

— Pe un îngrijitor.

— Pe Josef? Cum așa?

— Nu, pe celălalt, care îl ajută pe Josef. Îl știi sigur. Hollmann încuviință din cap.

— Pe noi nu ne sperii, Lillian.

Ea puse oglinjoara deoparte.

— Crocodilul a trecut pe aici?

— Nu. Trebuie să apară din clipă în clipă și să ne

dea afară. E punctuală ca un majur prusac.

— Josef e la poartă la noapte. M-am informat. Putem ieși. Vii și dumneata?

— Unde? La barul de la Palace?

— Unde altundeva?

— La barul de la Palace nu e nici o mișcare, zise Clerfayt. De acolo vin.

Hollmann râse.

— Pentru noi e întotdeauna destulă mișcare. Chiar dacă nu-i picior de om. Totul dinafară sanatoriului ni se pare palpitant. Aici am ajuns să fim modești.

— Putem să ne strecurăm acum, zise Lillian Dunkerque. În afară de Josef, nu mai stă nimeni de pază. Celălalt îngrijitor mai are puțină treabă.

Hollmann ridică din umeri.

— Am puțină temperatură, Lillian. Așa, dintr-odată, tocmai în seara asta, naiba știe de ce! Poate pentru că am revăzut azi mașina aia nespălată a lui Clerfayt.

O femeie de serviciu intră și începu să așeze scaunele pe mese, pentru curățenie.

— Am mai făcut noi escapade și când aveam temperatură, zise Lillian.

Hollmann o privi stânjenit.

— Știu. Dar nu astăzi, Lillian.

— Tot din cauza mașinii ăleia nespălate?

— Poate. Dar Boris? El nu vrea să vină?

— Boris crede că dorm la ora asta. Azi după-amiază l-am silit deja să iasă cu mine. N-ar face gestul încă o dată.

Femeia de serviciu trase perdelele la o parte. Impunător și dușmănos, decorul hibernal apăru dintr-odată îndărătul geamurilor — povârnișurile argintate de lumina lunii, pădurea întunecată, zăpada. Cei trei oameni păreau rătăciți în peisajul dezvăluit pe neașteptate. Femeia de serviciu începu să stingă lămpile de pe pereți. Cu fiecare lumină ce se stinge, peisajul părea să facă încă un pas spre oamenii din încăpere.

— Uite-l pe Crocodil, zise Hollmann.

Sora-șefă se oprise în ușă. Zâmbea cu dantura ei puternică și ochii reci, tăioși.

— Păsările de noapte, ca de obicei! Programul s-a încheiat, doamnelor și domnilor!

Nu comentă nimic despre faptul că Lillian nu se dusesse la culcare.

— Programul s-a încheiat, repetă ea. La culcare! La culcare! Mai e și mâine o zi.

Lillian se ridică de la masă.

— Sunteți chiar așa de sigură?

— Foarte sigură, replică sora-șefă cu o voioșie deprimantă. Pe dumneavoastră vă așteaptă pe noptieră un somnifer, domnișoară Dunkerque. Vă veți odihni, ca în brațele lui Morfeu.

— Ca în brațele lui Morfeu, repetă Hollmann scârbit după plecarea ei. Crocodilul e regina clișeelor. Astă seară încă a fost milostivă. De ce oare trebuie aceste polițiste ale sănătății să trateze pe fiecare om care ajunge într-un spital, cu o asemenea îngrozitor de îngăduitoare superioritate, ca și cum ar fi copil mic sau cretin?

— E răzbunarea pentru meseria pe care o au, răspunse Lillian enervată. Dacă infirmierele și chelnerii n-ar avea asta, ar muri din pricina complexelor de inferioritate.

Se aflau în holișorul din fața liftului.

— Unde mergeți acum? îl întrebă Lillian pe Clerfayt.

El ridică privirea.

— La barul de la Palace.

— Mă luați și pe mine?

El șovăi o clipă. Avea oarecare experiență în materie de rusoaice exaltate. Sau numai pe jumătate rusoaice. Apoi însă își aminti scena cu sania și chipul arogant al lui Wolkow.

— De ce nu? zise atunci.

Ea zâmbi neajutorată.

— Nu-i așa că e dezolant? Să cerșești puțină libertate, ca un alcoolic ultimul pahar înainte de închidere? Nu vi se pare jalnic? Clerfayt scutură din cap.

— Eu însumi am făcut-o destul de des.

Ea îl privi pentru prima oară cu atenție.

— Dumneavoastră? întrebă ea. De ce și dumneavoastră?

— Fiecare are motivele sale, chiar și o piatră. Unde să vin să vă iau? Sau mergeți chiar acum cu mine?

— Nu. Trebuie să ieșiți pe ușa principală. Crocodilul stă acolo de pază. Coborâți prima serpentină, de acolo faceți rost de o sanie, apoi o luați la dreapta, până în spatele sanatoriului, la intrarea de serviciu. Voi ieși pe acolo.

— E-n regulă.

Lillian intră în lift. Hollmann se întoarse spre Clerfayt.

— Sper că nu te deranjează că nu vin și eu în seara asta?

— Sigur că nu. Doar nu plec mâine.

Hollmann îl privi întrebător.

— Și Lillian? Ai fi preferat să rămâi singur?

— În nici un caz. Cine ar vrea să rămână singur?

Clerfayt traversă holul pustiu și ieși. O singură luminiță mai era aprinsă lângă ușă. Prin ferestrele mari lumina lunii cădea în romburi late pe podea. Lângă ușă stătea Crocodilul.

— Noapte bună, spuse Clerfayt.

— Good night, răspunse ea, și el nu-și putu explica de ce vorbise dintr-odată în engleză.

Coborî serpentinele până găsi o sanie.

— Ai putea să tragi prelata? îl întrebă pe birjar.

— În seara asta? Păi nu mai e chiar așa frig!

Clerfayt nu vroia să o așeze pe Lillian într-o sanie deschisă, dar n-avea nici chef de explicații.

— Pentru dumneata nu, pentru mine însă da. Vin din Africa, spuse el. În concluzie, ai putea să tragi prelata?

— Asta-i altceva. Birjarul coborî greoi de pe capră și ridică prelata. E bine așa?

— Da. Acum întoarce te rog la sanatoriul Bella Vista și oprește la intrarea din spate.

Lillian Dunkerque era deja acolo și aștepta. Își

pusese pe umeri o etolă îngustă, subțire, de breitschwanz. Clerfayt nu s-ar fi mirat dacă ar fi văzut-o apărând în rochie de seară, fără palton.

— Totul a mers strună, șopti ea. Am cheia lui Josef. Îi dau o sticlă de rachiu pentru asta.

Clerfayt o ajută să urce în sanie.

— Unde vă e mașina? întrebă ea.

— La spălat.

Când sania întoarse și trecu prin fața intrării principale a sanatoriului, ea se trase înapoi, la adăpostul prelatei.

— În seara asta n-ați adus mașina din cauza lui Hollmann? întrebă ea după o vreme.

El o privi.

— De ce din cauza lui Hollmann?

— Ca să nu o vadă. Ca să-l cruțați.

Era adevărat. Clerfayt observase că, la vederea lui Giuseppe, Hollmann fusese cuprins de o prea mare agitație.

— Nu, răspunse el. Mașina trebuia neapărat spălată.

Scoase un pachet de țigări.

— Dați-mi și mie una, spuse Lillian.

— Aveți voie să fumați?

— Bineînțeles, replică ea, atât de tăios, încât el simți imediat că nu era adevărat.

— Nu am decât Gauloises. Tutunul negru, greu, al Legiunii străine.

— Le cunosc. Le-am fumat în timpul ocupației.

— La Paris?

— Într-un beci din Paris.

El îi oferi foc.

— De unde ați venit astăzi? întrebă ea. De la Monte Carlo?

— Nu, de la Vienne.

— Vienne? în Austria?

— Vienne, în apropiere de Lyon. Cu siguranță nu cunoașteți localitatea. E un orașel adormit, a cărui unică faimă constă în unul dintre cele mai bune restaurante franțuzești — Hotel de Pyramide.

— Ați venit prin Paris?

— Ar fi fost un ocol prea mare. Parisul e mult mai departe, spre nord.

— Pe unde ați venit?

Clerfayt se miră că dorea să știe atât de exact.

— Ruta obișnuită, zise el. Prin Belfort și Basel. Am avut ceva treabă în Basel.

Lillian rămase o vreme tăcută.

— Cum a fost? întrebă apoi.

— Ce anume? Drumul? Plictisitor. Cer cenușiu și câmpie până la Alpi.

O auzi respirând în întuneric. Apoi, la lumina fugară din vitrina unei ceasornicării pe lângă care trecură îi văzu chipul. Avea o expresie ciudată, de mirare, batjocură și durere.

— Plictisitor? repetă ea. Câmpie? Dumnezeule, ce n-aș da, să nu mai fiu nevoită să văd munții ăștia!

Brusc înțelese de ce îl chestionase atât de amănunțit. Pentru bolnavii de aici, de sus, munții erau zidurile care le îngrădeau libertatea. Îi făceau să răsufle în voie, uneori le dădeau și speranță, dar de părăsit nu puteau să-i părăsească. Lumea lor se mărginea la această așezare și de aceea fiecare veste de jos, din vale, era o veste din paradisul pierdut.

— De cât timp sunteți aici? întrebă el.

— De patru ani.

— Și când puteți coborî iar în vale?

— Întrebați-l pe Dalai-Lama, răspunse cu amărăciune. Îmi tot promite la interval de câteva luni, așa cum guvernele falite fac promisiuni de la un cincinal la altul.

Sania opri la intersecția cu strada principală. O ceată de turiști în costume de ski trecu gălăgioasă pe lângă ei. O femeie foarte blondă, într-un pulover albastru își puse brațele după grumazul calului. Calul fornăi.

— Hai, Daisy dragă! strigă unul din turiști.

Lillian își aruncă țigara cu gest repezit, în zăpadă.

— Oamenii ăștia plătesc o groază de bani ca să urce aici. Să nu-ți vină să mori de răs?

— Nu, răspunse Clerfayt liniștit.

Sania o luă din loc.

— Mai dați-mi o țigară, ceru Lillian.

Clerfayt îi întinse pachetul.

— Sunt convinsă că nu înțelegeți nimic, murmură ea. Că te poți simți aici ca într-un lagăr de prizonieri. Nu ca într-o închisoare; de acolo, cel puțin; știi când scapi. Ca într-un lagăr unde nu există procese și judecată.

— Înțeleg, zise Clerfayt. Am trecut și eu prin așa ceva.

— Dumneavoastră? Printr-un sanatoriu?

— Lagăr. În război. Dar la noi era tocmai invers. Eram închiși într-un ținut de șes mlăștinos și Munții Elveției erau pentru noi întruchiparea visului de libertate. Îi vedeam din lagăr. Unul dintre ai noștri, care se trăgea din părțile acelea, ne înnebunea cu poveștile lui. Dacă ni s-ar fi oferit atunci eliberarea în schimbul promisiunilor a trăi câțiva ani în munții aceia, cred că mulți am fi acceptat. Să-ți vină iar să mori de răs, nu?

— Nu. Și dumneavoastră ați fi acceptat?

— Eu aveam un plan de evadare.

— Cine nu avea! Ați evadat?

— Da.

Lillian se aplecă înainte.

— Ați reușit să fugiți? Sau ați fost iarăși prins?

— Am reușit. Altfel n-aș fi acum aici. N-a survenit nici un incident.

— Și celălalt? întrebă ea după o vreme. Cel care povestea mereu despre munți?

— A murit de tifos în lagăr. Cu o săptămână înainte de eliberare.

Sania opri în fața hotelului. Clerfayt observă că Lillian nu avea galoși. O ridică în brațe, o trecu peste porțiunea cu zăpadă și o lasă jos în fața intrării.

— O pereche de pantofi de satin salvată, zise el. Vreți într-adevăr să mergeți la bar?

— Da. Simt nevoia să beau ceva.

În bar, schiori încălțați în bocanci grei tropăiau încolo și înapoi pe ringul de dans. Chelnerul le puse o

masă într-un colț.

— Vodcă? îl întrebă pe Clerfayt.

— Nu. Ceva fierbinte. Vin fiert sau grog.

O privi pe Lillian.

— Care din două?

— Vodcă. Mai înainte nu tot asta ați băut?

— Da, dar înainte de masă. Hai să cădem de acord asupra unei băuturi pe care francezii o numesc "Bunul Dumnezeu în pantaloni de catifea". Un Bordeaux.

Observă că îl fixa cu neîncredere. Probabil credea că vrea să o trateze ca pe o bolnavă și să o menajeze.

Nu vă păcălesc, zise el. Aș comanda același vin și dacă aș fi singur. Vodcă putem bea mâine, înainte de masă câtă vreți. Vom strecura clandestin o sticlă în sanatoriu.

— Bine. Atunci să bem vinul pe care l-ați băut ieri seară jos, în Franța, la Hotel de Pyramide din Vienne.

Clerfayt fu surprins că reținuse denumirile. Trebuie să fiu cu băgare de seamă cu ea, gândi el, cine reține nume atât de ușor, reține și alte lucruri.

— A fost un Bordeaux, zise el, un Lafite Rothschild.

Nu era adevărat. În Vienne băuse un vin ușor de regiune, care nu se exporta, dar nu era necesar să dea explicații.

— Aduceți-ne un Château Lafite 1937, dacă aveți, îi spuse chelnerului. Și nu-l încălziți cu un șervet fierbinte. Aduceți-l mai bine așa cum a stat în pivniță.

— Îl avem șambrat, domnul meu.

— Ce noroc!

Chelnerul se duse la bar și se întoarse aproape imediat.

— Sunteți căutat la telefon, domnule Clerfayt.

— De cine?

— Nu știu, domnule. Să întreb?

— De la sanatoriu! zise Lillian nervoasă. Crocodilul?

— O să aflăm imediat. Clerfayt se ridică de la masă. Unde e cabina?

— Afară, în dreapta, lângă ușa dinspre bar.

— Aduceți între timp vinul. Deschideți sticla și lăsați-l să răsuflă.

— Crocodilul a fost? întrebă Lillian, când îl văzu întorcându-se.

— Nu. De la Monte Carlo.

Clerfayt ezită un moment, însă când îi văzu chipul luminându-i-se, se gândi că poate nu îi strica să audă că și în altă parte erau oameni care mureau.

— De la un spital din Monte Carlo, zise el. A murit un cunoscut de-al meu.

— Trebuie să vă întoarceți?

— Nu. Nu mai e nimic de făcut. Cred chiar că a fost un noroc pentru el.

— Un noroc?

— Da. Se accidentase în timpul unei curse și ar fi rămas infirm.

Lillian îl țintui cu privirea. Nu-i venea să-și creadă urechilor. Ce tâmpenii barbare îndruga intrusul ăsta sănătos?

— Nu vă gândiți că uneori și infirmii doresc să trăiască? întrebă ea foarte încet, dintr-o dată plină de ură.

Clerfayt nu răspunse imediat. Vocea aspră, metalică, disperată a femeii care îl sunase îi stăruia încă în urechi. Ce să mă fac? Ferrer n-a lăsat nimic! Nici un sfaț! Vino! Ajută-mă! Sunt în impas! Tu ești de vină. Toți sunteți de vină! Voi, cu raliurile voastre blestemate!

Se scutură de toate aceste ecouri.

— Depinde, îi spuse lui Lillian. Acest om era îndrăgostit la modul absurd de o femeie, care îl înșela cu fiecare mecanic. Și era un pasionat pilot de curse, care însă n-ar fi depășit niciodată media. Tot ce își dorea de la viață erau victoriile în marile curse și femeia aceasta. A murit înainte de a afla adevărul și despre una, și despre alta, și a murit fără să știe că femeia nu mai vroia să-l vadă, fiindcă îi fuseseră amputate picioarele. La asta mă refer când spun că a avut noroc.

— Poate că, totuși, ar mai fi dorit să trăiască!

— Nu știu, răspunse Clerfayt, dintr-odată iritat. Dar am văzut oameni murind în împrejurări mai jalnice. Dumneavoastră, nu?

— Ba da, zise Lillian încăpățânată. Dar toți ar mai fi

dorit să trăiască.

Clerfayt tăcu. Ce tot îndrug aici? gândi el. Și la ce bun? Dar nu cumva vorbesc atât de mult ca să mă conving pe mine însumi de un lucru pe care nu îl cred? Vocea aceea aspră, glacială, metalică a prietenei lui Ferrer la telefon, îl urmărea încă.

— Nimeni nu scapă, zise el în cele din urmă nerăbdător. Și nimeni nu știe când și cum îl va lovi soarta. Cine poate să se târguiască cu timpul? Ce înseamnă o viață lungă? Un trecut îndelungat. Iar viitorul se întinde întotdeauna numai până la următoarea răsuflare. Sau până la următoarea cursă. Despre asta nu se știe nimic.

Ridică paharul.

— Să bem pentru aceasta!

— Pentru ce?

— Pentru nimic. Pentru puțin curaj, eventual.

— Am obosit de atâta curaj, zise Lillian. Și de atâtea consolări. Povestiți-mi mai bine cum e jos, în vale. De cealaltă parte a munților.

— Dezolant. Nimic altceva în afară de ploaie. De săptămâni întregi.

Ea își puse încet paharul pe masă.

— Ploaie! exclamă, ca și cum ar fi spus: Viață. Aici n-a mai plouat din octombrie. A nins numai. Aproape că am uitat cum arată ploaia.

Ningea când ieșiră. Clerfayt chemă un birjar cu un fluierat. Urcară serpentinele. Se auzea clinchetul zurgălăilor de la hamuri. Drumul se întindea tăcut în întunericul viscolit. După o vreme, auziră din susul muntelui alți zurgălăi. Birjarul opri la o răscruce lângă un felinar, ca să-i facă loc celuiilalt care venea de sus. Calul tropăia și fornăia. Cealaltă sanie lunecă prin zăpada răscolită aproape fără zgomot, pe lângă ei. Era o sanie joasă, pentru transport, pe care se află o ladă lungă, învelită în pânză cerată, neagră. Lângă ladă se vedea o foaie de cort, de sub care ieșeau la iveală flori, și o a doua, aruncată peste o stivă de coroane.

Birjarul își făcu semnul crucii și își îndemnă calul să pornească. Parcurseră ultimele curbe în tăcere și opriră în fața intrării laterale a sanatoriului. Un bec electric, la adăpostul unui clopot de porțelan arunca pe zăpadă un cerc de lumină galbenă. În el se aflau câteva frunze verzi, rupte. Lillian coborî din sanie.

— Nu ajută la nimic, zise ea cu un zâmbet silit. Poți uita o vreme, dar scăpare nu este.

Deschise ușa.

— Mulțumesc, murmură ea. Și iertați-mă, n-am fost o companie foarte plăcută. Dar nu puteam rămâne singură în seara aceasta.

— Nici eu.

— Dumneavoastră? De ce?

— Din același motiv. V-am povestit. Telefonul de la Monte Carlo.

— Dar spuneți că a fost un noroc.

— Există diferite feluri de noroc. Iar omul spune multe. Clerfayt își înfundă mâna în buzunarul paltonului.

— Iată rachiul de cireșe pe care l-ați promis îngrijitorului. Și iată și sticla dumneavoastră de vodcă. Noapte bună.

3

Când Clerfayt se trezi, văzu un cer acoperit și auzi vântul zgâlțâind ferestrele.

— Foehnul, zise chelnerul. Vântul care te face să te simți obosit. Îl simți întotdeauna în oase cu câteva zile înainte. Atunci locurile fracturilor încep să doară.

— Sunteți schior?

— Nu, la mine sunt răni din război.

— Elvețian fiind?

— Eu sunt austriac, zise chelnerul. La mine s-a terminat cu schiul. Nu mai am decât un picior. Dar n-o să vă vină să credeți ce rău mă doare, pe o vreme ca asta, cel pe care nu îl am.

— Cum e zăpada?

— Între noi fie spus: lipicioasă ca mierea. După buletinul hotelului: bună, proaspătă, la altitudini mai mari afânată.

Clerfayt hotărî să amâne schiatul. Era oricum obosit; chelnerul părea să aibă dreptate în privința vântului. Avea și dureri de cap. Coniacul de azi-noapte, se gândi. De ce mai băuse după ce o adusese înapoi la sanatoriu pe fata aceea ciudată, cu amestecul ei de tristețe metafizică și poftă de viață? Ciudați oameni aici sus — oameni fără piele. Și eu am fost odată tot cam așa, gândi el. Acum o mie de ani. M-am schimbat radical. A trebuit. Dar ce a mai rămas din mine? Ce, în afară de puțin cinism, ironie și falsă superioritate? Și ce va urma? Cât timp mai putea oare să participe la curse? Oare nu depășise deja vârsta? Ce urma apoi? Ce îl mai aștepta? O slujbă, ca reprezentant al vreunei uzine de automobile, undeva într-un orășel de provincie, și bătrânețea care se apropia încet, cu serile nesfârșite, puterile sleite, amintirea, care durea, resemnarea, care năruia, șabloanele și năluca unei existențe care se epuiza în reiterări anoste? Tristețea metafizică e molipsitoare, conchise el și se ridică. Mijlocul vieții, fără țintă și fără capăt. Își îmbracă paltonul și în buzunar dădu peste o mănușă neagră de catifea. O găsisse ieri pe masă, când se întorsese singur la bar. Lillian Dunkerque o uitase probabil acolo. El o vârâse în buzunar, cu gândul de a i-o înapoia, mai târziu, la sanatoriu.

Mersese o oră prin zăpadă când, lângă drum, la marginea pădurii, descoperi o clădire mică, pătrată, cu o cupolă rotundă, din care ieșea fum negru. Se opri. În el se trezi amintirea dezgustătoare a unui lucru pe care încercase să-l uite, irosindu-și câțiva ani de viață inutilă.

— Ce e acolo? îl întrebă pe un băietan care dădea la o parte zăpada din fața unei prăvălii.

— Acolo? Crematoriul, domnule.

Clerfayt înghiți în sec. Deci nu se înșelase.

— Aici? zise apoi. De ce aveți aici un crematoriu?
— Pentru cei de la spital, bineînțeles. Pentru morți.
— Pentru ei e nevoie de un crematoriu? Mor chiar așa de mulți?

Băietanul se rezemă în lopată.

— De câțeva vreme, nu, domnule. Dar mai de mult, înainte de război, înainte de primul război, vreau să spun și după aceea erau mulți morți pe-aici. La noi iarna e lungă, și iarna e greu să sapi gropi. Totul e înghețat bocnă. Crematoriul e mult mai practic. Pe-al nostru îl avem de aproape treizeci de ani.

— Treizeci de ani? Aceasta înseamnă că îl aveți înainte să fie la modă. Cu mult înainte de exploatarea în masă.

Flăcăul nu pricepu ce vroia Clerfayt să spună cu aceasta.

— Noi aici am fost întotdeauna pentru lucrurile practice, domnule. E și mai ieftin. Oamenii nu mai vor să cheltuiască atâția bani cu transportul cadavrelor. Odinioară era altfel. Multe familii își trimiteau morții în patrie, în sicrie de zinc sigilate. Erau alte vremuri.

— Cred și eu.

— Și-ncă cum! Ar trebui să-l auziți odată pe taică-meu povestind despre asta! Așa a văzut toată lumea.

— Cum, "așa"?

— Ca însoțitor de cadavre, zise băietanul, mirat de atâta ignoranță. Oamenii mai aveau pe atunci pioșenie, domnule. Nu-și lăsau morții să călătorească singuri. Cu atât mai puțin peste ocean. Tatăl meu cunoaște de exemplu toată America de Sud, ca pe propriul său buzunar. Oamenii de acolo erau bogați și țineau întotdeauna să li se trimită morții. Asta se întâmpla înainte ca avioanele să fie folosite atât de des: transportul se făcea cu trenul sau vaporul, cu toată pompa, așa cum se cuvine. Sigur că dura săptămâni întregi. Și pe urmă mâncarea, domnul meu, mâncarea asigurată însoțitorului de cadavre! Taică-meu a păstrat toate listele de bucate și le-a dat la legat. Într-o călătorie — însoțea o distinsă doamnă chiliană — s-a îngrășat cu

peste 15 kilograme. Totul era gratis, și berea, și pe lângă toate acestea mai primea și un cadou frumos la livrarea sicriului. Pe urmă — băiatul privi neprietenos spre clădirea mică, pătrată, din care acum mai adia doar o pală de fum — pe urmă a apărut crematoriul. La început era numai pentru oamenii de nici o religie, dar acum a devenit foarte la modă.

— Așa este, confirmă Clerfayt. Nu numai aici.

Băiatul încuviință din cap.

— Lumea nu mai are respect în fața morții, zice taică-meu. Cele două războaie sunt de vină; au murit prea mulți oameni. Milioane întregi. Asta i-a distrus meseria, zice taică-meu. Acum și rudele de peste ocean își incinerează morții și urna cu cenușa e trimisă în America de Sud par-avion.

— Fără însoțitor?

— Fără însoțitor, domnule.

Fumul din crematoriu contenise. Clerfayt scoase un pachet de țigări și îl întinse băiatului cel vorbăreț.

— Ar fi trebuit să vedeți trabucurile pe care le-a adus tata cu el, zise acesta, scoțând o țigară și examinând-o cu atenție. Havane, domnule, cele mai bune din lume. Lăzi întregi! I-a părut rău să le fumeze, și atunci le-a vândut pe la hoteluri.

— Cu ce se ocupă acum tatăl dumitale?

— Acum avem florăria asta. Băiatul arătă spre prăvălia în fața căreia se aflau. Dacă aveți nevoie de ceva, domnule, să știți că suntem mai ieftini ca tâlharii din sat. Și uneori avem marfă splendidă. Chiar azi-dimineață a venit un lot proaspăt. Nu aveți nevoie de nimic?

Clerfayt chibzui. Flori? De ce nu? Le-ar putea trimite la sanatoriu belgiencei răzvrătite, cu sânge rusesc. Poate ar însenina-o. Iar dacă prietenul ei, rusul cel arogant, ar afla, cu atât mai bine. Intră în florărie.

Se auzi zbârnâind o sonerie. Din spatele unei draperii apăru un bărbat care ar fi putut trece drept o încrucișare între un chelner și un paracliser. Purta un costum închis la culoare și era surprinzător de scund. Clerfayt îl privi plin de curiozitate. Și-l închipuise mai

musculos, dar apoi îi trecu prin minte că de fapt nu trebuise să care personal sicriele.

Prăvălia era sărăcăcioasă, florile banale, în afara câtorva, care erau într-adevăr foarte frumoase și nu se potriveau deloc cu atmosfera generală. Clerfayt văzu o vază cu liliac alb și o ramură lungă de orhidee albe.

— Proaspete ca roua! zise omulețul. Abia azi au sosit. Această orhidee e un exemplar de soi. Ține cel puțin trei săptămâni. E o specie rară.

— Vă pricepeți la orhidee?

— Da, domnule. Am văzut multe soiuri. Și în străinătate.

În America de Sud, se gândi Clerfayt. Poate că după livrarea sicriilor făcea din când în când și câte o mică expediție în junglă, ca să aibă ce povesti mai târziu copiilor săi uimiți și copiilor copiilor săi.

— Ambalați-le, vă rog, zise apoi scoțând din buzunar mănusa neagră de catifea a lui Lillian.

— Puneți-o și pe aceasta alături. Aveți un plic și un cartonaș?

Se întoarse în sat. Pe drum i se păru că simte încă fumul grețos de dulceag al crematoriului. Știa că nu putea fi adevărat. Deși foehnul îngrămădise fumul în vale, Clerfayt se afla acum mult prea departe, ca să mai poată mirosi ceva. Era doar amintirea cuptoarelor care ardeau zi și noapte — cuptoarele din vecinătatea lagărului în care fusese ținut prizonier. Cuptoare pe care vroia să le uite.

Intră într-o cârciumă.

— Un rachiu de cireșe dublu.

— Luați o prunișoară, zise cârciumarul. Avem una excelentă. Rachiul de cireșe e îndoit prea mult cu apă.

— Prunișoara nu?

— E mai puțin cunoscută și nu se exportă. Încercați-o numai.

— Fie. Dă-mi una dublă.

Cârciumarul umplu paharul până sus. Clerfayt îl goli pe nerăsuflăte.

— Asta mai zic și eu dușcă! Dar mai simțiți vreun gust în felul ăsta?

— N-am vrut să simt nici un gust, am vrut să-mi alung un gust anume. Mai dă-mi una. De data aceasta o voi degusta cum se cuvine.

— Dublă?

— Dublă.

— Atunci iau și eu una, zise cârciumarul. E o boală molipsitoare.

— Și pentru cârciumari?

— Eu nu sunt decât pe jumătate cârciumar; pe jumătate sunt artist. În timpul liber pictez. M-a învățat un vilegiaturist.

— Bine, zise Clerfayt. Atunci hai să bem pentru artă. E unul din puținele lucruri pentru care se mai poate bea cu o oarecare siguranță în zilele noastre. Peisajele n-au arme. Salut!

Se duse la garaj să se intereseze de starea lui Giuseppe. Mașina se afla chiar în fundul halei mari, luminate difuz și era parcată cu radiatorul spre zid. Clerfayt se opri la intrare. În semiîntuneric văzu pe cineva la volan.

— Ucenicii dumneavoastră se joacă aici de-a piloții de cursă? îl întrebă pe proprietarul garajului, care venise cu el.

— Nu e ucenic. Zice că e un prieten de-al dumneavoastră.

Clerfayt se uită mai atent și îl recunoscu pe Hollmann.

— Nu e adevărat? întrebă proprietarul.

— Ba da. De cât timp e aici?

— Nu de mult. De vreo cinci minute.

— E prima oară că vine?

— Nu, a mai fost și azi-dimineață, dar n-a stat decât foarte puțin.

Hollmann stătea cu spatele la Clerfayt, la volanul lui Giuseppe. Nu încăpea nici o îndoială că în închipuirea lui participa la o cursă. Se auzea declic-ul

schimbătorului de viteze.

Clerfayt rămase câteva minute pe gânduri, apoi îi făcu semn proprietarului să-l urmeze și ieși.

— Să nu-i spuneți că l-am văzut, îi zise.

Omul încuviință din cap, fără cea mai mică urmă de curiozitate.

— Lăsați-l să facă ce vrea cu mașina. Uitați — Clerfayt scoase din buzunar cheile mașinii — dați-i-le, dacă întreabă de ele. Dacă nu, băgați-le în contact când e plecat și lăsați-le acolo. Pentru data viitoare. Desigur, fără să porniți motorul. Ați înțeles?

— Să-l las să facă tot ce vrea. Și cu cheile?

— Și cu mașina, zise Clerfayt.

Îl întâlni pe Hollmann la masa de prânz, în sanatoriu. Arăta obosit.

— Foehnul, zise el. Toți se simt îngrozitor pe o vreme ca asta. Dorm prost, adânc și bântuiți de vise trăsnete. Și tu?

— Mahmureala obișnuită. Am băut prea mult.

— Cu Lillian?

— După aceea. Aici sus nu observi nimic în timp ce bei, în schimb a doua zi...

Clerfayt se uită prin sala de mese. Nu era multă lume. Sud-americanii ședeau într-un colț. Lillian nu era.

— Pe așa o vreme majoritatea stau în pat, zise Hollmann.

— Ai ieșit pe-afară?

— Nu. Ai vreo veste despre Ferrer?

— E mort.

Rămaseră tăcuți o vreme. Nu era nimic de spus.

— Ce faci după-amiază? întrebă Hollman în cele din urmă.

— Dorm și umblu hai-hui. Nu-ți fă griji în ceea ce mă privește. Sunt bucuros să mă aflu într-un loc în care, în afară de Giuseppe, aproape că nu mai există altă mașină.

Se deschise ușa. Boris Wolkow aruncă o privire

înăuntru și îl salută pe Hollmann cu o ușoară înclinare a capului. Pe Clerfayt îl ignoră cu desăvârșire. Nu intră, și închise imediat ușa la loc.

— O caută pe Lillian, zise Hollmann. Cine știe pe unde o fi! Ar trebui să fie în cameră.

Clerfayt se ridică de la masă.

— Mă duc să mă culc. Aerul de aici obosește, ai dreptate. Poți să rămâi diseară mai târziu, să mâncăm împreună?

— Bineînțeles. Azi nu am febră iar pe cea de ieri n-am trecut-o în foaia de observație. Sora are atâta încredere în mine, încât mă lasă să-mi iau singur temperatura. E și asta o realizare, ce zici? Cât pot să urăsc termometrele!

— Deci ne vedem la opt.

— Șapte. Dar nu vrei să mănânci și în altă parte? Aici te plictisești cu siguranță.

— Nu fi ridicol. În viața mea am avut mult prea rar ocazia unei zdravene plictiseli antebelice. Așa ceva a devenit astăzi marea, rarissima aventură a vremurilor noastre, monopolizată de elvețieni și în rest de nimeni altcineva din Europa. Nici chiar de suedezi; valuta lor s-a dus oricum naibii, în timp ce omenirea era salvată din toate părțile. Să-ți aduc din sat ceva marfă de contrabandă?

— Nu. Am aici de toate. În seara asta e chef în camera unei italience, Maria Savini. În cea mai mare taină, desigur.

— Te duci și tu?

Hollmann scutură din cap.

— N-am chef. Genul ăsta de petrecere se face întotdeauna după ce mai pleacă vreunul în vilegiatură. Adică moare. Oamenii beau și își fac iar curaj.

— E prin urmare un fel de praznic al mortului?

— Da, cam așa ceva. Hollmann căscă. E timpul siestei prescrise. Cură de odihnă fără orice discuție. Și pentru mine e valabilă. Pe diseară, Clerfayt.

Tusea încetase. Lillian Dunkerque se întinse epuizată în pat. Jertfa matinală se consumase. Acum ziua în curs era achitată. Precum și seara trecută. Îi

aștepta să vină să o ia. Era ora radiografiei. Cunoștea ritualul până la saturație; totuși, de fiecare dată o cuprindea neliniștea.

Ura intimitatea camerei obscure. Ura să stea cu pieptul dezgolit și să simtă privirile asistentului pironite asupra ei. Dalai-Lama nu o deranja. Pentru el era un caz, pentru asistent — o femeie. Nu o irita atât faptul că era goală, ci că era mai mult decât goală, atunci când trecea în spatele ecranului. Era goală chiar și sub piele, dezgolită până la os și până la organele pulsânde. Pentru ochelarii care sclipeau în bezna roșiatică era mai goală de cum se văzuse ea vreodată sau ar fi putut să se vadă.

Într-o vreme venea împreună cu Agnes Somerville la radiografie. Văzuse atunci cum Agnes se transforma dintr-un om frumos și tânăr într-un schelet viu, în care plămâni și stomacul stăteau ghemuite la pândă, ea niște fiare viclene, lățindu-se apoi, de parcă s-ar fi hrănit cu viață. Văzuse scheletul mișcându-se, într-o parte, înainte, trăgând aer în piept, vorbind și știa că și ea arăta la fel. I se părea o stranie obscenitate ca asistentul să o poată vedea așa, în timp ce ea îi auzea răsuflarea în întuneric.

Sora veni să o ia.

— Cine e înaintea mea? întrebă Lillian.

— Domnișoara Savini.

Lillian își îmbracă halatul și o urmă pe soră la lift. Văzu pe fereastră ziua cenușie.

— E frig? întrebă ea.

— Nu. Patru grade.

Primăvara e pe-aproape, se gândi. Vântul bolnav, foehnul, vremea udă, clipocindă, aerul greu, sufocările de dimineață.

Maria Savini ieși din cabinet, aranjându-și părul negru.

— Cum a fost? întrebă Lillian.

— Nu spune nimic. E prost dispus. Cum îți place noul meu capot?

— E o mătase minunată.

— Nu-i așa? De la Lisio, din Florența. Maria se

strâmbă și râse.

— Ce ne mai rămâne? Dacă seara nu avem voie să ieșim, trebuie să ne fâlim aici cu rochiile noastre de casă. Vii în seara asta la mine?

— Nu știu încă.

— Domnișoara Dunkerque, profesorul așteaptă — o avertiză sora din ușă.

— Hai vino! zise Maria. Vin și ceilalți. Am niște discuri noi din America. Fantastice!

Lillian păși în cabinetul cufundat în semiîntuneric.

— În sfârșit! zise Dalai-Lama. Aș dori să fiți măcar odată punctuală.

— Îmi pare rău.

— E-n regulă. Foaia de observație!

Sora i-o întinse. El o studie și îi șopti ceva asistentului. Lillian încercă să înțeleagă ce spune. Nu izbuti.

— Stingeți lumina! zise Dalai-Lama în cele din urmă. Vă rog întorceți-vă spre dreapta, spre stânga, încă o dată...

Reflexele fosforescente ale ecranului se oglindeau în chelia profesorului și în ochelarii asistentului. Lui Lillian i se făcea întotdeauna rău când trebuia să respire așa, și apoi să-și țină răsuflarea — se simțea ca și cum ar fi fost gata să leșine dintr-o clipă în alta.

Consultația dură mai mult ca de obicei.

— Arătați-mi încă o dată foaia de observație, ceru Dalai-Lama.

Sora aprinse lumina. Lillian se opri lângă ecran și așteptă.

— Ați avut două pleurezii? întrebă Dalai-Lama. Una din ele provocată de propria dumneavoastră neatenție.

Lillian nu răspunse imediat. La ce bun mai pune aceste întrebări? Doar scria și în foaia de observație. Sau Crocodilul își bătuse gura și el vroia acum să dezgroape trecutul, ca să facă din nou scandal?

— Așa este, domnișoară Dunkerque? repetă profesorul.

— Da.

— Ați avut noroc. Aproape nici o cicatrice. Dar de ce

naiba...? Dalai-Lama ridică privirea.

— Puteți să mergeți în camera alăturată. Vă rog să vă pregătiți de umplerea pneumonului.

Lillian porni în urma sorei.

— Ce este? șopti ea. Lichid?

Sora clătină din cap.

— Poate fluctuațiile de temperatură.

— Bine, dar astea n-au nici o legătură cu plămânii mei! Sunt doar din pricina agitației! Plecarea domnișoarei Somerville! Foehnul! Doar sunt negativă! Nu sunt pozitivă! Sau, poate, totuși...?

— Nu, nu, haideți, întindeți-vă aici. Trebuie să fiți gata când vine profesorul.

Sora împinse mașina lângă pat. Nu folosește la nimic, gândi Lillian. Timp de săptămâni întregi am făcut tot ce au vrut ei și în loc să fie mai bine, cu siguranță că e iar mai rău. Nu poate fi din cauza escapadei de ieri; azi n-am febră — poate aș fi avut dacă aș fi rămas în sanatoriu — nu se știe niciodată. Ce vrea să facă acum cu mine? O să mă sfredelească și o să mă împungă, sau o să mă umfle iar, ca pe un balon dezumflat.

Profesorul intră.

— Nu am febră, vorbi Lillian repede. E vorba doar de puțină agitație. Deja de o săptămână nu mai am febră, și înainte aveam numai când eram agitată. Nu e ceva organic.

Dalai-Lama se așeză lângă ea și căută pipăind locul unde să facă injecția.

— Rămâneți zilele următoare în cameră.

— Nu pot să stau tot timpul în pat. Tocmai din cauza aceasta fac febră. Mă scoate din minți.

— Nu trebuie decât să rămâneți în cameră. Astăzi, în pat. Soră puțin iod, aici.

Lillian studie pata maronie de iod, în timp ce se schimba în camera ei. Apoi scoase sticla de vodcă de sub așternut și își turnă un pahar, ciulind urechile la orice zgomot de pe coridor. Sora trebuia să vină în orice moment cu mâncarea de seară și astăzi nu vroia să fie surprinsă în flagrant delict.

Nu sunt încă prea slabă, își zise, oprindu-se în fața

oglinzii. M-am îngrășat cu un sfert de kilogram. O mare realizare. Închină ironic cu propria ei reflexie și ascunse sticla la loc. Afară auzi căruciorul care aducea mâncarea. Întinse mâna după rochie.

— Vă îmbrăcați? întrebă sora. Doar nu aveți voie să părăsiți camera.

— Mă îmbrac pentru că mă face să mă simt mai bine.

Sora clătină din cap.

— De ce nu vă întindeți în pat? Ce n-aș da să mi se servească și mie mâncarea la pat.

— Stați culcată în zăpadă câteva ore, până faceți aprindere de plămâni, îi sugerează Lillian. Atunci veți fi servită la pat.

— Eu, nu. În cel mai rău caz, aș răci zdravăn. Aici e un pachet pentru dumneavoastră. Par a fi niște flori.

Boris, se gândi Lillian și luă cartonul alb.

— Nu-l deschideți? întrebă sora curioasă.

— Mai târziu.

Lillian ciuguli puțin din mâncare, apoi o lăsă pe soră să strângă masa. Între timp sora îi făcu patul.

— Nu vreți să dați drumul la radio? o auzi întrebând. E distractiv.

— Dacă doriți să ascultați, deschideți-l.

Sora începu să răsucescă butoanele. Se auzi Zürich-ul cu o prelegere despre Conrad Ferdinand Meyer și Lausanne-ul, cu știri. Căută mai departe și dintr-o dată se auzi Paris-ul. Un pianist cânta Debussy. Lillian se duse la fereastră și așteptă ca sora să-și termine treaba și să plece. Privea țintă ceața amurgului și asculta muzica din Paris, care îi era insuportabilă.

— Cunoașteți Parisul? întrebă sora.

— Da.

— Eu nu. Trebuie să fie minunat!

— Era rece și întunecat, dezolant și ocupat de nemți când am fost eu acolo.

Sora râse.

— Asta a fost de mult. Sunt deja câțiva ani de atunci. Acum fără îndoială că toate sunt iar ca înainte de război. N-ați vrea să vă întoarceți acolo?

— Nu, răspunse Lillian tăios. Cine se duce iarna la Paris?! Ați terminat?

— Da, da, imediat. De ce vă grăbiți? Doar nu mai aveți nimic de făcut astăzi.

Sora plecă într-un târziu. Lillian închise radioul. Da, gândi ea, numai avea nimic de făcut. Nu avea decât de așteptat. Aștepta, dar ce anume? Ca viața să se compună numai din așteptare? Deschise cutia albă de carton, legată cu o panglică albastră de mătase. Boris s-a obișnuit cu gândul de a rămâne aici, sus, se gândi ea, sau cel puțin așa spune. Dar eu?

Dădu la o parte hârtia satinată care învelea florile și în aceeași clipă lăsă cutia să cadă, ca și cum înăuntru ar fi fost un șarpe.

Privi țintă orhideele de pe covor. Cunoștea aceste flori. Coincidență, își spuse, o coincidență dezgustătoare, sunt altele, nu suni aceleași, altele, asemănătoare. Dar în același timp știa că astfel de coincidențe nu se prea întâmplau și că orhidee de acest soi nu existau în sat. Ea însăși căutase și nu găsisese, fiind nevoită să le comande la Zürich. Numără cupele. Cifra coincidea. Apoi văzu că primei cupe de jos îi lipsea o petală și își aduse aminte că observase acest lucru când primise pachetul din Zürich. Nu mai încăpea nici o îndoială: florile care zăceau în fața ei, pe covor, erau aceleași cu cele pe care le pusese pe sicriul lui Agnes Somerville. Devin isterică, gândi ea. Toate acestea trebuie să aibă o explicație; nu sunt niște flori-fantomă; cineva trebuie să-mi fi jucat o festă îngrozitoare, dar din ce motiv? Și cum? Cum au ajuns aceste orhidee din nou aici? Și ce era cu mânia aceea, care arăta ca o mână moartă, înnegrită și părând să iasă amenințătoare din podea, cu degetele încleștate, ca un simbol al unei mafii fantomatice?

Ocoli ramura, ca și cum ar fi fost într-adevăr un șarpe. Florile păreau să nu mai fie flori; atingerea morții le făcuse sinistre, și albul lor era mai alb ca tot ce văzuse ea vreodată. Deschise repede ușa balconului, cu multă grijă apucă hârtia satinată cu ramură cu tot și o aruncă afară, peste balustradă. Aruncă în urma ei și

cutia de carton.

O clipă ascultă încordată în ceață. Voci îndepărtate și clinchete de zurgălăi răzbăteau până la ea. Intră în cameră și văzu pe jos mânușa. O recunoscuse abia acum și își aminti că o purtase în seara în care ieșise cu Clerfayt la barul de la Palace. Clerfayt, căzu pe gânduri, ce legătură are el cu toate acestea? Trebuie să afle! Fără întârziere!

Trecu câțeva vreme până să vină la telefon.

— Mi-ați trimis mânușa înapoi? întrebă ea.

— Da. Ați uitat-o la bar.

— Florile sunt tot de la dumneavoastră? Orhideele?

— Da. N-ați primit biletul meu?

— Ce bilet?

— Nu l-ați găsit?

— Nu! Lillian înghiți cu greutate. Încă nu. De unde aveți florile?

— De la florărie, răspunse Clerfayt mirat. De ce?

— De aici, din sat?

— Da, dar de ce întrebați? Sunt furate?

— Nu. Sau poate totuși. Nu știu — Lillian amuți.

— Să urc la dumneavoastră? întrebă Clerfayt.

— Da.

— În cât timp?

— Peste o oră, atunci e mai multă liniște.

— Bine, deci peste o oră. Pe la intrarea de serviciu?

— Da.

Lillian puse receptorul în furcă și răsufă ușurată. Slavă Domnului, gândi ea, exista cineva căruia nu trebuie să-i dea explicații. Cineva căruia îi era indiferentă și care nu își făcea atâtea griji din pricina ei, ca Boris.

Clerfayt aștepta lângă intrare.

— Nu puteți suferi orhideele? întrebă el, arătând în zăpadă. Florile și cutia de carton se aflau încă acolo.

— De unde le-ați luat? întrebă Lillian.

— De la o florărie mică din vale — cam în afara satului. De ce? Sunt descântate?

— Aceste flori — aceleași flori, silabisi Lillian cu efort, le-am pus ieri pe sicriul prietenei mele. Le-am mai

văzut o dată înainte ca sicriul să fie ridicat. Sanatoriul nu păstrează florile. Totul a fost ridicat și dus de aici. Tocmai l-am întrebat pe îngrijitor. Totul a fost trimis la crematoriu. Nu pot să înțeleg cum ...

— La crematoriu? o întrerupse Clerfayt.

— Da.

— Dumnezeu mare! Prăvălia din care am cumpărat florile se află nu departe de crematoriu. E o dugheană mizerabilă și chiar m-am mirat de unde aveau asemenea flori. Asta explică totul!

— Ce anume?

— Cineva de la crematoriu, în loc să le ardă, le-a luat și le-a vândut florăriei. Ea îl privi țintă.

— Se poate întâmpla așa ceva?

— De ce nu? Florile sunt flori și în general se deosebesc prea puțin între ele.

Eventualitatea ca șmecheria să fie descoperită e foarte mică. O orhidee atât de rară să se întoarcă în aceleași mâini care au trimis-o... aceasta e o coincidență atât de puțin probabilă, încât nimeni n-a stat să se gândească la ea. Clerfayt luă brațul lui Lillian.

— Și acum ce facem? Un șoc sau haz de ineputabilul spirit mercantil al omenirii? Eu propun să facem haz. În secolul nostru formidabil, dacă n-am face acest lucru din când în când, am putea să ne înecăm în lacrimi.

Lillian privi florile.

— Oribil, șopti ea. Să furi de la o moartă.

— Nici mai mult, nici mai puțin oribil ca multe alte lucruri, răspunse Clerfayt. Nici eu nu m-aș fi gândit vreodată că voi scotoci un cadavru, în căutare de țigări și pâine și totuși am făcut-o. În război. La început e oribil, apoi te obișnuiești, mai ales dacă ești flămând și n-ai fumat de mult. Haideți, mergem să bem ceva.

Ea fixa în continuare florile.

— Le lăsăm să zacă aici?

— Desigur. Nu mai au nimic de-a face nici cu dumneavoastră, nici cu moarta și nici cu mine. Vă trimit mâine altele. De la o altă florărie.

Clerfayt deschise portiera saniei. Observă expresia

de pe chipul birjarului care fixa liniștit, dar plin de interes orhideele și știu că după ce îi va duce la hotel se va întoarce și le va lua. Ce urma să se întâmple apoi cu ele, știa numai bunul Dumnezeu. O clipă se gândi să le calce în picioare — dar de ce să facă el pe Dumnezeu? Acest lucru nu priește niciodată nimănui în mod deosebit.

Sania se opri. În fața intrării hotelului erau așezate scânduri peste zăpada topită. Lillian coborî. În ochii lui Clerfayt ea apăru, în mod straniu, exotică, așa cum trecea în pantofii ei de seară, cu haina subțire strânsă peste piept, atât de zveltă, ușor aplecată, printre sportivii care tropăiau încolo și înapoi, învăluită, în toată acea sănătate exuberantă pe care o emana, de fascinația întunecată a bolii ei.

Clerfayt o urmă. În ce mă bag? se gândi. Și cu cine? Oricum, era altceva decât Lydia Morelli, cu care vorbise acum o oră la telefon și care se afla la Roma. Lydia Morelli, care cunoștea toate tertipurile și nu uita niciodată vreunul.

O ajunsese pe Lillian din urmă la ușă.

— În seara asta, zise el, nu vom vorbi decât despre cele mai ușuratece lucruri din lumea asta.

O oră mai târziu barul era ticsit. Lillian aruncă o privire spre ușă.

— Vine Boris, zise ea. Ar fi trebuit să-mi închipui.

Clerfayt îl observase și el pe rus. Wolkow își croi încet drum prin mulțimea de oameni care stăteau atârnați de tejghea ca niște ciorchini de struguri. Îl ignoră pe Clerfayt:

— Sania ta așteaptă afară, Lillian, zise el.

— Dă-i drumul să plece, Boris, răspuse ea. Nu am nevoie de ea. Acesta e domnul Clerfayt. V-ați mai întâlnit.

Clerfayt se ridică în picioare, o idee prea degajat.

— Serios? zise Wolkow. O, într-adevăr! Vă rog să mă iertați. Îi ocoli privirea. În mașina aceea sport care mi-a speriat caii, nu-i așa?

Clerfayt simți disprețul din spatele vorbelor sale. Nu răspuse și rămase în picioare.

— Ai uitat probabil că mâine se fac iar radiografii, îi spuse Wolkow lui Lillian.

— Nu, Boris, nu am uitat.

— Trebuie să fii odihnită. Să dormi.

— Știu. Mai am timp pentru asta.

Vorbea rar, așa cum vorbești unui copil care nu te înțelege. Clerfayt își dădu seama că aceasta era singura posibilitate de a-și stăpâni enervarea provocată de faptul că era controlata.

Rusul aproape că îi trezi mila; se afla într-o situație fără ieșire.

— Nu doriți să luați loc? îl întrebă, nu într-un total dezinteresat.

— Mulțumesc, răspunse Wolkow rece, ca și cum ar fi răspuns unui chelner, făcând comanda. Ca și Clerfayt mai înainte, simțise și el sarcasmul. Trebuie să mai aștept pe cineva, îi spuse lui Lillian. Dacă între timp ai totuși nevoie de sanie ...

— Nu, Boris! Vreau să mai rămân. Clerfayt își pierdu răbdarea.

— Eu am însoțit-o încoace pe domnișoara Dunkerque, zise el calm. Și cred că sunt în stare să o conduc tot eu înapoi.

Wolkow îi aruncă o privire fugară. Expresia feței i se schimbă. Zâmbi:

— Mă tem că mă înțelegeți greșit. Dar ar fi inutil să vă explic.

Se închină în fața lui Lillian și o clipă păru că lasă să-i cadă masca arogantă, apoi își reveni și se duse la bar.

Clerfayt se așeză la masă. Era nemulțumit de sine. Ce fac? gândi. Doar nu mai am douăzeci de ani!

— De ce nu vă întoarceți cu el? întrebă el indispus.

— Vreți să scăpați de mine?

El o privi atent. Părea neajutorată, dar știa că neajutorarea era lucrul cel mai periculos la o femeie — căci nici o femeie nu e cu adevărat neajutorată.

— Bineînțeles că nu, răspunse. Să rămânem deci aici!

Ea privi spre bar.

— Nu pleacă, șopti ea. Mă supraveghează. Crede că voi ceda.

Clerfayt luă sticla și umplu paharele.

— Bine. Să așteptăm atunci, să vedem cine obosește primul.

— Nu îl înțelegeți, replică Lillian tăios. Nu e gelos.

— Nu?

— Nu. E nefericit și bolnav și își face griji din cauza mea. E ușor să fii detașat și superior, când ești sănătos.

Clerfayt puse sticla înapoi pe masă. Bestia asta mică și credincioasă! Abia fusese salvată, că și sărea să muște mâna salvatoare.

— Posibil, zise el indiferent. E însă o crimă să fii sănătos?

Ea se întoarse spre el.

— Sigur că nu, murmură ea. Nu știu ce vorbesc. E mai bine să plec.

Întinse mâna după poșetă dar nu se ridică.

Clerfayt se săturase de ea pentru astăzi, dar n-ar fi lăsat-o pentru nimic în lume să plece, atâta timp cât Wolkow mai stătea la bar, așteptând-o. Nu, chiar atât de bătrân nu era, gândi el.

— Nu trebuie să fiți deosebit de atentă când vorbiți cu mine, îi zise lui Lillian. Nu sunt foarte sensibil.

— Aici toți sunt extrem de sensibili.

— Eu nu sunt de-aici.

— Într-adevăr, zâmbi Lillian în mod neașteptat. Asta e!

— Ce anume?

— Ceea ce ne irită. Nu puteți înțelege. Chiar și pe Hollmann, prietenul dumneavoastră.

— E posibil, răspunse Clerfayt surprins. Probabil n-ar fi trebuit să vin. Și pe Wolkow îl enervez?

— Se prea poate.

— De ce însă își dă atât de mult silința să mă lase să remarc acest lucru?

— Pleacă, zise Lillian.

Clerfayt se întoarse și îl văzu pe rus ieșind.

— Și dumneavoastră? N-ar trebui să vă întoarceți la sanatoriu?

— Cine știe? Dalai-Lama? Eu? Crocodilul? Dumnezeu?

Își luă paharul.

— Și cine e răspunzător? Cine? Eu? Dumnezeu? Și în fața cui? Haideți mai bine să dansăm!

Clerfayt rămase așezat. Ea îl fixă cu privirea.

— Și dumneavoastră vă temeți pentru mine? Sunteți și dumneavoastră de părere că ar trebui...

— Nu sunt de nici o părere, replică scurt Clerfayt. Nu știu să dansez, dar, dacă vreți, putem încerca.

Se îndreptară spre ringul de dans.

— Agnes Somerville a făcut întotdeauna tot ce i-a prescris Dalai-Lama, zise Lillian când zarva turiștilor care tropăiau în jurul lor îi încercui, totul.

4

Sanatoriul era cufundat în tăcere. Bolnavii își făceau siesta. Zăceau tăcuți pe paturile și șezlongurile lor, întinși ca niște ofrande, în care aerul obosit ducea o luptă surdă cu vrăjmașul ce îi devora, ascuns în bezna caldă a plămânilor.

Lillian Dunkerque se afla în balconul ei, îmbrăcată în niște pantaloni albastru-deschis. Noaptea era departe, uitată. Așa era mereu aici, sus. La venirea zorilor panica nopții se destrăma ca o umbră la orizont, devenind inexplicabilă. Lillian se întinse în lumina dimineții târzii. Exista o perdea moale, sclipitoare, care acoperea ziua de ieri și făcea ca ziua de mâine să pară ireală. În fața ei, în zăpada adusă de vânt peste noapte în balcon, se afla sticla de vodcă pe care i-o dăduse Clerfayt. Se auzi telefonul sunând. Ridică receptorul.

— Da Boris, nu, sigur că nu — unde am ajunge dacă am face asta? Hai să nu mai vorbim despre acest subiect, sigur că poți să urci la mine, da, sunt singură, cine să fie la mine?

Se întoarse în balcon. O clipă stătu în cumpănă dacă să ascundă sticla de vodcă, apoi luă un pahar și își turnă puțin. Vodca era foarte rece și foarte bună.

— Bună dimineața, Boris, zise ea, când auzi ușa. Beau vodcă. Vrei și tu? Atunci adu-ți un pahar.

Se întinse în șezlong și așteptă. Wolkow veni în balcon, cu un pahar în mână. Lillian răsufală ușurată, am scăpat de predică, își zise. El își turnă un pahar. Ea îi întinse și paharul ei. El îl umplu până sus.

— De ce, Dușa? o întrebă. Panică de radiografie?

Ea scutură din cap.

— Febră?

— Nici asta. Mai degrabă temperatură prea scăzută.

— Dalai-Lama a spus ceva despre radiografiile tale?

— Nu. Ce să spună? Și apoi nici nu vreau să știu.

— Bine, zise Wolkow. Să bem pentru asta.

Își bău vodca dintr-o înghițitură și puse sticla deoparte.

— Mai dă-mi un pahar, ceru Lillian.

— Câte dorești.

Ea îl privi atent. Știa că nu suporta să o vadă bând; dar mai știa că nu va încerca să o convingă să nu mai bea în continuare. Era prea isteț ca să o facă; îi cunoștea stările sufletești.

— Încă unul? întrebă el. Sunt mici paharele.

— Nu. Puse paharul jos, lângă ea, fără să-l fi băut.

— Boris, zise ea și se ghemui în fotoliu, trăgându-și picioarele sub ea. Noi ne înțelegem prea bine.

— Serios?

— Da. Tu mă înțelegi prea bine, eu, la rândul meu te înțeleg pe tine și uite, asta-i tragedia noastră.

Wolkow râse.

— Mai ales când adie foehnul.

— Nu numai.

— Sau când apare o persoană necunoscută.

— Vezi, zise Lillian. Deja cunoști motivul. Poți să explici totul. Eu nu pot oferi nici o explicație. Tu știi totul despre mine dinainte. Ce obositor! Să fie tot foehnul de vină?

— Foehnul și primăvara.

Lillian închise ochii. Simți aerul pătrunzător, neliniștit.

— De ce nu ești gelos? întrebă ea.

— Dar sunt. Tot timpul.

Ea deschise ochii.

— Pe cine? Pe Clerfayt?

El dădu din cap.

— Mi-am închipuit. Atunci pe cine?

Wolkow nu răspunse. La ce foloseau întrebările acestea? Ce știa ea? Gelozia nu începea și nu se sfârșea cu un om. Începea cu aerul respirat de omul iubit și nu se sfârșea niciodată. Nici măcar odată cu moartea celuiilalt.

— Pe cine, Boris? insistă Lillian. Totuși, pe Clerfayt?

— Nu știu. Poate pe cea ce urcă la noi odată cu el.

— Ce urcă odată cu el? Lillian se întinse, închizând iar ochii. Nu ai de ce să fii gelos. Peste câteva zile Clerfayt se întoarce în vale și ne va uita, așa cum îl vom uita și noi.

Stătu o vreme nemișcată, întinsă în șezlong. Wolkow se așezase în spatele ei și citea. Soarele înaintă și atinse cu dunga pătratului său mișcător de lumină ochii lui Lillian, care se umplură pe dată, pe sub pleoape, de o lumină caldă, portocalie și aurie.

— Uneori aș dori să fac ceva cu totul și cu totul absurd, Boris, zise ea. Ceva, să spargă chinga asta de sticlă care ne înconjoară. Să mă prăbușesc, oriunde.

— Așa ceva își dorește fiecare.

— Și tu?

— Și eu.

— Atunci de ce n-o facem?

— N-ar schimba nimic. Am simți doar și mai puternic chinga. Sau am sparge-o și ne-am tăia în cioburile sale, umplându-ne de sânge.

— Și tu?

Boris privi chipul palid din fața sa. Cât de puțin știa despre el, deși credea că îl înțelege!

— Eu am acceptat-o, zise el și știu că nu era adevărat. E mai simplu, Dușa. Înainte de a te irosi într-o ură fără rost e mai bine să încerci să te obișnuiești cu gândul ei.

Lillian simți un val de oboseală dându-i târcoale. Iată veșnicele discuții în care te prindeai ca într-o pânză

de păianjen. Toate erau adevărate, dar la ce folosea aceasta?

— Acceptarea înseamnă resemnare, murmură ea după o vreme. Pentru aceasta nu sunt încă îndeajuns de bătrână.

De ce nu pleacă? se întrebă. Și de ce îl jignesc, fără să vreau S-o fac? La ce bun îi reproșez faptul că se află aici de mai multă vreme ca mine și că are norocul de a gândi altfel decât mine despre toate aceste lucruri? De ce mă irită faptul că e ca un om într-o închisoare, care îi mulțumește lui Dumnezeu că n-a fost omorât iar eu ca unul care îl urăște pe Dumnezeu pentru faptul că nu e liber?

— Nu lua în seamă ce spun, Boris, îi zise. Vorbesc și eu așa, ca să mă aflu în treabă. E din pricina amiezii, a vodcâi și a foehnului. Și poate că e totuși și panica de radiografie la mijloc — numai că nu vreau să recunosc. Orice veste, aici sus, înseamnă veste proastă.

Clopotele bisericii din sat începură să bată. Wolkow se ridică și lăsă mai jos prelata care îi apăra de soare.

— Eva Moser va fi externată mâine, zise el. Sănătoasă.

— Știu. A mai fost externată de două ori.

— De data aceasta e într-adevăr sănătoasă. Crocodilul mi-a confirmat acest lucru. Lillian auzi deodată, printre dangătele clopotelor, claxonul lui Giuseppe.

Mașina urca serpentinele în viteză și opri undeva în apropiere. Se miră de ce o fi adus-o Clerfayt aici sus; era prima dată că făcea acest lucru de când venise. Wolkow se ridică și privi peste balustrada balconului.

— Să sperăm că nu vrea să schieze cu mașină cu tot, zise el batjocoritor.

— Bineînțeles că nu. De ce spui asta?

— A parcat-o în pantă, în spatele brazilor. Lângă pârția pentru începători, nu în fața hotelului.

— O fi știind el de ce. De fapt, de ce nu poți să-l suferi?

— Naiba știe! Poate pentru că odată am fost și eu ca el.

— Tu! replică Lillian somnoroasă. Trebuie să fie mult de atunci.

— Da, întări Wolkow cu amărăciune. E foarte mult de-atunci.

O jumătate de oră mai târziu, Lillian auzi mașina lui Clerfayt plecând. Boris plecase mai demult. Ea mai zăbovi o vreme, cu ochii închiși, urmărind luminițele pâlpâitoare care îi jucau sub pleoape. Apoi se ridică și coborî în hol.

Spre surprinderea ei, îl văzu pe Clerfayt pe o bancă, în fața sanatoriului,

— Mi s-a părut că v-am auzit mașina coborând în vale, zise ea, așezându-se lângă el pe bancă. Am deja halucinații?

— Nu, zise Clerfayt, clipind în lumina puternică. Era Hollmann.

— Hollmann?

— Da. L-am trimis în sat, să cumpere o sticlă de vodcă.

— Cu mașina?

— Da, zise Clerfayt. Cu mașina. Era timpul să se urce odată în tărăboanță.

Se auzi iar motorul. Clerfayt se ridică și ascultă cu atenție.

— Ia să vedem ce face, urcă imediat înapoi, cuminte și smerit, sau o șterge cu Giuseppe?

— S-o șteargă? Unde?

— Oriunde poftește. Benzină e destulă în rezervor. Poate să ajungă până aproape de Zürich.

— Cum? exclamă Lillian. Ce tot spuneți acolo?

Clerfayt ciuli iar urechile.

— Nu se întoarce. A luat-o în josul șoselei, spre lac și se îndreaptă spre autostradă. Uite-l, a și ajuns în spatele hotelului Palace, doamne-ajută!

Lillian sări în picioare.

— Doamne-ajută? Sunteți nebun? Îi dați pur și simplu drumul, într-o mașină-sport deschisă? Spre Zürich, dacă așa o vrea? Chiar nu realizați că e bolnav?!

— Tocmai de aceea. Credea deja că a uitat să mai conducă.

— Și dacă răcește?

Clerfayt râse.

— E îmbrăcat gros. Iar piloților de cursă li se întâmplă ca și femeilor în rochii de seară — dacă se distrează bine, nu răcesc niciodată.

Lillian îl fixă cu privirea.

— Și dacă totuși răcește? Știți ce înseamnă asta aici? Apă la plămâni, cicatrici, recidive grave! Aici se poate muri dintr-o răceală.

Clerfayt o urmări cu interes. Așa îi plăcea mult mai mult ca în seara trecută.

— Ar trebui să nu pierdeți din vedere acest lucru atunci când, în loc să stați în pat, faceți escapade nocturne în barul de la Palace, zise el. În rochie subțire și pantofi de satin.

— Asta nu are nimic de-a face cu Hollmann!

— Într-adevăr. Dar eu cred în terapia interdicțiilor. Până acum o clipă aveam impresia că și dumneavoastră!

Lillian păru un moment dezorientată.

— Nu când e vorba de alții, zise ea apoi.

— Înțeleg. Majoritatea oamenilor cred în ea numai atunci când e vorba de alții.

Clerfayt privi în jos, spre lac.

— Iată-! Îl vedeți? Ascultați numai cum ia curbele! N-a uitat încă să schimbe vitezele. În seara aceasta va fi un alt om.

— Unde? La Zürich?

— Oriunde. Chiar și aici.

— În seara aceasta va zăcea în pat cu febră.

— Asta n-o mai cred. Și chiar dacă ar fi așa, mai bine puțină febră, decât să dea târcoale mașinii cu coada între picioare, considerându-se un infirm.

Lillian se întoarse spre el, tresărind. Infirm, repetă ea. Fiindcă era bolnav? Ce grosolănie își permitea să spună bătăranul ăsta pleznind de sănătate, care habar n-avea de nimic. Oare o considera și pe ea o infirmă? Îi veni în minte seara de la bar în care primise telefonul din Monte Carlo. Nu pomenise și atunci acest cuvânt?

— Puțină febră aici se poate transforma rapid într-o

pneumonie fatală, zise ea cu dușmănie. Dar nu vă sinchisiți de asta! Atunci veți putea spune iar că a fost un noroc și pentru Hollmann, un adevărat noroc că a mai putut sta o dată la volanul unei mașini sport, crezând că va ajunge un mare pilot de curse.

Își regretă cuvintele imediat după ce le spuse. Nu înțelegea de ce era atât de agitată.

— Aveți o memorie bună, zise Clerfayt amuzat. Am observat acest lucru mai demult. Dar liniștiți-vă, mașina nu e chiar atât de rapidă pe cât s-ar crede, după zgomotul pe care îl face. Cu lanțuri la roți nu poți totuși atinge o viteză de raliu.

Puse un braț în jurul umerilor ei. Ea tăcu și nu se feri.

Îl văzu pe Giuseppe ieșind la iveală, mic și negru, dindărătul pădurii de pe malul lacului. Ca un bondar zbârnâitor țâșnea prin strălucirea albă așternută de soare deasupra zăpezii. Auzea bătăile motorului și ecoul ce și-l aruncau unul altuia munții. Mașina coti pe șoseaua care ducea spre trecătoare și dintr-o dată Lillian își dădu seama că acesta era lucrul care o neliniștea atât. Văzu mașina dispărând în dosul unei curbe. În urma ei rămase numai sunetul motorului — un dудuit de tobe răsunător și furios care chema la necunoscută răzvrătire și pe care ceva mai târziu îl percepse ca pe o simplă larmă asurzitoare.

— Să sperăm că nu o-ntinde de-a binelea, zise Clerfayt.

Lillian nu răspunse imediat. Buzele îi erau uscate.

— De ce s-o-ntindă? vorbi într-un târziu cu un efort vizibil. E aproape vindecat. De ce ar risca dintr-odată totul?

— Uneori tocmai atunci îți asumi un asemenea risc.

— Dumneavoastră ați risca, să fiți în locul lui?

— Nu știu.

Lillian trase adânc aer în piept.

— Ați face-o dacă ați ști că nu vă veți mai vindeca niciodată? întrebă ea.

— În loc să rămân aici?

— În loc de a mai vegeta aici câteva luni.

Clerfayt zâmbi. Cunoștea el alte feluri de a vegeta.

— Depinde ce se înțelege prin aceasta, zise el.

— A trăi precaut, replică Lillian repede.

El râse.

— N-ar trebui să puneți o asemenea întrebare tocmai unui pilot de raliu.

— Ați face-o?

— N-am nici cea mai mică idee. Așa ceva nu se știe niciodată dinainte. Poate că da, ca să-mi mai smulg câteva așa-numite clipe de viață, fără a ține cont de timp sau poate că aș trăi după ceas, zgârcindu-mă pentru fiecare zi sau oră. Nu se știe niciodată. Am avut parte de surprize ciudate în această privință.

Lillian își trase umerii de sub brațul lui Clerfayt.

— Oare nu sunteți pus în situația de a hotărî aceasta înainte de fiecare raliu?

— Totul pare mai dramatic decât este în realitate. Eu nu concurez din romantism. O fac pentru bani și pentru că nu mă pricep la nimic altceva - nicidecum din spirit de aventură. Aventuri am avut destule în secolul nostru blestemat și fără să mi le doresc. Probabil că și dumneavoastră.

— Da, zise Lillian. Dar nu dintre cele mai indicate.

Deodată auziră iar motorul.

— Se întoarce, zise Clerfayt.

— Da, repetă ea, se întoarce și răsuflă ușurată. Sunteți dezamăgit?

— Nu. Am vrut numai să mai urce o dată la volanul acestei mașini. Ultima oară când a condus-o a avut prima hemoragie.

Lillian îl văzu pe Giuseppe apropiindu-se vertiginos. Brusc își dădu seama că n-ar suporta să vadă chipul radios al lui Hollmann.

— Trebuie să mă retrag, zise ea grăbită. Crocodilul a pornit deja pe urmele mele.

Se îndreptă spre ușă.

— Și când traversați trecătoarea? întrebă ea din prag.

— Când doriți, răspunse Clerfayt.

Era duminică, și duminicile în sanatoriu erau întotdeauna mai greu de suportat decât celelalte zile ale săptămânii. Aveau o tihnă înșelătoare, lipsite fiind de rutina zilelor lucrătoare. Medicii veneau în camere numai dacă era necesar, astfel încât îți puteai închipui că ești sănătos. Din această cauză însă, duminica bolnavii erau cu atât mai agitați și sora de gardă era destul de des nevoită să vină de prin alte camere.

Lillian coborî, în ciuda interdicției, la cină; de obicei Crocodilul nu făcea controale duminica. Băuse două pahare de vodcă, încercând să scape de melancolia înserării, dar nu reușise.

Apoi își îmbrăcase cea mai bună rochie — hainele ajutau uneori mai mult ca orice consolare — dar de data aceasta nu îi ajutase nici această stratagemă. Cafardul, brusca tristețe metafizică, răzvrătirea împotriva divinității pe care le cunoșteau toți cei de aici și care apăreau și dispăreau fără un motiv evident, reveniseră toate în această seară. Își întinseră aripile deasupra ei ca un imens fluture întunecat.

Când intră în sala de mese, încăperea era aproape plină și în mijloc stătea Eva Moser, înconjurată de câțiva prieteni. În fața ei, pe masă, se aflau înșirate platouri cu prăjituri, o sticlă de șampanie și cadouri învelite în hârtie colorată. Era seara ei de adio. Urma să plece a doua zi după-amiază.

Lillian vru mai întâi să se întoarcă în cameră; apoi îl zări pe Hollmann. Stătea singur lângă masa celor trei sud-americieni, îmbrăcați în haine negre, care așteptau moartea Manuelei. Îl văzu făcându-i semn cu mâna.

— Am mers azi cu Giuseppe, zise el. Ai văzut?

— Da. Te-a mai văzut și altcineva?

— Cine?

— Crocodilul. Sau Dalai-Lama.

— Nimeni. Mașina era parcată lângă pârtia pentru începători. Acolo nu putea fi văzută. Și chiar dacă ar fi fost! Sunt fericit. Începusem să cred că nu mai știu să mân tărăboanța aia afurisită.

— Astă seară toată lumea pare să fie fericită, zise

Lillian cu amărăciune. Privește numai.

Arătă spre masa la care Eva Moser, cu chipul ei durduliu încins de emoție, stătea înconjurată de prietenii care îi împărtășeau bucuria, roșind totodată de invidie. Stătea acolo ca o persoană care a câștigat Lozul cel Mare și dintr-odată nu știe cum se face că se bucură de atâta surprinzătoare simpatie din partea celor din jur.

— Și dumneavoastră? îl întrebă Lillian pe Hollmann. V-ați luat temperatura?

Hollmann râse.

— Mai e timp și mâine. Astăzi nu vreau să mă gândesc la asta.

— Nu credeți că aveți febră?

— Mi-e totuna. Și nu cred că am.

La ce bun îl întreb, gândi Lillian. Oare sunt invidioasă pe el, așa cum toți ceilalți sunt invidioși pe Eva Moser?

— Clerfayt nu vine în seara aceasta? întrebă ea.

— Nu. A primit o vizită neașteptată în după-amiaza aceasta. Și de ce ar tot veni aici, la urma urmei. Pentru el trebuie să fie foarte plictisitor.

— Atunci de ce nu pleacă? întrebă Lillian iritată.

— Ba pleacă, dar abia peste câteva zile. Miercuri sau joi.

— Săptămâna care vine?

— Da. Presupun că o să plece cu persoana care îl vizitează.

Lillian nu răspunse; nu știa exact dacă Hollmann îi spunea aceste lucruri cu vreo intenție, și fiindcă nu știa, presupuse că o făcea cu intenție. De aceea nu întrebă mai departe.

— Ai la dumneata ceva de băut? întrebă apoi.

— Nici un strop! Ultimele rămășițe de gin le-am făcut cadou lui Charles Ney azi după-masă.

— N-ai cumpărat la amiază o sticlă de vodcă?

— Pe aceea i-am dat-o lui Dolores Palmer.

— De ce? Vrei să devii peste noapte pacient model?

— Cam așa ceva, replică Hollmann, oarecum stânjenit.

- Azi la prânz ai fost exact contrariul.
- Tocmai de aceea, zise Hollmann. Vreau să pot conduce din nou.
- Lillian își împinse farfuria deoparte.
- Și eu cu cine o să mai fac escapade nocturne de acum înainte?
- Sunt destui. Câteva zile mai e și Clerfayt aici.
- Da, și după aceea?
- Boris nu vine în seara aceasta?
- Nu, nu vine. Iar cu Boris nu se pot face escapade. De altfel i-am spus că mă doare capul.
- Chiar te doare?
- Da. Lillian se ridică. În seara aceasta îl voi face și pe Crocodil fericit, ca să fie toată lumea fericită. Mă voi duce la culcare. În brațele lui Morfeu. Noapte bună, Hollmann.
- Lillian, s-a întâmplat ceva?
- Nimic nou. Plictiseală. Semn de sănătate, ar zice Dalai-Lama. Când îți merge cu adevărat rău, se pare că panica dispare. Ești prea slăbit pentru așa ceva. Ce bun e Dumnezeu, nu-i așa?

Sora de noapte își încheiase rondul. Lillian stătea pe pat, încercând să citească. După o vreme împinse cartea deoparte. Iar se întindea înaintea ei noaptea, așteptarea somnului, într-un târziu somnul și apoi tresărirea bruscă, deșteptarea, urmată de acea clipă imponderabilă, în care nu recunoștea nimic, nici camera, nici pe tine însuși, în care te aflai suspendat în beznă șuierătoare, redusă la nimic altceva decât frică, înnegurată frică de moarte, timp de câteva nesfârșite secunde până ce, treptat, fereastra devenea din nou familiară și înceta să mai fie o cruce de umbre în haosul necunoscut și era iar fereastră, și camera cameră, iar ghemul de groază ancestrală și țipăt se transforma la loc în ființa numită pentru scurtă vreme pe acest pământ Lillian Dunkerque.

Se auziră bătăi în ușă. În prag se afla Charles Ney, îmbrăcat într-o pijama roșie și încălțat cu pantofi de

seară.

— Totul merge strună, șopti el. Hai dincolo, la Dolores!

Petrecerea de adio a Evei Moser.

— Ce rost mai are? De ce nu pleacă pur și simplu? De ce mai trebuie să-și sărbătorească plecarea?

— Noi vrem să sărbătorim, nu ea.

— Dar ați mai făcut o petrecere în sala de mese.

— Numai ca să le păcălim pe surori. Hai, nu fii așa plângăreață!

— N-am chef.

Charles Ney îngenunchease lângă patul ei.

— Vino, Lillian, mister întrupat din lună, argint și flacără mistuitoare! Dacă rămâi aici, o să te enervezi că stai singură, dacă te duci dincolo o să te enervezi că te-ai dus. Este, prin urmare același lucru și de aceea îți spun: Vino!

Trase cu urechea la zgomotele de pe coridor și deschise ușa. Se auzea bocănitul unor cărje. O femeie uscățivă, mai vârstnică, trecu șchiopătând prin fața ușii.

— Toată lumea vine. Lilly-Streptomycină e deja acolo. Vine și Schirmer, cu André.

Un moșneag într-un scaun cu roțile era împins de un tânăr în pas de charleston.

— Vezi, chiar și morții se scoală din morminte ca să-i adreseze domnișoarei Moser un "Ave Caesar, morituri te salutant", explică Charles Ney. Uită-ți pentru o seară sângele rusesc și amintește-ți de seninul tău tată valon. Îmbracă-te și vino!

— Nu mă îmbrac deloc! Vin în pijama.

— Vino și în pijama, numai vino!

Dolores Palmer locuia cu un etaj mai jos. Trăia acolo deja de trei ani, într-un apartament compus dintr-un dormitor, o cameră de zi și o baie. Plătea cea mai scumpă chirie din sanatoriu și profita fără reținere de atenția ce i se acorda din acest motiv.

— Avem în baie două sticle de vodcă pentru tine, îi

spuse lui Lillian. Unde vrei să stai? Lângă debutanta care pornește la drum printre sănătoși sau între ofticoșii care rămân în urma ei? Caută-ți un loc.

Lillian se uită în jur. Era un tablou pe care îl cunoștea: lămpile acoperite cu prosoape, moșneagul care se ocupa de gramofonul a cărui pâlnie era înfundată cu niște rufe, Lilly-Streptomicină, care ședea pe podea, fiindcă echilibrul îi devenise mult prea nesigur din cauza drogului și se răsturna ușor. Ceilalți stăteau și ei în atmosfera pe jumătate boemă, puțin artificială a unor copii îmbătrâniți care, în mare taină, stau treji până târziu. Dolores Palmer purta un veșmânt chinezesc, o rochie lungă, despăcată la poale. Era de o frumusețe tragică, de care nu era conștientă. Iubiții ei își pierdeau mințile în fața ei, precum drumeții în fața Fetei Morgane. În timp ce ei se risipeau în extravagante, Dolores nu dorea de fapt decât o viață simplă, mic-burgheză, cu tot luxul aferent. Marile sentimente o plectiseau, dar cum reușea întotdeauna să le inspire, era nevoită să lupte cu ele.

Eva Moser stătea la fereastră și privea afară. Buna-dispoziție îi dispăruse.

— Bocește, îi spuse Maria Savini lui Lillian. Ce zici de asta?

— Din ce cauză?

— Întreab-o și tu; n-o să-ți vină să crezi. I se pare că aici e cu adevărat acasă.

— Aici e casa mea, zise Eva Moser. Aici am fost fericită. Aici am prieteni. Jos nu cunosc pe nimeni.

Toți amuțiră preț de câteva clipe.

— Păi, atunci rămâi aici, zise Charles Ney. Nu te împiedică nimeni.

— Ba da! Tatăl meu. Îl costă prea mult să mă mai țină aici. Vrea să învăț o meserie. Ce fel de meserie? Nu știu să fac nimic! Iar puținul ce-l știam, l-am uitat stând aici.

— Aici se uită tot, declară senină Lilly-Streptomicină din colțul ei. Cine stă aici câțiva ani nu mai e bun de nimic acolo jos.

Lilly era de ani de zile cobaiul lui Dalai-Lama pentru

testarea noilor tratamente. Acum experimenta pe ea streptomycină. Nu o suporta prea bine, dar chiar dacă Dalai-Lama ar fi renunțat și i-ar fi dat drumul, n-ar fi putut avea soarta Evei Moser. Lilly era singurul pacient al sanatoriului care se născuse în sat și ar fi putut găsi oriunde o slujbă. Era o bucătăreasă excelentă.

— Ce se va alege de mine? se văicărea acum Eva Moser, cuprinsă de panică. Să mă fac secretară? Cine mă angajază? Bat prost la mașină. Și apoi, multă lume se ferește de secretare care vin de la sanatoriu.

— Poți să intri secretară la un tuberculos, croncâni moșneagul.

Lillian o studie pe Eva ca pe un animal preistoric, care ieșise la iveală pe neașteptate, dintr-o crăpătură a podelei. Mai văzuse pacienți care fuseseră externati și afirmaseră că ar fi preferat să rămână, dar o făcuseră numai din considerație față de cei care rămâneau și pentru a atenua sentimentul dezertării ce însoțea întotdeauna plecarea din sanatoriu. Eva Moser însă era un caz aparte; credea sincer în ce spunea. Era cu adevărat disperată. Se obișnuise cu sanatoriul. Se temea de viața din vale.

Dolores Palmer îi întinse lui Lillian un pahar cu vodcă.

— Persoana asta! zise ea, privind scârbită spre Eva. Total lipsită de maniere! Cum se comportă! De-a dreptul obscen, nu crezi?

— Eu plec, declară Lillian. Nu pot să suport.

— Nu pleca! sări Charles Ney, aplecându-se spre ea. Frumoasă lumină pâlpâind în incertitudine, mai rămâi! Noaptea e plină de umbre și platitudini, și avem nevoie de tine și de Dolores în chip de galioane în fața pânzelor noastre sfâșiate, ca să nu fim călcați în picioare de platfusul îngrozitor al Evei Moser. Cântă-ne ceva, Lillian!

— Asta mai lipsea! Ce anume? Un cântec de leagăn pentru copiii care nu se nasc niciodată?

— Eva o să aibă copii! Mulți, nici o grijă! Nu, cântă cântecul despre norii care nu se mai întorc și despre zăpada care îngroapă inima. Cântecul despre exilații

munților. Cântă-l pentru noi! Nu pentru Eva, meduza de bucătărie. În noaptea aceasta avem nevoie de vinul întunecat al auto-elogierii, crede-mă. Sentimentalismul necontrolat e chiar mai bun ca lacrimile.

— Charles a dibuit pe undeva o jumătate de sticlă de coniac, observă Dolores sec și se îndepărtă pe picioarele ei lungi, ducându-se la gramofon.

— Pune discurile alea noi, americane, Schirmer!

— Monstrul ăsta, suspină Charles Ney în urma ei. Arată ca toată poezia lumii și are un creier ca o statistică. O iubesc așa cum iubești jungla, iar ea îmi răspunde ca o grădină de zarzavat. Ce-i de făcut?

— Suferi și ești fericit.

Lillian se ridică. În aceeași clipă se deschise ușa și în prag apăru Crocodilul.

— Mi-am închipuit eu! Țigări! Alcool în cameră! O orgie! Chiar și dumneavoastră sunteți aici, domnișoară Ruesch! șuieră în direcția lui Lilly-Streptomycină. V-ați furișat aici în cârje! Și dumneavoastră, domnule Schirmer! Trebuia să fiți în pat de mult.

— Trebuia să fii mort demult, replică moșneagul voios. Teoretic, asta și sunt. Opri gramofonul, scoase eșarfa de mătase și o flutură în aer. Trăiesc cu viața împrumutată! Guvernată de alte legi decât cele ale vieții cu care te-ai născut.

— Așa? Și care sunt acestea, mă rog, dacă mi-e permis să întreb?

— Una singură: să te bucuri din plin de toate, atât cât se poate. În ce fel, asta e treaba fiecăruia.

— Sunt nevoită să vă cer să mergeți imediat la culcare. Cine v-a adus aici?

— Propria mea rațiune.

Moșneagul se cățără în scaunul cu roțile. André șovăi să-l ducă de acolo. Lillian făcu un pas înainte.

— Vă duc eu înapoi.

Împinse scaunul spre ușă.

— Dumneata deci! exclamă Crocodilul. Trebuia să-mi închipui!

Lillian scoase scaunul cu roțile pe coridor. Charles Ney și ceilalți o urmară. Chicoteau ca niște copii prinși

asupra faptului.

— O clipă, zise Schirmer, și-și întoarse scaunul spre ușă.

Crocodilul stătea în prag, cu un aer maiestuos.

— Din tot ce ați pierdut în viață, declară Schirmer, trei bolnavi ar putea duce o existență fericită. Vă doresc o noapte binecuvântată, cu o conștiință de oțel.

Își întoarse căruciorul spre coridor. Charles Ney îl împinse mai departe.

— La ce bun atâta agitație morală, Schirmer? întrebă el. Bravul animal nu-și face decât datoria.

— Știu. Numai că și-o face cu atâta aroganță! Dar o să-i supraviețuiesc! I-am supraviețuit și predecesoarei ei — avea 44 de ani și s-a prăpădit dintr-odată, în patru săptămâni, de cancer — o să trăiesc mai mult și decât bestia asta — câți ani o avea de fapt Crocodilul? Cu siguranță peste șaiszeci! Sau aproape șaptezeci. O să-i supraviețuiesc și ei!

— Frumos țel! Ce oameni nobili suntem! rânji Charles.

— Nu, răspunse moșneagul cu o satisfacție feroce. Suntem condamnați la moarte. Dar nu numai noi. Și ceilalți! Toți! Toți. Numai că noi știm — ceilalți nu.

Eva Moser veni după o jumătate de oră în camera lui Lillian.

— Patul meu e aici? întrebă ea.

— Patul dumitale?

— Da. Camera mea a fost golită. Și hainele mi-au dispărut. Dar undeva tot trebuie să dorm. Unde mi-ar putea fi lucrurile?

Era una din glumele care se făceau de obicei când cineva părăsea sanatoriul. În ultima noapte i se ascundeau lucrurile. Eva Moser era disperată.

— Dădusem totul la călcat. Dacă mi le murdăresc! Trebuie să am grijă de bani, acum că mă duc în vale.

— Dar de aceasta nu se va îngriji tatăl dumitale?

— Vrea să scape de mine. Cred că vrea să se recăsătorească.

Lillian avu brusc senzația că nu o mai putea suporta pe fata asta nici o clipă.

— Du-te la lift, zise ea. Ascunde-te până iese Charles Ney. Vine la mine. Apoi mergi la el în cameră, nu e încuiat. Sună-mă de acolo. Spune-i că îi vei arunca smokingul în apă clocotită și îi vei stropi rufăria cu cerneală dacă nu îți sunt aduse imediat înapoi patul și lucrurile. Ai înțeles?

— Da, dar...

— Le-au ascuns numai. Nu știu cine. Dar m-ar mira ca Ney să nu știe nimic despre asta.

Lillian ridică receptorul.

— Charles?

Îi făcu semn Evei Moser să plece.

— Charles, zise ea în telefon, poți să vii o clipă până la mine? Da? Bine.

El veni câteva minute mai târziu.

— Ce s-a întâmplat cu Crocodilul? întrebă Lillian.

— Totul s-a aranjat. Dolores e o maestră! Atâta putere de disimulare! A spus, pur și simplu, adevărul — că am vrut să ne alinăm disperarea de a fi nevoiți să rămânem aici. O idee strălucită. Cred că Crocodilul avea lacrimi în ochi când a plecat.

Se auzi telefonul sunând. Vocea Evei Moser era atât de răsunătoare, încât Charles înțelese tot ce spunea.

— E la tine în baie, zise Lillian. A dat drumul la apă caldă. În stânga ține costumul tău nou de seară, în dreapta sticluta ta cu cerneală violetă. Nu încerca să o iei prin surprindere. În momentul în care deschizi ușa, ea va acționa. Uite, vorbește cu ea.

Îi dădu receptorul și se duse la fereastră. Hotelul Palace era încă luminat. În două-trei săptămâni va fi trecut și asta.

Turiștii vor pleca, aidoma păsărilor călătore și timpul lung și monoton se va târî mai departe, prin primăvară, vară, toamnă, până la iarna viitoare.

Auzi în spatele ei pocnetul receptorului trântit în furcă.

— Ticăloasa, răbufni Charles Ney, cu un început de bănuială. Asta nu-i din capul ei. De ce m-ai chemat aici,

Lillian?

— Vroiam să știu ce a zis Crocodilul.

— De obicei nu ești așa grăbită! rânji Charles. Mai discutăm noi și mâine despre asta. Acum trebuie să-mi salvez costumul. Toanta e în stare să mi-l opărească! Noapte bună. A fost o seară măreață.

Închise ușa în urma lui. Lillian auzi lipăitul grăbit al pantofilor săi pe coridor. Costumul lui de seară, se gândi, simbolul speranței sale de sănătate, de libertate, speranța nopților petrecute în orașele din vale, mascota lui, așa cum și ea avea cele două rochii de seară, care aici sus erau inutile, dar la care nu renunța, de parcă viața ei ar fi depins de ele. Dacă renunța la ele, renunța la speranță. Se duse înapoi la fereastră și privi luminile din vale. O seară măreață! Trăise multe asemenea seri mărețe, dezolante.

Trase draperiile. Iar apăruse panica! Începu să caute somniferele ascunse. O clipă crezu că aude afară motorul mașinii lui Clerfayt. Se uită la ceas. El ar fi putut-o salva de noaptea cea lungă; dar nu-l putea suna. Nu spusese Hollmann că avea pe cineva în vizită? Pe cine oare? Cine știe ce femeie sănătoasă din Paris, Milano, sau Monte Carlo! La dracu și cu el, oricum pleca peste câteva zile. Înghiți tabletele. Ar trebui să mă împac cu gândul și să nu lupt împotriva lui, ar trebui să mă resemnez, dar dacă o fac, sunt pierdută!

Se așeză la masă și scoase hârtia de scrisori. "Iubitul meu", scrise, "tu, cu chipul tău nedeslușit, necunoscutule, niciodată venit, mereu așteptat, nu simți că timpul se scurge?" se opri din scris și împinse la o parte caseta în care se adunaseră deja multe scrisori netrimise, scrisori pentru care nu avea o adresă. Privi patul alb din fața ei și se gândi: de ce plâng? Nici asta nu schimbă cu nimic lucrurile.

5

Bătrânul zăcea atât de întins sub pătură, încât părea că nu mai are corp. Chipul îi era peste măsură de

slăbit, ochii înfundați în orbite, dar de un albastru intens; venele se vedeau groase sub pielea ca o hârtie satinată, boțită. Zăcea într-un pat îngust, într-o cameră îngustă. Lângă pat, pe noptieră, se afla o tablă de șah.

Se numea Richter. Avea optzeci de ani și trăia de douăzeci de ani la sanatoriu. La început locuise într-un apartament de două camere la primul etaj; apoi într-o garsonieră cu balcon la etajul doi; după aceea într-o cameră fără balcon la etajul trei și acum — de când nu mai avea bani — în această cămăruță strâmtă. Era piesa de rezistență a sanatoriului. Dalai-Lama îl dădea mereu drept exemplu pacienților descurajați, în schimb Richter își arăta în felul său recunoștința. Nu murea și pace.

Lillian stătea la căpătâiul lui.

— la uitați-vă! zise Richter, arătând spre tabla de șah. Omul ăsta joacă de parcă ar fi adormit. Mișcarea asta a calului îl face mat în următoarele zece mutări. Ce-o fi cu Régnier? Mai demult nu juca rău deloc. Erați aici în timpul războiului?

— Nu, zise Lillian.

— A venit în timpul războiului; cred că prin 1944. A fost o adevărată izbăvire! Înainte, scumpă domnișoară, înainte a trebuit să joc timp de un an împotriva unui club de șah din Zürich. Nu aveam pe nimeni aici, sus. A fost foarte plictisitor.

Șahul era singura pasiune a lui Richter. În timpul războiului, partenerii pe care îi avusese în sanatoriu plecaseră sau muriseră, și alții nu mai veniseră. Doi prieteni din Germania, cu care jucase prin corespondență, căzuseră în Rusia; altul fusese luat prizonier la Stalingrad. Timp de câteva luni rămăsese fără partener, se săturase de viață și slăbise mult. Apoi medicul șef aranjase să joace cu membrii unui club de șah din Zürich. Cei mai mulți dintre ei, însă, nu erau destul de buni pentru el, cu ceilalți jocul i se păruse, treptat, prea greoi. La început, nerăbdătorul Richter transmitea mutările prin telefon, însă acest procedeu devenise prea costisitor, și atunci recursese la scrisori, astfel încât, practic, putea să facă o mutare abia la două

zile, din pricină că poșta mergea atât de încet. Cu timpul renunțase și nu avusese altă alternativă decât să reconstituie partide vechi din tot felul de cărți de specialitate.

Apoi venise Régnier. Jucă o partidă cu Richter și Richter fu încântat să aibă din nou un partener pe măsură, dar Régnier, un francez care fusese eliberat dintr-un lagăr german, refuzase să mai joace aflând că Richter era neamț. Dușmăniile naționaliste nu se opreau nici chiar la poarta sanatoriului. Richter începu iar să bolească și Régnier căzu și el la pat. Amândoi se plictiseau, dar nici unul nu vroia să cedeze. Un negru din Jamaica, trecut la religia creștină, găsi într-un sfârșit o soluție. Și el era țintuit la pat. În două scrisori separate îi invită pe Richter și pe Régnier la o partidă de șah de la pat la pat, prin telefon. Amândoi se bucuraseră peste măsură. Singura dificultate era că negrul habar n-avea să joace șah, dar rezolvă într-un mod foarte simplu și această problemă. Jucă împotriva lui Richter cu albele, împotriva lui Régnier cu negrele. Cum albele începeau jocul, Régnier făcu prima mutare pe tabla care se afla lângă patul său și i-o comunică negrului prin telefon. Acesta o transmise mai departe lui Richter, cu care juca, bineînțeles, cu albele. Apoi așteptă mutarea defensivă a lui Richter și i-o transmise lui Régnier. A doua mutare a lui Régnier i-o comunică lui Régnier. El personal, nu avea nici măcar tablă de șah, deoarece nu făcea altceva decât să-i lase pe Régnier și pe Richter să joace unul împotriva celuilalt, fără să știe acest lucru. Trucul era că juca o partidă cu albele, cealaltă cu negrele — dacă le-ar fi jucat pe amândouă cu albele sau negrele n-ar fi putut transmite mai departe mutările, ci ar fi fost nevoit să le facă singur.

La puțină vreme după terminarea războiului, negrul muri. Régnier și Richter fuseseră nevoiți între timp să-și ia camere mai mici, căci amândoi sărăciseră; unul zăcea țintuit la pat la etajul trei, celălalt la etajul doi. Crocodilul preluă rolul negrului, ca partidele să poată continua, și cameristele mijloceau mutările adversarilor

care credeau că joacă tot împotriva negrului, despre care li se spusese că nu mai puteau vorbi, din pricina unei tuberculoze înaintate a laringelui. Stratagema funcționează până când Régnier putu iar să meargă. Primul lucru pe care îl făcu a fost să-l viziteze pe negru, aflând astfel totul.

Între timp sentimentele naționaliste se mai atenuaseră. Când Régnier auzi că familia lui Richter fusese omorâtă în Germania, în timpul unui raid aerian, încheie pace și de atunci cei doi jucară multe partide în bună înțelegere. Cu timpul căzu și Régnier la pat, și cum nici unul nu mai avea acum telefon, câțiva pacienți le serveau drept curieri. Printre ei și Lillian. Apoi, în urmă cu trei săptămâni, Régnier muri. La vremea aceea Richter era și el atât de slăbit, încât se așteptau să moară și el, și de aceea nimeni nu vru să-i spună de moartea lui Régnier. Pentru a-l păcăli, Crocodilul îl substituie pe decedat; între timp învățase să joace șah, fără a fi însă un adversar pe măsura lui Richter. Așa se făcea că acesta, care credea în continuare că joacă împotriva lui Régnier, nu putea înțelege cum jucătorul, atât de bun altădată, se prostise într-un asemenea hal.

— Nu vreți să învățați șah? o întrebă pe Lillian, care tocmai îi transmisese ultima mutare a Crocodilului. Pot să vă învăț repede.

Lillian văzu teama din ochii albaștri. Bătrânul credea că Régnier va muri curând, de vreme ce juca atât de prost, și se temea să nu rămână iar fără partener. Punea aceeași întrebare tuturor celor care îl vizitau.

— Se poate învăța repede. Vă arăt toate trucurile. Am jucat împotriva lui Lasker.

— Nu am talent pentru așa ceva. Și nici răbdare.

— Oricine are talent. Iar răbdare trebuie să ai când nu poți să dormi noaptea. Ce altceva să faci? Să te rogi? Nu ajută. Eu sunt ateu. Filozofia nu ajută nici ea. Romanele polițiste doar pentru scurtă vreme. Am încercat totul, doamna mea. Numai două lucruri ajută. Unul din ele e să fii cu cineva, de aceea m-am căsătorit. Dar soția mea e moartă de mult...

— Și celălalt?

— Să rezolvi probleme de șah. E o ocupație atât de detașată de toate cele omenești, de îndoială și frică, atât de abstractă, încât liniștește. E o lume fără panică și fără moarte. Ajută. Cel puțin pentru o noapte — ori mai mult de atât nici nu vrem, nu-i așa? Să rezistăm numai până dimineața următoare.

— Da. Aici nu vrem mai mult.

Prin fereastra cămăruței de le mansardă *nu* se vedeau decât norii și o pantă acoperită cu zăpadă. Norii erau galbeni și aurii, neliniștiți în după amiaza timpurie.

— Să vă învăț? întrebă Richter. Putem începe chiar acum.

ochii intenși înfundați în orbite sclipiră. Tânjeau după companie, gândi Lillian, și nu după probleme de șah. Tânjeau după cineva care să fie aici când ușa se deschidea brusc și nu intra nimeni în afara vântului fără glas, care făcea sângele să țâșnească din gâtlee și să umple plămânii până la sufocare.

— De cât timp sunteți aici? întrebă ea.

— Douăzeci de ani. O viață, nu-i așa?

— Da, o viață.

O viață, gândi ea, dar ce viață! Toate zilele erau la fel, scurgându-se una după alta într-o nesfârșită monotonie, iar la finele anului toate se suprapuneau, ca și cum n-ar fi trecut decât o singură zi, atât de mult semănau una cu alta, și la fel se suprapuneau și anii, ca și cum n-ar fi trecut decât un singur an, atât de mult semănau unul cu altul. Nu, gândi Lillian, nu așa! Nu vreau să sfârșesc așa! Nu așa!

— Începem de astăzi? întrebă Richter.

Lillian dădu din cap.

— Nu are rost. Eu nu mai stau mult aici.

— Coborâți în vale? croncăni Richter.

— Da. Peste câteva zile.

Ce povești îndrug? gândi ea consternată. Doar nu e adevărat! dar cuvintele îi răsuna în cap, ca și cum nu puteau fi uitate. Încurcată, se ridică în picioare.

— Sunteți vindecată?

Vocea răgușită suna atât de supărată, ca și cum

Lillian ar fi comis un abuz de încredere.

— Nu plec pentru multă vreme, se grăbi să adauge.
Doar pentru câțva timp. Mă întorc.

— Toți se întorc, croncâni Richter liniștit. Toți.

— Să transmit mutarea lui Régnier?

— Inutil. Richter mătură cu palma figurile de șah de pe tabla de lângă patul său. Spuneți-i că ar trebui să începem un joc nou.

— Da. Un joc nou. Da.

Neliniștea n-o părăsi. După-amiază reuși să convingă o soră tânără din sala de operație să-i arate ultimele radiografii ce se făcuseră. Sora crezu că nu se pricepe să le interpreteze și îi aduse filmele.

— Pot să le rețin câteva minute? întrebă Lillian.

Sora șovăi.

— E împotriva regulamentului. Nu trebuia nici să vi le arăt.

— Profesorul mi le arată de fiecare dată personal și mi le explică. De data aceasta a uitat.

Lillian se duse la dulap și scoase din el o rochie.

— Iată rochia pe care v-am promis-o nu de mult.
Puteți s-o luați acum.

Sora roși.

— Rochia galbenă? Vorbiți serios?

— De ce nu? Mie nu-mi mai vine bine. Sunt prea slabă.

— Puteți s-o strâmtați.

Lillian scutură din cap.

— Luați-o liniștită.

Sora luă rochia, de parcă ar fi fost din sticlă și o puse pe lângă ea.

— Cred că-mi vine numai bine, șopti ea, uitându-se în oglindă.

Apoi o puse pe speteaza unui scaun.

— O mai las aici câteva minute. Împreună cu radiografiile. Apoi vin să le iau pe toate odată. Trebuie să mă mai duc la numărul 26. A plecat în vilegiatură.

— A plecat?

— Da. Acum o oră.

— Cine e numărul 26?

— Micuța sud-americană din Bogotă.

— Cea cu cele trei rude? Manuela?

— Da. S-a întâmplat repede, dar era de așteptat.

— Ce tot vorbim în dodii, izbucni Lillian, exasperată de jargonul atât de grijuliu al sanatoriului. N-a plecat în nici o vilegiatură, e moartă, a murit, nu mai există!

— Da, firește, murmură sora intimidată, trăgând cu ochiul la rochia care atârna ca un steag de carantină pe speteaza scaunului. Lillian îi observă privirea.

— Duceți-vă liniștită, zise ea, ceva mai calmă. Aveți dreptate. Când vă întoarceți, le puteți lua pe toate odată.

— Bine.

Lillian trase repede din plic colile întunecate și lucioase și se duse cu ele la fereastră. Nu știa să le interpreteze. Dalai-Lama îi arătase de câteva ori umbrele și porțiunile decolorate care intrau în discuție. De câteva luni n-o mai făcuse.

Privi cenușiul și negrul lucitor care hotărau asupra vieții ei. Își văzu clavicula, coloana vertebrală, coastele, scheletul și printre toate aceste oase, acei ceva sinistru și fantomatic ce se numea sănătate sau boală. Își aminti radiografiile mai vechi, petele cenușii, încețoșate și încercă să le regăsească. I se păru că le vede și că se măriseră. Plecă de la fereastră și aprinse lampa, Apoi scoase abajurul pentru a avea și mai multă lumină și dintr-odată i se păru că se vede moartă, după ani zăcuți în groapă, cu carnea deja preschimbată în pământ cenușiu și doar cu oasele rămase intacte, singurele care rezistaseră. Puse radiografiile pe masă. Iar fac prostii, se gândi, dar se duse totuși la oglindă și se privi, studiindu-și chipul, chipul care era al ei, răsfrânt într-o parte în oglindă, străin și totuși al ei. Nu-l cunosc, nu știu cum arată de fapt, se gândi, eu nu-l cunosc pe cel văzut de ceilalți, eu nu cunosc decât această nălucă din oglindă, care mi se înfățișează pe dos, și are în dreapta

ceea ce toți ceilalți văd la mine în stânga; eu nu cunosc decât această minciună, așa cum nu mai cunosc altceva în afară de cealaltă minciună, forma și culorile, în timp ce adevăratul chip, scheletul, care lucrează în tăcere în mine, pentru a răzbate la suprafață, mi-e întru totul necunoscut. Aceasta, gândea privind radiografia neagră, lucioasă, aceasta e singura oglindă adevărată. Își pipăi fruntea și obrajii, simțind oasele dedesubt și i se păru că erau mai aproape de piele ca altădată. Carnea se topește deja, se gândi, din orbite privește deja Incoruptibila, Cea-Fără-de-Nume, sau poate mi se uită, nevăzută, peste umăr și ochii ei și ai mei se întâlnesc în oglindă?

— Dar ce faceți aici? auzi din spate vocea sorei.

Intrase neauzită, în pantofii ei ușori, cu talpă de gumă.

— Mă uit în oglindă. Am slăbit un kilogram și jumătate în ultimele două luni.

— Dar în ultima vreme ați mai pus pe dumneavoastră o jumătate de kilogram.

— Pe care am dat-o iar jos.

— Sunteți prea agitată. Și trebuie să mâncați mai mult. Eu găsesc că v-ați refăcut. Lillian se răsuci brusc.

— De ce ne tratați mereu ca pe niște copii? zise ea, peste măsură de iritată. Chiar vă închipuiți că dăm crezare tuturor poveștilor pe care ni le îndrugați? Poftim — îi întinse sorei radiografiile — priviți-le! Atâta știu și eu! Știți că nu e mai bine!

Sora o privi înspăimântată.

— Știți să citiți radiografiile? Ați învățat să le interpretați?

— Da, am învățat. Am avut destul timp pentru asta.

Nu era adevărat. Dar dintr-odată nu mai putea să dea înapoi.

I se părea că se află pe o sârmă întinsă la mare înălțime, cu mâinile încă încleștate de parapetul schelei, în clipa dinaintea desprinderii și prăbușirii în gol. Încă putea să evite totul, dacă tăcea, și aceasta îi era de fapt intenția, dar ceva anume, mai puternic ca frica o împinse înainte.

— Nu e nici un secret, zise ea calmă. Însuși profesorul mi-a spus că starea mea nu s-a îmbunătățit. Dimpotrivă! Am vrut numai să văd acest lucru cu ochii mei, de aceea v-am rugat să-mi arătați radiografiile. Nu înțeleg de ce se face atâta teatru în fața pacienților! Doar e mult mai bine să privești lucrurile limpede.

— Cei mai mulți nu suportă adevărul.

— Eu îl suport. De aceea nu mi-ați spus nimic?

Lui Lillian i se păru că simte tăcerea surdă a așteptării în imens de înalta cupolă de circ dedesubtul său.

— Doar ați spus că știți deja, răspunse sora ezitând.

— Ce anume? întrebă Lillian cu respirația tăiată.

— Radiografiile, le înțelegeți.

Dintr-odată tăcerea așteptării nu mai era tăcere. Ci un șuierat ascuțit, străin, în urechi.

— Sigur că știu că nu e mai bine, vorbi Lillian cu efort. Doar se întâmplă destul de des.

— Desigur, răsuflă sora ușurată. Există întotdeauna oscilații. În sus și în jos. Mici recăderi survin mereu. Mai ales iarna.

— Și primăvara, zise Lillian. Și vara. Și toamna.

Sora râse.

— Aveți umor. Numai dacă ați putea să vă mai liniștiți un pic! Și să urmați indicațiile profesorului! La urma urmei, el știe cel mai bine ce e de făcut.

— Așa voi face. Să nu vă uitați rochia.

Lillian așteaptă nerăbdătoare ca sora să ia radiografiile și rochia și să plece. I se păru că odată cu ea intrase în cameră suflarea morții din camera Manuelei, adusă în cutele scrobite ale uniformei albe.

Cât de nevinovată este! se gândi. Cât de nevinovați suntem mereu unii față de alții! De ce nu pleacă? Cât de încet și cu câtă dezgustătoare satisfacție își pune rochia pe braț!

— Cele câteva kilograme le puneți repede pe dumneavoastră. Numai să mâncați mereu consistent. În seara aceasta, de exemplu. Aveți la desert o excelentă budincă de ciocolată cu cremă de vanilie.

Eu am provocat toate acestea, se gândi Lillian. Nu

pentru că sunt curajoasă, ci tocmai pentru că mi-e frică. Am mințit. Am vrut să aud contrariul! În ciuda tuturor evidențelor vrem să auzim mereu contrariul!

Se auziră bătăi în ușă. Hollmann se ivi în prag.

— Clerfayt pleacă mâine. În noaptea aceasta e lună plină. Și obișnuita petrecere sus, în cabana Salvamontului. Mai evadăm o dată și urcăm cu el?

— Și dumneavoastră?

— Da. Pentru ultima oară.

— A murit Manuela.

— Am auzit. O ușurare pentru toată lumea. Pentru cele trei rude ale ei și probabil și pentru Manuela.

— Vorbiți ca și Clerfayt, zise Lillian dușmănoasă.

— Cred că toți ar trebui, cu timpul, să vorbim ca el, răspunse Hollmann liniștit. La el distanța e mai scurtă, de aceea vorbele îi sună mai aspre. El trăiește de la un raliu la altul. Și șansele sunt cu fiecare an tot mai mult împotriva lui. Să nu îi ținem companie în seara aceasta?

— Nu știu.

— E ultima lui seară. Și Manuela tot nu mai învie, indiferent ce am face noi.

— Iar vorbiți ca el.

— De ce n-aș face-o?

— Când pleacă?

— Mâine după amiază. Vrea să iasă din munți înainte să înceapă iar să ningă. Buletinul meteo anunță zăpadă pentru mâine noapte.

— Pleacă singur? întrebă Lillian, stăpânindu-se.

— Da. Vii și dumneata deseară?

Lillian nu răspunse. Prea multe se năpusteau deodată asupra ei. Trebuia să mediteze. Dar la ce să mediteze? Nu asta făceau de luni de zile? Un singur lucru mai era de hotărât.

— Dar nu v-ați propus să fiți de acum înainte mai grijuliu? întrebă ea.

— Nu și în seara aceasta. Dolores, Maria și Charles vin și ei. Josef e la intrare. Dacă ne strecurăm afară pe la zece, prindem telefericul. La noapte circulă până la ora unu. Trec să te iau.

Hollmann râse.

— De mâine voi fi din nou cel mai ascultător și cumpătat locatar al Bella Vistei. În seara asta, însă, sărbătorim.

— Ce anume?

— Orice. Că e lună plină. Că a venit Giuseppe. Că mai trăim. Despărțirea.

— Că de mâine ne transformăm iar în pacienți ideali?

— Și asta. Trec să te iau. E bal mascat. N-ai uitat.

— Nu.

Hollmann închise ușa în urma lui. Mâine, se gândi Lillian. Mâine — ce schimbare se petrecuse oare? Era un alt mâine decât cel de ieri și toți dinaintea lui. Mâine seară Clerfayt va fi departe și rutina sanatoriului se va întinde iar, cuprinzând totul, aidoma zăpezii umede pe care vântul bolnav o aducea mereu, moale, pufoasă, acoperind totul și sufocându-l încet. Nu și pe mine! se gândi. Pe mine nu!

Cabana Salvamontului se afla așezată sus, deasupra satului, și iarna, o dată pe lună, când era lună plină, rămânea deschisă toată noaptea pentru o coborâre pe schiuri cu făclii. Hotelul Palace trimisese cu această ocazie un mic taraf de țigani, doi cu vioara și unul cu țambalul. Își aduseseră cu ei țambalul; cabana nu avea pian.

Oaspeții soseau în echipamente de schi sau costumație de carnaval. Charles Ney și Hollmann își lipiseră mustăți, ca să nu fie recunoscuți. Charles Ney era în costum de seară. Îl purta la baluri mascate; în rest nu avea niciodată ocazia. Maria Savini avea dantele spaniole și un mic vâl prins în păr. Dolores Palmer era îmbrăcată în rochia ei chinezească. Lillian Dunkerque în pantalonii ei albastru-deschis și cu o jachetă scurtă de blană. Cabana era arhiplină, dar Clerfayt avea o masă rezervată la fereastră; oberchelnerul de la hotelul Palace, de care ținea și cabana, era un fanatic al raliurilor.

Lillian era foarte tulburată; privea țintă în noaptea dramatică de afară. Undeva, sus, deasupra munților, bântuia o furtună, care jos nici nu se bănuia. Luna se

ivea, lunecând dinăuntru norilor zdrențuiți și se afunda la loc în ei, iar umbrele lor dădeau viață pantelor albe, trezind impresia că gigantice păsări flamingo înconjurau cu mari bătaii de aripi universul.

În șemineul cabanei ardea un foc zdravăn. De băut se găsea punți fierbinte și vin fiert.

— Ce doriți? întrebă Clerfayt. Tot ce se servește e fierbinte, punțiul și vinul fiert, dar oberchelnerul a pus deoparte pentru noi și ceva vodcă și coniac, dacă vrem să bem altceva. L-am lăsat azi după-masă să facă un tur cu Giuseppe prin sat. A ancrasat două bujii și a fost fericit. Vreți coniac? Eu propun niște vin fiert.

— Bine, zise Lillian. Vin fiert.

Chelnerul aduse paharele.

— Când plecați mâine? întrebă Lillian.

— Înainte de lăsarea întunericului.

— Încotro?

— Paris. Veniți cu mine?

— Da, răspunse Lillian.

Clerfayt râse; n-o luase în serios.

— Bine, zise el. Dar nu puteți lua mult bagaj cu dumneavoastră. Giuseppe nu e amenajat pentru așa ceva.

— Nu am nevoie de multe lucruri. Restul poate să-mi fie trimis ulterior. Unde ne oprim mai întâi?

— Întâi trebuie să ieșim din ninsoare, pentru că urâți atât de mult zăpada. Nu prea departe. Peste munți, spre Tessin. La Lago Maggiore. Acolo e deja primăvară.

— Și apoi?

— Spre Geneva.

— Și apoi?

— La Paris.

— Nu putem merge direct la Paris?

— În acest caz ar trebui să pornim la drum deja la noapte. E cam departe pentru o singură zi.

— De la Lago Maggiore se poate ajunge într-o zi?

Clerfayt o studie dintr-odată cu atenție. Până acum luase totul ca pe o joacă; dar ea întreba prea amănunțit, ca să fie în joacă.

— Într-o zi lungă se poate ajunge, zise el. Dar de ce? Nu vreți să vedeți câmpurile de narcise din jurul Genevei? Toată lumea vrea să le vadă.

— Pot să le văd din mers.

Pe terasă se aprinse un foc de artificii. Rachete se înălțară, roți de lumină se rotiră, împrăștiind scânteii iar apoi se auziră rafalele rachetelor care urcau roșii și abrupte și care, când credeai deja că se consumaseră în zborul lor solitar, explodau pe neașteptate în jerbe de aur, verde și albastru, prăbușindu-se apoi din nou, în sute de globuri sclipitoare, pe pământ.

— Dumnezeule mare! șopti deodată Hollmann. Dalai-Lama!

— Unde?

— La ușă. Tocmai a intrat.

Profesorul stătea într-adevăr, palid și chel, la intrare și privea învâlmășeala din cabană. Era îmbrăcat într-un costum gri. Cineva îi îndesă pe cap un coif de hârtie. El și-l mătură cu o mișcare înceată și se îndreptă spre o masă care se afla nu departe de ușă.

— Cine ar fi putut bănuii? zise Hollmann. Ce facem acum?

— Nimic, replică Lillian.

— Să nu ne strecurăm afară odată cu ceilalți?

— Nu.

— Nu o să te recunoască, Hollmann, îl asigură Dolores Palmer. Cu mustața dumitale.

— În schimb pe dumneata, da. Și pe Lillian. Mai ales pe Lillian.

— Ne putem așeza astfel, încât să nu vă poată vedea fețele, zise Charles Ney, ridicându-se în picioare. Dolores își schimbă locul cu el și Maria Savini se așeză pe scaunul lui Hollmann. Clerfayt zâmbi amuzat și se uită la Lillian întrebător, dacă nu voia să schimbe locul cu el. Ea scutură din cap.

— Ba da, Lillian, insistă Charles. Altminteri te recunoaște și mâine o să fie mare scandal. Luna asta avem și așa destule pe răboj.

Lillian văzu chipul palid, cu ochii spălăciți al lui Dalai-Lama plutind ca o lună peste mese, acoperit din

când în când în învălmășeală și apoi din nou vizibil, aidoma tovarăsei sale de pe cer, cutreierând printre nori.

— Nu, zise ea. Rămân aici.

Schiorii se echipau de plecare.

— Nu mergi și dumneata? îl întrebă Dolores pe Clerfayt. Era îmbrăcat în costum de schi.

— Nici nu mă gândesc. E prea periculos pentru mine.

Dolores izbucni în râs.

— Vorbește serios, zise Hollmann. Periculos e întotdeauna lucrul pe care nu îl stăpânești întru totul.

— Și dacă îl stăpânești? întrebă Lillian.

— E și mai periculos, zise Clerfayt. Atunci devii ușuratic.

Ieșiră să vadă plecarea. Hollmann, Charles Ney, Maria Savini și Dolores se strecurară afară, profitând de învălmășeala generală; Lillian trecu fără grabă, cu Clerfayt alături, pe sub ochii spălăciți ai profesorului.

O luară pe cărare spre locul de pornire. Fumul brăzdat de scânteii al făcliilor arunca reflexe pe zăpadă și chipuri. Primii schiori țâșniră în josul părții luminate de lună, cu făcliile ridicate deasupra capetelor. Se preschimbară curând în puncte sclipitoare de jărătic și dispărură în dosul altor pante mai abrupte. Lillian privi în urma lor cum se aruncau în josul pantelor, ca și cum s-ar fi aruncat în viață, aidoma rachetelor care, atingând în zbor punctul cel mai înalt, se avântau înapoi pe pământ, într-o ploaie de stele.

— Când plecăm mâine? îl întrebă pe Clerfayt.

El ridică privirea. O înțelese numaidecât.

— Când vreți, zise el. Oricând. Și după lăsarea întunericului. Sau mai devreme. Sau mai târziu, dacă nu sunteți gata.

— Nu e nevoie. Pot să-mi fac repede bagajele. Când aveți de gând să plecați?

— În jur de patru.

— Pot să fiu gata la patru.

— E-n regulă. Vin eu să vă iau.

Clerfayt își întoarse iar privirea spre schiori.

— Nu trebuie să vă faceți griji din cauza mea, zise Lillian. Puteți să mă lăsați în Paris. Vin cu dumneavoastră ca...

Încercă să găsească un cuvânt potrivit.

— Ca și cineva care stă la marginea drumului și merge doar până în orașul următor? întrebă Clerfayt.

— Da, întocmai.

— Bine.

Lillian simți că tremură. Îl studie pe Clerfayt. El nu mai puse nici o întrebare. N-am nimic de explicat, gândi ea. Mă crede. Ceea ce pentru mine e hotărârea vieții mele, pentru el e doar o decizie dintre acelea pe care le iei zilnic. Poate că nici nu mă consideră foarte bolnavă; pentru aceasta ar fi trebuit să am un accident la raliu. Simți spre surprinderea ei, cum o povară îndelung purtată îi alunecă de pe umeri. Iată primul om — de ani de zile — căruia nu-i păsa de boala ei! Acest lucru o făcea fericită într-un mod ciudat. I se părea că trece o graniță altădată de netrecut. Boala, care stătuse mereu ca o fereastră mohorâtă între ea și lume dintr-odată dispăruse; în schimb, sub ea, în lumina lunii, se întindea, largă și atât de limpede, încât îți tăia răsufarea, viața, cu nori și văi și destine, iar ea îi aparținea, nu mai era exclusă; stătea, alături de ceilalți, sănătoșii, la marele start, cu o făclie arzândă în mână, gata de prăbușirea în adâncurile văilor și ale vieții. Ce spusese Clerfayt odată? Lucrul cel mai dezirabil în viață e să îți poți alege propria moarte, și asta pentru că atunci ea nu te poate zdrobi ca pe un șobolan, sau stinge, sau sugruma când încă nu ești pregătit. Ea era pregătită. Tremura, dar era pregătită.

6

Wolkow o găsi a doua zi de dimineață aplecată asupra valizelor.

— Îți faci bagajele, Dușa? Atât de devreme?

— Da, Boris, îmi fac bagajele.

— La ce bun? Peste câteva zile vei despacheta din

nou.

O mai văzuse de câteva ori împachetându-și lucrurile. O apuca în fiecare an, ca dorul de ducă al păsărilor călătoare, primăvara și toamna. Geamantanele zăceau atunci câteva zile prin cameră, uneori chiar câteva săptămâni, până când Lillian se descuraja și renunța.

— Plec, Boris, zise ea. Se temea de această discuție. De data aceasta, plec cu adevărat.

El se rezemă de tocul ușii și o urmări cu privirea. Rochii și pardesie zăceau de-a valma pe pat, pulovere și cămăși de noapte erau agățate de închizătorile geamurilor și de ușă. Pantofi cu toc înalt stăteau pe măsuța de toaletă și pe scaune, iar echipamentul de schi zăcea aruncat grămadă lângă ușa balconului.

— Plec cu adevărat, repetă Lillian nervoasă, fiindcă el nu o credea.

El încuviință din cap.

— Pleci mâine. Iar poimâine sau peste o săptămână despachetăm iar totul. De ce te chinuiești degeaba?

— Boris! strigă ea. Lasă asta! Nu mai folosește la nimic. Plec!

— Mâine?

— Nu, astăzi. Ea îi simți blândețea îngăduitoare și neîncrederea; erau pânzele de păianjen care vroiau din nou să o înfășoare și să o imobilizeze.

— Plec, zise ea hotărâtă. Astăzi. Cu Clerfayt.

Ea văzu cum i se schimbă expresia ochilor.

— Cu Clerfayt?

— Da. Îl fixă stăruiitor cu privirea. Vroia să scape repede cu mărturisirile.

— Plec singură. Dar plec cu Clerfayt, pentru că pleacă astăzi și pentru că singură nu aș avea curajul. Nu plec cu el din nici un alt motiv. Singură nu sunt îndeajuns de puternică pentru a ține piept vieții de aici.

— Nici mie?

— Nici ție, dar nu așa cum crezi tu.

Wolkow înaintă un pas în cameră.

— Nu poți pleca, îi zise.

— Ba da, Boris. Am vrut să-ți scriu. Uite, îi arătă un

mic coș de hârtii din aramă de Messing de lângă masa ei, în care se afla o coală mototolită.

— Nu am putut. E imposibil să vrei să explici...

Imposibil, se gândi Wolkow. Ce înseamnă asta? De ce e astăzi imposibil un lucru care ieri nici nu exista? Privi rochiile și pantofii — acum o clipă erau încă un tablou al dezordinii încântătoare — acum zăceau dintr-odată în lumina tăioasă a despărțirii, transformate în arme care îi amenințau inima. Nu le mai vedea ca o harababură înduioșătoare, le privea cu durerea pe care o simți când, întorcându-te de la înmormântarea unei ființe iubite vezi pe neașteptate un obiect care i-a aparținut — o pălărie, o haină, o pereche de pantofi.

— Trebuie să rămâi, zise el.

Ea scutură din cap.

— Știu că nu pot oferi o explicație. De aceea vroiam să plec fără să te mai văd. Vroiam să-ți scriu din vale, dar nici asta n-aș fi fost în stare s-o fac. Nu-mi îngreua situația, Boris...

Nu-mi îngreua situația, se gândi el. Așa spuneau mereu, aceste mănunchiuri de aroganță, egocentrism și neajutorare ori de câte ori erau pe cale să frângă inima cuiva. Nu-mi îngreua situația! Se gândeau oare vreodată, dacă nu cumva ele erau cele care îngreuiu situația?

Dar oare n-ar fi și mai dezolant dacă s-ar gândi într-adevăr ia aceasta? N-ar fi ceva în genul acelei compasiuni fatale, care ține urzici în mână în timp ce împarte neglijentă mângâieri?

— Te duci cu Clerfayt?

— Cobor cu Clerfayt, răspunse Lillian chinuită. Mă ia cu el, așa cum un bărbat ia în mașina sa un pieton care îi face semn cu mâna de pe marginea drumului. În Paris ne despărțim. Eu rămân acolo, iar el merge mai departe. Unchiul meu locuiește la Paris. Îmi administrează puținii bani pe care îi posed. Voi rămâne acolo.

— La unchiul tău?

— La Paris.

Lillian știa că nu spune adevărul, dar în clipa aceea

acesta i se părea a fi adevărul.

— Te rog înțelege-mă, Boris, îl rugă ea.

El își pironi privirea asupra geamantanelor.

— De ce mai vrei să fii și înțeleasă? E de ajuns că pleci.

Ea lăsă capul în piept.

— Ai dreptate. Lovește mai departe.

Lovește mai departe, gândi el. Dacă tresari, fie și numai o clipă, ele îți spun: lovește mai departe, ca și cum ele ar fi cele părăsite. Logica lor nu merge niciodată mai departe de ultimul răspuns, tot ce s-a spus mai înainte e anulat, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Nu ceea ce provoca țipătul era hotărâtor, ci doar țipătul în sine.

— Nu te lovesc, zise el.

— Vrei să rămân cu tine.

— Aș dori să rămâi aici. E o diferență.

Am început și eu să mint, se gândi el. Sigur că nu vreau decât să rămână cu mine, e singurul, ultimul lucru pe care îl mai am; pentru mine planeta Pământ s-a redus la acest sat, pot să-i număr locuitorii pe degete, îi cunosc aproape pe toți, aceasta a devenit lumea mea iar ea e tot ce îmi doresc din această lume, nu se poate să o pierd, nu am voie să o pierd, am și pierdut-o.

— N-aș dori să-ți arunci viața ca pe o monedă fără valoare, zise el.

— Astea sunt vorbe, Boris. Dacă cineva aflat în închisoare ar avea posibilitatea să aleagă între a trăi un an în libertate și a muri apoi, sau a-și petrece restul vieții în închisoare, ce crezi că ar trebui să facă?

— Tu nu ești într-o închisoare, Dușa! Ai o imagine îngrozitor de falsă despre ceea ce înseamnă viața din vale.

— Știu. Nu o cunosc deloc. Cunosc numai partea care a însemnat război, înșelătorie și mizerie, și chiar dacă și restul va fi plin de dezamăgiri, tot nu poate fi mai rău decât ceea ce cunosc, și despre care știu că nu poate fi totul. Trebuia să mai existe ceva celălaltul necunoscut mie, care mă neliniștește și mă cheamă —

se opri — hai să nu mai discutăm, Boris; tot ce spun sună fals, devine fals în timp ce vorbesc, cuvintele sunt false, banale și sentimentale și nu-și nimeresc ținta, ci se preschimbă în cuțite, ori eu nu vreau să te rănesc, dar fiecare cuvânt e o lovitură, atunci când vreau să fiu sinceră, și chiar când cred că sunt sinceră, tot nu sunt pe de-a-ntregul, oare nu vezi că nici eu nu știu cum e mai bine?

Îl privi cu un amestec de dragoste, devenită neputincioasă, milă și dușmănie. De ce o silea să repete încă o dată tot ceea ce își spusese de mii de ori și vroia deja să uite?

— Lasă-l pe Clerfayt să plece singur și peste câteva zile îți vei da seama ce greșeală ar fi fost să-l urmezi pe acest Cântăreț din Hameln.

— Boris, zise Lillian descurajată. Nu e vorba de Clerfayt. Trebuie să fie neapărat un alt bărbat la mijloc?

El nu răspunse. De ce îi spun asta, se gândi. Sunt un prost, fac tot ce pot ca să o îndepărtez cât mai mult! De ce nu îi spun zâmbind că are dreptate? De ce nu folosesc vechiul truc? Oare nu știu că pierde cel ce vrea să te țină strâns și că alergi după cel ce îți dă drumul zâmbitor? Am uitat oare acest adevăr?

— Nu, zise el. Nu trebuie să fie un alt bărbat la mijloc. Dar dacă nu e vorba de asta, de ce nu mă întrebi dacă nu vreau să vin și eu cu tine?

— Tu?

Greșit, gândi el, iar am greșit! De ce o silesc să mă accepte? Ea vrea să evadeze din calea bolii, la ce bun ar lua atunci un bolnav cu ea? Sunt ultimul om cu care ar dori să pornească la drum!

— Nu vreau să iau nimic cu mine, Boris, zise ea. Te iubesc, dar nu vreau să iau nimic cu mine.

— Vrei să dai totul uitării?

Altă greșeală, gândi el dezamăgit.

— Nu știu, zise Lillian deprimată. Nu vreau să iau nimic din ce-i aici cu mine. Nu pot s-o fac. Nu mă chinui!

El rămase o clipă mut. Știa că nu mai trebuia să-i răspundă, dar în același timp i se părea îngrozitor de

important să îi explice că ei amândoi nu mai aveau mult de trăit, și că lucrul pe care îl disprețuia acum cel mai mult din viața ei, timpul, urma să devină cel mai important din toate, când vor fi rămas numai ore și zile, și că va fi disperată că îl aruncase la gunoi, chiar dacă acum nu îi venea să creadă, dar el mai știa și că fiecare cuvânt, dacă ar fi încercat să-l spună, s-ar transforma într-un loc comun, care n-ar deveni mai ușor de suportat nici chiar prin evidența adevărului conținut. Era prea târziu. Nu mai putea ajunge până la ea. Dintr-odată era prea târziu, de la o răsufare la alta. Unde greșise? Nu știa. Ieri totul era încă apropiat și familiar, acum între ei se ridicase un perete de sticlă, aidoma geamului dintre scaunul șoferului și locurile din spate ale unei mașini. Încă se mai vedeau unul pe altul, dar nu se mai înțelegeau, se auzeau unul pe celălalt, dar vorbeau limbi diferite, care adiau una pe lângă cealaltă. Nu mai era nimic de făcut. Înstrăinarea ce crescuse peste noapte umplea deja totul. Era în fiecare privire și fiecare gest. Nu mai era nimic de făcut.

— Adio, Lillian, zise el.

— Iartă-mă, Boris.

— În dragoste nu e nimic de iertat.

Nu avu timp să mediteze la toate acestea. O soră veni să-i spună că era așteptată în cabinetul lui Dalai-Lama. Profesorul mirosea a săpun fin și rufărie antiseptică.

— V-am văzut ieri seară în cabana Salvamontului, declară el țepăn.

Lillian încuviință din cap.

— Știți că aveți interdicție de ieșire?

— Da, știu.

Peste chipul palid al lui Dalai-Lama trecu o lumină rozalie.

— Se pare că vă este indiferent dacă o respectați sau nu. Sunt nevoit să vă rog să părăsiți sanatoriul. Poate găsiți în altă parte un loc care să corespundă mai mult dorințelor dumneavoastră.

Lillian nu răspunse; ironia era prea puternică.

— Am vorbit cu sora-șefă, urmă Dalai-Lama, care interpretează tăcerea ei ca spaimă. Mi-a spus că nu e prima oară. Ea v-a prevenit de mai multe ori, dumneavoastră nu ați ținut cont. Așa ceva afectează morala sanatoriului. Nu putem tolera ca...

— Înțeleg, îl întrerupse Lillian. Voi părăsi sanatoriul în după-amiaza aceasta.

Dalai-Lama o privi surprins.

— Nu e nici o grabă, zise el apoi. Rămâneți până vă găsiți alt adăpost. Sau ați rezolvat deja această problemă?

— Nu.

Profesorul era complet derutat. Se așteptase la lacrimi și rugăminți, implorări și promisiuni.

— De ce acționați numai împotriva sănătății dumneavoastră, domnișoară Dunkerque? întrebă el în cele din urmă.

— Nici când am făcut tot ce mi s-a prescris, n-a fost mai bine.

— Dar acesta nu este un motiv să n-o mai faceți, atunci când se întâmplă să vă meargă mai rău, izbucni profesorul enervat. Dimpotrivă! Atunci ești extrem de grijuliu!

Când se întâmplă să vă meargă mai rău, gândi Lillian. Afirmația profesorului nu o cutremură ca descoperirea de ieri, când sora îi confirmase aceeași bănuială.

— Nebunia autodistrugerii! tună Dalai-Lama în continuare, convins că are o inimă de aur sub un înveliș dur. Scoteti-vă prostiile astea dintr-un cap așa drăguț!

O prinse de umăr și o scutură ușor.

— Ei, acum mergeți înapoi în cameră și de acum înainte să urmați întocmai toate prescripțiile.

Lillian își eliberă cu o mișcare ușoară umărul de sub mâna sa.

— Aș încălca și mai departe prescripțiile, zise ea liniștită. De aceea consider că e mai bine să părăsesc sanatoriul.

Cele spuse de Dalai-Lama cu privire la starea sănătății ei nu numai că nu o înspăimântaseră, ci, dimpotrivă, o făcuseră să fie dintr-odată sigură pe sine și detașată. În mod ciudat, îi micșorau și durerea pricinuită de despărțirea de Boris, căci astfel libertatea alegerii părea că îi fusese luată. Se simțea ca un soldat care, după îndelungată așteptare, primește ordin de marș. Nu mai avea ce să facă, decât să se supună. Noua situație pusese deja stăpânire pe ea, așa cum pentru soldat ordinul de marș făcea deja parte din uniformă și din luptă, și poate și din sfârșit.

— Nu ne creați dificultăți, tună Dalai-Lama. Aici nu mai există alt sanatoriu, unde vreți să mergeți? La o pensiune?

Stătea în fața ei, marele, binevoitorul zeu al sanatoriului: devenind treptat nerăbdător, fiindcă această felină sălbatică îl luase în serios cu părăsirea sanatoriului, ca să-l silească — după cum își închipuia el — să-și retragă cuvintele.

— Cele câteva reguli nu sunt decât în interesul dumneavoastră, se burzului el. Unde am ajunge dacă aici ar domni anarhia? Și, în afară de asta, cred că nu se poate spune că suntem o închisoare! Sau sunteți de altă părere?

Lillian zâmbi.

— Nu mai sunt, zise ea. Și nu mai sunt nici pacientă. Puteți să-mi vorbiți iar ca unei femei. Nu ca unui copil sau unui deținut.

Mai văzu cum chipul lui Dalai-Lama se făcu ruginiu. Apoi ieși.

Își termină de împachetat lucrurile. Deseară, se gândi ea, deseară voi fi părăsit munții. Pentru prima oară după ani de zile se simțea în așteptare, nu în așteptarea unei Fata Morgana, care se afla la atâția ani depărtare, retrăgându-se mereu, ci în așteptarea următoarelor ore. Trecutul și viitorul se aflau într-un echilibru tremurător, și primul lucru pe care îl simțea era nu singurătatea, ci o încordată și acută solitudine. Nu lua nimic cu ea și nu știa încotro va merge. Se temea ca Wolkow să nu mai vină o dată și în același

timp tânjea să îl mai vadă încă odată. Își încuie valizele, orbită de lacrimi. Așteptă să se liniștească. Achită nota de plată și respinse două atacuri ale Crocodilului, cei din urmă declanșat în numele lui Dalai-Lama. Își luă rămas bun de la Dolores Palmer, Maria Savini și Charles Ney, care o țintuiră cu privirile așa cum trebuie să-și fi privit japonezii în război piloții kamikaze. Se întoarse în cameră și așteptă. Apoi auzi un zgreptănit și lătrături în fața ușii. Deschise și câinele ciobănesc al lui Wolkow intră în cameră. Animalul o iubea și venea de multe ori singur la ea.

Crezu că Boris îl trimisese și că va veni și el. Dar nu veni. În schimb apăru sora-cameristă, care îi povesti că rudele Manuelei intenționau să trimită moarta într-un sicriu de zinc, la Bogotá.

— Când? întrebă Lillian, ca să întrebe și ea ceva.

— Astăzi încă. Vor să pornească la drum cât mai curând. Afară așteaptă deja sania. De obicei nu se trece la acțiune până la lăsarea nopții, dar de data aceasta sicriul trebuie să prindă vaporul. Rudele călătoresc cu avionul.

— Acum trebuie să plec, murmură Lillian. Auzise mașina lui Clerfayt. Rămâneți cu bine.

Închise ușa în urma ei și merse de-a lungul coridorului alb ca un hoț care evadează. Spera să treacă neobservată prin hol, dar Crocodilul aștepta lângă lift.

— Profesorul vă transmite încă o dată că puteți rămâne aici și că ar trebui să rămâneți aici.

— Mulțumesc, zise Lillian și trecu mai departe.

— Fiți rezonabilă, domnișoară Dunkerque! Nu vă cunoașteți situația. Nu aveți voie să coborâți acum în vale. Nu ați supraviețuit până la anul.

— Tocmai de aceea.

Lillian își continuă drumul. La mesele de bridge se ridicară câteva capete, în rest holul era pustiu. Pacienții își făceau siesta. Boris nu era. Hollmann aștepta la ieșire.

— Dacă țineți neapărat să plecați, atunci cel puțin mergeți cu trenul, zise Crocodilul.

Lillian îi arătă cu un gest mut haina de blană și

accesoriile din lână. Crocodilul făcu o mișcare disprețuitoare.

— Asta nu folosește la nimic! Vreți cu tot dinadinsul să vă sinucideți?!

— Asta facem cu toții, unii mai rapid, alții mai încet. Vom conduce cu atenție. Și oricum nu mergem departe.

Până la ieșire mai rămăseseră câțiva pași. Afară soarele strălucea orbitor. Încă trei pași, se gândi Lillian, și trecerea prin furcile caudine lua sfârșit. Încă un pas!

— Ați fost prevenită, rosti vocea egală, rece, de lângă ea. Noi ne spălăm pe mâini în nevinovăție!

Deși nu îi ardea de așa ceva, Lillian nu se putu abține să nu zâmbească. Crocodilul salvase situația cu un ultim clișeu.

— Spălați-le în nevinovăție sterilizată, zise Lillian. Adio! Mulțumesc pentru tot.

Era afară. Zăpada reflecta atât de puternic lumina, încât abia putea desluși ceva.

— La revedere, Hollmann!

— La revedere, Lillian. Vin și eu în curând.

Ea ridică privirea. Îl văzu râzând. Slavă Domnului, se gândi, în sfârșit cineva care nu îmi ține o predică. Hollmann o înfodoli în blană și lânături.

— Vom merge încet, zise Clerfayt. Când asfințește soarele, tragem capota. Acum părțile laterale vă feresc de vânt.

— Da, încuviință ea. Putem pleca?

— N-ați uitat nimic?

— Nu.

— Și chiar dacă ați uitat, vi se poate trimite ulterior.

La aceasta nu se gândise. Faptul o consolă. Crezuse că toate legăturile vor fi rupte în momentul în care va pleca.

— Da, într-adevăr, poate să-mi fie trimis ulterior, zise ea.

Un bărbat scund, care arăta ca o încrucișare între un chelner și un paracliser traversa cu pași repezi piațeta. Clerfayt rămase stupefiat.

— Păi ăsta-i...

Omul se îndreptă spre intrare, trecând foarte

aproape pe lângă mașină, și Clerfayt îl recunoscuse acum. Purta un costum închis la culoare, o pălărie și o valiză. Era însoțitorul de cadavre, total transformat; nu mai era deprimat și ursuz, ci vesel și autoritar. Se afla în drum spre Bogotá.

— Cine? întrebă Lillian.

— Nimeni. Mi s-a părut că văd o cunoștință. Gata?

— Da, zise Lillian. Gata.

Mașina porni. Hollmann le făcu cu mâna. Boris nu era acolo. Câinele mai alergă o vreme în urma mașinii, apoi se opri. Lillian întoarse capul. Pe terasele inundate de soare, care cu câteva clipe în urmă erau pustii, se afla acum un șir de oameni. Bolnavii care zăcuseră acolo sus, în șezlongurile lor, se ridicaseră acum în picioare. Aflaseră de mult, prin telefonul fără fir al sanatoriului, ce se întâmpla și acum, auzind motorul mașinii, stăteau răsfițați într-un șir subțire, întunecați pe fundalul de un albastru intens al cerului și priveau țintă în jos.

— Ca în tribuna cea mai înaltă a unei arene de lupte cu tauri, zise Clerfayt.

— Da, zise Lillian. Dar ce suntem noi? Taurii sau matadorii?

— Întotdeauna taurii. Dar credem că suntem matadorii.

7

Mașina luneca încet printr-o râpă albă, deasupra căreia se revărsa ca un pârâu cerul albastru-violet. Lăsaseră trecătoarea în urmă, dar zăpada străjuia încă șoseaua de o parte și de alta, în mormane de aproape doi metri. Nu se vedea nimic de ele. Nimic, în afara zidurilor de omăt și a panglicii albastre a cerului. Dacă stăteai mult timp rezemat pe spate nu mai știai, ce era sus și ce era jos, albastrul sau albul.

Apoi veni mirosul de rășină și brazi, și un sat se târi cafeniu și neted spre ei. Clerfayt opri.

— Cred că putem da jos lanțurile. Cum e drumul în

continuare? îl întrebă pe băiatul de la pompa de benzină.

— Zgrunțuros.

— Cum?

Clerfayt îl privi pe băiat cu atenție. Era îmbrăcat într-un pulover roșu, o jachetă nouă de piele, purta ochelari cu ramă subțire de metal și avea coșuri și urechile depărtate.

— Dar noi ne cunoaștem! Herbert sau Helmut sau...

— Hubert.

Băiatul arată spre o firmă din lemn care atârna între pompele de benzină; H.Göring, garaj și mecanic auto.

— Firma asta nu e nouă? întrebă Clerfayt.

— Nou-nouță!

— De ce n-ai pus să ți se scrie prenumele integral?

— Așa e mai practic. Mulți cred astfel că mă cheamă Hermann.

— S-ar zice că mai degrabă ți-ai schimba numele, decât să ți-l scrii mare, acolo sus.

— Aș fi tare prost să fac asta, declară băiatul. Acum când mașinile nemțești au început să vină iar pe-aici! Ce credeți, ce de bacșișuri pică! Nu, domnul meu, numele meu e un izvor de bogăție.

Clerfayt se uită la jacheta de piele.

— Asta provine deja din sursa pe care ai pomenit-o?

— Pe jumătate. Dar până la încheierea sezonului, mai ies o pereche de bocanci de schi și un palton, asta e sigur.

— Poate mai faci și calcule greșite. De la unii nu vei primi bacșiș, tocmai din pricina numelui ce-l porți.

Băiatul rânji și aruncă lanțurile în mașină.

— Nu de la cei care își pot permite din nou să facă sporturi de iarnă, domnule. În afară de asta, nici așa nu mi se poate întâmpla nimic; unii dau fiindcă sunt bucuroși că s-a terminat, iar ceilalți pentru că au amintiri frumoase, dar de dat dau aproape toți. Am oarecare experiență de când atârna firma aia colo sus. Benzină, domnul meu?

— Benzină, zise Clerfayt, aș avea nevoie de 70 de litri. Dar nu îi voi lua de la tine, ci de la cineva căruia

afacerile îi merg mai puțin înfloritor ca ție. E timpul ca imaginea ta despre lume să se clatine puțin, Hubert.

O oră mai târziu lăsaseră zăpada în urmă. Pârâuri țâșneau lateral pe lângă șosea, de pe acoperișurile caselor picura zăpada topită iar trunchiurile copacilor sclipeau de apă. În ferestre se oglindea, roșu, amurgul. Ogoarele erau negre și umede și pe câmpuri se vedea, galbenă și verde-cenușie iarba crudă, abia răsărită.

— Să opresc undeva? întrebă Clerfayt.

— Încă nu.

— Vă e teamă că zăpada ne-ar mai putea ajunge din urmă?

Lillian încuviință din cap.

— Aș vrea să n-o mai văd niciodată.

— Până la iarna viitoare.

Lillian nu răspunse. Iarna viitoare, se gândi ea. Era ca Sirius, sau Pleiadele. Nu o va vedea niciodată.

— Nu bem totuși ceva? întrebă Clerfayt. Cafea cu rachiu de cireșe? Mai avem de mers o bună bucată de drum.

— Da, zise Lillian. Când ajungem la Lago Maggiore?

— Peste câteva ore. Seara târziu.

Clerfayt opri mașina în fața unui birt. Intrară. O chelneriță aprinse luminile. Pe pereți atârnavă litografiile înfățișând cerbi boncăluind și cocoși de munte înfoiați.

— Vă e foame? întrebă Clerfayt. Ce ați mâncat la prânz?

— Nimic.

— Mi-am închipuit. Se întoarse spre chelneriță. Ce aveți de mâncare?

— Salam, Ländjager, Schublig. Schublig-ul e cald.

— Două porții de Schublig și câteva felii din pâinea neagră de colo. Pe lângă astea, unt și un vin ușor. Aveți Fendant?

— Fendant și Valpolicella.

— Fendant. Și pentru dumneata?

— O țuiculiță de prune, dacă nu vă deranjează.

— Nu mă deranjează.

Lillian se așezase în colț, lângă fereastră. Ascultă absentă discuția dintre Clerfayt și chelneriță. Lumina roșietică a lămpii se aduna în sticlele de pe tejghea, formând reflexe verzi și roșii. În fața ferestrei se înălțau, negri, copacii satului, pe fundalul verzui al cerului în amurg. În case se aprindeau primele lumini. Totul era nespus de pașnic și de firesc, era o seară fără teamă și răzvrătire, și Lillian, la fel de firească și de pașnică, făcea parte din ea. Evadase! Acest sentiment aproape o sufoca.

— Schublig-ul este un cârnat țărănesc foarte gras, zise Clerfayt. Excelent, dar poate nu vă place.

— Îmi place totul, zise Lillian. Totul de aici, din vale! Clerfayt o privi gânditor.

— Mi-e teamă că e adevărat.

— De ce vă e teamă?

El râse.

— Nimic nu e mai periculos ca o femeie căreia ti place totul. Cum să procedezi atunci, ca să-i placă de o singură persoană?

— Nefăcând nimic pentru aceasta.

— Și asta e adevărat.

Chelnerița aduse vinul deschis la culoare. Îl turnă în pahare mici de apă. Apoi înălță propriul pahar, umplut cu țuică de prune.

— Să ne fie de bine!

Băură. Clerfayt privi în jur, în încăperea sărăcăcioasă.

— Acesta nu e încă Parisul, zise el zâmbind.

— Ba da! replică Lillian. Este prima sa suburbie. Parisul începe deja de aici.

Până la Goschenen avură parte de stele și de o noapte senină. Clerfayt urcă mașina pe una din platformele trenului care era deja tras la peron. În afara lor mai așteptau două limuzine și o mașină sport roșie.

— Doriți să rămâneți în mașină sau mergeți în vagonul de persoane? o întrebă el.

— Ne murdărim dacă rămânem în mașină?

— Nu. Locomotiva e electrică. Iar capota o vom închide.

Un ceferist potrivea saboții de frână sub roțile mașinilor.

Ceilalți pasageri rămaseră, de asemenea, în mașinile lor. Amândouă limuzinele își lăsară aprinse plafonierele. Trenul făcu o manevră și intra în tunelul Gotthardt.

Pereții tunelului erau uzi. Luminile din tunel zburau pe lângă ei. După câteva minute, Lillian avu senzația că se năpustește printr-un puț tocmai în interiorul pământului. Aerul deveni stătut. Uruitul trenului arunca mii de ecouri în jurul lor.

Lillian văzu înaintea ei cele două limuzine luminate, scuturându-se ca două cabine de teleferic în drum spre Hades.

— Toate astea au și un sfârșit? strigă ea.

— Într-un sfert de oră.

Clerfayt îi întinse sticla sa plată, pe care o reumpluse la birt.

— E foarte bine să te obișnuiești cu tunelurile, zise el. După toate câte se văd și se aud, se pare că în curând vom trăi cu toții în condiții asemănătoare, în adăposturi antiaeriene și orașe subterane.

— Unde ieșim?

— La Airolo. Acolo începe sudul.

Lillian se temuse de prima seară. Se așteptase ca amintiri și remușcări să se furișeze asupra ei din întuneric, ca niște șobolani. Acum însă călătoria asurzitoare prin pântecul de piatră al pământului, alunga orice alt gând. Teama îndepărtată a oricărei creaturi care trăiește pe și nu în pământ, spaima de a nu fi îngropată de vie, o făcură să aștepte cu atâta ardoare lumina și cerui, încât toate celelalte păliră. Aproape că merge, se gândi ea. Acum câteva ore mă aflam în piscul muntelui și vroiam să cobor; acum gonesc prin adâncul pământului și vreau iar să urc!

Dintr-una din limuzine ieși fluturând o hârtie, care se izbi cu un plescăit de parbriz. Acolo rămase lipită ca un porumbel strivit.

— Există contemporani care simt nevoia să mănânce oricând și oriunde, observă Clerfayt. Chiar și în iad și-ar lua cu ei pâine cu unt.

Scoase mâna și desprinse hârtia. Un al doilea șervețel zbură prin tunel. Lillian izbucni în răs. Urmă un proiectil care se izbi de cadrul geamului.

— O felie de pâine, zise Clerfayt. Domniile-lor nu mai mănâncă decât salamul, nu și pâinea. Pandemoniu-burghez în măruntaiele pământului.

Lillian se întinse în scaun. Tunelul părea să înlătore toate câte fluturaseră altădată în jurul ei. Era ca și cum periile aspre ale uruitului subpământean le smulgeau, aruncându-le pe jos. Planeta veche, pe care se afla sanatoriul, rămânea pe veci în urmă; nu se putea întoarce, așa cum Styxul nu poate fi trecut de două ori. Urma să se trezească pe o planetă nouă, proiectată din miezul pământului, prăbușindu-se și în același timp fiind împinsă înainte, fără alt gând decât să iasă la suprafață și să respire. I se părea că, în ultima clipă, era absorbită printr-un tub uriaș, ai cărui pereți se năruiau chiar în spatele ei și se revărsau spre lumina care se ivise pe neașteptate în fața ei, ca un chivot lăptos, gonind spre ea și ajungând-o în cele din urmă.

Larma Acheronului se transformă într-un uruit normal și apoi amuți. Trenul se opri într-un foșnet moale de cenușiu, aur și aer blând. Era aerul vieții, după aerul rece și mort de sub bolțile tunelului. Abia după o vreme, Lillian observă că ploua. Ciuli urechea la stropii care băteau ușor darabana pe capotă, respiră aerul moale și întinse mâna afară, în ploaie. Sunt salvată, gândi ea. Aruncată peste Styx și salvată.

— Ar fi trebuit să fie invers, zise Clerfayt. Dincolo ar fi trebuit să plouă și aici să fie senin. Sunteți dezamăgită?

Ea scutură din cap.

— N-am mai văzut ploaie din octombrie.

— Și de patru ani n-ați mai coborât din munți? Atunci e ca și cum v-ați fi născut a doua oară. A doua oară, dar cu amintiri.

O luă pe șosea, ca să facă plinul.

— Sunteți de invidiat. O luați din nou de la început. Cu toată ardoarea tinereții, dar fără stângăciile ei.

Trenul se puse iar în mișcare și dispăru cu luminile

sale roșii în ploaie. Omul de la benzinărie aduse înapoi cheia mașinii. Mașina porni cu spatele și Clerfayt opri ca să întoarcă. O clipă o văzu pe Lillian în spațiul mic, format de plafonul mașinii, în lumina blândă a indicatoarelor de bord, în timp ce, afară, ploaia clipcea și scânteia. Arăta cu totul altfel ca până acum. Chipul îi era luminat de reflexele vitezometrului, ale ceasurilor și aparatelor pentru măsurarea timpului și a repeziciunii și, în contrast cu ele, preț de o bătaie a inimii, ea păru cu totul în afara timpului și neatinsă de nimic, în afara timpului, simți Clerfayt deodată, ca moartea cu care se lua la întrecere, o întrecere față de care toate cursele sale automobilistice erau o copilărie. O voi lăsa la Paris și o voi pierde, gândi el. Nu, trebuie să încerc să o rețin! Aș fi idiot dacă n-aș încerca.

— Știți deja ce vreți să faceți la Paris? o întrebă.

— Am acolo un unchi. Îmi administrează averea. Până acum mi-a trimis bani în rate lunare. Acum îi voi lua pe toți odată. Va fi o adevărată dramă. El tot mai crede că am paisprezece ani.

— Și câți aveți în realitate?

— Douăzeci și patru și optzeci.

Clerfayt râse.

— O combinație bună. Eu am avut odată treizeci și șase și optzeci, când m-am întors din război.

— Și ce s-a întâmplat?

— Am împlinit patruzeci, zise Clerfayt și băgă în viteza întâi. A fost foarte trist.

Mașina trecu peste terasament și ieși în șosea, începând coborâșul în josul muntelui. În aceeași clipă, un alt motor răbufni în spatele lor. Era mașina sport roșie care trecuse tunelul odată cu ei. Șoferul se ținuse ascuns în spatele unui hambar. Acum gonia în urma lor, cu cei patru cilindri ai săi, ca și cum ar fi avut șaisprezece.

— Să vezi și să nu crezi, zise Clerfayt. Vrea să se ia la întrecere cu noi. Îl învățăm minte? Sau îi lăsăm netulburată iluzia că are cea mai rapidă mașină din lume?

— Hai să nu spulberăm astăzi iluziile nimănui.

— Fie.

Clerfayt îl opri pe Giuseppe. Mașina sport roșie din spate opri și ea și începu să claxoneze. Avea destul loc să depășească, dar vroia să-i provoace la întrecere.

— Așa se întâmplă întotdeauna, zise Clerfayt oftând și porni din nou motorul. E om; își caută singur pieirea.

Mașina cea roșie îi plictisi până la Faido. Încerca mereu să-i ajungă din urmă.

Frână, dar imediat după aceea fu nevoit să accelereze din nou.

— Cârpaci smintit! În loc să treacă, era cât pe-acți să intre în noi! E la fel de periculos în spate ca și în fața noastră.

Clerfayt trase mașina la marginea din dreapta a șoselei. Miros de lemn veni spre ei, de la un șopron de scânduri. Îl opri pe Giuseppe în fața șopronului. Mașina roșie nu opri de data aceasta. Țâșni pe lângă ei ca o săgeată. Bărbatul de la volan dădu disprețuitor din mână, rânjind satisfăcut.

Se lăsă o liniște adâncă. Se auzea numai șopotul unui pârâu și zgomotul ușor al ploii. Aceasta era fericirea, simți Lillian. Această clipă de tăcere, plină de așteptare întunecată, umedă, fecundă. Nu o va uita niciodată, noaptea, susurul blând și șoseaua udă, sclipitoare.

Un sfert de oră mai târziu intrară în ceață. Clerfayt aprinse faza mică. Merse foarte încet. După o vreme zăriră iar marginea șoselei. Pe o porțiune de o sută de metri ceața era destrămată de ploaie, apoi nimeriră iar într-un nor care se ridica din adâncuri.

Brusc, Clerfayt puse o frână puternică. Tocmai ieșiseră din ceață. În fața lor, sprijinită într-o piatră de kilometraj stătea agățată mașina sport cea roșie, cu o roată deasupra prăpastiei. Lângă ea se afla, nevătămat, bărbatul care o condusesese.

— Asta e ceea ce se cheamă noroc, zise Clerfayt.

— Noroc?! răbufni bărbatul spumegând. Și mașina?! Uitați-vă la ea! Nu sunt asigurat. Și brațul meu?!

— Brațul dumitale e cel mult luxat. Doar îl poți mișca, omule, bucură-te că mai exiști.

Clerfayt coborî și studie epava.

— Uneori folosesc și pietrele de kilometraj la ceva.

— Dumneata, domnule, ești vinovat! țipă bărbatul. M-ai făcut să merg prea repede. Te fac răspunzător! Dacă m-ai fi lăsat să trec și nu te-ai fi luat la întrecere cu mine...

Lillian izbucni în râs.

— Ce râde doamna? se ofuscă bărbatul, tremurând de enervare.

— Asta nu te privește pe dumneata. Dar pentru că astăzi e miercuri, îți voi explica. Doamna e venită de pe o altă stea și nu cunoaște încă obiceiurile noastre de aici, de jos; râde pentru câte văicărești din cauza mașinii, în loc să te bucuri că ai scăpat cu viață. Doamnei i se pare de neînțeles. Eu, în schimb, te admir pentru asta. Îți voi trimite o mașină să te remorcheze.

— Stai! Nu scapi așa ușor! Dacă nu m-ai fi provocat, aș fi condus liniștit și nu aș păți...

— Condiționalele îți ies cam aiurea, zise Clerfayt. Mai bine fă răspunzător de toate războiul pierdut.

Bărbatul se uită la numărul mașinii lui Clerfayt.

— Francez! Cum îmi mai scot eu banii? Începu să agite un creion și o bucată de hârtie în mâna stângă.

— Numărul dumitale! Scrie-mi-l! Nu vezi că nu pot scrie din cauza brațului?!

— Învață. Eu a trebuit să învăț lucruri mult mai grele.

Clerfayt urcă înapoi în mașină. Bărbatul se repezi după el.

— Vrei să scapi de responsabilitate prin fugă?

— Da. Îți voi trimite totuși o mașină să te remorcheze.

— Cum?! Vrei să mă lași aici în ploaie, pe șosea?!

— Întocmai. Aceasta e o mașină de două locuri. Respiră adânc, privește munții, mulțumește-i lui Dumnezeu că mai trăiești și gândește-te că oameni cu mult mai buni ca dumneata au trebuit să moară.

Găsiră un Service în Biasca. Proprietarul tocmai

servea cina. Își părăsi familia și-și luă cu el o sticlă de vin Barbara.

— O să-i prindă bine niște alcool, explică el. Poate și mie.

Mașina rula mai departe în josul muntelui, curbă după curbă, serpentină după serpentină.

— Aceasta e o porțiune mai monotună, zise Clerfayt. Ține până la Locarno. Apoi vin lacurile. Sunteți obosită?

Lillian dădu din cap. Obosită! se gândi ea. Monotonă! Oare omul ăsta de lângă mine, pleznind de sănătate nu simte că în mine totul tremură? Nu pricepe ce se întâmplă cu mine? Nu simte că imaginea înghețată a lumii dintr-odată s-a topit în mine și acum se mișcă și vorbește, că ploaia vorbește, stâncile ude, valea cu umbrele și luminile ei vorbesc și ele? La fel, șoseaua? Nu bănuiește că niciodată nu voi mai fi într-o asemenea măsură o parte din toate acestea, ca acum, de parcă m-aș afla culcată într-un leagăn, în brațele unui zeu necunoscut, temătoare și totuși încrezătoare ca un pui, conștientă în schimb că toate acestea există numai acum pentru mine, că le pierd, în timp ce le posed și că mă posedă, această șosea și aceste sate, aceste camioane întunecate din fața cârciumilor, acest cântec dindărătul ferestrelor luminate, cerui cenușiu și argintiu, și apoi, toate aceste nume: Osogno, Cresciano, Claro, Castione și Bellinzona care, cum au fost citite, se și năruie în urma mea, de parcă n-ar fi existat niciodată. Nu vede că sunt o sită care pierde, în timp ce primește și nu un coș care adună? Nu observă că abia pot vorbi, fiindcă în mine inima se umflă, mare și anonimă, și că printre puținele nume pe care le cunoaște se numără și al lui, dar că fiecare dintre ele înseamnă de fapt: Viață?

— Cum v-a plăcut prima dumneavoastră întâlnire din vale? întrebă Clerfayt. Un om care își jelește avutul, considerându-și viața un lucru de la sine înțeles. Veți mai cunoaște mulți de acest fel.

— Asta a fost o variație. Sus toată lumea își considera viața îngrozitor de importantă. Și eu.

Străzi se iveau în fața lor, lumini, case, albastru și o

piață largă, străjuită de arcade.

— În zece minute am ajuns, zise Clerfayt. Acesta e deja Locarno.

Un tramvai se apropie uruind și le blocă trecerea în ultimul moment. Clerfayt râse, când o văzu pe Lillian privind cu ochi mari vehiculul, ca pe o catedrală. Nu mai văzuse tramvaie de patru ani. În munți nu exista așa ceva.

Dintr-odată, lacul se ivi în fața lor, întins, argintiu și agitat. Ploaia se oprise. Norii treceau grăbiți pe dinaintea lunii. Ascona se întindea tăcută pe mal, cu Piazza sa.

— Unde vom înnopta? întrebă Lillian.

— Pe malul lacului. La Hotel Tamaro.

— Cum de cunoașteți atât de bine locurile?

— Am locuit aici un an după terminarea războiului, răspunse Clerfayt. Măine dimineață veți ști de ce.

Opri în fața micului hotel și descărcă portbagajul.

— Patronul de aici are o bibliotecă, zise el. E aproape un savant. Iar altul, acolo sus, pe munte are un hotel împânzit cu Cezanne-uri, Utrillo și Lautrec-uri, așa ceva se găsește pe-aici. Mergem chiar acum să mâncăm?

— Unde?

— La Brissage, la granița italiană. Nu mai mult de zece minute de aici. Într-un restaurant care se numește Giardino.

Lillian privi în jur.

— la te uită, aici sunt glicine!

Chiorchinii albaștri de flori atârnav pe zidurile albe ale caselor. Deasupra gardului unei grădini, niște mimoze își revărsau aurul și verdele penat.

— Primăvară, zise Clerfayt, Dumnezeu să-l binecuvânteze pe Giuseppe, care o ia înaintea anotimpurilor.

Mașina merse de-a lungul lacului.

— Mimoze, zise Clerfayt, arătând copacii înfloriți de pe mal. Alei întregi. Iar acolo e un deal cu iriși și

narcise. Satul acesta se numește Porto Ronco. Iar cel de acolo, de pe munte, Ronco. E construit de romani.

Parcă mașina lângă niște trepte de piatră. Le urcară și intrară într-un mic restaurant. Clerfayt comandă o sticlă de Soave, Prosciutto, Scampis cu orez și brânză din Valle Maggia.

Nu era multă lume. Ferestrele erau deschise. Aerul dulce-mângâietor. O ulcică plină cu camelii albe era pusă pe masă.

— Ați trăit aici? întrebă Lillian. Pe malul acestui lac?

— Da. Aproape un an. După evadarea mea și după război. Intenționasem să rămân numai câteva zile, dar am zăbovit mult mai mult. Mi-a fost necesar. A fost o cură de trândăvie, soare, șopârle pe ziduri, ore întregi de nemișcare, petrecute cu privirea ținută pe cer și în oglinda lacului și atâta uitare, încât ochii încetau în sfârșit să privească fix un punct și observau din nou că natura nici nu luase la cunoștință de cei douăzeci de ani de demență umană. Salute!

Lillian sorbi din vinul italianesc, ușor.

— Mă înșel eu sau mâncarea e uimitor de bună? întrebă ea.

— E uimitor de bună. Cârciumarul ar putea fi bucătar-șef la orice mare hotel.

— Și de ce nu este?

— A fost. Satul natal îi place însă mai mult.

Lillian ridică privirea.

— A vrut să se întoarcă, nu să plece?

— A fost plecat și s-a întors.

Ea își puse paharul pe masă.

— Sunt fericită, Clerfayt, zise ea. Pe lângă aceasta trebuie să spun că habar nu am ce înseamnă acest cuvânt.

— Nici eu.

— N-ați fost niciodată fericit?

— De multe ori.

Ea îl privi atent.

— De fiecare dată altfel, adăugă el.

— Cel mai adesea, când?

— Nu știu, de fiecare dată a fost altfel.

— Când, cel mai adesea?

— Când eram singur, zise Clerfayt.

Lillian râse.

— Unde mergem acum? Mai există și alți cârciumari și hotelieri fermecați pe-aici?

— O sumedenie. Noaptea, când e lună plină, din lac se ivește un restaurant de sticlă. Aparține unui fiu al lui Neptun. Acolo se pot degusta vechi vinuri romane. Dar acum mergem la un bar unde au un vin care, la Paris, s-a epuizat de mult.

Se întoarseră la Ascona. Clerfayt opri mașina în fața hotelului. Merseră de-a lungul pieței și coborâră într-un beci. Jos era un mic bar.

— Nu mai îmi trebuie nimic de băut, zise Lillian. Sunt beată de parfumul mimozelor. Pământul se scaldă în ele. Ce insule sunt acelea de pe lac?

— În vremurile Romei se zice că acolo s-ar fi aflat un templu al lui Venus. Acum, cineva a deschis un restaurant pe locul acela. Dar în nopțile cu lună plină, vechii zei încă îi mai dau uneori târcoale. Atunci patronul descoperă dimineața că multe sticle au fost golite, fără ca dopurile să fi fost atinse. Din când în când, Pan trage și el un pui de somn pe-acolo, după vreo beție, trezindu-se abia la amiază. Atunci i se aude naiul și toate emisiunile de radio sunt bruiate considerabil.

— Vinul acesta e minunat. Ce este?

— Șampanie veche, excelent păstrată în pivnița de aici. Ce noroc, vechii zei nu se pricep la așa ceva, altminteri ar fi băut-o de mult. Șampania a fost descoperită abia în Evul mediu.

Se înapoiară la hotel. Pe zidul unei case se afla un crucifix. Vizavi era ușa unui restaurant. Izbăvitorul privea mut în încăperea luminată din care se revărsau râsete și larmă. Lui Lillian i se păru că ar fi fost ceva de spus în legătură cu aceasta, dar de fapt nu era nimic de spus. Toate făceau parte din peisaj.

Stătea la fereastra camerei ei. Afară erau lacul,

noaptea și vântul. Primăvara fremăta în platanii din Piazza și în nori. Clerfayt intră. Puse un braț în jurul ei. Ea se întoarse și îl privi în ochi. El o sărută.

— Nu ți-e frică? îl întrebă ea.

— De ce?

— Că sunt bolnavă.

— Mi-e frică să nu-mi explodeze o roată din față la viteza de 200 de kilometri la oră în timpul unui raliu, zise el.

Lillian respiră adânc. Semănăm? se gândi ea. Nici unul nici altul nu avem viitor! Al lui durează întotdeauna până la următorul raliu, al meu până la următoarea hemoragie. Zâmbi.

— E o poveste, zise Clerfayt. La Paris, pe vremea ghilotinei, un om a fost dus să fie executat. Era frig și drumul era lung. Gardienii se tot opreau pe drum să bea. Îi oferiră și condamnatului sticla de vin, după ce băuseră ei. Acesta o luă, o studie o clipă, apoi zise: "Nu cred ca vreunul din voi să sufere de vreo boală molipsitoare" și bău și el. O jumătate de oră mai târziu, capul său se rostogolea în coș. Această poveste mi-a spus-o bunica mea, când aveam zece ani. Se obișnuise să bea câte o sticlă de Calvados pe zi. Toată lumea îi prevestea o moarte timpurie. E încă în viață. În schimb, profeții au murit de mult. Am adus din barul din pivniță o sticlă din șampania cea veche. Se spune că primăvara face mai multă spumă ca în alte anotimpuri. Că ar simți încă viața. V-o las aici.

Puse sticla pe pervaz, apoi se răzgândi și o luă de acolo.

— Vinul nu se expune la lumina lunii. Luna îi ucide aroma. Asta o știu tot de la bunica mea.

Porni spre ușă.

— Clerfayt, zise Lillian.

El se întoarse spre ea.

— N-am plecat ca să rămân singură, zise ea.

Parisul se ivise cu suburbiile sale, cenușiu, urât și plouat. Însă pe măsură ce intrau în oraș începea și vraja. Colțuri, unghere și străzi le răsăreau în fața ochilor ca niște tablouri de Utrillo și Pissaro; cenușiul păli și deveni aproape argintiu; deodată apăru și fluviul, cu podurile și șlepurile sale, copacii înmuguriți, șirurile pestrițe ale anticarilor și blocurile dreptunghiulare de piatră ale clădirilor vechi de pe malul drept al Senei.

— De acolo, zise Clerfayt, au luat-o pe Maria Antoaneta când au dus-o la ghilotină. La restaurantul de peste drum se mănâncă, excepțional de bine. Aici la tot pasul poți să împletești foamea cu istoria. Unde doriți să locuiți?

— Acolo, spuse Lillian, arătând spre fațada deschisă la culoare a unui mic hotel de *pe celălalt mal*.

— Îl cunoașteți?

— De unde?

— Din anii când ați trăit aici.

— Pe atunci locuiam mai ales ascunsă în pivnița unui zarzavagiu.

— N-ați vrea totuși să stați undeva în arondismentul 16?

Sau la unchiul dumneavoastră?

— Unchiul meu e atât de zgârcit, încât sunt convinsă că n-are nici el decât o cămăruță pe undeva. Hai să mergem să întrebăm dacă nu au camere libere. Dumneavoastră unde veți sta?

— La Ritz.

— Desigur, zise Lillian.

Clerfayt încuviință din cap.

— Nu sunt îndeajuns de bogat ca să locuiesc altundeva.

Trecând podul bulevardului St-Michel, intrară în Quai des Grands-Augustins și opriră în fața hotelului Bisson. Când coborâra din mașină, un lift-boy tocmai ieșea pe ușă, încărcat de bagaje.

— Uite și camera mea, zise Lillian. Cineva tocmai a plecat.

— Chiar vrei să locuiești aici? Numai pentru că ai văzut hotelul de pe celălalt mal?

Lillian încuviință.

— Ba încă vreau să și trăiesc așa. Fără orice recomandări și prejudecăți.

Camera era liberă. Hotelul nu avea ascensor, dar din fericire camera se afla la etajul întâi. Treptele erau vechi și tocite. Camera era mică și mobilată sumar; patul, însă părea să fie bun și, alături, se afla și o baie. Mobilierul era modern, cu excepția unei măsuțe în stil baroc, care trona asemenea unui prinț între sclavii săi. Tapetele erau vechi și lumina lămpii din tavan neîndestulătoare, în schimb în fața ferestrei se revărsa lumina fluviului, cu Conciergeria, le Quais și turla catedralei Notre-Dame.

— Poți pleca oricând de aici, zise Clerfayt. Unii oameni uită acest lucru.

— Unde să plec? La tine, la Ritz?

— Nu la mine, ci la Ritz, răspuse Clerfayt. Am locuit acolo șase luni încheiate în timpul războiului. Cu barbă și sub un alt nume. În aripa ieftină, despre Rue Cambon. În aripa cealaltă locuiau grangurii nemților. Era foarte ciudat.

Lift-boy-ul duse bagajele sus. Clerfayt se îndreptă spre ieșire.

— Vrei să cinezi cu mine în seara aceasta?

— Când?

— La nouă.

— La nouă.

Ea privi în urma lui. Tot timpul călătoriei nu pomeniseră cu nici un cuvânt seara din Ascona. Franceza era o limbă comodă, se gândi ea. Alunecai de la tu la dumneavoastră și invers, și nu era o stare, ci un joc. Îl auzi pe Giuseppe uruind și se duse la fereastră. Poate se întoarce, se gândi, sau poate că nu. Nu știa, nu era foarte important. Important era că se afla la Paris, că era seară și că respira. Semafoarele de pe Boulevard St-Michel indicară verde și, ca o haită de gonaci, pe urmele lui Giuseppe țâșni, peste pod, o turmă de Citroën-uri, Renault-uri și camioane. Lillian nu își amintea să fi văzut vreodată atât de multe mașini. În timpul războiului nu erau decât puține. Zgomotul era

puternic, dar pentru ea era ca o orgă, pe care mâini de fier cântau un Te Deum măreț.

Își despachetă lucrurile. Nu luase multe cu ea. Nici bani nu avea prea mulți. Îl sună pe unchiul ei. Nu răspunse. Îl mai sună o dată. O voce străină răspunse. Unchiul ei renunțase de câțiva ani la telefon.

Simți o scurtă panică. Își încasase banii lunar, prin intermediul unei bănci și de multă vreme nu mai primise nici o veste din partea unchiului ei. Imposibil să fi murit, se gândi ea. Ciudat că acesta era întotdeauna primul gând. Poate se mutase în altă parte. Întrebă la recepție dacă aveau o carte de telefon. O aveau numai pe cea veche, din primul an de război, și alta nouă nu fusese încă editată. Nu aveau nici prea mulți cărbuni. Camera se răcorea odată cu lăsarea serii. Lillian își îmbracă paltonul. Când părăsise sanatoriul, își împachetase, ca o măsură de prevedere, și câteva lucruri din lână, cu gândul să le dăruiască în vale. Acum era bucuroasă că le avea la ea. Înserarea începuse să se strecoare, cenușie și murdară, pe fereastră. Lillian făcu o baie ca să se încălzească și se băgă în pat. Pentru prima oară de când plecase era singură. Pentru prima oară cu adevărat singură, după ani de zile. Banii îi ajungeau pentru cel mult o săptămână. Odată cu întunericul reveni și panica. Cine știe unde se afla unchiul ei? Poate plecase într-o călătorie pentru câteva săptămâni. Poate suferise un accident, sau poate că murise. Poate și Clerfayt se dăduse deja la fund în acest oraș necunoscut, într-un alt hotel, într-o altă existență și ea nu va mai primi nici o veste de la el. Se înfioră. Romantismul se spulbera rapid în fața câtorva fapte concrete, a frigului și singurătății. În calda cușcă a sanatoriului țevile caloriferelor zumzăiau acum.

Cineva bătu la ușă. Afară stătea lift-boy-ul, cu două pachete în brațe. Văzură într-unul din ele erau flori. Nu puteau fi decât de la Clerfayt. Grăbită, îi dădu băiatului, în încăperea prost luminată, o bancnotă nu prea mare. În cel de-al doilea pachet era o pătură de lână. "Cred că

veți avea nevoie de ea" scria Clerfayt. Parisul încă nu are destui cărbuni. Desfăcu pătura. Două cutii mici căzură din ea. Conțineau becuri. "Hotelierii francezi fac întotdeauna economie la lumină" adăugase Clerfayt. "Înlocuiți becurile pe care le aveți cu acestea; vor face lumea de două ori mai luminoasă".

Ea îi urmă sfatul. Acum putea cel puțin să citească. Băiatul adusese un ziar. Îl frunzări o vreme, apoi îl puse deoparte. Toate acestea nu o mai interesau. Timpul îi era prea scurt. Nu va mai ști cine urma să fie președinte la anul; de asemenea, ce partid va prelua conducerea în Parlament. Și nici nu o interesa; ea nu mai era decât dorință de viață. De propria ei viață.

Se îmbracă. Avea ultima adresă a unchiului; îi scrisese de acolo în urmă cu șase luni. Avea de gând să meargă la adresa respectivă și să-i dea de urmă.

Nu întâmpină nici o dificultate. Unchiul locuia încă acolo, numai că renunțase la telefon.

— Banii tăi? zise el. Cum vrei. Ți i-am trimis lunar în Elveția; a fost greu să obțin permisiunea de a-i scoate din țară. Sigur că pot să ți-i trimit de acum în Franța. Pe ce adresă?

— Nu îi vreau lunar. Îi vreau pe toți acum.

— Pentru ce?

— Vreau să-mi cumpăr rochii.

Bătrânul căscă ochii.

— Ești ca taică-tău. Dacă ar fi...

— E mort, unchiule Gaston.

Gaston își privi mâinile mari și albe.

— Nu mai ai mulți bani. Ce vrei să faci aici? Doamne, dacă aș avea eu norocul să pot trăi în Elveția!

— Eu nu am trăit în Elveția. Eu am trăit într-un spital.

— Nu știi ce înseamnă banul. O să cheltuiești tot în câteva săptămâni. O să-i pierzi...

— Posibil, îl aprobă Lillian.

El o privi speriat.

— Și dacă îi pierzi, ce-ai să faci?

— N-am să-ți fiu o povară.

— Ar trebui să te măriți. Ești sănătoasă?

— Aș fi altfel aici?

— Atunci ar trebui să te măriți.

Lillian izbucni în râs. Era prea străveziu; vroia să treacă responsabilitatea de a se îngriji de ea asupra altcuiva.

— Ar trebui să te măriți, repetă Gaston. Aș putea aranja să cunoști câteva persoane.

Lillian râse din nou, dar era curioasă să vadă ce ar pune la cale bătrânul. Trebuie să aibă aproape optzeci de ani, se gândi, dar se comportă ca și cum ar avea nevoie să facă provizii pentru alți optzeci.

— Bine, răspuse ea. Și acum, mai spune-mi un singur lucru: ce faci când ești singur?

Capul de pasăre ridică stupefiat privirea.

— Una, alta, nu știu, mă ocup... ciudată întrebare! De ce?

— Nu-ți trece uneori prin —minte gândul să iei tot ce ai și să pornești prin lume, cheltuindu-ți tot avutul?

— Leit taică-tău! exclamă bătrânul, disprețuitor. N-a avut niciodată simțul datoriei și al răspunderii! Ar trebui să încerc să te pun sub tutelă.

— Asta nu vei putea face. Tu crezi că eu îmi arunc banii, iar eu cred că tu îți arunci viața. Să rămânem la această părere. Și fă-mi rost de bani până mâine. Vreau să-mi cumpăr cât mai curând rochiile.

— De unde? întrebă repede marabu-ul.

— Cred că de la Balenciaga. Nu uita că banii îmi aparțin.

— Dar mama ta ...

— Mâine, zise Lillian și îl sărută pe Gaston ușor pe frunte.

— Ascultă, Lillian, nu fă prostii! Ești foarte bine îmbrăcată. Rochiile de la casele astea de modă costă o avere!

— Probabil, zise Lillian și privi, pe deasupra curții întunecoase, ferestrele cenușii ale frontului de case de vizavi, care oglindeau ultima rămășiță a serii, de parcă ar fi fost din ardezie lustruită.

— Leit taică-tău!

Bătrânul era sincer indignat.

— Nici o deosebire. Acum ai fi putut trăi fără griji, dacă n-ar fi fost proiectele lui fanteziste.

— Unchiule Gaston, mi s-a spus că în ziua de azi îți poți pierde banii în două feluri. Unul este să îi pui deoparte și să îi pierzi în inflație, al doilea să-i cheltuiești. Și acum spune, cum îți mai merge?

Gaston făcu un gest nesigur.

— Vezi și tu. E greu în ziua de azi. Vremurile astea. Sunt sărac.

Lillian privi în jur. Văzu mobile vechi, frumoase, fotolii acoperite cu huse, o lustră de cristal învelită în tifon și câteva tablouri de bună calitate.

— Ai fost întotdeauna zgârcit, unchiule Gaston, zise ea. De ce mai ești și acum?

El o cercetă cu ochii săi întunecați de pasăre.

— Vrei să locuiești aici? Nu am prea mult loc.

— Loc ai destul, dar eu nu vreau să locuiesc aici. Câți ani ai, de fapt? Nu erai cu douăzeci de ani mai bătrân ca tatăl meu?

Bătrânul era iritat.

— Dacă știi, de ce mă mai întrebi?

— Nu ți-e frică de moarte?

Gaston amuți o clipă.

— Ai maniere dezgustătoare, zise, apoi, încet.

— E adevărat. N-ar fi trebuit să te întreb, însă eu îmi pun această întrebare atât de des, încât uit că pe ceilalți îi înspăimântă.

— Mă țin încă bine. În cazul în care contezi pe o moștenire apropiată, s-ar putea să fii dezamăgită.

Lillian izbucni în râs.

— Socoteli din astea poți să fii sigur că nu îmi fac! Și de altfel locuiesc la un hotel și nu te voi deranja.

— La ce hotel? întrebă Gaston repede.

— La Bisson.

— Doamne-ajută. Nu m-ar fi mirat dacă te-ai fi dus la Ritz.

— Nici pe mine, zise Lillian.

Clerfayt veni să o ia. Se duseră la restaurantul Le

Grand Vefour.

— Cum a fost primul impact cu lumea de aici? întrebă el.

— Am senzația că mă aflu printre oameni care cred că vor trăi veșnic. Cel puțin așa se comportă. Își apără avutul și în acest timp, își irosesc viața.

Clerfayt râse.

— Și când colo toți și-au jurat în ultimul război să nu mai repete niciodată greșeala făcută, dacă scapă cu viață. Omul e mare în uitarea sa.

— Și tu ai uitat? întrebă Lillian.

— Mi-am dat toată silința. Sper că n-am reușit întru totul.

— De aceea te iubesc eu, oare?

— Nu mă iubești. Dacă m-ai iubi, n-ai folosi acest cuvânt cu atâta ușurință, și nu mi-ai spune-o.

— Oare te iubesc pentru că nu te gândești la viitor?

— Atunci ar fi trebuit să-i iubești pe toți bărbații de la sanatoriu. Vom mânca aici limbă-de-mare cu migdale prăjite și vom servi la ea un Montrachet nou.

— Atunci de ce te iubesc?

— Pentru că se întâmplă să mă aflu prin preajmă. Și pentru că iubești viața. Eu sunt pentru tine o frântură anonimă de viață. Extrem de periculos.

— Pentru mine?

— Pentru cel anonim. Poate fi înlocuit după bunul plac al celuilalt.

— Și eu, zise Lillian. Și eu, Clerfayt.

— De asta nu mai sunt chiar atât de sigur. Dacă aș fi înțelept, aș șterge-o cât mai repede de aici.

— Nici măcar nu ești cu adevărat aici.

— Plec mâine.

— Încotro? zise Lillian, fără să-l creadă.

— Departe. Trebuie să ajung la Roma.

— Și eu la Balenciaga, să-mi cumpăr rochii. Asta e și mai departe ca Roma.

— Chiar plec. Trebuie să mă ocup de contract.

— Bine, zise Lillian. Asta îmi dă timp să mă arunc în aventura caselor de modă. Unchiul meu Gaston ar dori deja să mă pună sub curatelă sau să mă mărite..

Clerfayt izbucni în răs.

— Ar vrea să te bage într-o a doua închisoare, înainte să știi ce e libertatea?

— Ce e libertatea?

— Nu știu nici eu. Știu numai că nu e nici lipsă de răspundere, nici lipsa unei ținte. E mai ușor de spus ce nu e, decât ce e.

— Când te întorci? întrebă Lillian.

— Peste câteva zile.

— Ai o iubită la Roma?

— Da, zise Clerfayt.

— Mi-am închipuit.

— De ce?

— Ar fi fost ciudat dacă ai fi trăit singur. Nici eu nu eram singură când ai apărut.

— Și acum?

— Acum, zise Lillian, sunt prea îmbătată de mine însămi, aici, în vale, ca să pot medita asupra acestei chestiuni.

În după-amiaza următoare se duse la Balenciaga. În afara hainelor ei sport nu avea prea multe rochii. Unele erau croite după moda din timpul războiului, altele le primise de la mama ei și fuseseră modificate de o croitoreasă modestă.

Studie atent femeile care stăteau în jurul ei. Le studie rochiile și căută pe chipurile lor aceeași așteptare care pulsa în ea. Nu o află. Văzu, în schimb, papagali arțăgoși între două vârste, fardați strident, care măsurau din ochii lor zbârșiți, fără pleoape, femeile mai tinere de o eleganță grațioasă, din ale căror priviri sceptice nu transpărea nimic, în afara inexplicabilei fascinații a simplei existențe. Printre ele ședea un șir de americane frumoase, flecărind și ciripind, pline de nevinovăție. Doar ici și colo scliffea în deșertăciunea febrilă, ca lumina blândă a unui far al scurgerii timpului, printre decorațiunile vitrinelor, câte un chip ce împrăștia mister și vrajă, cel mai adesea mai în vârstă, lipsit de panică, în schimb înzestrat cu acel farmec rar al îmbătrânirii, care sporește și mai mult frumusețea unui vas prețios, aidoma patinei timpului și

nu a ruginei.

Parada manechinelor începu. Lillian auzea de afară zgomotele înăbușite ale orașului, infiltrându-se ca răpăitul prudent de tobe al unei jungle modeme de oțel, beton și mașini. Părea că manechinele ar fi fost mânate înăuntru, pe gleznelor lor subțiri, aidoma unor animale artificiale, cameleoni alungiți care își schimbau veșmintele, ca și cum și-ar fi schimbat culoarea pielii, alunecând apoi tăcuți prin fața șirului de scaune.

Ea își alese cinci rochii.

— Doriți să le și probați? întrebă vânzătoarea.

— Se poate?

— Da. Acestea trei vă vor veni bine, celelalte sunt puțin cam largi.

— Când le pot ridica? întrebă Lillian.

— Când vă trebuie?

— Imediat.

Vânzătoarea râse.

— Imediat înseamnă aici peste trei sau patru săptămâni, cel mai devreme.

— Îmi trebuie imediat. Pot să cumpăr modelele care sunt pe măsura mea?

Vânzătoarea scutură din cap.

— Nu, avem nevoie de ele în fiecare zi. Dar vom face tot ce ne stă în putință. Suntem supra-aglomerați cu comenzi, mademoiselle. Dacă le-am rezolva în ordine, ar trebui să așteptați șase săptămâni. N-ați dori să probați acum rochia neagră de seară?

Modelele fuseseră aduse într-o cabină plină de oglinzi. Croitoreasa veni să ia măsurile.

— Ați făcut niște alegeri excelente, mademoiselle, zise vânzătoarea. Rochiile vi se potrivesc, de parcă ar fi fost concepute pentru dumneavoastră. Monsieur Balenciaga se va bucura când le va vedea pe dumneavoastră. Păcat că nu e acum aici.

— Dar unde este? întrebă Lillian politicoș, cu gândurile în altă parte, în timp ce își scotea rochia.

— La munte. Vânzătoarea numi locul de unde venea Lillian.

Lui Lillian i se păru că ar fi zis Tibet.

— E acolo ca să se refacă, adăugă vânzătoarea.

— Da, asta se poate face acolo.

Lillian se îndreptă de spate și se privi în oglindă.

— Uitați-vă! zise vânzătoarea. Exact ce spuneam. Majoritatea femeilor cumpără ce le place. Dumneavoastră ați cumpărat ce vi se potrivește. Nu vi se pare? o întrebă pe croitoreasă.

Aceasta încuviință din cap.

— Acum și mantoul.

Rochia era neagră ca pana corbului, cu o dâră de roșu mexican, și foarte strâmtă; mantoul, în schimb, era larg, în formă de capă, dintr-un material aproape străveziu, care stătea depărtat de corp, ca și cum ar fi fost apretat.

— Dramatic, zise vânzătoarea. Arătați ca un arhanghel căzut.

Lillian se privi cu atenție. Din oglinda mare, compusă din trei părți, o priveau trei femei, două din profil și una din față, iar dacă făcea un pas lateral, vedea reflectată în oglinda de perete din spatele ei o a patra femeie, care îi întorcea spatele, părând să fie tocmai pe punctul de a pleca.

— Dramatic! repetă vânzătoarea. De ce nu poate Luciile să o poarte așa?

— Cine e Luciile?

— Cel mai bun manechin al nostru. Cea care a prezentat rochia.

De ce ar purta-o așa? se gândi Lillian. Va mai purta mii de alte rochii, și va face acest lucru mulți ani de acum înainte, apoi se va căsători, va avea copii și va îmbătrâni. Eu, însă, voi purta această rochie numai vara aceasta.

— Nu o puteți termina mai repede de patru săptămâni? întrebă ea. Pe aceasta, cel puțin. Nu am prea mult timp la dispoziție.

— Ce ziceți, mademoiselle Claude? întrebă croitoreasa.

Vânzătoarea încuviință din cap.

— Vom începe imediat.

— Când? întrebă Lillian.

- Peste două săptămâni s-ar putea să fie gata.
- Două săptămâni? I se păreau doi ani.
- Dacă e posibil, peste zece zile. Am nevoie de câteva probe.
- Bine. Dacă nu se poate altfel.
- Nu se poate altfel.

Veni în fiecare zi la probă. Liniștea din cabină o fermeca într-un mod straniu. Auzea, uneori, vocile altor femei de afară, dar în cenușiul și argintiul cabinei se simțea izolată de forfota orașului. În jurul ei croitoreasa luneca fără zgomot, ca o preoteasă în jurul unui idol. Prindea stofa în ace, tăia din ea, scoțând un mormăit nedeslușit din gura plină de ace, îngenunchea, ciupea materialul cu vârful degetelor și îl netezea apoi cu grijă, luneca înapoi și înainte, ca într-o ceremonie ce se repeta la nesfârșit. Lillian stătea nemișcată și în oglinzile dinaintea ei vedea trei femei care îi semănau, distanțându-se în același timp de ea într-o manieră foarte rece și cu care, chiar sub ochii ei, se întâmpla ceva ce părea să aibă o legătură doar foarte îndepărtată cu ea însăși și care totuși o transforma profund.

Uneori, perdeaua cabinei era dată la o parte și câte o altă vânzătoare arunca o privire înăuntru, acea privire grăbită, iscoditoare a neobositelor luptătoare ale sexului, curioasă și mereu la pândă. Lillian simțea atunci că nu avea nimic în comun cu toate acestea. Ea nu vâna bărbați, ci viața însăși.

Odată cu trecerea zilelor, o relație de stranie intimitate se înfiripă între ea și femeile din oglindă, care se transformau cu fiecare nouă rochie. Vorbea cu ele fără să vorbească; ele îi zâmbeau fără să zâmbească. Erau serioase și familiare una cu alta, într-un mod tacit, melancolic, ca niște surori care au crescut departe una de cealaltă și nu se așteptau să se mai revadă vreodată. Acum, acest lucru se întâmpla ca prin vis, și era o întâlnire tăcută, plină deja de o dulce melancolie, urmau să se despartă curând din nou, pentru a nu se mai vedea niciodată. Chiar și rochiile, cu accentul lor

spaniol, purtau această pecete: negrul sumbru, dramatic al catifelelor, roșul tropical, strident, arzător al mătăsurilor, mantourile largi, care făceau trupul să pară aproape lipsit de materialitate și brocartul greu al jachetelor scurte de torero, în dosul cărora bănuiai nisipul, soarele și moartea violentă.

Balenciaga se întoarce. Asistă în tăcere la o probă. A doua zi, vânzătoarea aduse în cabină ceva argintiu care arăta ca pielea unui pește ce nu simțise niciodată căldura soarelui.

— Monsieur Balenciaga dorește să luați această rochie, zise vânzătoarea.

— Trebuie să mă mai și opresc. Deja am cumpărat mai mult decât trebuia; în fiecare zi s-a mai tot adăugat câte ceva.

— Încercați-o numai. O veți lua cu siguranță.

Vânzătoarea zâmbi.

— Și prețul va fi de așa natură încât să fiți mulțumită. Casa Balenciaga dorește să-i purtați creațiile.

Lillian îmbracă flecuștețul acela argintiu. Avea aproape culoarea perlei, dar, în loc să o facă să arate palidă, îi sporea culoarea feței și a umerilor, transformând-o într-o nuanță de bronz auriu. Oftă.

— O iau. E mai greu să refuzi o asemenea rochie decât propunerile lui Don Juan și ale lui Apollo.

Nu întotdeauna, se gândi ea, dar în clipa aceea era adevărat. Trăia într-o lume imponderabilă, cenușie și argintie. Diminețile dormea până târziu, apoi se ducea la Balenciaga, după care hoinărea fără țintă pe străzi, serile șezând singură în restaurantul hotelului. Era unul dintre cele mai bune din Paris; nu știuse acest lucru. Nu simțea nevoia de societate, iar Clerfayt nu-i lipsea decât puțin. Viața anonimă, care năvălea asupra ei fără măsură, de pe străzi, din cafenele și restaurante era îndeajuns de puternică și de nouă pentru ea, încât nu ducea încă dorul unei vieți personale. Se lăsă dusă de val, mulțimea o purta cu ea și Lillian nu se înfricoșa, ci o iubea, căci ea însemna viață, viață necunoscută, lipsită de griji și judecată, viață nebunească închinată

unor țeluri lipsite de judecată, nebunești, care săltau pe valurile sale ca niște geamanduri colorate pe o mare agitată.

— Ați cumpărat inteligent, zise vânzătoarea la ultima probă. Toate aceste rochii nu se vor demoda niciodată. Le veți putea purta ani la rând.

Ani la rând, se gândi Lillian, scuturată de un fior, după care zâmbi.

Se trezi ca dintr-o dulce beție. Petrecuse aproape două săptămâni printre rochii, pălării și pantofi, aidoma unui bețiv într-o pivniță cu vinuri. Primele rochii îi fură expediate și ea trimise facturile pe adresa unchiului Gaston, care, ce-i drept, îi trimisese la hotel renta lunară, dar nici un ban în plus. Justificase că lichidarea dura atât de mult.

Gaston apăru nervos a doua zi. Adulmecă prin hotel, o declară iresponsabilă și spre surprinderea ei, îi ceru să se mute în locuința lui.

— Ca să mă poți avea sub supraveghere?

— Ca să economisești niște bani. E o crimă să cheltuiești atât pe rochii. Ar trebui să fie din aur, la prețul ăsta?

— Așa și sunt, numai că tu nu observi.

— Să vinzi acțiuni bune, aducătoare de dobânzi pentru niște cârpe, se văicări Gaston. Trebuie să fii pusă sub curatelă!

— Încearcă numai; orice judecător din Franța mă va înțelege și te va pune în schimb pe tine sub observație. Dacă nu-mi dai banii cât mai curând, îmi mai cumpăr încă o dată pe atâtea rochii și îți trimit ție facturile.

— Încă o dată pe atâtea cârpe? Ești...

— Nu, unchiule Gaston, nu sunt nebună, tu ești. Tu, care nu îți îngădui nici o bucurie, numai pentru ca o duzină de moștenitori, pe care îi urăști și abia dacă îi cunoști, să-ți poată toca banii mai târziu. Și acum ajunge! Rămâi la masă. Restaurantul acesta are o mâncare excelentă. Voi îmbrăca pentru tine una din rochiile mele noi.

— Exclus. Să mai arunci banii și pe...

— Ești invitatul meu. Am credit aici. La masă vei

putea să-mi povestești mai departe cum trăiesc oamenii cumpătați. Acum sunt flămândă, ca un schior după șase ore de antrenament. Ba chiar mai flămândă! Probatul rochiilor îți face foame. Așteaptă-mă jos, în hol. Sunt gata în cinci minute.

9

Coborî după o jumătate de oră. Gaston stătea palid de furie și așteptare la o masă mică, pe care se afla un ghiveci cu o plantă ornamentală și câteva reviste. Nu își comandase nici un aperitiv. Ea avu satisfacția de a nu fi recunoscută imediat. Când o văzu coborând în semiîntunericul scărilor slab luminate, Gaston își răsuci mustața, scoase pieptul țațoș în afară și îi aruncă o otheadă în genul unui crai de modă veche.

— Eu sunt, unchiule Gaston, zise ea. Sper că știi ce înseamnă incest.

Gaston tuși încurcat.

— Prostii, hârâi el. Am vederea cam slabă. Când te-am văzut ultima oară?

— Acum două săptămâni.

— Nu la asta mă refer. Înainte.

— Acum vreo patru ani, atunci eram pe jumătate moartă de foame și complet dezorientată.

— Și acum?

— Acum sunt încă pe jumătate moartă de foame, dar foarte hotărâtă.

Gaston scoase un pince-nez din buzunar.

— Pentru cine ai cumpărat rochiile astea?

— Pentru mine.

— Nu ai nici un...

— Singurii holtei de sus erau profesorii de schi. E drept că nu arătau rău în costumul de schi, în rest, însă, erau ca niște țărani duminica.

— Ești singură de tot?

— Da, dar nu ca tine, zise Lillian și i-o luă înainte, intrând în restaurant.

— Ce vrei să mănânci? întrebă Gaston. E clar că ești

invitata mea. Mie nu mi-e foame. Pentru tine ce să comand? Probabil ceva ușor, de regim? O omletă, o salată de fructe, apă de Vichy...

— Pentru mine, spuse Lillian, comandă pentru început arici de mare, mai exact o duzină, și o vodcă.

Gaston aruncă involuntar o privire pe lista de prețuri.

— Aricii de mare sunt indigești.

— Numai pentru zgârșiți. Li se opresc în gât, unchiule Gaston. Apoi un Filet poire.

— Nu e prea condimentat? Mai bine un pui fiert, sau păsat de ovăz; la sanatoriu nu vă...

— Ba da, unchiule Gaston. La munte am mâncat păsat de ovăz și pui fiert pentru toată viața, cu o minunată perspectivă asupra peisajului. Mi-ajunge! Comandă-ne la Filet o sticlă de Château Lafite. Sau nu îți place?

— Nu îmi pot permite. Am ajuns foarte sărac, draga mea Lillian.

— Știu. De aceea și este atât de dramatic să iau masa cu tine.

— Poftim?

— Cu fiecare înghițitură, vom bea un strop din propriul tău, sânge.

— Ptiu drace! pufni Gaston, dintr-odată foarte degajat. Ce imagine! La așa un vin! Hai să vorbim despre altceva. Pot să gust din aricii tăi de mare?

Lillian îi întinse farfuria. Gaston mâncă trei la repezeală. La mâncare făcu încă economie, la vin însă îi ținu tovărășie dreaptă. Dacă tot îl plătea, vroia să se și bucure de el.

— Copile, zise el, când sticla rămase goală, cum trece timpul! Îmi aduc aminte de tine când...

Lillian simți o durere scurtă, ascuțită.

— Despre asta nu mai vreau să aud nimic, unchiule Gaston. Explică-mi un singur lucru: de ce mi s-a dat numele de Lillian? Urăsc acest nume.

— Tatăl a insistat.

— De ce?

— Nu dorești un lichior la cafea? Sau poate un

coniac? Chartreuse? Armagnac?... Trebuia să-mi închipui!

Gaston se înviorase vizibil.

— Bun, deci două Armagnac-uri. Da, taică-tău...

— Ce-i cu el?

Marabu-ul închise un ochi.

— În tinerețe a stat câteva luni la New York. Singur. Mai târziu a insistat să ți se dea numele de Lillian. Mama ta nu a avut nici o obiecție. Apoi am auzit că ar fi avut la New York o, mă rog, o aventură foarte romantică, eu o persoană numită Lillian. Iartă-mă, dar tu m-ai întrebat.

— Slavă domnului! zise Lillian. Începusem deja să cred că mama a luat numele din vreo carte. Citea mult.

Capul de pasăre se înclină ușor.

— Într-adevăr. Tatăl tău, în schimb, cu atât mai puțin, Și tu, Lilly? Vrei acum să — privi în jur — să trăiești aici? Nu crezi că e o greșală?

— Tocmai vroiam să te întreb același lucru, în ceea ce te privește. După vinul ăsta, te-ai mai umanizat.

Gaston sorbi din Armagnac-ul său.

— Voi da o mică petrecere pentru tine.

— Cu asta m-ai mai amenințat o dată.

— Vii?

— Nu, dacă e un ceai dansant sau un cocteil.

— Va fi un dineu. Mai am câteva sticle de vin, numai câteva, dar îi pot ține piept.

— Fie.

— Te-ai făcut o fată frumoasă, Lilly. Dar dură! Dură! Tatăl tău nu era așa.

Dură, se gândi Lillian. Ce înțelege el prin asta? Și sunt, oare, într-adevăr așa? Ori, poate, nu am timp pentru înșelătoria dulce, care aruncă poleiala bunelor maniere peste adevăruri incomode și apoi numește aceasta tact?

De la fereastra ei vedea turnul ascuțit al bisericii Sainte-Chapelle. Împungea cerul ca un ac deasupra zidurilor cenușii ale Conciergeriei. Își aminti capela de

demult, în prima zi, când soarele strălucea din plin, intră în ea.

Era aproape după-amiază și încăperea cu ferestrele înalte, colorate, era luminată complet, aidoma unui turn translucid de raze. Părea să fie alcătuit numai din ferestre, inundate de albastrul icoanelor, de roșul, galbenul și verdele incandescent. Strălucirea era atât de puternică, încât simțea culorile pe piele, ca și cum te-ai fi scaldat într-o baie de lumină colorată. În afara lui Lillian, în biserică nu mai erau decât niște soldați americani, care pleacă curând. Ea se așază pe o bancă, învăluită în lumină, ca în cea mai ușoară și regească dintre haine, și și-ar fi dorit să se poată dezbrăca și să vadă brocartul străveziu alunecându-i pe piele. Era o cascadă de lumină, o amețală fără gravitație, o cădere și o plutire în același timp; părea să respire lumină, și simțea ca și cum albastrul, roșul și galbenul și-ar fi jucat apele în plămâni și în sângele ei, ca și cum granița de piele și conștiința s-ar fi destrămat și lumina s-ar fi ascuns prin trup, așa cum simțise razele nevăzute ale aparatului Röntgen scurgându-i-se prin corp, numai că acolo scheletul era dezvelit, în timp ce aici forța misterioasă care făcea inima să bată și sângele să pulseze, prindea contur și strălucire. Era viața însăși, și în timp ce stătea așa, liniștită, fără să se miște, lăsând ploaia de lumină să se reverse asupra și înăuntrul ei, simțea cum se contopea întru totul cu aceasta, aparținându-i cu toată ființa; nu mai era o parte izolată, ci lumina o primea și o ocrotea, și brusc avu sentimentul mistic că nu ar putea muri niciodată, prinsă astfel în chinga de raze și că din ea ceva nu va dispărea, ceva aparținând acestei lumini magice. Era o mare consolare și își făgădui să nu uite niciodată; viața, zilele ce îi mai erau hărăzite să fie așa cum i se înfățișa viața în acea clipă, un stup plin cu cea mai ușoară miere de raze a lumii-lumină fără umbră, viață fără regrete, ardere fără cenușă.

Își aduse aminte de ultima oară când fusese aici, la Sainte-Chapelle. Mama ei o adusesese în acest loc. Era pe vremea când tatăl ei era căutat de Gestapo. Pe atunci își

petreceau zilele în biserici, acestea părăndu-li-se cea mai sigură alternativă. Lillian cunoscuse astfel o mare parte din bisericile Parisului, ascunsă mereu în cele mai întunecate unghere, simulând rugăciunea. După o vreme însă, spionii începuseră să fie trimiși și prin biserici și întunecimea din Notre-Dame devenise nesigură. Atunci niște prieteni de-ai mamei o sfătuiseră să se ascundă în timpul zilei în Sainte-Chapelle; se vorbea că aici ar fi un paznic de încredere. Lillian se simțise atunci, în lumina incandescentă, ca un răufăcător care e smuls din ascunzătoarea sa întunecată și îmbrâncit în lumina nemilos de violentă a unei lanterne polițienești sau ca o leproasă expusă strălucirii albe, scrutătoare ale unei săli de operație. Urâse acea senzație și nu o uitase niciodată.

Acum nu mai rămăsese nimic din toate acestea. Umbrele trecutului se destrămaseră ca o ceață în prima rafală de lumină blândă. Ura dispăruse, nu rămăsese decât senzația de imensă fericire. Luminiile acesteia nu îi puteai opune rezistență, se gândi ea. În ea se topea cumplita capacitate a memoriei de a prelua amintirea trecutului nu ca pe o învățătură, ci ca pe o bucată de viață împietrită, cu care să ticsească prezentul ca pe o încăpere cu mobile vechi și nefolositoare — se topea, transformându-se în ceea ce trebuia să fie cu adevărat: viață conștientă, mai puternică prin experiența trăită. Lillian se întinse în baia de lumină. I se păru că o aude. Atât de multe lucruri ar putea fi auzite, se gândi ea, dacă am putea păstra o tăcere îndeajuns de adâncă. Respiră rar și profund. Inspiră aurul, albastrul și roșul de culoarea vinului. Simți cum și sanatoriul, cu ultima sa umbră, se destrăma în aceste culori; foile gelatinoase, cenușii și negre ale radiografiilor, se scorojiră, arzând într-o flacără mică și strălucitoare. Asta așteptase. De aceea venise aici. Fericire țesută din raze, se gândi ea, cea mai ușoară din lume.

Paznicul fu nevoit să i se adreseze de două ori.

— Ora închiderii, mademoiselle.

Ea se ridică și văzu chipul obosit, îngrijorat al omului. Pentru o clipă nu putu să înțeleagă cum de

acesta nu bănuia ce simțea ea, dar chiar și minunile ajungeau probabil obișnuință când se permanentizau.

— De când sunteți aici? întrebă ea.

— De doi ani.

— L-ați cunoscut pe paznicul care era aici în timpul războiului?

— Nu.

— Trebuie să fie frumos să îți petreci ziua aici.

— E și asta un venit, zise omul. Foarte mic. Cu inflația asta.

Ea scoase o bancnotă din buzunar. Ochiul paznicului se lumina. Aceasta era minunea lui, se gândi ea, și nu era nimic de condamnat, ea însemna pâine, vin și viață, și probabil fericire. Ieși în curtea cenușie. Oare minunile chiar devin banale când te obișnuiești cu ele? După cum conținutul vieții de aici, din vale, părea să se fi preschimbat în banalitatea cotidianului, în lumina rutinei, care ardea mocnit, în loc să rămână o capelă strălucitoare?

Privi în jur. Soarele se răsfrângea la fel de orbitor în acoperișurile închisorii de alături, cuprinzând însă și toate razele care celebraseră în capelă sărbătoarea luminii. Câțiva polițiști traversară curtea și o mașină cu chipuri mohorâte în dosul geamurilor zăbrele, trecu huruind. Miracolul de raze era încercuit de clădirile poliției și judecătorei, împrejmuț de atmosfera fișetelor cu acte, a fărâdelegilor, crimelor, proceselor, invidiei, ticăloșiei și de umbra neajutorată numită de omenire dreptate. Ironia era devastatoare, dar Lillian nu era convinsă că nu avea și o semnificație mai adâncă, și că nu trebuia să fie așa, tocmai pentru a rămâne o minune. Pe neașteptate, Clerfayt îl veni în minte. Zâmbi. Era pregătită. Nu primise nici o veste de la plecarea lui. Nu o duruse; de fapt, nici nu se așteptase să o doară. Încă nu avea nevoie de el, dar îi făcea bine să știe că există.

Clerfayt își pierduse vremea la Roma prin birouri, cafenele și garaje. Serile și le petrecea cu Lydia Morelli. La început se gândise mai des la Lillian, apoi o uită zile întregi. Îl înduioșa, un lucru care în general nu i se prea

întâmpla cu femeile.

Îi părea un câine frumos și tânăr, care exagerează în tot ce face. Se va obișnui până la urmă, se gândea el. Încă are impresia că trebuie să recupereze tot ce presupune că a pierdut. Urma să descopere că nu pierduse nimic. Se va orienta și va deveni la fel ca și celelalte — asemănătoare Lydiei Morelli, dar probabil nu atât de desăvârșită. Nu avea nici inteligența sceptică a Lydiei, nici feminitatea ei lipsită de scrupule. Era potrivită pentru un bărbat ușor sentimental, cu idealuri poetice, care să aibă mult timp pentru ea, hotărî el, nu era pentru el. Ar fi trebuit să rămână cu Wolkow. Acela părea să nu existe decât pentru ea și, bineînțeles, de aceea o și pierduse, așa cum se întâmplă de obicei.

Clerfayt era obișnuit să trăiască altfel. Nu vroia să mai fie implicat serios. Lydia Morelli era tocmai potrivită pentru el. Lillian fusese o scurtă și încântătoare aventură de vacanță. Pentru Paris era prea provincială, prea pretențioasă și prea neexperimentată.

Se simți ușurat în urma hotărârii sale. O va suna pe Lillian din Paris și o va mai vedea o dată, pentru a-i oferi o explicație. Dar poate că nici nu era nimic de explicat. Fără îndoială că își explicase singură totul de mult. Atunci de ce să mai vrea s-o vadă? Nu stătu mult să mediteze. De ce nu? Doar nu fusese aproape nimic între ei. Își semnă contractul și mai rămase două zile la Roma. Lydia Morelli plecă la Paris în aceeași zi cu el. El merse cu Giuseppe, Lydia cu trenul; nu suporta călătoriile cu mașina și nici avioanele.

10

Lillian se temuse întotdeauna de venirea nopții. Noaptea îi amintea senzația de sufocare, mâinile de umbră care căutau să-i apuce gâtul, îngrozitoarea și insuportabila singurătate a morții. La sanatoriu lăsase luni în șir lumina aprinsă, ca să scape de limpezimea tăioasă a nopților palide, fără lună, cu zăpada lor cenușie, care părea atunci lucrul cel mai searbăd din

lume. Noaptele din Paris erau mai blânde. Afară era fluviul și Notre-Dame și, din când în când, câte un bețiv care făcea tărăboi pe caldarâm sau o mașină care trecea uruind, pe roți zbârnâitoare. Când primele rochii începură să sosească, Lillian nu le puse în dulap. Le agăță de jur împrejurul ei, prin cameră. Pe una din ele, din catifea, o agăță deasupra patului, pe cea argintie chiar lângă ea, astfel încât să o poată atinge atunci când se trezea tresărind din somn, prăbușită din vechi coșmaruri, singură, căzând cu un țipăt înăbușit din bezna fără sfârșit în bezna fără sfârșit — putea atunci să întindă brațul și să atingă rochiile, și ele erau ca niște funii de argint și catifea de care se putea agăța pentru a ieși din cenușiu amorf și a se întoarce între cei patru pereți, înapoi în timp, raporturi, spațiu și viață. Le netezea cu mâna, pipăia țesătura, se ridica din pat și se plimba prin cameră, adesea goală. Rochiile o înconjurau atunci ca niște prieteni, atârând pe umerășele lor pe pereți, pe ușile dulapului, în timp ce pantofii se înșirau unul lângă altul, castanii și negri, cu tocurile lor subțiri și înalte pe comodă, ca și cum ar fi fost lăsați în urmă de o ceată de îngeri boticellieni, foarte eleganți, care tocmai au părăsit odaia în zbor, pentru a nu lipsi de la slujba de miez-de-noapte de la Sainte-Chapelle, urmând să se întoarcă odată cu primii zori. Numai o femeie putea ști, se gândea Lillian, câtă alinare puteai afla într-un flecușteț de pălărie. În toiul nopții se plimba încolo și înapoi printre lucruri, ținând brocartul în lumina lunii, punându-și câte o pălărioară, probând câte o pereche de pantofi, alteori o rochie; stătea în lumina palidă, studiindu-se în oglindă și în lucirea mată, fosforescentă, își cerceta chipul, umerii, dacă nu i-au căzut sânii, dacă nu arătau obosiți, picioarele, dacă nu vădeau cumva pe coapse curbele îngrijorătoare ale unei slăbiri prea rapide. Încă nu, își spunea, încă nu, și continua jocul fantomatic: altă pereche de pantofi, un flecușteț de pălărie, despre care nu știai cum de stă pe cap, cele câteva bijuterii care noaptea păreau să aibă puteri vrăjitoarești. În tot acest timp, imaginea din oglindă, care răspundea la zâmbete

cu zâmbete și la întrebări cu întrebări, părea că știe mai multe ca ea însăși.

Clerfayt rămase incremenit când o revăzu, într-atât se schimbase. O sunase la două zile după ce sosise în Paris, din sentimentul unei datorii incomode, amestecat cu puțină curiozitate și intenționase să nu stea mai mult de o oră. Rămase toată seara. Nu era vorba numai de rochii, asta observă imediat. Văzuse destule femei care se îmbrăcau cu gust, iar în materie de rochii Lydia Morelli se pricepea mai bine ca un sergent la instrucție. Lillian însăși era cea care se transformase. Avea senzația că, acum câteva săptămâni, lăsase în urmă o fetișcană, ceva acolo, puțin molâu și necopt și regăsise pe neașteptate o ființă care tocmai trecuse hotarul mistic al adolescenței, păstrând farmecul acesteia, dar având deja siguranța magică a unei foarte frumoase tinere femei. Intenționase să o părăsească pe Lillian; acum era bucuros că mai avea o șansă târzie de a o putea reține. În timpul cât lipsise îi exagerase însușirile, și se auto-convinsese de existența lor, care o făceau să pară întrucâtva provincială, discordanța dintre o intensitate prea mare și o formă prea nesigură, pe care el o luase drept o ușoară isterie. Nimic din toate acestea nu mai rămăsese vizibil. O flacără ardea, calmă și puternică, iar el știa ce lucru rar era acesta. Existau nenumărate lumini de bucătărie în candelabre de argint și tinerețea era adesea confundată cu flacăra, având chiar ceva din ea, până să devină tulbure prin calcul și resemnare, dar aici era altceva. De ce nu văzuse acest lucru înainte? Îl bănuise, dar nu îl recunoscuse. Avea senzația că văzuse un păstrăv pus într-un acvariu prea mic, în care se ciocnea stângaci de toate, rupând plantele și răscolind mărul. Acum, pe neașteptate, nu mai era împiedicat de geam și pietre, găsisse râul ce făcea parte din el și nu se mai ciocnea, acum se bucura de joaca sa cu propria-i repeziciune și culorile curcubeului care sclipeau pe pielea sa netedă ca niște fulgere sferice.

— Unchiul meu Gaston vrea să dea o petrecere în cinstea mea, zise Lillian câteva seri mai târziu.

— Da?

— Da. Vrea să mă mărite.

— Tot mai insistă?

— Mai mult ca niciodată! Se teme nu numai de ruina mea, dar și a lui, dacă mai cumpăr multe rochii.

Se aflau iar la Grand Vefour. Chelnerul aduse, ca și prima oară, o limbă-de-mare cu migdale prăjite, la care băură același Montrachet.

— Ai devenit monosilabic la Roma, zise Lillian.

Clerfayt ridică privirea.

— Da?

Lillian zâmbi.

— Sau e din cauza femeii care a intrat mai înainte?

— Ce femeie?

— E nevoie să ți-o arăt?

Clerfayt n-o văzuse intrând pe Lydia Morelli. O observă abia acum. Ce naiba o putuse aduce tocmai aici? Nu îl cunoștea pe bărbatul care o însoțea, știa numai că se numea Johnson și că era foarte bogat. Într-adevăr, Lydia nu pierduse timpul de azi-dimineață, când îi spusese că nu se puteau întâlni nici în seara aceasta. Își aminti acum și cum de îi dăduse de urmă; acum un an fusese de mai multe ori cu ea aici. Ar trebui să fim mai atenți cu localurile preferate, se gândi el iritat.

— O cunoști?

— Așa cum cunosc și alte femei; nici mai mult, nici mai puțin.

Văzu că Lydia o studia pe Lillian și știa deja, până la ultima sută de franci, ce purta, de unde și cât o costase. Era convins că taxase și pantofii lui Lillian, deși nu îi putea vedea. În această privință era o vizionară. Ar fi putut să evite situația, dacă s-ar fi gândit la această eventualitate, acum că inevitabilul se produsese, hotărî să profite de ea. Cele mai simple reacții erau întotdeauna cale mai eficiente. Una din ele era rivalitatea. Dacă Lillian devenea geloasă, era cu atât mai bine.

— E îmbrăcată impecabil, zise Lillian.

El încuviință din cap.

— E renumită pentru acest lucru.

Aștepta acum o observație în legătură cu vârsta Lydiei. Avea patruzeci de ani, ziua arăta de treizeci iar seara, dacă lumina era bună, nu-i dădeai mai mult de douăzeci și cinci. Lumina din localurile pe care le frecventa Lydia era întotdeauna bună. Remarca asupra vârstei se lăsă așteptată.

— E frumoasă, zise Lillian. Ai avut o legătură cu ea?

— Nu, răspunse Clerfayt.

— Ce prostie din partea ta, declară Lillian.

El o privi surprins.

— De ce?

— E foarte frumoasă. De unde e?

— Italiancă.

— Din Roma?

— Da, zise el. Din Roma. De ce? Ești geloasă?

Lillian așeză liniștită paharul cu galbenul Chartreuse pe masă.

— Clerfayt, bietul de tine, zise ea. Nu sunt geloasă. N-am timp pentru așa ceva.

Clerfayt o privi încremenit. Oricărei alte femei i-ar fi luat aceste spuse drept minciună, dar înțelese că în cazul lui Lillian acesta era adevărul. Vorbea sincer și avea dreptate.

De la o clipă la alta deveni tot mai furios, fără să știe motivul.

— Hai să vorbim despre altceva.

— De ce? Pentru că ai venit cu altă femeie la Paris?

— Ce aiureală! De unde ai scos o asemenea absurditate?!

— Nu e adevărat?

Clerfayt stătu o clipă în cumpănă.

— Ba da, e adevărat.

— Ai gusturi rafinate.

El nu răspunse și așteptă următoarea întrebare. Era hotărât să spună adevărul. Acum două zile mai credea că putea să o țină pe Lillian pe planul al doilea; în acea clipă, când le văzu pe amândouă una lângă alta, își

dădu seama că nu o mai vroia decât pe ea. Știa că se prinsese singur în capcană și acest lucru îl enerva, dar mai știa că faptul nu putea fi anulat, cu atât mai puțin prin logică. Pe moment Lillian îi scăpase, și anume în cel mai primejdios chip, fără luptă. Pentru a o recăpăta nu era nimic de făcut, nu-i rămânea decât alternativa cea mai grea dintr-o luptă care de obicei se dă în fața oglinzii: să mărturisească fără să piardă.

— Nu am vrut să mă îndrăgostesc de tine, Lillian, zise el.

Ea zâmbi.

— Dar acesta nu e un mijloc de a te împotrivi. Așa ceva fac numai liceenii.

— În dragoste nimeni nu e matur.

— Dragoste, zise Lillian. Ce cuvânt cuprinzător! Și câte se ascund în el!

Privi în direcția Lydiei Morelli.

— E mult mai simplu decât crezi, Clerfayt. Mergem?

— Unde?

— Vreau să mă întorc la hotel.

Clerfayt nu zise nimic și achită nota de plată. S-a sfârșit, gândi el. Ieșiră prin culoarul din mijloc, trecând pe lângă masa Lydiei, care se făcu că nu îl vede pe Clerfayt. Băiatul de la plecare trăsese mașina lui Clerfayt chiar pe trotuar, în fața restaurantului.

— Uite-ți trădătorul. Lillian arată spre Giuseppe. Du-mă la hotel.

— Nu. Hai să mergem și la Palais Royal. E deschisă grădina? îl întreabă pe băiat.

— Arcadele, domnule.

— Cunosc grădina, zise Lillian. Ce dorești? Să devii bigam?

— Lasă asta! Vino cu mine.

Porniră prin arcadele Palais-ului. Era o seară răcoroasă, mirosind puternic a pământ reavăn și a primăvară. Vântul trimitea de sus rafale asupra grădinii și era mult mai cald ca noaptea care se strânsese între ziduri. Clerfayt se opri.

— Nu spune nimic. Și nu mă pune să dau nici un fel de explicații. Nu sunt în stare.

— Ce ar fi de explicat aici?

— Nimic?

— Chiar nimic, zise Lillian.

— Te iubesc.

— Fiindcă nu îți fac o scenă de gelozie?

— Nu, zise Clerfayt. Asta ar fi cumplit. Te iubesc fiindcă îmi faci o scenă cu totul neobișnuită.

— Nu-ți fac nici un fel de scenă, replică Lillian, adunându-și gulerul îngust de blană al jachetei mai strâns în jurul gâtului.

— Cred că nici măcar n-aș ști cum se face.

Stătea în fața lui și vântul neliniștit îi răvășea părul. I se părea complet străină, o femeie pe care nu o cunoscuse niciodată și pe care deja o pierduse.

— Te iubesc, mai spuse el o dată, luând-o în brațe și sărutând-o. Simți mireasma slabă a părului și parfumul amar al gâtului ei. Ea nu se împotrivi. Stătea în brațele lui, cu ochii larg deschiși, absentă, ca și cum ar fi tras cu urechea la șoapta vântului.

Pe neașteptate, el începu să o scuture.

— Spune ceva! Fă ceva! Spune-mi chiar și să plec! dă-mi o palmă! Dar nu sta ca o statuie.

Ea se îndreptă și el îi dădu drumul.

— De ce ai pleca? întrebă ea.

— Vrei atunci să rămân?

— A vrea ceva în seara aceasta pare un cuvânt turnat în fontă. Ce să fac cu el? Fonta se sparge atât de ușor. Simți vântul? Ce vrea el, oare?

El o privi atent.

— Cred că vorbești foarte serios tot timpul, zise el după o vreme, cu adâncă uimire.

Ea zâmbi.

— De ce nu? Ți-am spus doar că totul e mult mai simplu decât crezi.

El tăcu o clipă. Nu știa ce să facă.

— Bine, te conduc la hotel, declară el în cele din urmă.

Ea merse liniștită cu el, lângă el. Ce naiba se întâmplă cu mine, se gândi el. Sunt zăpăcit și supărat pe ea și pe Lydia Morelli, când singurul pe care ar

trebui să fiu supărat sunt eu.

Ajunseră la mașină. În aceeași clipă, Lydia Morelli ieșea pe ușă cu însoțitorul ei. Vru să-l ignore și de data aceasta pe Clerfayt, dar curiozitatea ei în legătură cu Lillian era prea mare. În afară de aceasta, ea și însoțitorul ei fură nevoiți să aștepte în străduța îngustă ca mașina lui Clerfayt să se strecoare afară din învâlmășeala de mașini parcate de jur împrejur, pentru a putea ajunge la mașina lor. Cu perfectă nonșalanță, Lydia îl asaltă pe Clerfayt și îi prezentă pe companionul ei. Îndemânarea cu care porni să iscodească cine era Lillian și de unde venea era uimitoare. Clerfayt se gândi că ar trebui să încerce să o apere pe Lillian, dar curând descoperi că nu era nevoie. În timp ce cei doi paznici din parcare împingeau, cu multă zarvă, mașinile încolo și înapoi, oprind circulația, iar el se întreținea cu însoțitorul Lydiei despre automobile, între cele două femei se țesu un dialog în aparență inofensiv, în care atacul și parada erau de o ucigătoare drăgălășenie. Lydia Morelli ar fi învins fără îndoială pe teren propriu: era mai în vârstă ca Lillian și mult mai abilă și răutăcioasă, dar curând i se păru că atacurile i se înăbușe ca în vată. Lillian era cu ea de o naivitate atât de dezarmantă și de un respect atât de jignitor, încât toată precauția Lydiei nu folosi la nimic; fu demascată ca agresoare și cu aceasta era deja pe jumătate învinsă. Chiar și însoțitorul ei nu putu să nu observe că ea era mai interesată dintre ele două. Și mai bătrână.

— Mașina dumneavoastră, domnule, îl anunță paznicul pe Clerfayt.

Clerfayt ieși din străduță și dădu colțul.

— A fost o performanță extraordinară! îi zise lui Lillian. Nu știe nici cine ești, nici de unde vii, nici unde locuiești.

— Va ști mâine, dacă va ține cu tot dinadinsul, replică Lillian liniștită.

— De la cine? De la mine?

— De la casa de modă. A văzut de unde e rochia

asta.

— Îți este indiferent?

— Și încă cum! zise Lillian și inspiră cu nesaț aerul nopții.

— Hai să trecem prin Place de la Concorde. Azi e duminică; fântânile țâșnesc în lumina felinarelor.

— Cred că ție totul ți-e indiferent nu-i așa? întrebă el.

Ea se întoarce spre el și zâmbi.

— Într-un sens foarte profund, da.

— Mi-am închipuit. Ce s-a întâmplat cu tine?

Eu știu că voi muri, se gândi ea, în timp se simțea lumina felinarelor alunecându-i peste față. O știu mai bine ca tine, asta-i tot, de aceea tot ce pentru tine e gălăgie, pentru mine e chiot, țipăt și suspin, și tot ceea ce pentru tine e banalitate, pentru mine e dar și mană cerească.

— Uite fântânile! exclamă ea.

El făcu încet ocolul pieței. Sub cerul argintiu-cenușiu al Parisului, razele luminate se înălțau în văzduh, se prindeau una într-alta, azvârlindu-se narcisist asupra propriei lor oglindiri; fântânile susurau, obeliscul stătea încremenit, cu miile sale de ani de neclintire, ca o luminoasă axă verticală, răsărind dintre cele mai efemere lucruri care puteau exista: fântânile arteziene care se avântau în sus, spre cer și mureau, balansându-se pentru o clipă, timp în care uitau boala gravitației, pentru ca, o clipă mai târziu, preschimbate iar în cădere, să cânte cel mai vechi cântec de leagăn al pământului: susurul apei, cântecul monoton despre veșnica reîntoarcere a materiei și veșnica perisabilitate a individului.

— Ce loc! zise Lillian.

— Într-adevăr, aprobă Clerfayt. Aici se afla ghilotina. Dincolo a fost decapitată Maria Antoaneta. Acum pe locul acela țâșnesc fântâni.

— Mergi și la Rond-Point, zise Lillian. Acolo sunt celelalte.

Clerfayt coborî pe Champs-Élysées. La Rond-Point, cântecului și spumei albe a apei se adăuga pădurea

miniaturală de lănci a lalelelor galbene care își exersau pe-loc-repausul, cu baionetele înălțate ale cupelor lucioase, aidoma unor soldați prusaci.

— Și acestea îți sunt indiferente? întrebă Clerfayt.

Lillian avu nevoie de câteva clipe de gândire. Își desprinse încet privirea și simțurile din clipocit și noapte. O chinuia, se gândi. Ce ușor îi era lui!

— Mă distrug, zise ea. Nu înțelegi?

— Nu. Eu nu vreau să fiu distrus; eu vreau să mă simt mai puternic.

— La asta mă și refer. E atâta ajutor în jur, care ți se oferă, atunci când nu te împotrivești.

El ar fi vrut să oprească și să o sărute, dar nu era foarte sigur ce s-ar fi întâmplat atunci. În mod ciudat, se simțea cumva înșelat și ar fi preferat să intre cu mașina în rondul de lalele, să le strivească, să dea la o parte tot din jurul său, apoi să o tragă pe Lillian după el și să plece cu ea, dar încotro? Într-o peșteră, o ascunzătoare, o cameră, sau să se cufunde iar și iar în întrebarea impersonală a ochilor ei atât de luminoși, care păreau să nu-l privească niciodată cu adevărat?

— Te iubesc, îi zise. Uită toate celelalte. Uită-o pe femeia aceea.

— De ce? De ce să nu fi avut și tu pe cineva? Crezi că eu am fost tot timpul singură?

— La sanatoriu, vrei să spui? întrebă el.

— Vreau să spun, la Paris. El o privi țintă. Ea zâmbi.

— Eu nu pot să fiu singură. Și acum, du-mă la hotel. Sunt obosită.

— Bine.

Clerfayt trecu prin fața Luvrului, pe lângă Conciergerie și peste podul Bulevardului St-Michel. Era furios și neajutorat. Îi venea să o bată pe Lillian, dar era neputincios, ea nu făcuse decât aceeași mărturisire pe care i-o făcuse și el puțin mai devreme, și nu se îndoia o clipă de adevărul ei. Tot ce vroia acum era să o recapete. Dintr-odată, ea devenise lucrul cel mai important și mai dorit din câte cunoștea. Nu știa ce să facă, dar ceva trebuia să se întâmple; nu o putea preda,

pur și simplu, la intrarea în hotel; nu s-ar mai fi întors niciodată, aceasta era ultima lui șansă, trebuia să găsească o formulă magică să o poată reține, altminteri ea ar fi coborât din mașină, l-ar fi sărutat zâmbind absentă și ar fi dispărut pe ușa hotelului care mirosea a bouillabaisse și usturoi, în susul scărilor strâmbe și tocite, trecând pe lângă tejgheaua mică, în dosul căreia moțăia feciorul, cu o bucată de cârnat lyonez și o sticlă de vin ordinaire în față, ar fi urcat, și ultimul lucru pe care l-ar fi putut el vedea din toată ființa ei, ar fi fost gleznelor subțiri, luminoase în semiîntunericul coridorului strâmt, cum urcau foarte apropiate, treaptă cu treaptă. Iar sus, în camera ei, din boleroul auriu i-ar fi crescut probabil din senin două aripi, cu care și-ar fi luat apoi zborul pe fereastră, grăbită să iasă, îndreptându-se însă nu spre Sainte-Chapelle, despre care îi povestise, ci, călare pe o mătură foarte elegantă, provenind probabil tot de la Balenciaga sau Dior, demarând direct spre o noapte valpurgică, la care luau parte numai draci în frac, care depășiseră orice recorduri de viteză, se întrețineau fluent în șase limbi, cunoșteau totul, de la Platon până la Heidegger și pe lângă aceasta erau și virtuozii ai pianului, precum și campioni mondiali de box și poeți.

Feciorul căscă și se trezi.

— Aveți cheia de la bucătărie? întrebă Clerfayt.

— Desigur. Vichy? Șampanie? Bere?

— Aduceți-ne din frigider o cutie de caviar.

— Acolo n-am acces, domnul meu. Numai Madame are cheia.

— Atunci dă o fugă până la Restaurant Lapérouse, pe colț. Ia de acolo o cutie. E încă deschis. Noi așteptăm aici. Voi prelua între timp atribuțiile duminicale.

Scoase banii din buzunar.

— Eu nu vreau caviar, spuse Lillian.

— Dar ce vrei?

Ea șovăi.

— Clerfayt, zise ea în cele din urmă. Până acum n-a fost nici un bărbat la mine la ora asta. Poate asta vroiai să afli?

— E adevărat, se amestecă în vorbă feciorul. Madame vine întotdeauna singură acasă. Ce n'est pas normal, Monsieur. Să aduc șampanie? mai avem Dom Perignon 34.

— Ești un băiat de ispravă, adu-o! strigă Clerfayt. De mâncare ce se găsește?

— Aș dori să gust din cârnat. Lillian arată spre cina băiatului.

— Vi-l dau pe al meu, Madame. La bucătărie mai sunt destui.

— Adu câțiva de la bucătărie. Cu pâine neagră și o bucată de Brie.

— Și o sticlă de bere, zise Lillian.

— Șampanie nu, Madame? Fața băietanului se lungi a dezamăgire. Se gândea la procentele sale.

— Dom Perignon-ul în orice caz, decretă Clerfayt. Chiar dacă e numai pentru mine. Vreau să sărbătoresc ceva.

— Ce?

— Răbufnirea sentimentului.

Clerfayt luă loc în loja feciorului.

— Du-te! Îți țin eu locul între timp.

— Știi să umbli cu dulapul ăsta? întrebă Lillian.

— Sigur. Am învățat în război.

Ea se sprijini cu un cot de tejghea.

— Ai învățat multe în război, nu-i așa?

— Majoritatea lucrurilor pe care le știu. Doar aproape tot timpul e război.

Clerfayt notă o comandă pentru o sticlă de apă și dorința unui călător de a fi trezit a doua zi de dimineață la ora șase. Dădu unui bărbat chel și uimit cheia de la camera 12 și la două tinere englezoaice cheile de la camerele 24 și 25. Un bărbat destul de amețit intră din stradă și vru să știe dacă Lillian era liberă și cât costa.

— O mie de dolari, zise Clerfayt.

— Nici o femeie nu merită atâta, negliobule! replică omul și dispăru în josul cheiului, în noaptea clipocindă.

Băiatul aduse sticlele și cârnatul și se mai declară o dată gata de a merge la Tour d'Argent sau Lapérouse, dacă mai era nevoie de ceva. Avea și bicicletă.

— Măine, zise Clerfayt. Mai ai o cameră liberă?

Băiatul îl privi de parcă ar fi gândit că își pierduse mințile.

— Dar Madame are camera dumneaei.

— Madame e căsătorită. Cu mine, adăugă Clerfayt, stârnind un nou val de nedumerire feciorului, care acum chiar nu mai înțelegea de ce fusese comandat Dom Perignon-ul.

— Ar fi numărul 6, spuse el. Lângă Madame.

— Bine. Adu totul sus.

Băiatul depuse lucrurile în cameră și după ce își primi bacșișul, declară că dacă era nevoie, putea face comisioane toată noaptea, cu bicicleta. Clerfayt îi scrisese pe un bilețel lucrurile de care avea nevoie a doua zi de dimineață: o perie de dinți, un săpun și alte câteva mărunțișuri, spunându-i să i le lase în fața ușii. Băiatul promise că va face întocmai și plecă. Mai veni o dată și aduse gheață, apoi dispăru definitiv.

— Am crezut că nu te voi mai vedea niciodată, dacă te-aș fi lăsat singură în noaptea aceasta, zise Clerfayt.

Lillian se așază pe marginea ferestrei.

— Eu mă gândesc la asta în fiecare noapte.

— Poftim?

— Că nu voi mai revedea niciodată toate acestea.

El simți o durere ascuțită. Dintr-odată, arăta foarte singuratică, cu profilul dulce pe fundalul nopții — singură, nu părăsită.

— Te iubesc, îi spuse. Nu știu dacă te ajută cu ceva, dar e adevărat.

Ea nu spuse nimic.

— Știi că nu ți-o spun din cauza celor petrecute astă-seară, urmă el, fără a bănuși că minte. Uită totul. A fost o coincidență, o prostie și multă confuzie. N-am vrut pentru nimic în lume să te mâhnesc.

Ea mai rămase tăcută o vreme.

— Cred că, într-un anume sens, sunt invulnerabilă, zise apoi gânditoare. Sunt aproape convinsă de asta. Poate că e o compensație pentru celălalt lucru.

Clerfayt nu știu ce să-i răspundă. Simțea vag ce vroia ea să-i spună, lui însă îi venea să creadă mai

degrabă contrariul.

O privi.

— Noaptea pielea ta e ca interiorul unei scoici, îi spuse. Sclipește. Nu soarbe lumina; o reflectă. Chiar vrei să bei bere?

— Da. Și dă-mi puțin din cârnatul de Lyon. Cu pâine. Te deranjează foarte mult?

— Nimic nu mă deranjează mai mult. Mi se pare că am așteptat dintotdeauna noaptea asta. Dincolo de loja de jos, mirosind a somn și a usturoi, viața s-a întrerupt. Abia am apucat să ne salvăm.

— Am apucat?

— Da. Nu auzi ce liniște s-a făcut?

— În tine s-a făcut liniște, îi replică ea. Fiindcă ți-ai atins scopul.

— Crezi? Mi se pare că am intrat într-un atelier de modă.

— A, prietenele mele necuvântătoare! Lillian se uită la rochiile care atârnau încă, risipite în toată încăperea.

— Noaptea îmi povesteau despre baluri fantastice și redute de carnaval. În seara asta nu mai am nevoie de ele. Să le strâng și să le încui, în dulap?

— Lasă-le așa, Ce ți-au povestit?

— Multe. Despre petreceri, orașe și dragoste. Și câte ceva despre mare. N-am văzut-o niciodată!

— Am putea merge să o vedem. Clerfayt îi întinse paharul cu berea rece. Însă abia peste câteva zile. Trebuie să plec în Sicilia. La un raliu. Nu îl voi câștiga. Vino cu mine!

— Vrei să câștigi mereu?

— Uneori e foarte bine. Idealiștii pot face o mulțime de lucruri cu banii.

Lillian râse.

— Îi voi explica acest lucru unchiului meu Gaston.

Clerfayt zăbovi cu privirea asupra rochiei din brocart foarte subțire, argintiu, care atârna la capul patului.

— Aceasta e o rochie pentru Palermo, zise el.

— Am purtat-o acum câteva zile, noaptea târziu.

— Unde?

- Aici.
- Singură?
- Singură, dacă vrei. Am dat o petrecere cu foarte puțini invitați: Sainte-Chapelle, o sticlă de Pouilly, Sena și luna.
- Nu vei mai fi singură.
- N-am fost chiar atât de singură cum îți închipui.
- Știu, zise Clerfayt. Vorbeam despre faptul că te iubesc, de parcă ar trebui să-mi fii recunoscătoare, dar nu gândesc așa. Mă exprim atât de primitiv, pentru că nu sunt deloc obișnuit cu toate acestea.
- Nu te exprimi primitiv.
- Orice bărbat o face atunci când nu minte.
- Hai, zise Lillian. Deschide sticla de Dom Perignon. Cu pâine neagră, cârnați și bere devii prea nesigur, general și filosofic la modul cel mai simplist. Ce tot adulmeci? A ce miros?
- A usturoi, lună și minciuni pe care nu le pot dibui.
- Slavă domnului! Hai să găsim drumul înapoi spre pământ și să ne prindem bine de acesta. Îți poți lua atât de ușor zborul când e lună plină. Iar visele sfidează legea gravitației.

11

Un canar cânta. Clerfayt îl auzea în somn. Se trezi și privi în jur. Trecură câteva clipe până să-și dea seama unde se află. Raze de soare și reflexe de apă și nori albi dănțuiau pe tavanul unei camere care părea întoarsă cu susul în jos. Un volan de satin verde-deschis tinea cuvertura. Ușa dinspre baie și fereastra dinăuntru acesteia erau larg deschise și Clerfayt zări pe deasupra curții, atârnată la o fereastră de vizavi, colivia canarului. O femeie cu bust impunător și păr galben ședea în spatele ei la o masă și servea, atât cât putea vedea el, nu micul dejun, ci prânzul, stropit din belșug cu vin de Burgundia dintr-o sticlă de jumătate.

Își caută ceasul. Nu se înșela; era doisprezece. De

luni de zile nu dormise atât de mult și brusc simți o foame teribilă. Deschise ușa cu grijă. În fața ei se afla pachetul cu lucrurile pe care le comandase cu o seară înainte. Băiatul se ținuse de cuvânt. Desfăcu pachetul, dădu drumul la apă în cadă, se spală și se îmbracă. În vecini canarul continua să cânte. Blonda cea grasă mânca acum prăjitură cu mere și bea cafea. Clerfayt se duse la cealaltă fereastră, care dădea spre Quai. Afară larma străzii era în toi. Tarabele librarilor stăteau înșirate și un remorcher cu aburi trecu sclipitor, cu un șpiț lătrând din răspuțeri pe covertă. Clerfayt se aplecă în afară și văzu în geamul de alături profilul lui Lillian. Stătea aplecată pe fereastră, foarte concentrată și atentă, fără să simtă privirea lui care o urmărea. Cobora pe o sfoară un coșuleț plat. Jos, chiar în fața ușii restaurantului, negustorul de stridii își stivuisse lăzile. Părea să cunoască deja procedura. Coșulețul ajunsese la el, el îl căptuși cu alge brune, umede, și privi în sus.

— Marenne? Belon? Belonul e astăzi mai bun.

— Belon. Șase bucăți, răspunse Lillian.

— Douăsprezece, zise Clerfayt. Ea se întoarse spre el și râse.

— Nu vrei să servești micul dejun?

— Astea îmi convin mai mult. Și în loc de suc de portocale, un Pouilly ușor.

— Douăsprezece? întrebă de jos negustorul de stridii.

— Optsprezece, zise Lillian, apoi către Clerfayt: vino încoace. Adu și vinul cu tine.

Clerfayt luă din restaurant o sticlă de Pouilly și pahare. Aduse și pâine, unt și o bucată de Pont l'Evêque bine fermentată.

— Faci des acest lucru? o întrebă el.

— Aproape în fiecare zi. Lillian arătă spre o scrisoare de pe măsuța de toaletă. Poimâine e dineul meu la unchiul Gaston. Dorești să fii Invitat?

— Nu.

— Bine. De altfel prezența ta ar sabota însuși scopul dineului: de a-mi găsi un soț bogat. Sau poate ești tu

bogat?

— Întotdeauna numai timp de câteva săptămâni. Te vei mărita, dacă vei cunoaște vreunul îndeajuns de bogat?

— Dă-mi din vinul tău, zise ea. Și nu fi caraghios.

— Te cred în stare de orice.

— De când?

— Am reflectat asupra ta.

— Când?

— În somn. Ești imprevizibilă. Funcționezi după alte legi decât cele pe care le cunosc.

— E bine, zise Lillian. Nu strică niciodată. Ce facem la prânz?

— La prânz te iau cu mine la hotel, la Ritz. Acolo te instalez pentru un sfert de oră într-un colț ascuns, cu câteva reviste în față, în timp ce eu mă voi duce la mine în cameră și mă voi schimba. Apoi prânzim, cinăm, iar cinăm și mai prânzim o dată în semn de sabotaj împotriva unchiului Gaston pentru poimâine seară.

Ea privea pe fereastră și nu răspunse.

— Dacă vrei merg cu tine și la Sainte-Chapelle, zise Clerfayt. Sau la Notre-Dame, la un muzeu, chiar, tu, periculoasă combinație între o savantă și o hetairă greacă rătăcită în Bizanț. Sunt gata chiar să urc în turnul Eiffel sau să fac un tur cu Bateau-Mouche.

— Turul pe Sena l-am făcut deja. Atunci aș fi putut deveni iubita unui măcelar de anvergură, cu un apartament proprietate personală de trei camere.

— Și în turnul Eiffel?

— Acolo merg cu tine, iubitul meu.

— Mi-am închipuit eu. Ești fericită?

— Ce înseamnă acest cuvânt?

— Încă nu știi? Dar cine știe cu adevărat? Să joci în vârful unui ac, probabil.

Lillian se întoarse de la dineul unchiului Gaston. Vicontele de Peystre o aduse la hotel cu mașina. Lillian petrecuse o seară uluitor de plictisitoare cu mâncare excelentă, câteva femei și șase bărbați. Femeile se

comportaseră ca niște arici, iradiind o dușmănie curioasă. Dintre bărbați, patru erau necăsătoriți, toți bogați, doi tineri, vicontele de Peystre fiind cel mai bătrân dintre ei.

— De ce locuiți pe Rive Gauche? o întrebă. Din motive romantice?

— Din întâmplare. E cel mai bun motiv pe care îl cunosc.

— Ar trebui să locuiți în Place Vendôme.

— Este uimitor, zise Lillian, câtă lume știe mai bine ca mine unde ar trebui să locuiesc.

— Am o locuință în Place Vendôme, pe care nu o folosesc. Un studio aranjat în stil modern.

— Vreți să mi-l închiriați?

— De ce nu?

— Cât costă?

Peystre se foi în scaun.

— De ce să vorbim despre bani? Mergeți întâi să-l vedeți. Îl puteți avea când doriți.

— Fără nici un fel de obligații?

— Fără. Sigur că mi-ar face plăcere să luăm din când în când masa împreună, dar nici aceasta nu e o obligație.

Lillian râse.

— Există încă oameni dezinteresați.

— Când vreți să-l vedeți? Măine? Pot să vin să vă iau mâine la prânz, să luăm masa în oraș?

Lillian studie capul îngust, cu mustața albă, tunsă perie.

— Unchiul meu vroia de fapt să mă mărite, zise ea.

— Pentru asta mai aveți destulă vreme. Unchiul dumneavoastră are concepții demodate.

— Locuința e destul de mare pentru două persoane?

— Cred că da. De ce?

— În cazul în care aș dori să locuiesc acolo cu un prieten.

Peystre o privi atent câteva clipe.

— Și despre aceasta s-ar mai putea discuta, zise el apoi, deși, sincer vorbind, apartamentul e cam limitat pentru așa ceva. De ce să nu trăiți o vreme singură?

Sunteți la Paris de numai câteva săptămâni. Vizitați întâi temeinic orașul. Oferă multe posibilități.

— Aveți dreptate.

Mașina opri și Lillian coborî.

— Deci — mâine la ce oră? întrebă vicontele.

— Mă voi mai gândi. Aveți ceva împotriva, dacă îl întreb pe unchiul Gaston?

— N-aș face asta, să fiu în locul dumneavoastră, i-ați da de gândit în mod inutil. De altfel, nici nu o veți face.

— Nu?

— Cine întreabă înainte, nu face ce-și pune în gând. Sunteți foarte frumoasă și foarte tânără, mademoiselle. Ar fi o încântare pentru mine să vă ofer cadrul de care aveți nevoie. Și credeți spusa unui om care nu mai e tânăr: tot ce vi se întâmplă acum e încântător, dar pentru dumneavoastră e pierdere de timp. Ceea ce vă trebuie e luxul. Un mare lux. Iertați acest compliment, dar eu am ochi buni. Noapte bună, mademoiselle.

Lillian urcă treptele. Galeria matrimonială a unchiului Gaston o amuzase și deprimase totodată. La început se simțise ca un soldat muribund, căruia cineva îi povestește despre opulența vieții. Apoi i se păruse că se află pe o planetă necunoscută, pe care oamenii trăiesc veșnic și au problemele corespunzătoare.

Nu înțelegea ce spuneau. Ceea ce ei îi era indiferent, pentru ei se vădea a fi de maximă importanță, iar ceea ce căuta ea, pentru ceilalți părea să fie înconjurat de un ciudat tabu. Oferta vicontelui de Peystre i se părea, în cele din urmă, lucrul cel mai rezonabil.

— Unchiul Gaston și-a dat toată silința? întrebă Clerfayt de pe coridor.

— Deja ești aici? Credeam că te-ai dus să bei pe undeva.

— Nu mai am chef.

— M-ai așteptat?

— Da, zise Clerfayt. Faci din mine un om așezat. Vreau să nu mai beau. Nu fără tine.

— Obişnuiai să bei?

— Da. Între raliuri. Şi adesea între catastrofe. Din laşitate, cred. Sau ca să fug de mine însumi. Acum a trecut. Am fost la prânz la Sainte-Chapelle. Măine mă duc la muzeul Cluny. O persoană care ne-a văzut împreună a afirmat că semeni cu doamna de pe tapiseriile cu unicorni expuse acolo. Ai mare succes. Vrei să mai ieşi în oraş?

— În seara asta nu.

— În seara asta ai fost oaspetele mentalităţii burgheze, care vede viaţa ca pe o bucătărie, un salon şi un dormitor, şi nu ca pe o barcă cu pânze, cu mult prea multe pânze, care poate să se răstoarne în fiecare clipă. Trebuie să-ţi revii.

Ochii lui Lillian prinseră strălucire.

— Ai băut, totuşi?

— Cu tine nu mai e nevoie s-o fac. Nu vrei să te mai plimbi puţin?

— Unde?

— Pe fiecare stradă şi în fiecare local de care ai auzit. Eşti îmbrăcată splendid; a fost o risipă pentru pretendenţii unchiului Gaston. Cel puţin această rochie trebuie să iasă în lume, dacă tu nu vrei. Omul are obligaţii faţă de hainele sale.

— Fie. Hai să mergem încet de tot. Pe multe străzi. Toate fără zăpadă. Cu florărese la colţuri. Hai să umplem maşina cu violete.

Clerfayt îl scoase pe Giuseppe din învălmăşeala de pe Quai şi aşteptă în faţa intrării în hotel. Restaurantul de alături făcea pregătirile de închidere.

— Amantul plin de dor, auzi o voce lângă el. Nu eşti prea bătrân pentru asemenea roluri?

Era Lydia Morelli. Ieşise din restaurant înaintea însoţitorului ei.

— Absolut. Tocmai ăsta e farmecul!

Lydia îşi aruncă neglijentă pe umăr capătul unei etole albe de blană.

— Un rol nou! Cam provincial, dragul meu. Cu o tânără găsculiţă!

— ăsta da compliment! exclamă Clerfayt. Dacă tu

zici așa ceva, înseamnă că trebuie să fie fascinantă.

— Fascinantă! Prostuță asta cu cămăruța ei într-un hotel atât de prăpădit și cele trei rochii Balenciaga!

— Trei? Credeam că sunt cel puțin treizeci! Într-atât de diferite par, de câte ori le îmbracă.

Clerfayt râse.

— Lydia! De când spionezi ca un detectiv particular găsculițe și prostuțe? Oare nu ne dezvățasem de mult de asta?

Lydia vru să îl repeadă, dar însoțitorul ei se ivi în ușa restaurantului. Îi luă brațul ca pe o armă și trecu țeapănă pe lângă Clerfayt.

Lillian apăru câteva minute mai târziu.

— Tocmai mi s-a spus că ai fi o persoană fascinantă, zise Clerfayt. E timpul să te ascund.

— A fost plictisitoare așteptarea?

— Nu. Când multă vreme nu ai așteptat nimic, așteptarea te întinerește cu zece ani. Credeam că nu voi mai avea ce să aștept.

— Eu am așteptat mereu ceva.

Lillian urmări cu privirea o femeie în dantele crem, care părăsea restaurantul la brațul unui bărbat chel; purta un colier cu diamante cât nuca.

— Ce frumos strălucește! zise ea.

Clerfayt nu spuse nimic. Bijuteriile erau un domeniu primejdios; dacă ea îi cădea pradă, existau oameni mai în măsură ca el să îi îndeplinească dorințele.

— Nu e pentru mine, zise Lillian râzând, ca și cum i-ar fi ghicit gândurile.

— E o rochie nouă? întrebă el.

— Da. A sosit astăzi.

— Câte ai acum?

— Opt, cu asta. De ce?

Lydia Morelli părea să fie informată exact. Faptul că pomenise numai trei, făcea parte din joc.

— Unchiul Gaston e indignat, zise Lillian. I-am trimis lui facturile. Și acum hai să mergem la cel mai bun bar de noapte din câte există. Ai dreptate, hainele ridică anumite pretenții.

— Mai mergem în vreunul? întrebă Clerfayt. E ora patru dimineața.

— Încă unul, zise Lillian. Sau ești obosit?

El știa că nu o putea întreba dacă era obosită.

— Încă nu, îi răspunse. Ți place?

— E minunat.

— Bine, atunci mai mergem într-unul. Unul cu țigani.

Montmartre și Montparnasse vibrau încă în febra târzie de după război. Văgăunile multicolore ale cabareturilor și barurilor de noapte pluteau în ceață, ca și cum s-ar fi aflat sub apă. Era mereu obișnuită, nesfârșita stereotipie, și Clerfayt s-ar fi plictisit îngrozitor fără Lillian; pentru ea însă toate acestea erau o noutate; ea nu le percepea așa cum erau sau păreau, ci așa cum vroia să le vadă și le și vedea, de altfel. Pentru ea, localurile speculanților se transformau în flacăra vieții; orchestrele care așteptau bacșiș se preschimbau în concerte de reverie, iar din încăperile ticsite cu gigolo, parveniți, femei dubioase și nebune, oameni care nu se duceau acasă fiindcă nu știau ce să facă acolo, sau care contau pe o aventură sau o afacere, se isca scânteietoarea bacanală a existenței, pentru că așa vroia ea și fiindcă de aceea venise.

Asta e, gândi Clerfayt, asta e ceea ce o face să fie altfel decât toți cei ce își omoară timpul aici. Ceilalți vor o aventură, o afacere, puțină larmă armonioasă, ca să își umple un gol; ea însă e pe urmele vieții, mereu pe urmele ei, hăituind-o cum hăituiește o vânătoriță obsedată cerbul alb și inorogul fabulos; cu atâta înverșunare, fără contenire, încât devine molipsitor, nu are rețineri, nu își abate privirea și în timp ce în preajma ei te simți pe rând bătrân și consumat, sau, dimpotrivă, copil, din ani pierduți în uitare răsar dintr-odată chipuri, dorințe, umbre de vise și, deasupra tuturor, ca un fulger în lumina amurgului, sentimentul îngropat de mult al unicității vieții.

Veniseră în jurul mesei, aplecați asupra viorilor, cu

ochi vioi, de pluș și cântau. Lillian asculta pierdută. Pentru ea totul era real, gândi Clerfayt, era Pusta, tânguirea solitară a nopții, singurătatea, primul foc în jurul căruia omul își căutase adăpost; chiar și cel mai vechi, banal și sentimental cântec, pentru ea era un cântec al omenirii, jalea dorului de a păstra toate acestea și de a nu le putea păstra. Lydia Morelli avusese probabil dreptate, era provincial, dacă așa vroiai să privești lucrurile, dar, la naiba, dacă nu tocmai pentru aceasta Lillian trebuia divinizată.

— Cred că am băut prea mult, zise el.

— Ce înseamnă prea mult?

— Când nu te mai cunoști pe tine însuși.

— Atunci vreau să beau mereu prea mult. Nu mă iubesc.

Nu se teme de nimic, gândi Clerfayt. Așa cum această tavernă îi apare ca o copie a vieții, așa și fiecare banalitate are pentru ea farmecul pe care l-a avut prima oară când a fost rostită și a părut plină de duh. E insuportabil! Trebuie să moară, și știe acest lucru, dar l-a absorbit în ea ca pe o morfină oarecare, și aceasta preschimbă totul pentru ea, nu se teme de nimic, nimic nu e blasfemie, nimic banalitate și — pe toți dracii — de ce stau aici și simt o groază domoală, în loc să mă arunc și eu în acest vârtej incredibil?

— Te ador, îi spuse.

— Nu mi-o spune atât de des, îi replică ea. Pentru asta trebuie să fii foarte independent,

— Nu și în cazul tău.

— Spune-mi-o întruna, zise ea. Am nevoie de asta ca de aer și de vin.

Clerfayt râse.

— Corect, în ambele cazuri. Dar cine se interesează dacă ceva e corect sau nu! Unde mergem acum?

— La hotel. Vreau să plec de acolo.

Clerfayt hotărî să nu se mai mire de nimic.

— Bine. Hai să mergem să-ți strângem lucrurile, zise el.

— Sunt deja împachetate.

— Unde vrei să te duci?

— La un alt hotel. De două zile, la ora asta mă tot sună cineva. O femeie care îmi spune să mă întorc acolo unde îmi e locul — și alte câteva lucruri

Clerfayt o privi atent.

— Nu i-ai spus receptionerului să nu îți facă legătura?

— Ba da. Dar ea reușește întotdeauna să o obțină. Ieri i-a spus că e mama mea. Are accent străin, nu e franțuzoaică.

Lydia Morelli, se gândi Clerfayt.

— De ce nu mi-ai spus nimic?

— La ce bun? Ritz-ul e ocupat în întregime?

— Nu.

— Bine. Unchiul Gaston o să leșine când o să audă unde voi locui mâine.

Lillian nu își strânsese lucrurile. Clerfayt împrumută de la portar un cufăr uriaș, pe care îl abandonase în timpul retragerii un maior neamț și împachetă în el rochiile lui Lillian. Ea stătea pe pat, râzând.

— Îmi pare rău să plec de aici. Tare le-am iubit pe toate câte sunt aici. Dar eu iubesc fără regrete. Înțelegi?

Clerfayt ridică privirea.

— Mă tem că da. Nu ai regrete când părăsești ceva.

Ea izbucni din nou în râs, cu picioarele întinse și paharul cu vin în mână.

— Nu mai contează. Am plecat de la sanatoriu, de atunci pot să plec unde vreau.

Așa va pleca probabil și de lângă mine, se gândi Clerfayt. Așa cum schimbi un hotel.

— Aici se află pumnalul unui maior german, zise el. Trebuie să-l fi uitat din cauza agitației, un comportament ușuratic pentru un ofițer german. Îl voi lăsa în cufăr. Pe lângă aceasta, ești beată într-un mod cu totul fermecător. Norocul e că ți-am rezervat deja de două zile o cameră la Ritz. Fără asta, acum ar fi fost cam dificil să treci de Concierge.

Lillian se întinse după pumnalul maiorului și salută cu el la tâmplă, din șezând.

— Îmi placi nespus de mult. De ce nu îți spun

niciodată pe numele mic?

— Nimeni n-o face.

— Acesta ar fi un motiv s-o fac eu.

— Gata, zise Clerfayt. Vrei să ieși sabă cu tine?

— Las-o aici.

Clerfayt băgă cheia în broască și îi ținu lui Lillian paltonul, să se îmbrace.

— Sunt prea slabă? întrebă ea.

— Nu, cred că te-ai îngrășat puțin.

— Țasta e singurul lucru care contează, murmură ea.

Puseră cufărul într-un taxi care porni în urma lor.

— Camera mea de la Ritz are vedere spre Place Vendôme? întrebă Lillian.

— Da. Nu spre Rue Cambon.

— Unde ai locuit când ai fost aici în timpul războiului?

— Pe partea dinspre Rue Cambon, asta după ce m-am întors din lagăr. Era o ascunzătoare bună; nimeni nu s-ar fi așteptat să mă oploșesc acolo. Fratele meu locuia pe-atunci în aripa dinspre Place Vendôme, pe partea nemțească. Știi, noi suntem alascieni. Fratele meu are un tată german, eu unul francez.

— Fratele tău nu putea să te ia sub protecția sa?

Clerfayt răs.

— Nu bănuia că mă aflam acolo și ar fi preferat de altfel să mă știe în Siberia. Cât mai departe posibil. Vezi cerul? Se crapă de ziuă. Auzi păsărelele? La oraș le poți auzi numai la această oră. Iubitorii de natură trebuie să reziste toată noaptea prin localuri, ca să poată auzi sturzii în drum spre casă.

Cotiră spre Place Vendôme. Piața întinsă, cenușie era cufundată în tăcere. Dedesubtul norilor zorii sclipeau, iradiind o lumină de un galben intens.

— Când vezi ce minunat construiau oamenii pe vremuri îți vine să crezi că erau mai fericiți ca noi, zise Lillian. Crezi că e adevărat?

— Nu, răspunse Clerfayt. Opri mașina în fața intrării. Eu sunt fericit în acest moment, zise el. Indiferent dacă știi sau nu ce înseamnă asta. Sunt fericit în această clipă, în această liniște, în această

piață, cu tine. Iar după ce îți vei fi făcut somnul, pornim la drum. În mici etape, spre sud. Mergem în Sicilia, la raliul despre care ți-am povestit deja: Targa Florio.

12

Traseul de 108 kilometri al Targăi Florio, cu cele aproximativ o mie patru sute de curbe ale sale se închidea în fiecare zi timp de câteva ore în vederea antrenamentului. Cum piloții coborau panta și în afara orelor de închidere, încet, pentru a memora curbele, gradul de înclinare a pantei și starea șoselei, uruitul motoarelor grele plutea de cu zori și până-n seară, ca un nor deasupra drumului alb de țară și al peisajului alb

Copilotul lui Clerfayt era Alfredo Torriani, un italian în vârstă de douăzeci de ani. Amândoi erau aproape toată ziua pe traseu. Seara se întorceau arși de soare, înfometați și însetați.

Clerfayt îi interzisese lui Lillian să fie de față la antrenamente. Nu vroia să ajungă ca soțiile și prietenele piloților care stăteau cu cronometrul și hârtiile în mână, în gheretele amenajate pentru reparații, alimentarea cu benzină și schimbatul cauciucurilor, încercând să fie și ele de folos cu ceva. În loc de aceasta, îi făcuse cunoștință cu un prieten care avea o casă la malul mării și o instalase acolo. Omul se numea Levalli și era posesorul unei flotile de pescuit ton. Clerfayt nu îl alesese la întâmplare: Levalli era estetic, chel, corpulent și homosexual.

Lillian își petrecea ziua pe malul mării sau în grădina ce împrejmuia vila lui Levalli. Grădina era părăginită, romantică și plină de statui de marmoră ca o poezie a lui Eichendorff. Lillian nu simțise dorința de a-l vedea pe Clerfayt conducând, dar iubea duduitul surd al motoarelor, care răzbătea până în tăcerea crângurilor de portocali. Îl aducea vântul, odată cu mireasma grea a florilor; se contopea cu murmurul mării într-un concert neliniștitor. Lillian simțea, ca și

cum Clerfayt i-ar fi vorbit. Uruiul plutea toată ziua, nevăzut, deasupra ei, ea se lăsa în voia lui, așa cum se lăsa în voia fierbintelui cer sicilian și a strălucirii albe a mării. Clerfayt era mereu prezent, veghind-o și când dormea la umbra unei zeități de piatră, sub coroanele pinilor sau stătea pe o bancă, citind Petrarca sau mărturisirile lui Augustinus, și atunci când era pe țărmul mării, golită de orice gând, sau pe terasă, în misterioasa oră dinaintea înserării, când italiencele spuneau deja felicissima notte și în dosul fiecărui cuvânt părea să stea semnul de întrebare al unui zeu necunoscut; uruiul îndepărtat era mereu prezent, ca un răpăit de tobă al cerului și al serii, și își găsea mereu rezonanța în sângele ei, care pulsa ușor, în semn de răspuns. Seara sosea Clerfayt, însoțit de același uruit care se preschimba în tunet când mașina ajungea în fața casei.

— Precum zeii Antichității, îi zise Levalli lui Lillian, condotierii noștri moderni apar însoțiți de fulgere și tunete, ca niște fii ai lui Jupiter.

— Nu vă place?

— Nu mai îmi plac motoarele de nici un fel. Îmi amintesc prea mult de zgomotul bombardierelor din timpul războiului.

Bărbatul sensibil și greoi puse la gramofon un concert de pian de Chopin. Lillian îl urmări gânditoare cu privirea Ciudat, își zise, cât de unilateral suntem legați mereu numai de propria noastră experiență și primejdie: oare acest estetic și cunoscător al artei se gândește vreodată ce simt tonii când sunt spintecați de flotila lui?

Câteva zile mai târziu, Levalli dădu o petrecere. Invitase în jur de o sută de persoane. Lumânările și felinarele de vânt ardeau, noaptea era senină, spuzită cu stele și caldă, iar marea se întindea netedă, o imensă oglindă a lunii uriașe, care plutea roșie jos, la geana orizontului, ca un balon de pe o altă planetă.

Lillian era încântată.

— Vă place? o întrebă Levalli.

— E tot ce mi-am dorit.

— Chiar tot?

— Aproape tot. Timp de patru ani, cât am stat întemnițată între ziduri de zăpadă, în munți, am visat mereu această priveliște. Este exact contrariul zăpezii și al munților.

— Mă bucur, zise Levalli. În ultima vreme dau foarte rar petreceri.

— De ce? Fiindcă altminteri ar deveni o obișnuință?

— Nu. Mă fac să fiu — cum să spun — melancolic. De obicei atunci când dai o petrecere, vrei să uiți ceva, dar nu uiți. Și nici ceilalți nu uită.

— Eu nu vreau să uit nimic.

— Nu? întrebă Levalli politicos.

— De acum înainte, nu, răspunse Lillian.

Levalli zîmbi.

— Pe locul acesta se zice că s-ar fi aflat pe vremuri o veche vilă romană, care găzduia mari serbări, cu frumoase femei romane, făclii și văpaia focului vărsat de Etna. Credeți că vechii romani s-au apropiat mai mult de marea taină?

— Care?

— De ce trăim.

— Trăim?

— Probabil că nu, atâta timp cât ne punem această întrebare.

— Iertați-mă că vorbesc despre aceasta. Italienii sunt oameni melancolici; arată ca și cum ar fi exact contrariul, dar nu sunt așa.

— Cine e, la drept vorbind? replică Lillian. Nici chiar grăjdarii nu sunt tot timpul fericiți.

Auzi mașina lui Clerfayt apropiindu-se și zâmbi.

— Se povestește, urmă Levalli, că ultima stăpână a acestei vile romane puneă să i se omoare iubiții la ivirea zorilor. Era o romantică și nu putea suporta destrămarea vrăjii după iluzia nopții.

— Ce incomod, exclamă Lillian. N-ar fi putut să-i alunge pur și simplu, înainte să se lumineze de ziuă? Sau să plece ea?

Levalli îi oferi brațul.

— Nu e întotdeauna cel mai ușor să pleci, atunci

când te iei și pe tine.

— E întotdeauna cel mai ușor lucru de făcut, când știi că dorința de posesiune nu face decât să te limiteze și că nu poți păstra nimic, nici chiar pe tine însuși.

Porniră în direcția muzicii.

— Dumneavoastră nu vreți să posedați nimic? întrebă Levalli.

— Prea multe încă, replică Lillian. Și de aceea, nimic. E aproape același lucru.

— Aproape! Îi sărută mâna. Acum vă duc dincolo, acolo unde se află chiparoșii. Am instalat pentru dans o platformă de sticlă, luminată din interior. Am văzut ceva asemănător în localurile de pe Riviera și am făcut o imitație. Iată că vă sosesc și partenerii de dans — jumătate din Napoli, Palermo și Roma.

— Poți să fii spectator sau să participi, îi zise Levalli iui Clerfayt. Sau și una și alta. Eu prefer să fiu spectator! Cine le face pe amândouă, nu le face temeinic.

Se aflau pe terasă, privind femeile care dansau în fața chiparoșilor, pe parchetul luminos de sticlă. Lillian dansa cu prințul Fiola.

— O flacăra, zise Levalli către Clerfayt. Privește numai cum dansează! Cunoști femeile de pe mozaicurile de la Pompei? Frumusețea femeilor în artă constă în faptul că întâmplătorul s-a pierdut și a rămas singură frumusețea. Ai văzut picturile din palatul minoic din Creta? Egiptencele din vremea lui Echnaton. Femeile cu ochi alungiți și chipuri înguste, dansatoarele desfrânate și tinerele regine? În ele toate arde flacăra. Privește acest ring de dans! Peste focul iadului, blând și artificial, încropit din sticlă, electricitate și tehnică, femeile par să plutească — de aceea l-am și amenajat astfel. Lumina iadului artificial de jos, care pare să ardă sub veșminte și să se cațere cu limbi de foc în susul hainelor și lumina rece a lunii, care li s-a așezat, împreună cu sclipirea stelelor, pe tâmpile și umeri, e o alegorie care te poate face să râzi sau să visezi, pentru

câteva clipe. Sunt frumoase aceste femei, care ne împiedică să devenim semizei, transformându-ne în tați de familie, burghezi, salariați, după ce au pus mâna pe noi, creându-ne iluzia că vor face din noi niște zei. Nu sunt frumoase?

— Sunt frumoase, Levalli.

— În fiecare sălășluiește deja o Circe. Ironia este că ele nu cred niciodată acest lucru. Au încă flacăra tinereții, așa cum dansează acolo, dar în spatele lor, aproape nevăzută, dansează deja, odată cu ele, și umbra vieții burgheze, laolaltă cu cele zece kilograme pe care le vor pune pe ele, cu plictiseala vieții de familie, ambiția dorințelor și țelurilor limitate, cu oboseala, așezarea-întru-odihnă, veșnica repetare și tocire lentă. Numai în spatele celei care dansează acolo cu Fiola, cea pe care ai adus-o tu, această umbră nu se arată. Cum ai reușit?

Clerfayt ridică din umeri.

— Unde ai găsit-o?

Clerfayt șovăi.

— Pentru a păstra stilul dumitale, Levalli — în fața porților lui Hades. — E prima oară, în ani de zile, că ești atât de liric.

— Nu se ivește prea des ocazia. În fața porților lui Hades. Nu vreau să mai pun și alte întrebări. E destul, ca să permită fanteziei mele să înflorească. În crepusculul cenușiu al lipsei de speranță, din care doar Orfeu a putut să evadeze. Dar chiar și el a trebuit să plătească: dublă singurătate — oricât de paradoxal ar suna — fiindcă a vrut să aducă o femeie înapoi din Hades. Ești pregătit să plătești, Clerfayt?

Clerfayt zâmbi.

— Sunt superstițios. La asemenea întrebări nu răspund înainte de cursă.

E noaptea lui Oberon, gândi Lillian, dansând cu Fiola și apoi cu Torriani. Totul e vrăjit, multă lumină, umbre albastre, viață și irealitate în același timp. Nu se aud pași, ci doar alunecarea lor și muzica. Așa mi-am

închipuit că trebuie să fie, când stăteam în zăpada din camera mea, cu foaia de temperatură la capul patului și ascultam la radio concerte din Napoli și Paris. E ca și cum nu s-ar putea muri într-o asemenea noapte, între lună și mare și vântul plin de mireasma mimozelor și florilor de portocal. Te întâlnești cu tine însuși, te reții pentru câteva clipe, apoi te pierzi și te regăsești în brațele altuia; chipurile se schimbă, dar mâinile sunt aceleași. Sunt ele, oare, aceleași? se gândi ea. Acolo stă iubitul meu, lângă bărbatul acela melancolic, care, pentru puțină vreme pe acest pământ, e proprietarul acestei grădini de vis, și îi văd că vorbesc despre mine. Bărbatul cel melancolic e cel care vorbește și probabil că vrea să afle ce m-a întrebat și pe mine. Taina! Oare nu există un basm de demult, în care un pitic râde pe furiș fiindcă nimeni nu îi cunoaște taina? Adică numele? Zâmbi.

— La ce vă gândiți? o întrebă Fiola, observându-i zâmbetul.

— La o poveste în care taina unui om consta în faptul că nimeni nu îi cunoștea numele.

Fiola își dezveli dantura. Pe chipul său smead, dinții săi strălucitori păreau de două ori mai albi ca ai tuturor oamenilor din jur.

— Nu e aceasta și taina dumneavoastră? întrebă el.

Ea scutură din cap.

— Ce înseamnă un nume?

Fiola privi șirul de mame care, așezate sub palmieri, împrejmuiau o latură a ringului de dans.

— Pentru unii oameni, totul, zise el.

Trecând prin fața lui, Lillian îl văzu pe Clerfayt privind-o gânditor. El mă ține strâns și eu îl iubesc, gândi ea, fiindcă e aici și nu pune întrebări. Când va începe oare să le pună? Sper că niciodată. Poate că niciodată. Nu vom avea timp pentru asta.

— Zâmbiți, ca și cum ați fi foarte fericită, zise Fiola. Aceasta să vă fie oare taina?

Ce întrebări prostești poate să-mi pună, se gândi Lillian. De ce n-o fi învățat încă din școală că nu trebuie niciodată să întreb femeile dacă sunt fericite.

— Care vă e taina? insistă Fiola. Un mare viitor, poate?

Ea scutură din cap,

— Nici un fel de viitor, zise ea senină. Nu vă puteți închipui, în câte privințe poate acest lucru să-ți ușureze situația.

— Uitați-vă la Fiola, vorbi bătrâna Comtessa Vitelleschi, în colțul mamelor. Se poartă ca și cum, în afara acestei străine, nu s-ar mai afla aici nici o femeie tânără.

— Mi se pare foarte normal, replică Teresa Marchetti. Dacă ar dansa atât de des cu una dintre fetele noastre, ar fi deja pe jumătate logodit, iar frații ei ar considera-o o jignire, dacă nu ar lua-o degrabă de nevastă.

Vitelleschi o fixă pe Lillian prin lorgnon.

— De unde e persoana?

— Nu din Italia.

— Asta văd și eu. Probabil vreo corcitură.

— Ca și mine, zise Teresa Marchetti înțepător, americană, indiană, spaniolă, dar îndeajuns de binevenită să-i ajut lui Ugo Marchetti — cu dolarii lui Papa — să-și elibereze de șobolani dărăpănatul său Palazzo, să amenajeze camere de baie și să-și întrețină metresele în stil mare.

Comtessa Vitelleschi continuă, ca și cum n-ar fi auzit nimic.

— Vă e ușor să vorbiți. Aveți un fiu și un cont în bancă. Eu am patru fete și datorii. Fiola ar trebui să se însoare. Unde o să ajungem, dacă cei câțiva holtei înstăriți pe care îi mai avem, se căsătoresc cu manechine englezoaice, cum e acum la modă?! Este un jaf național.

— Ar trebui să se dea o lege care să interzică acest lucru, zise Teresa Marchetti ironică, și care să nu permită fraților mai mici, lipsiți de mijloace, să se însoare cu americance bogate, care nu știu că, după furtunoasa "cour" de dinainte de căsătorie, vor fi

surghiunite într-un medieval harem individual: căsnicia italiană.

La Comtesssa nu îi dădu atenție nici de data aceasta. Dirija pe două dintre fiicele sale. Fiola se oprise la una din mesele unde era amenajat bufetul. Lillian se despărți de el și se lăsă condusă la Clerfayt de Torriani.

— De ce nu dansezi cu mine? îl întrebă ea pe Clerfayt.

— Dansez cu tine, răspunse el, fără să mă ridic de pe scaun.

Torriani râse.

— Nu-i place să danseze. E vanitos.

— E adevărat, zise Clerfayt. Dansez mizerabil, Lillian. Trebuia să știi acest lucru încă din barul de la Palace.

— Am uitat de mult.

Se întoarse cu Torriani pe ringul de dans. Levalli se așeză iar lângă Clerfayt.

— O flacăra întunecată, spuse el. Sau un pumnal. Nu găsești că plăcile de sticlă luminate sunt lipsite de gust? urmă el după o vreme, iritat. Luna e destul de strălucitoare. Lumina, Luigi! strigă el, stinge lumina sub ringul de dans. Și adu din vechiul Grappa.

— Mă întristează, îi spuse din senin lui Clerfayt și în întuneric chipu-i tras, încercănat avu o expresie de dezolare. Frumusețea la o femeie mă întristează. De ce?

— Fiindcă știm că e trecătoare și am dori să dăinuiască.

— Să fie chiar așa de simplu?

— Nu știu. Mie îmi ajunge această explicație.

— Și pe dumneata te întristează?

— Nu, zise Clerfayt. Există cu totul alte lucruri care mă întristează.

— Înțeleg. Levalli sorbi din paharul său cu Grappa. La cunosc și eu. Dar fug de ele. Vreau să rămân un Pierrot dolofan. Încearcă acest Grappa.

Băură în tăcere. Lillian trecu iar prin fața lor. N-am viitor, se gândi ea. E ca și cum aș fi lipsită de ponderabilitate. Îl privi pe Clerfayt și formă cu buzele o propoziție mută. Clerfayt se afla acum în întuneric. Abia

îi putea desluși fața. Dar nici nu părea să fie nevoie. Viața nu trebuia privită în față, trebuia numai simțită.

13

— Unde sunt? întrebă Clerfayt în larma asurzitoare, când opri la stand.

— Pe locul șapte, strigă Torriani. Cum e șoseaua?

— Mizerabilă! Pe canicula asta ronțâie cauciucul parcă ar fi caviar. Ai văzut-o pe Lillian?

— Da. E în tribună.

Torriani îi ținu sticla cu limonadă la gură. Veni și antrenorul.

— Gata? strigă el, Start! Start?

— Nu putem să facem vrăji! strigă montorul-șef. Nici dracu' nu poate să schimbe roțile în treizeci de secunde!

— Hai! Dați-i bătaie!

Benzina țâșni în tanc.

— Clerfayt, zise antrenorul. Duval e înaintea ta. Hăituește-l! Hăituește-l până face spume! Apoi ține-te în urma lui. Mai mult nici nu ne trebuie. Deținem amândouă locurile dinaintea lui.

— Haide! Gata! strigă montorul-șef.

Mașina porni ca o vijelie. Atenție, se gândi Clerfayt, nu tura prea tare! Tribunele erau ceva colorat, alb și sclipitor, apoi nu rămase decât șoseaua, cerul de un albastru intens și punctul de la orizont, din care trebuia să apară norul de praf și Duval cu mașina sa. Șoseaua începu să urce pe o porțiune de 400 de metri. În față se iviră masivul muntos Madonie, păduri de lămâi, licărul argintiu al crângurilor de măslini, curbe, serpentine, curbe în vârf de ac, pietriș răscolit, răsuflarea fierbinte a motorului, o insectă care i se izbi ca un proiectil de ochelari, tufe de cactuși, cotituri care urcau și coborau, stânci, zgură, kilometri după kilometri, apoi, cenușie și maronie, vechea cetate Caltavuturo, praf, și mai mult praf, și dintr-odată, o insectă asemănătoare cu un păianjen: o mașină.

Clerfayt luă curbele mai rapid. Se apropia încet.

Zece minute mai târziu recunoscu mașina: nu putea fi decât Duval. Clerfayt se ținu în urma lui, dar Duval nu eliberă șoseaua. Îl blocă pe Clerfayt la fiecare tentativă de depășire. Era exclus să nu-l fi văzut. De două ori mașinile fuseseră atât de aproape una de alta într-o curbă, încât piloții se putuseră privi în față, Duval în urma și Clerfayt înaintea curbei. Duval îl împiedica intenționat pe Clerfayt.

Mașinile goneau strâns, una în urma celeilalte. Clerfayt rămase la pândă, în norul de praf, până ce șoseaua începu să urce, făcând o cotitură largă și oferind vizibilitate pe o distanță mai mare. Știa că acolo urma o curbă mai largă; Duval o luă mult pe exterior, ca să-l împiedice pe Clerfayt să îl depășească prin dreapta și să taie curba prin mijloc. Clerfayt se așteptase la această manevră; el tăie curba razant înaintea lui Duval și țâșni pe interior pe lângă el, mașina derapă, el o redresă; Duval, luat prin surprindere, încetini o clipă și Clerfayt îl depăși. Norul de praf era acum în urmă și deodată văzu vulcanul Etna cu norul său luminos de fum, înălțându-se maiestuos pe fundalul cerului încins. Goniră mai departe, Clerfayt în frunte, urcând spre Polizzi, punctul cel mai înalt al traseului. Această distanță mică, momentul depășirii, după kilometri întregi parcurși prin nori deși de praf și apoi, brusc, cerul albastru, aerul curat, care îi izbi fața acoperită de o crustă de praf, fierbințeleala motorului care gonea nebunește, soarele, vulcanul din depărtare, universul care își făcea din nou simțită prezența, simplu, imens și tăcut, ignorând cursa și oamenii, momentul prometeic în care mașina ajunsese în vârf, toate acestea îl smuciră pe Clerfayt în sus și îl aruncară deasupra lui însuși, astfel încât nu se mai gândi la nimic. Toate însă îl copleșiră în același timp: mașina pe care o ținea în frâu, vulcanul, a cărui pâlnie ducea în străfundurile iadului și cerul din metal fierbinte, albastru, asupra căruia năvălea.

Câteva secunde mai târziu, șoseaua se prăbuși iar din înălțimi, în curbe nesfârșite și mașina odată cu ea; schimba vitezele, le schimba mereu — cine știa s-o facă

cel mai bine era învingător — mai departe, în josul văii râului Fiume Grande, după care urmară alți nouă sute de metri de urcuș, într-un peisaj selenar, apoi iar pantă, ca într-un scrânciob uriaș, până ce la Collesano începură iar palmierii, agavele, florile, verdele și marea, iar la Campo Felice atinse singura porțiune dreaptă a traseului, șapte kilometri de-a lungul țărnelui. Clerfayt se gândi iar la Lillian abia când opri să schimbe cauciucurile. Văzu tribunele neclare, ca pe niște lădițe de flori multicolore; uruitul motorului părea să se stingă și în tăcerea existentă doar în închipuirea sa, avu senzația că mai devreme fusese proiectat în văzduh dintr-un crater al muntelui în timpul unei erupții și acum plutea, aidoma unui Icar, cu aripi mari, de azbest, coborând ușor pe pământ în brațele deschise ale unui sentiment nesfârșit, mai vast ca dragostea și care se personificase undeva, în tribună, într-o femeie.

— Start! strigă antrenorul.

Mașina țâșni mai departe, dar Clerfayt nu mai gonia singur. Ca umbra unui flamingo ce zboară în înalt, cu el zbura acum și sentimentul încercat cu o clipă înainte; uneori în urma lui, ca o rafală de vânt și alteori înaintea lui, ca o flamură străvezie, dar mereu foarte aproape de el.

La următoarea rundă, mașina începu să patineze. Clerfayt recâștigă controlul, dar roțile din spate derapară din nou; încercă atunci să le îndrepte din volan, apărură o curbă, tivită cu oameni precum cozonacul unui brutar de țară cu muște; mașina scăpase de sub control, derapa și se smucea. Clerfayt schimbă viteza pentru porțiunea scurtă care îi mai rămânea până în curbă, accelerează, dar mașina îi smuci brațele, simți o ruptură în umăr, curba creșcu enormă pe fundalul cerului strălucitor, dimensiunile oamenilor se triplară, făcându-i să pară niște uriași. I se păru imposibil să îi evite. O pâclă neagră se prăbuși din înalturi, el își înfipse dinții în ceva; cineva părea să-i smulgă brațul din încheietură, dar el se ținu strâns de volan; o lavă fierbinte îi țâșni în umăr, în peisajul ce se prăbușea, nu se mai vedea decât un petec de albastru

intens, orbitor, nu-l slăbi din ochi, în timp ce sub el mașina se cabră și atunci văzu deschizătura, singura în care nu mișunau muște uriașe cu două picioare. Mai smuci o dată volanul, apăsă pe accelerator și — minune — mașina îl ascultă, țâșni prin spărtură în susul pantei, se înfundă în tufișuri și pietre; partea superioară a roții din spate, zdrențuită, pocni ca un bici și mașina se opri.

Văzu oamenii venind spre el. Se împrăștiaseră, sărind în toate părțile, ca stropii unei ape în care ai aruncat o piatră; acum veneau înapoi, țipând, cu fețele schimonosite, agitându-și pumnii, cu găurile negre ale gurilor deschise. Nu știa dacă voiau să-l omoare sau să-l felicite; pe moment îi era chiar indiferent: nu aveau voie să atingă mașina, să-l ajute, altfel era descalificat.

— La o parte! Nu puneți mâna pe nimic! strigă el, ridicându-se. Simți iar durerea, o căldură ciudată, văzu sângele ce-i picura din nas pe salopetă, nu putu decât să ridice un braț, a amenințare :

— Nu atingeți nimic! Nu mă ajutați!

Ieși împleticindu-se din mașină și se opri în fața radiatorului.

— Nu mă ajutați! E interzis!

Ei se opriră. Văzură că putea să meargă. Hemoragia nu era periculoasă, avea numai fața julită. Înconjură în fugă mașina. Se uită la roată. Partea exterioară era desprinsă. Trase o înjurătură. Să i se întâmple așa ceva cu un cauciuc nou-nouț! Cu mișcări repezi tăie fâșia de cauciuc și o smulse jos, apoi pipăi cauciucul. Avea încă aer în el, cam puțin, i se păru, dar destul cât să amortizeze denivelările șoselei, dacă nu intra în curbe cu prea mare viteză. Umărul nu era fracturat, brațul numai luxat. Trebuia să încerce să conducă la stand; acolo era Torriani, care îl putea înlocui și acolo erau montorii și doctorul.

— Dați-vă la o parte de pe șosea! strigă el. Vin mașini!

Nu mai fu nevoie să îi atenționeze și a doua oară. Zumzetul mașinii din urma lui se apropie dinăuntru pantelor, cresc, lumea se târî în susul pantei, urletul

umplea universul, cauciucurile țipau, mașina țâșni ca un proiectil de joasă altitudine, o bombă de praf și dispăru în dosul curbei.

Clerfayt se afla iar la volanul mașinii sale. Mugetul celeilalte mașini fusese mai eficient ca orice injecție.

— La o parte! strigă el. Pornesc!

Mașina lunecă înapoi și motorul porni când smuci volanul și repezi mașina înainte. Decuplă, schimbă viteza, apucă iar volanul, ieși pe șosea, se ținu strâns, merse încet, obsedat de un singur gând: mașina trebuie să ajungă la stand, nu mai e mult până la porțiunea dreaptă, de acolo pot s-o stăpânesc, nu mai sunt chiar atât de multe curbe.

Următoarea mașină se apropia în trombă, din spate. Clerfayt blocă șoseaua cât putu. Își încleștă dinții; știa că îl împiedica pe celălalt, știa că acest lucru era interzis, că nu se cuvenea, dar nu se putu stăpâni; merse pe mijlocul șoselei până ce mașina din spate îl depăși în curbă prin dreapta. Pilotul, alb de praf în dosul ochelarilor, îi făcu semn cu mâna când trecu pe lângă el. Văzuse chipul însângerat al lui Clerfayt și cauciucul zdrențuit. O clipă Clerfayt simți un val de camaraderie, apoi auzi o altă mașină în spate și camaraderia se transformă în furie, într-o furie dintre cele mai rele: nemotivată și neputincioasă.

"Așa îmi trebuie, își auzi un gând, dacă visez în loc să fiu atent." Conducătorul mașinii nu e decât pentru diletanți un prilej de romantism, aici nu e loc decât pentru mașină și șofer; orice se ivește în afara lor nu poate fi decât primejdios și de rău augur, la naiba cu toți acei flamingo, la dracu' cu toate sentimentele, aș fi putut stăpâni mașina, ar fi trebuit să tai curbele mai larg, ar fi trebuit să cruț cauciucurile, acum e prea târziu, pierd prea mult timp, uite încă o rablă afurisită care mă depășește, uite-o și pe următoarea, drumul ăsta drept îmi e dușman, roiesc ca bărăunii și eu trebuie să-i las să treacă, s-o ia naiba pe Lillian, ce caută aici și naiba să mă ia și pe mine, ce treabă am eu cu ea?!

Lillian se afla în tribună. Simțea hipnoza șirurilor înghesuite de oameni și încerca să se apere, dar îi era imposibil să se sustragă. Zgomotul atâtor mașini o amorțea ca un anesteziec foarte puternic, care paraliza creierul, pornind de la urechi, conectându-l forțat la febra maselor.

După câțeva vreme se obișnuie și brusc simți un recul. Larma păru să se detașeze de ceea ce se întâmpla pe pistă. Plutea deasupra peisajului, în timp ce sub ea mașinuțele colorate lunecau fără zgomot, una în urma celeilalte. Era ca un joc de copii; omuleți în salopete albe și colorate rostogoleau roți încolo și înapoi, antrenorii ridicau în aer fanioane și indicatoare semănând cu niște biscuiți și, printre toate acestea, din difuzoare răzbătea vocea artificială a crainicului, anunțând timpii, în minute și secunde, ce aveau să prindă semnificație abia mai târziu. Semăna cu o cursă hipică sau o luptă cu tauri; primejdia era transformată cu bună-știință într-o jucărie și o joacă, pe care nu o puteai lua în serios decât dacă asistai nemijlocit la ea.

Lillian simți ceva înăuntrul ființei sale protestând împotriva acestei beții superficiale. Ea însăși se aflase prea multă vreme prea aproape de moarte, ca acest joc să nu i se pară frivol. Ca și cum niște copii ar încerca să traverseze strada în fugă, chiar prin fața mașinilor. Știa că găinile făceau acest lucru și mureau făcându-l; faptul că și oamenii procedau astfel, nu putea să-i trezească admirația. Viața era ceva prea grandios, iar moartea era și ea prea grandioasă, nu te puteai juca cu ele. A avea curaj e cu totul altceva decât a nu cunoaște frica; unul era sentimentul primejdiei, celălalt ignoranță.

— Clerfayt! auzi o voce lângă ea. Unde e?

Ea tresări speriată.

— Ce-i cu el?

— Ar fi trebuit să treacă de mult.

Oamenii din tribună deveniră neliniștiți. Lillian îl văzu pe Torriani privind în direcția ei, făcându-i semn cu mâna, arătând spre șosea și făcându-i iar semn să

fie liniștită, nu se întâmplase nimic. Acest lucru o înspăimântă mai tare. S-a răsturnat, se gândi, incremenind pe banchetă. Destinul lovise, fără ca ea să aibă cea mai mică bănuială, undeva, într-una din curbele traseului ăstuia blestemat. Scaunele se făcură de plumb, minutele se transformară în ore nesfârșite. Caruselul de pe panglica albă, șerpuitoare dăinuia doar ca un vis urât, pieptul i se preschimbă într-o văgăună întunecată, scobită de așteptare. Apoi răsună vocea mecanică a megafonului:

— Mașina lui Clerfayt, cu numărul 12, a fost scoasă din curbă. Nu avem alte informații.

Lillian ridică încet capul. Toate se aflau la locul lor, ca mai înainte: cerul, limpezimea albastră, buchetul terasat al rochiilor din tribune, lava albă a copleșitoarei primăveri siciliene, dar undeva se afla acum un punct fără culoare, o ceață, în care Clerfayt se lupta sau se înăbușise deja. Bănuiala morții întinse iar mâini umezi să-l apuce; respirația întretăiată, urmată de tăcerea ce nu putea fi niciodată înțeleasă; non-existență. Se uită încet în jos, la ea și la cei din jur. Să fi fost ea singura atinsă de lepra invizibilă a cunoașterii? Oare numai ea avea sentimentul că toate celulele din corp i se descompuneau și toți din jurul ei rămăseseră fără suflare, înăbușindu-se fiecare în propria sa moarte? Cercetă chipurile din jurul ei. Nu citi nimic pe ele, în afara lăcomiei de senzații, a lăcomiei care savura moartea ca pe o încântare, nu deschis, pe față, ci în ascuns, învăluind-o în falsă compătimire, falsă spaimă și în satisfacția de a nu fi în cauză; lăcomia care pentru o clipă biciuia sentimentul indiferent al vieții ca o injecție cu Digitalis o inimă flegmatică.

— Clerfayt trăiește, anunță crainicul. Nu e rănit grav. A readus prin propriile forțe mașina pe șosea. Continuă cursa.

Lillian auzi murmurul ce străbătu tribuna. Văzu fețele schimbându-și expresia. Acum se putea citi pe ele o mare ușurare, dezamăgire și admirație, iată, cineva scăpase, dovedise curaj, nu fusese zdrobit, mergea mai departe. Toți cei aflați în tribune simțeau, dintr-odată,

același curaj umflându-le piepturile, ca și cum fiecare în parte ar fi fost cel ce continua cursa, astfel încât, pentru câteva minute, chiar și celui mai ușuratic gigolo i se păru că e un erou, cel mai pedant soț, ținut sub papuc, își închipui că sfidase disprețuitor moartea. Sexul, însoțitorul oricărei primejdii care nu te amenință direct, pompa din mii de glande suprarenale adrenalină în sângele spectatorilor. Doar pentru asta plățiseră intrarea!

Lillian simți o furie neașteptată, fluturându-i ca o perdea sclipitoare prin fața ochilor. Dintr-odată, îi urî pe oamenii din jur, îl urî pe fiecare în parte, bărbații care își îndreptau umerii, femeile care își expuneau farmecele prin priviri voalate, urî valul de simpatie care se răspândea acum, generozitatea mulțimii căreia îi scăpase prada și care își comutase acum senzațiile în admirație și apoi îl urî pe Clerfayt, știind că nu era decât o reacție a spaimei trăite, și, cu toate acestea, îl urî, pentru faptul că intra în acest joc copilăresc cu moartea. Pentru prima oară de când părăsise sanatoriul, se gândi la Wolkow. Apoi îl văzu pe Clerfayt apropiindu-se. Îi văzu fața însângerată, când coborî din mașină.

Montorii verificară mașina. Schimbară cauciucurile. Torriani stătea lângă Clerfayt.

— Cauciucul ăsta afurisit, zise Clerfayt. M-am izbit cu botul de volan și mi-am luxat brațul. Mașina e în regulă. Trebuie să conduci tu mai departe.

— Clar! strigă antrenorul. Hai, Torriani!

Torriani sări în mașină.

— Gata! strigă primul montor. Mașina porni ca din arc.

— Ce-i cu brațul? îl întrebă antrenorul pe Clerfayt. Fracturat?

— Nu. Luxat sau așa ceva. La umăr.

Veni medicul. Clerfayt simți o durere îngrozitoare. Se așeză pe o ladă.

— S-a terminat? întrebă el. Sper ca Torriani să reziste până la capăt.

— În starea dumitale nu mai poți conduce, zise

medicul.

— Leucoplast, replică antrenorul. Câteva fâșii late în jurul umărului. Lipește-l la loc, pentru orice eventualitate.

Medicul scutură din cap.

— Nu prea ajută. Va observa aceasta dacă va trebui să se urce iar la volan. Antrenorul râse.

— Anul trecut și-a ars amândouă tălpile. Cu toate acestea, a mers mai departe. Și, vreau să vă spun, avea amândouă tălpile arse — nu pârlite.

Clerfayt stătea pe lada lui. Se simțea vlăguit și pustiu. Medicul îi înfășură strâns umărul în bandaje. Ar fi trebuit să fiu atent, se gândi Clerfayt. A fi mai rapid ca tine însuși, nu înseamnă nici pe departe a fi Dumnezeu. Nu este adevărat că numai omul, cu mintea sa, poate inventa resurse care să îl facă să-și întrecă propria repeziciune. Oare păduchele nu se întrece și el pe sine în iuțea atunci când stă între penele unui vultur?

— Ce s-a întâmplat? întrebă antrenorul.

— Blestematul ăla de cauciuc! A derapat în curbă. A agățat un pomișor. M-am izbit de volan. Să-ți vină să mori, nu alta!

— Asta în cazul în care frânele, motorul și comanda ar fi stricate! Râșnița mai merge încă. Cine știe cine mai abandonează! Cursa nu e nici pe departe încheiată! Asta e prima Targa a lui Torriani. Sper să reușească.

Clerfayt își pironi privirea asupra bucăților de metal desprinse de către montori. Sunt prea bătrân, se gândi el. Ce caut aici? Dar ce altceva aș putea face?

— Uite-l! urlă antrenorul, cu binoclul la ochi. Pe toți dracii și toți sfinții, uite-l pe împielit unde e! Dar nu va reuși niciodată. Suntem prea în urmă.

— Cine mai e în cursă dintre ai noștri?

— Tocmai asta e beleașa! Numai Weber. Pe locul cinci.

Torriani țâșni ca o săgeată prin fața lor. Le făcu semn cu mâna și dispăru. Antrenorul încinse un dans al pieilor-roșii.

— Duval a ieșit din cursă! Și Torriani a recuperat

patru minute! Patru minute! Sfântă Maică a Domnului, ia-l sub ocrotirea ta!

Părea că vrea să se roage. Torriani mai recuperează câteva minute.

— Pe râșnița aia turtită! strigă antrenorul. Îmi vine să-l pup pe puștiul ăsta de milioane! A făcut un număr record de ture! Sfinte Antoane, păzește-l!

Torriani recupera constant. Clerfayt vru să se bucure de reușita sa, însă se simți copleșit de amărăciune. Cei șaisprezece ani care îl despărțeau de vârsta lui Torriani se făceau simțiți. Știa că nu se întâmpla întotdeauna așa. Caracciola câștigase cu fractură de șold și dureri infernale în fața unor piloți mult mai tineri. Nuvolari și Lang concuraseră după război ca și cum ar fi fost cu zece ani mai tineri — dar odată și odată fiecare trebuie să se retragă și știa că și lui i se apropia sorocul.

— Valențe are bujiile ancrasate. Monti rămâne în urmă. Weber e pe locul trei! strigă antrenorul. Poți să-l înlocuiești pe Torriani, dacă se întâmplă ceva?

Clerfayt văzu îndoiala din ochii antrenorului. Încă mă mai întrebă, se gândi el. Curând nu o vor mai face.

— Lasă-l să meargă mai departe, zise el. Atât cât poate. E tânăr și rezistă.

— E prea nervos.

— Merge excelent.

Antrenorul încuviință din cap.

— De altfel, ar fi curată sinucidere pentru tine, cu umărul ăsta, prin curbe, spuse el fățarnic.

— N-ar fi nici o sinucidere. Ar trebui numai să merg mai încet.

— Sfântă Maică Precistă! continuă antrenorul să se roage. Fă ceva, să-l lase bujiile pe Torelli! Nu chiar încât să se răstoarne, dar nici să nu poată merge mai departe. Păzește-i pe Weber și pe Torriani! Fă-i lui Bordoni o gaură în tanc!

La fiecare raliu devenea în felul său evlavios; în clipa în care cursa lua sfârșit, începea să înjure iar, ușurat.

Cu o tură înainte de final, mașina lui Torriani rula în fața standului. Torriani stătea culcat peste volan.

— Ce s-a întâmplat? urlă antrenorul. Nu poți continua? Ce s-a întâmplat? Scoțezi-l afară! Clerfayt! Sfântă, lăudată Maică Precistă, mamă a durerilor, a făcut insolație! Incredibil! Doar nu e chiar așa de cald! Primăvara! Nu poți continua? Mașina...

Monitorii se apucaseră deja de lucru.

— Clerfayt! îl imploră antrenorul. Nu ai decât de adus mașina înapoi la start! Weber e pe locul trei, nu-i nimic dacă pierdem câteva minute! Poți ieși pe locul patru. Hai, urcă în rablă! Cerule, Dumnezeule, ce cursă!

Clerfayt se urcase deja la volan. Torriani se prăbușise din picioare.

— Aduci numai mașina înapoi! se rugă de el antrenorul. O aduci înapoi! Și locul patru. Weber, desigur, al treilea. Sau al doilea. Și încă o găurică în tancul lui Bordoni, și, în marea-ți bunătate, Sfântă Fecioară, câteva cauciucuri defecte pentru concurenții care au mai rămas! Dulce sânge al lui Isus...

O tură, gândi Clerfayt. Trece repede. Durerea e suportabilă. E mai mică decât dacă aș fi răstignit pe cruce într-un lagăr de concentrare. Am văzut un băiat căreia i se sfredeliseră dinții sănătoși până la rădăcină, ca să-și trădeze prietenii. Nu i-a trădat. Weber e în față. E totuna ce fac. Ba nu-i totuna! Cum se mai învârte! Doar nu e avion! Ia să apăsăm afurisita asta de accelerație! Dacă ți-e frică, accidentul e ca și făcut.

Vocea mecanică a comentatorului bubui în megafon.

— Clerfayt a reintrat în cursă. Torriani a abandonat.

Lillian văzu mașina țâșnind prin fața ei. Văzu umărul bandajat. Nebunul, se gândi ea. Copilul ăsta, care n-a mai crescut mare! Nesăbuița nu înseamnă curaj. Se va răsturna din nou! Ce știi ei despre moarte, toți acești sănătoși nesăbuiți? Cei de sus știu, într-adevăr, ei, care trebuie să-și câștige fiecare răsufare ca pe o recompensă! O mână de lângă ea îi strecură o carte de vizită în palmă. O aruncă cât colo și se ridică în picioare. Vroia să plece. Sute de ochi se îndreptară asupra ei. I se părură ca sute de lentile goale, care reflectau lumina soarelui. O urmăreau atenți. Ochi goi, se gândi ea. Ochi care privesc și nu

văd. Oare n-a fost întotdeauna așa? Unde nu a fost așa? Se gândi iar la sanatoriul îngropat în zăpadă. Acolo fuseseră ochi știutori.

Coborî scările tribunei. Ce caut eu aici, printre acești străini? se întrebă și se opri, ca și cum o puternică pală de vânt ar fi izbit-o în plină față. Chiar așa, ce caut aici? se gândi. Am vrut să mă întorc aici, dar oare există vreo cale de întoarcere? Am vrut să mă întorc, cu toată puterea inimii mele, dar oare aparțin acestei lumi? Am devenit asemeni celor de aici? Privi în jurul ei. Nu, își urmă gândul, eu nu aparțin acestei mulțimi! Nu te puteai întoarce în culcușul cald al ignoranței. Nu puteai să anulezi faptele. Taina întunecată pe care o cunoștea și pe care ceilalți păreau s-o ignore nu se lăsa uitată. Rămânea cu ea, oriîncotro ar fi încercat să evadeze. I se păru că decorurile colorate, aurite ale unei piese de teatru s-ar fi prăbușit dintr-odată, lăsând să se vadă eșafodajul sărăcăcios. Nu era vorba de o deziluzie, ci doar de un moment de copleșitoare clarviziune: nu avea nici o cale de întoarcere, iar din afară nu-i venea nici un ajutor. În schimb- și acest lucru îl simți chiar în aceeași clipă — țâșnea acum acea unică, ultimă fântână ce îi mai rămăsese, înălțându-se cu atât mai mult, cu cât puterea ei nu mai era împărțită asupra unei duzini de alte fântâni, ci se concentra numai asupra uneia, pentru a încerca astfel să ajungă până la nori și la Dumnezeu. Acest lucru avea să nu se întâmple niciodată — dar oare simpla încercare nu era de ajuns, așa cum revenirea apei dănțuitoare asupra ei însăși era deja o împlinire? Asupra ei însăși, se gândi ea. Ce departe trebuia să fugi și ce sus trebuia să țintești pentru a ajunge acolo!

Brusc, se simți eliberată de o povară anonimă. Ceva nedeslușit, ca o responsabilitate surdă, depășită cu bine, îi lunecă de pe umeri pe treptele de lemn ale tribunei și ea călcă deasupra ei, ca peste o haină veche. Chiar dacă decorul piesei se prăbușise, eșafodajul rămăsese totuși în picioare, și cel care nu se temea de goliciunea acestuia, acela era liber și se putea juca cu el

și dinaintea lui după bunul său plac, potrivit fricii sau cutezanței sale. Își putea monta pe el propria singurătate, în mii de variațiuni, chiar și în dragoste; piesa nu se sfârșea niciodată. Se modifica numai. Deveneai, în același timp, unicul tău actor și spectator.

În jurul ei aplauzele mulțimii răpăiră ca salvele unei mitraliere. Se întorceau piloții. Mici și multicolori, se năpusteau asupra liniei de sosire. Lillian rămase pe aceeași treaptă, până văzu mașina lui Clerfayt. Apoi începu să coboare încet, amețită de aplauzele străine, spre răcoarea unei noi și prețioase descoperiri, care putea purta la fel de bine numele de libertate ca și de singurătate, și spre căldura unei iubiri în care fremăta deja cuvântul despărțire și amândouă îi veneau în întâmpinare, ca o noapte, de vară cu fântâni arteziene.

Clerfayt se șterse de sânge, dar buzele încă îi sângerau.

— Nu pot să te sărut, zise el. Ți-a fost frică?

— Nu. Dar ar trebui să nu mai urci la volan.

— Bineînțeles, spuse Clerfayt îngăduitor. Cunoștea această reacție. Am mers chiar atât de prost? întrebă el, reținându-și o grimasă.

— A fost formidabil, spuse Torriani, care stătea pe o ladă, cu fața albă ca varul și bea coniac.

Lillian îl privi dușmănoasă.

— A trecut, zise Clerfayt. Nu te mai gândești la asta, Lillian. N-a fost periculos. Așa s-a văzut din afară.

— Ar trebui să nu mai urci la volan, repetă ea.

— Bine. Măine rupem contractul. Mulțumită?

Torriani izbucni în râs.

— Și poimâine îl lipim la loc.

Antrenorul Gabrielli veni spre ei, în timp ce montorii începură să împingă mașinile spre garaj. Mirosea a ulei ars și a benzină.

— Vii deseară, Clerfayt? întrebă Gabrielli.

Clerfayt încuviință din cap.

— Încurcăm drumul aici, Lillian, zise el apoi. Hai s-o ștergem din depoul ăsta împuțit.

Îi văzu chipul. Avea încă seriozitatea aceea ciudată de mai înainte.

— Ce s-a întâmplat? întrebă el. Chiar vrei să renunț la curse?

— Da.

— De ce?

Ea șovăi.

— Nu știu cum să spun, dar, pe undeva, e profund imoral.

— Dumnezeule mare! exclamă Torriani.

— Stai liniștit, Alfredo, spuse Clerfayt.

— Sună penibil, știu, urmă Lillian. De fapt nu asta am vrut să spun. Acum câteva minute știam exact; acum nu-mi mai găsesc cuvintele.

Torriani luă o înghițitură zdravănă de coniac.

— După raliu, piloții sunt sensibili, precum racii după jupuire. Să nu ne creați un complex.

Clerfayt râse.

— Vrei să spui că nu trebuie să-l provocăm pe Dumnezeu, Lillian?

Ea încuviință.

— Doar dacă nu mai există nici o altă alternativă. Și nu din frivolitate.

— Dumnezeule mare! exclamă iar Torriani! Frivolitate! Se ridică și se duse la Gabrielli.

— Vorbesc prostii, îi spuse Lillian disperată. Nu asculta ce spun!

— Nu vorbești deloc prostii. Ești numai surprinzătoare.

— De ce?

El se opri.

— Te-am întrebat vreodată dacă te vei întoarce la sanatoriu? zise el liniștit.

Ea îl fixă cu privirea. Până acum crezuse că nu știa nimic, sau că presupunea că nu era chiar atât de bolnavă.

— Nu e nevoie să mă întorc la sanatoriu, replică ea repede.

— Știu. Dar te-am întrebat vreodată?

Ea simți ironia.

— N-ar trebui să vorbesc tocmai eu despre asta, nu-i așa?

— Ba da, replică el. Tot timpul.

Ea Izbucni în râs.

— Te iubesc foarte mult, Clerfayt. Toate femeile sunt ia fel de caraghioase ca și mine după un raliu?

— Nu mai știu, am uitat. E o rochie de la Balenciaga?

— Nici eu nu mai știu, am uitat.

El își pipăi pomeții și umărul.

— Deseară o să am o față ca o budincă pestriță și un umăr umflat. Mergem la Levalli, până mai pot ține volanul?

— Nu trebuie să te întâlnești cu antrenorul tău?

— Nu. E numai o sărbătorire a victoriei, la hotel.

— Nu-ți place să-ți sărbătorești victoriile?

— Fiecare cursă câștigată e o victorie mai puțin. O victorie pe care nu o mai poți obține, zise el. Fața începea deja să i se umfle.

— O să-mi pui diseară comprese reci, citindu-mi în acest timp un capitol din Critica rațiunii pure?

— Da, zise Lillian. Și la un moment dat aș vrea să mergem la Veneția.

— De ce?

— Nu are nici munți, nici automobile.

14

Mai rămaseră două săptămâni în Sicilia. Clerfayt așteptă să i se vindece umărul. Își petrecură zilele în grădina căzută în paragină a lui Levalli și pe țărmul mării. Vila era ca o cabină de teleferic, suspendată deasupra mării și a timpului ce se scurgea cu foșnet dedesubt, fără început și fără sfârșit. Clerfayt mai avea câteva săptămâni până la următorul raliu.

— Rămânem aici? întrebă el. Sau ne întoarcem?

— Unde?

— La Paris. Sau în altă parte. Când nu ești niciunde acasă, te poți duce oriunde. Aici începe canicula.

— A trecut deja primăvara?

— Aici, în vale, da. Dar noi îl putem lua pe Giuseppe

și putem porni pe urmele ei. La Roma abia începe.

— Și dacă a trecut și acolo?

Clerfayt râse.

— Atunci ne continuăm urmărirea, dacă vrei. Mai departe începe în Lombardia, în jurul lacurilor. Putem s-o urmăm în Elveția, în josul Rinului, până ce o vom vedea odihnindu-se în toate culorile în câmpurile de lalele din Olanda, pe malul mării. Ar fi atunci, ca și cum timpul ar sta în loc.

— Ai mai făcut asta vreodată?

— Da, acum un secol. Înainte de război.

— Cu o femeie?

— Da, dar a fost altfel.

— Cu siguranță. Întotdeauna e altfel. Chiar și cu aceeași femeie. Nu sunt geloasă.

— Aș vrea să fii.

— Mi s-ar părea îngrozitor ca tu să nu fi trăit nimic și să îmi spui că sunt prima femeie din viața ta.

— Dar ești.

— Nu sunt; dar dacă de dragul meu ai uitat pentru câteva clipe numele celorlaltor femei, aceasta e de ajuns.

— Pornim la drum?

Lillian scutură din cap.

— Încă nu. Nu vreau să mă amăgesc că timpul stă în loc. Vreau să-l simt și să nu mă înșel. Se opri în iernile sanatoriului, dar eu mergeam mai departe. Eram smucită de-a lungul lui ca de-a lungul unui perete de gheață, încolo și înapoi.

— Acum te-ai oprit?

Ea îl sărută.

— Mă învârt în cerc. Pentru o vreme. Ca un dansator.

Apoi deveni nerăbdătoare și vru să plece. De la o zi la alta i se părea că se afla de luni întregi în Sicilia. Și de altfel chiar erau luni, se gândi ea, pentru ea erau luni. Avea propria ei măsură a timpului. Între o zi și alta pentru ea se întindea mereu noaptea, ca o prăpastie de săptămâni întregi, după care o aștepta trezirea în singurătate. Nu îl lăsa niciodată pe Clerfayt să rămână

toată noaptea cu ea. Avea grijă să nu fie acolo în zori, când se trezea. El socotea acest lucru un capriciu al ei, dar de fapt ea nu voia ca el să o audă tușind.

Luă avionul spre Roma, urmând ca de acolo să ia alt avion. Clerfayt merse cu Torriani, să ducă mașina înapoi. Urmău să se întâlnească la Paris. Ea colindă o după-amiază întreagă printre ruinele Romei. A doua zi se afla pe terasa unei cafenele de pe Via Veneto. În seara aceea trebuia să plece mai departe, dar era nehotărâtă. O cuprinsese dintr-odată o melancolie inexplicabilă, un sentiment de o dulceață aparte, fără altă tristețe decât poate acel unic, ultim regret care așteaptă, cenușiu-argintiu, la orizontul fiecărei vieți ce nu se desfășoară ca și aceea a unul contabil. Rămase peste noapte la hotel și se duse abia în după amiaza următoare la agenția de voiaj. Acolo văzu în vitrină un afiș cu Veneția și își aduse iar aminte de ceea ce îl spusese lui Clerfayt pe când se aflau la Levalli; fără a mai sta pe gânduri, intră și își schimbă biletul pentru Veneția Simțea că trebuie să meargă acolo înainte de a se întoarce la Paris. Vroia să se lămurească asupra unui lucru; nu știa încă exact asupra cărui lucru anume, dar trebuia să o facă înainte de a-l revedea pe Clerfayt.

— Când pleacă avionul? întrebă ea.

— Peste două ore.

Se întoarse la hotel și își făcu bagajele. Presupunea că Clerfayt se afla deja la Paris, dar ezită să îi telefoneze sau să îi scrie că mai întârzia puțin. Putea să facă acest lucru de la Veneția, se gândi ea, știind că nu avea să-l facă. Vroia să fie singură câteva zile, singură și inaccesibilă, ferită de orice influență, înainte de a se întoarce. De a se întoarce? se gândi ea Unde? Oare nu își luase zborul și nu zbură mereu, precum una din acele păsări din legendă, care se nășteau fără picioare și care trebuiau să zboare mereu, până mureau? Dar oare nu asta își dorise? Iar acum nu vroia să clarifice tocmai acest lucru: dacă să îl părăsească sau nu pe Clerfayt?

Avionul se scufundă în după-amiaza târzie, trandafirie a lagunei. Lillian obținu o cameră pe colț la

hotelul Danieli. Urcând în cameră, lift-boy-ul îi declară că acesta era hotelul furtunoasei idile dintre mai-vârstnica George Sand și tânărul Alfred de Musset.

— Și ce s-a întâmplat? Cu cine a înșelat-o?

— Cu nimeni, mademoiselle. Era disperat. Madame Sand l-a înșelat pe el.

Lift-boy-ul zâmbi.

— Cu un medic italian. Monsieur de Musset a fost un poet.

Lillian văzu sclipirea de ironie și amuzament din ochii băiatului.

Probabil se înșelase pe sine însăși, se gândi, iubindu-l pe unul în timp ce se afla cu celălalt.

Lift-boy-ul deschise ușa.

— L-a părăsit, spuse el. A plecat fără să-i spună.

La fel ca mine, gândi Lillian. Oare vreau și eu să mă înșel singură? Intră și se opri în mijlocul camerei. Încăperea era inundată de lumina trandafirie, plutitoare a amurgului, pe care nu o poți găsi decât la Veneția. Se duse la fereastră și privi afară. Apa era albastră și liniștită, dar sălta și cobora șirurile de gondole ori de câte ori un vaporetto trecea furtunos, oprind apoi în fața Pieței San Zaccaria. Cele dintâi lumini se aprindeau clipind, foarte albe și pierzându-se în tot acel trandafiriu și albastru, punctat doar de semnalele luminoase portocalii înșirate de-a lungul bancurilor de nisip, ca un colier sclipitor așezat cu gingășie în jurul gâtului lacului San Giorgio Maggiore. Acest oraș se afla cel mai departe de toți munții, gândi Lillian. Mai departe de atât nu se putea evada. Nimic nu te strivea aici, totul te dezmiarda. Și totul era străin și plin de vrajă. Nimeni nu mă cunoaște aici, își spuse ea. Și nimeni nu știe că sunt aici. Simțea acest anonim ca pe o fericire năvalnică, ieșită din comun, fericirea de a fi scăpat de o fericire, pentru scurtă vreme sau pentru totdeauna.

Această senzație se intensifică atunci când traversă Piazza. Pulsa în ea ceva din aventura oricărui început. Nu avea nici o țintă; se lăsă purtată de valuri și poposi în restaurantul de la parterul Quadri-ului, fiindcă i se păru fermecător, ca o mică sală de mese, cu picturi

murale după scene din secolul al optsprezecelea și aplice aurite să se deschidă, pur și simplu spre stradă. Mâncă Scampis și bău un vin alb, ușor. Lângă ea, pe pereți, dansau măști. Se simți aidoma lor, evadată, ascunsă îndărătul unei măști invizibile, cuprinsă de aceeași beție a libertății lipsite de responsabilitate, pe care ți-o dă orice mască. Mii de începuturi i se așterneau dinainte, în amurgul trandafiriu, precum miile de străzi ale acestui oraș ce iubea măștile. Încotro duceau ele? Spre descoperiri neștiute, nenumite, sau numai spre încântătoare și obositoare repetări, din care ieșeau mahmur, cu sentimentul că ai irosit lucrul cel mai de preț: timpul? Trebuie irosit, își spuse Lillian, fără prea multe gânduri, în ciuda oricărui fapt, dacă nu vrem să fim ca omul din poveste, care voise atâtea în schimbul bucății sale de aur, încât nu se putuse hotărî ce anume își dorea și murise.

— Unde aș putea să merg în seara aceasta? îl întrebă pe chelner.

— În seara aceasta? Poate la teatru, signora.

— Mai sunt oare locuri?

— Se prea poate. La teatru mai sunt întotdeauna locuri.

— Cum se ajunge la teatru?

Chelnerul începu să-i descrie drumul.

— Nu se poate lua o gondolă? întrebă ea.

— Se poate și așa. Mai demult toți procedau astfel. Acum însă lumea a cam renunțat la gondole. Teatrul are două intrări. Nu e mult de mers.

Lillian luă o gondolă la Palazzo Ducale. Chelnerul avusese dreptate, în afară de ea nu mai sosi decât o singură gondolă. În ea se aflau doi îndrăgostiți americani în vârstă, care se fotografiau cu bliț. Fotografiară și gondola lui Lillian.

— La Veneția o femeie nu trebuie să fie singură, zise gondolierul, în timp ce îi ajuta să coboare. Cu atât mai puțin o femeie tânără. Una frumoasă, niciodată.

Lillian îl privi. Era bătrân și nu părea că vrea să se recomande pe sine ca antidot.

— Oare poți să fii singur aici? spuse ea, privind

amurgul plutind roșu pe deasupra acoperișurilor.

— Aici mai mult ca în altă parte, signora. Bineînțeles, dacă nu ești născut aici.

Lillian ajunse la timp, tocmai la ridicarea cortinei. Se juca o comedie din secolul optsprezece. Privi în jur, în sala estompată de luminile scenei. Era cel mai frumos teatru din lume și înainte de introducerea curentului electric trebuie să fi fost minunat, cu lumânările și lojele sale pictate. Era și acum.

Se uită la jocul scenic. Nu înțelegea prea bine italiana și curând renunță să mai urmărească piesa. Senzația stranie de singurătate și melancolie pe care o avusese la Roma, o cuprinse acum din nou. Avusese dreptate gondolierul? Sau această senzație izvora din faptul că i se părea atât de evident simbolic să ajungi într-un loc necunoscut, să urmărești un joc din care nu înțelegi nimic și să trebuiască să îl părăsești, tocmai când începeai să pricepi câte ceva?

Nu era nimic grav în ceea ce se întâmpla pe scenă, puteai să-ți dai seama de asta — o comedie, ademenire, dezamăgire, puțină batjocură pe seama unui prostănac — și Lillian nu știa ce freamăt o cuprinse din această pricină, transformându-se într-un suspin ciudat, care o sili să-și ducă batista la buze. Abia când o copleşii a doua oară și văzu petele întunecate din batistă înțelese.

Rămase o clipă nemișcată și încercă să își reprime sughițul, dar sângele o podidi din nou. Trebuia să iasă, însă nu știa dacă era în stare să o facă singură. Îl rugă pe domnul de alături. În franceză, să o ducă afară. Aceasta dădu morocănos din cap, fără să o privească. Urmărea piesa și nu înțelegea ce vroia. Ea se întoarse atunci spre femeia din stânga ei. Disperată, căută să-și aducă aminte cum se spune "ajutor" în italiană. Nu îi veni în minte.

— Misericordia, murmură ea în cele din urmă. Misericordia, per favore!

Femeia ridică uimită privirea.

— Are you sick?

Lillian încuviință din cap, cu batista apăsată pe buze și făcu o mișcare spre ușă.

— Too many cocktails, zise femeia blondă mai în vârstă. Mario darling, help the lady to get some fresh air. What a mess!

Mario se ridică. O sprijini pe Lillian.

— Just to the door, șopti ea.

El o luă de braț și o duse afară. Câteva capete se întoarseră, în treacăt, în urma lor. Pe scenă, amantul cel șmecher tocmai și sărbătorea triumful. Mario deschise ușa dinspre foaier și o privi lung pe Lillian. În fața lui sa afla o femeie foarte palidă, într-o rochie aibă, căreia sângele i se prelingea printre degete pe piept.

— But, signora, you are really sick, zise el consternat. Shall I take you to a hospital?

Lillian scutură din cap.

— Hotel Danieli. O mașină, vă rog, — se sufocă — taxi...

— Dar, signora, la Veneția nu există taxiuri! Numai gondole. Sau bărci cu motor. Trebuie să mergeți la o clinică.

— Nu, nu! O barcă. La hotel. Acolo trebuie să fie un medic. Vă rog, numai până la o barcă, doar trebuie să vă întoarceți!

— Ah, zise Mario. Mary poate să aștepte. Nu pricepe oricum o boabă italienește, iar piesa e plictisitoare.

Roșul palid, pompeian, al foaierului, după roșul intens al cortinei. Albul ornamentațiilor. Uși, trepte și rafale de vânt, apoi zgomot de farfurii și furculițe, un restaurant în stradă, cu râsete și agitația specifică mesei. Apoi un canal îngust, urât-mirositor și întunecos, din care se ivi o barcă și un barcagiu, ca un luntraș al Styx-ului.

— Gondola, signora, gondola?

— Da! repede! repede! Signora e bolnavă.

Gondolierul holbă ochii, încremenit.

— Împușcată!

— Nu mai pune atâtea întrebări! Dă-i drumul! Repede!

Canalul îngust. Un mic pod, ziduri de case.

Clipocitul apei.

Strigătul prelung al gondolierului la intersecții. Trepte mucegăite; uși putrezite; grădini minuscule cu mușcate; încăperi cu radiouri și becuri galbene, nude; rufe întinse la uscat; un șobolan înaintând legănat, ca un dansator pe sârmă, de-a lungul unei case; voci stridente de femei, miros de ceapă, usturoi și ulei și mirosul greu, stătut al apei.

— Ajungem imediat, zise Mario.

Un al doilea canal, mai larg. Apoi valuri mai puternice, deschiderea Canalului Grande.

— Să oprim o barcă cu motor?

Ea se afla pe bancheta din spate, așezată pieziș, așa cum se prăbușise.

— Nu, șopti. Mai departe! Nu schimbăm.

Hotelurile luminate, terasele, vaporetti pufăind, fumegând, ticsite cu pasageri, bărci cu motor, cu uniforme albe — ce singur erai, în mijlocul dulcelui tumult al existenței, atunci când luptai pentru ea, și cum se transformau toate într-o nălucă atunci când încercai să-ți recapeți răsuflarea! Șirurile de gondole care se legăneau în fața debarcaderului, ca niște sicrie negre pe oglinda apei, ca niște ulii mari, negri, de apă, care își repezeau spre ea ciocurile de metal, încercând s-o sfărtece; trecură și de acestea, urmă apoi Piazzetta, ceața luminilor, întinsul apei și stelele, oîncăpere luminoasă având cerul drept acoperiș, iar sub Puntea Suspinelor un tenor insuportabil de dulceag, cântând Santa Lucia într-o barcă cu turiști. Dacă ar fi asta moartea, se gândi Lillian, așa întinsă cum sunt, cu capul pe spate, clipocitul apei atât de aproape, crâmpeiul de cântec înainte-mi și un bărbat necunoscut alături, care întreabă mereu: "How are you feeling? Mai puteți rezista două minute? Ajungem imediat!" Nu, nu aceasta era moartea, știu ea în aceeași clipă.

Mario o ajută să coboare din barcă.

— Plățiți dumneavoastră, îi șopti ea portarului la intrarea în hotel. Pentru mine. Și un doctor! Urgent.

Mario o conduse prin hol. Nu era multă lume. O masă de americani se holbară la ei. Undeva, într-un

colț, văzu un chip care îi era vag cunoscut, dar nu își mai putea aminti de unde îl știa. Tânărul liftier era încă de servici. Lillian îl zâmbi, cu un vizibil efort.

— E un hotel dramatic, șopti ea. N-ai spus dumneata așa?

— Nu vorbiți, madame, zise Mario. Era un înger păzitor bine-crescut, cu o voce de catifea. Doctorul vine imediat. Doctor Pisani. E foarte bun. Nu vorbiți! Adu bucăți de gheață, îi spuse liftierului.

Zăcu în cameră o săptămână. Ferestrele stăteau deschise, atât de cald se făcuse deja. Nu îl anunțase pe Clerfayt. Nu vroia să o găsească bolnavă. Nu vroia să îl vadă lângă patul ei de suferință. Era treaba ei, numai a ei. Dormea și somnola zile la rând, asculta strigătele aspre ale gondolierilor până noaptea târziu și plescăitul gondolelor ancorate la chei pe Riva degli Schiavoni.

Doctorul venea din când în când iar Mario în fiecare zi. Nu era foarte grav, doar o hemoragie mai ușoară, doctorul o înțelegea iar Mario îi aducea flori și îi povestea despre viața sa grea cu doamne mai vârstnice. De-ar găsi odată una bogată și tânără, care să-l înțeleagă. Nu se referea la Lillian. Pe Lillian o descifrase și înțelesese într-o singură zi. Era cât se poate de sincer cu ea și îi vorbea ca unei colege de breaslă.

— Tu trăiești de pe urma morții cum trăiesc eu de pe urma femeilor cuprinse de panica închiderii porților, zicea el râzând. Sau, altfel spus, ești și tu cuprinsă de panica închiderii porților, dar gigolo-ul tău e moartea. Deosebirea este numai că el îți rămâne credincios. Tu, în schimb, îl înșeli cât poți.

— Gigolo-ul nostru, al tuturor, este moartea. Numai că majoritatea oamenilor nu știu acest lucru, spuse ea. Ce vrei să faci mai târziu, Mario? Te însori cu vreuna din doamnele tale?

Mario, serios, scutură din cap.

— Fac economii. Când voi fi strâns destul, peste câțiva ani, deschid un bar mic și elegant. Așa ca Harry's Bar. Am o logodnică la Padova, care gătește

dumnezeiește. Ah, Fettucini făcut de ea!

Mario își sărută zgomotos buricele degetelor.

— Vei veni cu prietenii tăi la barul meu?

— Voi veni, spuse Lillian, mișcată de delicatețea cu care încerca să o consoleze, prefăcându-se că își închipuia că va mai trăi până atunci. Oare nu crezuse, ea însăși, într-o mică minune personală? În faptul că, tocmai ceea ce îi era interzis, ar putea să-i facă bine? Am fost o sentimentală romantică, se gândi ea, cu speranța aceasta a mea că vreo zeiță-mamă mă va scoate din fiecare situație disperată cu un bobârnac binevoitor. Văzu profilul lui Mario în fața ferestrei, în lumina de cuarț trandafiriu a după-amiezii și își aminti o constatare auzită în Sicilia de la un șofer englez, anume că popoarele latine nu aveau umor. Nici nu aveau nevoie de umor, se gândi ea; depășiseră de mult această formă de rezistență în fața vieții. Umorel era un fruct al barbariei civilizate; secolul al optsprezecelea nu prea avusese parte de el, în schimb din plin de curtoazia de a ignora tot ce nu putea fi dominat. Condamnații la moarte ai Revoluției franceze se duseseră la eșafod cu maniere impecabile, și nu râzând, se duseseră ca și cum s-ar fi dus la Curte.

Mario îi aduse o cunună de trandafiri sfințită de papă și un sipet venețian pictat, pentru scrisori.

— Nu pot să-ți dau nimic înapoi, Mario, zise ea.

— Nici nu vreau să primesc ceva înapoi. E bine să poți dărui, în loc să fii silit mereu să trăiești din darurile altora.

— Tu ești silit?

— Meseria mea e prea rentabilă ca să renunț la ea. Dar nu e ușoară. E o muncă. E atât de plăcut că tu nu vrei nimic de la mine.

Chipul pe care Lillian îl văzuse în holul hotelului atunci când Mario o adusesse pe brațe fusese al vicontelui de Peystre. Acesta o recunoscuse și, din ziua următoare, începuse să-i trimită flori.

— De ce stați la hotel? întrebă el, când ea îl sună în cele din urmă.

— Iubesc hotelurile. Vreți să mă trimiteți în vreo

clinică?

— Bineînțeles că nu. Clinicile sunt pentru operații. Le urăsc la fel de mult, ca și dumneavoastră. Dar o casă cu grădină, pe unul din canalele liniștite.

— Aveți și aici una? Ca și locuința de la Paris?

— Nu mi-ar fi greu să găsesc.

— Aveți vreuna?

— Da, zise Peystre.

Lillian râse.

— Aveți pretutindeni locuințe și niciunde eu nu vreau să le accept. Care dintre noi va renunța mai ușor la ele? Mai bine invitați-mă la un restaurant.

— Aveți voie să părăsiți camera?

— Nu chiar. Tocmai aceasta e aventura, nu credeți?

Aceasta e aventura, gândi ea, coborând în hol. Cine scapă des de moarte, va renaște la fel de des, și de fiecare dată cu o recunoștință mai adâncă, aceasta numai dacă renunță la iluzia că poate ridica vreo pretenție de la viață. Se opri surprinsă. Asta e! gândi ea. Aceasta e taina! A trebuit oare să vin la Veneția, în acest hotel fermecător, cu numeroasele sale după-amiezi de vermillon și albastru-cobalt, pentru a o afla?

— Zâmbiți, observă Peystre. De ce? Pentru că îl trageți pe sfoară pe doctorul dumneavoastră?

— Nu pe el. Unde mergem?

— La Taverna. Luăm o gondolă de aici.

Intrarea laterală a hotelului. Gondola legănându-se. O clipă de amintire și greață la urcare, care însă trecu repede. Gondola nu era un sicriu plutitor; nu era nici uliul negru care își repezea ciocul metalic spre ea. Era o gondolă, simbol întunecat al unei bucurii de a trăi, odinioară atât de copleșitoare, încât fusese nevoie să se emită o lege ca toate gondolele să fie negre, fiindcă altminteri proprietarii s-ar fi ruinat cu decorarea lor.

— Nu cunosc Veneția decât de la fereastra camerei mele, spuse Lillian. Și din cele câteva ceasuri din prima seară.

— Atunci o cunoașteți mai bine ca mine. Eu vin aici de treizeci de ani.

Canalul. Hotelurile. Terasesele cu mese acoperite cu

fețe de masă albe și pahare. Apa clipocindă. Canalul îngust, asemănător apelor Styx-ului. De unde le cunosc pe toate? se întreabă Lillian, cu o ușoară strângere de inimă. N-ar trebui să urmeze acum o fereastră cu colivii de canari?

— Unde se află Taverna? întrebă ea.

— Lângă teatru.

— Are o terasă?

— Da. Ați mai fost acolo?

— În trecere. Nu ca să iau masa. Am trecut prin fața ei.

— E un restaurant excelent.

Auzi zgomotul farfuriilor și larma vocilor, înainte să dea colțul.

— Râdeți, zise Peystre. De ce?

— Îmi puneți această întrebare deja pentru a doua oară. Fiindcă mi-e foame. Și fiindcă știu că voi primi ceva de mâncare.

Proprietarul restaurantului ținu să-i servească personal. Aduse animale marine proaspete, prăjite și fierte și un vin alb, ușor.

— De ce sunteți singură aici? întrebă Peystre.

— Dintr-un capriciu; dar mă voi întoarce.

— La Paris?

— La Paris.

— La Clerfayt?

— Și pe asta o știți deja? Da, la Clerfayt.

— N-ar putea suferi o amânare? zise Peystre prudent.

Lillian izbucni în râs.

— Sunteți perseverent. Aveți vreo ofertă?

— Nu, dacă nu vreți. Iar dacă vreți, una necondiționată. Dar de ce nu doriți —hai să zicem — să aruncăm o privire în jurul nostru, cel puțin câteva zile?

Un om cu jucării veni la masa lor. Trase cu cheia doi foxterieri din pluș și îi puse să se plimbe pe tăblia mesei.

— Nu mai am nevoie să privesc în jur, zise Lillian. Nu am timp de repetări. Peystre luă căteii de pluș și îi dădu înapoi omului.

— Sunteți sigură că sunt întotdeauna repetări?

Lillian încuviință vioaie.

— Pentru mine, da. Schimbările de detaliu nu sunt importante. Variațiunile nu mă interesează.

— Numai esența?

— Numai ce pot scoate eu din toate. Și aceasta rămâne cam aceeași chiar dacă s-ar schimba bărbatul. Căci la aceasta vă referiți, nu-i așa? Se pare că am reacții foarte simple.

Omul cu jucării înșiră pe masă o ogradă cu găini. Chelnerul veni, o împinse deoparte și servi piersici flambate în rom și câte un Espresso.

— Nu aveți niciodată senzația că ați putea pierde ceva? întrebă Peystre.

Lillian îl privi tăcută câteva clipe.

— Ce anume? întrebă ea apoi.

— O aventură. O surpriză, ceva nou. Ceva ce nu cunoașteți.

— Am avut acest sentiment când am venit aici. Am avut senzația că pierd New York-ul, Yokohama, Tahrti, pe Apollo, Dionyssos, Don Juan și pe Buddha. Acum, însă, mi-a trecut.

— De când?

— De câteva zile.

— Și din ce cauză?

— Am învățat că nu te poți pierde decât pe tine însuși.

— Unde ați învățat aceasta?

— La fereastra camerei mele de la hotel.

— Acum vă întreb, pentru a treia oară, de ce zâmbiți, zise Peystre.

— Fiindcă respir. Fiindcă sunt aici, e seară și vorbim prostii.

— Chiar sunt prostii?

— Întotdeauna. Au coniac aici?

— Au Grappa, vechi și foarte bun, zise Peystre. Sunteți altfel ca la Paris. Cunoașteți motivul?

Ea ridică din umeri.

— Nu. Poate faptul că am renunțat la o iluzie — aceea că am putea avea vreo pretenție de la viață — și,

odată cu aceasta, la iluzia nedreptății carete lovește în viață.

— Foarte imoral.

— Foarte, repetă Lillian, golindu-și paharul cu Grappa. Sper să pot rămâne la această convingere. Cel puțin câțeva vreme.

— Se pare că am venit prea târziu, spuse Peystre. Cu câteva ore sau câteva zile. Când plecați? Mâine?

— Poimâine.

— Sună atât de... Păcat.

— Păcat, explică Lillian, nu este un cuvânt atât de trist precum se crede.

— E tot una din descoperirile dumneavoastră?

— Din cele de astăzi.

Peystre îi împinse scaunul la loc.

— Nutresc speranța celor de mâine.

— Speranța în schimb, zise Lillian, e un cuvânt mult mai trist decât s-ar crede.

15

Clerfayt o căutase la Paris, apoi își închipuise că s-a întors la sanatoriu. Sunând acolo, află că se înșelase. O căutase în continuare la Roma și la Paris, negăsind niciunde vreo urmă. Într-un târziu ajunse la concluzia că Lillian îl părăsise. Însuși unchiul Gaston îi comunicase, indispus, că nu știa unde se afla nepoata sa, de altfel nici nu-l interesa. Clerfayt încercase atunci să o uite și să trăiască mai departe, ca și cum ar fi încercat să danseze cu amândouă picioarele cufundate în lut.

La o săptămână după întoarcerea sa, o întâlnește pe Lydia Morelli.

— Ți-a zburat porumbița? îl întrebă ea.

— Probabil că îți dă ceva dureri de cap. Înainte nu te interesai de alte femei.

— Te-a părăsit?

— Părăsit, repetă Clerfayt zâmbind. Ce cuvânt demodat!

- Unul din cele mai vechi cuvinte din lume.
Lydia îl studie atentă.
- Jucăm o scenă conjugală din anul 1890?
— Deci ești într-adevăr îndrăgostit!
— Iar tu ești geloasă.
— Eu sunt geloasă, dar tu ești nefericit. E o diferență.
— Serios?
— Da. Eu știu pe cine sunt geloasă, tu nu. Dă-mi ceva de băut.
- Clerfayt se duse să ia masa în oraș cu ea. Pe parcursul serii, consternarea în care îl aruncase Lillian se transformă în furia primitivă a bărbatului care a fost părăsit înainte de a putea el părăsi. Lydia atinsese, cu un ac ascuțit, un punct foarte sensibil.
- Ar trebui să te însori, spuse ea mai târziu.
— Cu cine?
— Asta nu mai știu. Ești copt.
— Cu tine? Ea zâmbi.
— N-aș vrea să-ți fac una ca asta. De altfel, ai mult prea puțini bani pentru mine. Însoară-te cu o tipă cu bani. Există destule femei bogate. Cât mai vrei să te ții de raliuri? Astea sunt pentru bărbați tineri. Clerfayt o aprobă tăcut.
— Știu, Lydia.
— Nu fă mutra asta consternată, toți îmbătrânim. Trebuie să ne aranjăm, înainte să fie prea târziu.
— Așa trebuie?
— Nu fii prost. Ce altceva am putea face?
Cunosc pe cineva care nu vrea să se aranjeze, îi trecu prin minte.
— Te-ai gândit deja cu cine ar trebui să mă însor, Lydia? Ești dintr-odată atât de grijulie.
Ea îl privi cercetătoare.
— Mai putem discuta despre asta. Te-ai schimbat.
Clerfayt scutură din cap și se ridică de la masă.
— Rămâi cu bine, Lydia.
Ea veni foarte aproape de el.
— Sper că vei mai trece pe la mine?
— De când ne cunoaștem noi doi?

- Patru ani. Cu multe găuri.
- Ca un brocart în care au intrat moliile?
- Ca doi oameni care nu au vrut niciodată să-și asume vreo responsabilitate, care au totul și nu au vrut să dea nimic.
- Nu e adevărat, nici una, nici alta.
- Ne-am potrivit bine, Clerfayt.
- Ca toți oamenii care nu se potrivesc niciunde în altă parte?
- Nu știu. Vrei să-ți dezvălui o taină?
- Că nu există nici o taină și nimic nu contează?
- Nu, asta e pentru bărbați. Una de-a femeilor. Nimic nu e chiar atât de rău și nici atât de bine pe cât credem. Și nimic nu e definitiv. Vino în seara asta.

Nu se duse. Era ca amorțit și se simțea mizerabil. Nu era starea lui obișnuită în asemenea situații. Nu îi lipsea numai Lillian, ci și ceva din propria sa ființă. Fără să observe, adoptase ceva din felul ei de viață. O viață fără gândul zilei de mâine, își spuse. Dar nu se putea trăi astfel; ziua de mâine exista, cel puțin pentru el, chiar în ciuda ocupației sale; trebuia să existe.

M-a izolat, se gândi el iritat. M-a făcut mult mai tânăr, dar și mai nesăbuit. Altădată m-aș fi dus la Lydia Morelli și aș fi rămas cu ea cât aș fi vrut, și cu asta-basta; acum m-aș simți ca un licean dacă aș face-o, iar după aceea m-ar apuca o mahmureală ca după un vin teribil de prost. Ar fi trebuit să mă însor cu Lillian, îi trecu prin minte. Aceasta era soluția! Lydia avea dreptate, chiar dacă altfel decât își închipuia. Dintr-odată se simți eliberat și se miră de acest lucru. Nu se mai gândise niciodată până acum la căsătorie și iată că această idee i se părea firească și era uimit cum de nu-i trecuse prin minte mai devreme. Nu își mai putea închipui viața fără Lillian. Nu era nici tragic, nici romantic, nici sentimental, pur și simplu viața lui fără ea îi apărea ca un șir monoton de ani, ca niște camere care Seamănă toate între ele și în care s-a stins lumina.

Renunță să o caute. Știa că nu avea rost; dacă avea

să se întorcă, nu existau decât două alternative: să vină la el sau să nu vină. Nu bănuia că Lillian locuia între timp iar la Hotel Bisson. Dorea să mai rămână câteva zile singură. Nu vroia să i se arate lui Clerfayt până nu se simțea iar așa cum trebuia, pentru a părea sănătoasă. Dormi mult și nu ieși în oraș. În timp ce Clerfayt îi păzea valizele la Hotel Ritz, ea trăia de pe urma celor două genți de voiaj pe care le luase cu ea în Sicilia.

Se simțea ca și cum s-ar fi întors în port, după o furtună năprasnică, însă într-un port care se schimbase între timp. Culisele erau schimbate, sau, mai degrabă, ele rămăseseră aceleași, numai lumina era alta. Era acum limpede și hotărâtă, nemiloasă dar lipsită de tristețe. Furtuna trecuse. Iluzia trandafirie de asemenea. Nu exista scăpare. Nici posibilitatea de a te plânge cuiva. Larma începea să amuțească. În curând va putea să își audă inima. Nu numai chemarea ei, ci și răspunsul.

Primul pe care îl căută fu unchiul Gaston. Era surprins să o vadă, dar după câteva minute păru cuprins de o veselie prudentă.

— Unde locuiești acum? întrebă el.

— La Bisson. Nu e scump, unchiule Gaston.

— Tu crezi că banii se înmulțesc peste noapte. Dacă o s-o ții tot așa, în curând n-o să mai ai nimic. Știi cât îți vor mai ajunge banii, dacă vei continua să-i cheltuiești în ritmul ăsta?

— Nu. Și nici nu vreau să știu.

Trebuie să mă grăbesc să mor, își spuse ea ironică.

— Ai trăit mereu peste, posibilitățile tale. Înainte se trăia din dobânzi.

Lillian râse.

— Am auzit că în orașul Basel, la granița elvețiană, dacă nu trăiești din dobânzile dobânzilor, ești considerat cheltuitor.

— Elveția, oftă Gaston, ca și cum ar fi vorbit despre Venus Kallipygos. Cu valuta lor! Un popor fericit!

O privi atent pe Lillian.

— Aș putea să-ți eliberez o cameră în apartamentul

meu. Ai economisi astfel banii de hotel.

Lillian privi în jur. Avea de gând să-și urzească intrigile, încercând să o mărite, se gândi ea. Și să o supravegheze. Îi era teamă că îl va costa prea scump. Nici o clipă nu-i trecu prin minte să-i spună adevărul.

— N-o să te cost nimic, unchiule Gaston, declară ea. Niciodată!

— Tânărul Boileau a întrebat de mai multe ori de tine.

— Cine-i ăsta?

— Fiul de la Boileau-ceasuri. O familie foarte cumsecade. Mama...

— Cel cu buză de iepure?

— Buză de iepure! Ce vulgar te exprimi! Un fleac, care apare destul de des în vechile familii! În afară de asta, s-a operat. Aproape că nu se mai vede. La urma urmei, bărbații nu trebuie să arate ca niște manechine!

Lillian studie figura omulețului încăpățânat și voluntar.

— Câți ani ai, unchiule Gaston?

— Ce urmărești iarăși? Știi foarte bine!

— Și câți ani crezi că mai ai de trăit?

— Asta e o întrebare de-a dreptul necuviincioasă. Nu întrebi așa ceva un om mai în vârstă. Cum o vrea Dumnezeu!

— Multe sunt după cum o vrea Dumnezeu. Odată și odată va avea de răspuns la o mulțime de întrebări, nu crezi? Aș avea și eu să-l întreb câte ceva.

— Poftim?! Gaston holbă ochii. Ce tot spui acolo?

— Nimic. Lillian se strădui să își înăbușe scurta răbufnire de mânie. Cocoșul ăsta pitic, jerpelit dar indestructibil, campion pe distanța de treizeci de centimetri, era bătrân, dar cu siguranță avea să trăiască mai mult decât ea; le știa pe toate, le judeca pe toate și era la per tu cu Dumnezeu.

— Unchiule Gaston, zise ea, dacă ai putea să-ți iei viața de la început, ai trăi altfel?

— Bineînțeles.

— Cum? întrebă Lillian, cu o vagă speranță.

— Fără îndoială, nu aș fi intrat în devalorizarea

francului, deja din 1914 aş fi cumpărat acţiuni americane şi apoi, cel târziu prin 1938...

— Bine, unchiule Gaston, îl întrerupse Lillian. Înţeleg. Îi trecuse toată enervarea.

— Nu înţelegi nimic. Altfel ți-ai chivernisi puţinii bani pe care îi mai ai! Nici nu e de mirare, cu taică-tău, care...

— Ştiu, unchiule Gaston. Un risipitor! Dar există cineva care îl întrece.

— Cine?

— Viaţa. Ne iroseşte-pe tine, pe mine şi pe toţi ceilalţi.

— Vorbe goale! ăsta e bolşevism de salon! Încearcă să te dezbari de el. Viaţa e un lucru prea serios.

— Într-adevăr. Trebuie să-ţi plăteşti consumaţia. Dă-mi bani! Şi nu te comporta ca şi cum ar fi ai tăi. Sunt banii mei.

— Bani! Bani! Asta-i tot ce ştii din viaţă!

— Nu, unchiule Gaston. Asta-i tot ce ştii dumneata!

— Bucură-te de asta. Altfel n-ai mai fi avut de mult nimic.

Gaston completă un cec în silă.

— Şi mai târziu? întrebă el cu amărăciune, fluturând hârtia în aer, ca să usuce cerneala. Ce va fi mai târziu?

Lillian îl privi fascinată. Cred că încearcă să economisească până şi sugativa, se gândi ea.

— Nu există nici un "mai târziu", îi răspunse în cele din urmă.

— Aşa pretind toţi. Şi apoi vin când nu mai au nici un sfanţ şi trebuie să le dai din propriile tale mici economii.

Mânia o cuprinse iar, limpede şi violentă. Lillian îi smulse unchiului cecul din mână.

— Lasă văicăreala! Şi du-te să-ţi cumperi acţiuni americane, patriotule!

Mergea de-a lungul străzilor ude. Plouase în timpul întrevederii cu Gaston, dar acum soarele strălucea din

nou, oglindindu-se în asfaltul lucitor și în băltoacele de la marginea străzii. Până și în băltoace se răsfrânge cerui, îi trecu prin minte și nu se putu abține să nu rîdă. Poate că Dumnezeu se oglindea atunci și în unchiul Gaston. Dar unde anume în el? Era mai greu de găsit în Gaston decât albastrul și strălucirea cerului în apa murdară ce se scurgea în gurile de canal. Era mai greu de găsit în majoritatea oamenilor pe care îi cunoștea. Stăteau în birourile lor, îndărătul meselor de scris, ca și cum ar fi fost toți niște Matusalemi ce aveau să trăiască de două ori mai mult ca legendarul personaj; aceasta era falnica lor taină! Trăiau ca și cum nu exista moarte. Dar o făceau ca niște negustori, nu ca niște eroi. Alungaseră tragicul presentiment al sfârșitului și se jucau de-a struțul și iluzia mic-burgheză a Vieții Veșnice. Clătinând din cap, încercau să se înșele unul pe celălalt pe marginea gropii și să adune în grămezi lucrurile care îi făcuseră de la început proprii lor sclavi: banii și puterea.

Luă o bancnotă de o sută de franci, o cercetă cu atenție și o aruncă hotărâtă în apele Senei. Era un gest de protest copilăros-simbolic, dar îi era totuna. Îi făcu bine. Totuși, cecul unchiului Gaston nu-l aruncă. Merse mai departe și ajunse în bulevardul St.Michel. Traficul vuia în jurul ei. Oamenii alergau, se îmbulzeau grăbiți, soarele se răsfrângea sclipitor în sute de capote, motoarele urlau, pretutindeni existau destinații la care trebuia să se ajungă cât mai repede cu putință și fiecare dintre aceste mici destinații o ascundea pe cea dinainte, astfel încât aceasta părea că nici nu existase vreodată.

Traversă strada printre două șiruri trepidante de monștri înfierbântați, despărțite de un semn roșu de circulație, aidoma lui Moise călăuzind poporul lui Israel. La sanatoriu era altfel, se gândi ea, acolo ultima destinație stătea ca un soare întunecat pe cer, trăiai sub el, îl ignorai, dar nu încercai să ți-l scoți din minte; și acest lucru îți dădea o înțelegere mai adâncă a situației și mai mult curaj. Cine știa că va fi sacrificat și că nu avea scăpare și cel care își aștepta sfârșitul înarmat cu această ultimă înțelegere, acela nu mai era

un animal de sacrificiu. Își înfrânsese întrucâtva călăul.

Ajunse la hotel. Își luase iar o cameră la etajul întâi, pentru a nu avea mult de urcat. Negustorul de pește se afla în fața ușii restaurantului.

— Avem niște creveți minunați, vremea stridiilor a cam trecut. Abia prin septembrie vor fi iar bune. Veți mai fi atunci aici?

— Desigur, răspuse ea.

— Să vă pun deoparte niște creveți? Cei cenușii sunt cei mai buni. Cei trandafirii arată mai bine. De care să vă dau? Cenușii?

— Cenușii. Voi coborî imediat coșul. Să puneți în el și o sticlă de vin rosé de la gheață. Spuneți-i lui Lucien, oberchelnerul.

Urcă încet treptele până în cameră, apoi își coborî coșul și îl trase înapoi, încărcat. Sticla era destupată și atât de rece, încât se aburise. Se așeză în cadrul ferestrei, cu genunchii la gură, sprijinindu-se de rama geamului, cu vinul lângă ea. Lucien împachetase și un pahar și un șervețel. Bău o înghițitură și începu să decojească creveții. Ce frumoasă era viața, constată ea, și refuză să se gândească mai departe. Avea senzația vagă a unui mare echilibru, dar nu vru să o analizeze, nu în acea clipă. Se lega oarecum de faptul că mama ei murise de cancer, după câteva operații foarte grele. Existau întotdeauna lucruri mai grave decât cele ce ți se întâmplau ție. Clipi, orbită de soare. Simțea lumina. Așa o văzu Clerfayt, care dădea o ultimă tură prin fața hotelului, împotriva oricărei așteptări.

Deschise ușa la perete.

— Lillian! Unde ai fost? strigă el.

Îl văzuse trecând strada.

— La Veneția, Clerfayt.

— Bine, dar de ce?

— Doar ți-am spus, când eram în Sicilia, că doresc să merg la Veneția. La Roma mi-am adus aminte de această dorință a mea.

El închise ușa în urma sa.

— Așadar, la Veneția! De ce nu mi-ai trimis o telegramă? Aș fi venit. Cât ai stat acolo?

— Mă supui unui interogatoriu?

— Încă nu. Te-am căutat peste tot, dar la Veneția nu m-am gândit. Cu cine ai fost acolo?

— Și vrei să spui că ăsta nu este un interogatoriu?

— Mi-a fost dor de tine! Numai Dumnezeu știe ce griji mi-am făcut! Nu înțelegeți?

— Ba da, zise Lillian. Nu vrei niște creveți? Au gust de alge și de mare.

Clerfayt luă farfuriile de carton cu creveți și le aruncă pe geam.

Lillian le urmări căderea cu privirea.

— Ai nimerit un Citröen verde. Dacă ar mai fi așteptat o secundă o doamnă grasă, blondă, într-un Renault decapotabil, s-ar fi trezit cu ei în cap. Dă-mi, te rog, coșul legat cu sfoară, îmi este încă foame.

Pentru o clipă, păru că Clerfayt intenționa să arunce și coșul în urma creveților, apoi îl dădu totuși lui Lillian.

— Spune-i să mai trimită o sticlă de roșă. Și dă-te jos din fereastră, ca să te pot lua în brațe.

Lillian alunecă ușor de pe pervaz.

— L-ai adus și pe Giuseppe cu tine?

— Stă în Place Vendôme și sfidează o duzină de Bentley-uri și Rolls-Royce-uri parcate în jurul lui.

— Adu-l înapoi și hai să mergem în Bois.

— Putem merge în Bois, zise Clerfayt și o sărută. Dar mergem împreună să-l luăm pe Giuseppe, altminteri iar dispari până mă întorc; nu mă vreau să risc.

— Ți-a fost dor de mine?

— Din când în când, când nu te uram, sau când nu mi-era teamă că ai fost violată și asasinată. Cu cine ai fost la Veneția?

— Singură.

El o privi atent.

— S-ar putea să fie adevărat. La tine nu se știe niciodată. De ce nu mi-ai spus nimic?

— Între noi nu poate fi vorba de așa ceva. Tu nu te duci uneori la Roma și apari abia după câteva săptămâni, cu câte o iubită după tine?

Clerfayt izbucni în râs.

— Știam că va veni odată și asta. De aceea ai plecat?

— Bineînțeles că nu.

— Păcat.

Lillian se aplecă pe fereastră să-și ridice coșul. Clerfayt așteptă răbdător. Se auzi o bătaie în ușă. Se duse să deschidă, luă vinul de la chelner și bău un pahar, auzind-o în acest timp pe Lillian strigând de la fereastră că mai voia un rând de creveți. Apoi se uită prin cameră. Îi văzu pantofii risipiți prin toate colțurile, ceva rufărie pe un fotoliu și, în dulapul întredeschis, rochiile. Era din nou aici, se gândi el, și o liniște adâncă, necunoscută, emoționantă îl copleși.

Lillian se întoarse spre el cu coșul în mână.

— Ce miros au! Mergem odată și la mare?

— Da. La Monte Carlo, dacă vrei. Va trebui să particip la o cursă acolo.

— Plecăm curând?

— Cât de curând vrei. Astăzi? Mâine?

Ea zâmbi.

— Mă cunoști doar. Nu, nici astăzi, nici mâine, dacă putem pleca azi sau mâine.

Luă paharul pe care i-l întinse.

— N-am vrut să rămân atât de mult la Veneția, Clerfayt, zise ea. Numai câteva zile.

— Și de ce ai stat atât?

— Nu m-am simțit bine.

— Ce-ai avut?

Ea ezită.

— O răceală.

Văzu că nu o credea. Acest lucru o încântă. Astfel, hemoragia i se părea și ei neverosimilă. Poate că fusese totuși mai puțin gravă decât crezuse. Se simți deodată ca o femeie grasă care a slăbit zece kilograme fără să-și dea seama. Se rezemă de el. Clerfayt o ținu strâns.

— Și când pleci iar? întrebă el.

— Nu plec, Clerfayt. Uneori nu sunt aici, asta-i tot.

Dinspre râu se auzi sirena unui șlep. Pe punte o femeie tânără pune niște rufe colorate la uscat. În ușa bucătăriei, o fetiță se juca cu un câine ciobănesc. Un

marinar cu mânecile suflecate stătea la cârmă și fluiera.

— Îi vezi? întrebă Lillian. Mă simt întotdeauna cuprinsă de invidie când văd așa ceva. Tihna familială, ceea ce a dorit Dumnezeu să împlinească.

— Dacă ai avea parte de ea, ai coborî pe furiș în cel mai apropiat port.

— Asta nu mă împiedică să fiu invidioasă. Mergem acum să-l luăm pe Giuseppe?

Clerfayt o ridică în brațe cu grijă.

— N-am de gând să mă duc acum nici după Giuseppe, nici în Bois. Pentru asta avem destul timp deseară.

16

— Într-un cuvânt, vrei să mă pui sub cheie, zise Lillian râzând.

Clerfayt rămase serios.

— Nu vreau să te pun sub cheie. Vreau să ne căsătorim.

— De ce?

Lillian luă sticla de vin de pe pat și o ținu contra luminii. Prin sticlă, fereastra licărea scaldată în sânge. Clerfayt îi luă vinul din mână.

— Ca să nu dispari iar fără urmă într-o bună zi.

— Mi-am lăsat bagajele la Ritz. Să fie pare căsătoria un mijloc mai sigur de a mă face să mă întorc?

— Nu să te întorci. Să rămâi. Hai s-o luăm altfel. Tu nu prea mai ai bani. De la mine nu vrei să iei nimic.

— Nici tu nu ai, Clerfayt.

— Am partea mea de la două raliuri. La asta se adaugă ce mai aveam dinainte și ce voi mai câștiga. Avem destul pentru anul acesta.

— Bine, atunci hai să așteptăm până la anul.

— De ce să așteptăm?

— Ca să vezi că e o prostie. Cu ce mi-ai cumpăra la anul rochii și pantofi? Singur ai spus că la sfârșitul anului îți expiră contractul.

— Mi s-a propus să preiau reprezentanța mașinilor

noastre.

Lillian își ridică piciorul și începu să-i studieze linia. Se subțiază prea mult, se gândi.

— Te apuci să vinzi mașini? Nu pot să mi te închipui făcând asta.

— Nici eu, dar tot așa au fost multe lucrurile pe care nu mi le puteam închipui că le voi face vreodată, și totuși le-am făcut. Sau am vrut să le fac. De exemplu, să mă căsătoresc cu tine.

— De ce le vrei pe toate odată? Să devii un respectabil negustor de automobile și să te și însori?

— Vorbești de parcă amândouă ar fi catastrofe naționale.

Lillian lunecă din pat și se întinse după halat.

— Unde vrei să vinzi mașini?

Clerfayt șovăi.

— Se eliberează districtul Toulouse.

— Dumnezeule mare! zise Lillian. Când?

— Peste câteva luni. La toamnă. Cel mai târziu la sfârșitul anului.

Ea începu să-și pieptene părul.

— Curând voi fi prea bătrân pentru a mai câștiga curse, vorbi Clerfayt din pat, spre spatele ei întors. Nu sunt nici Nuvolari, nici Caracciola. Aș putea încerca, eventual, să mă fac antrenor pe undeva, dar atunci ar trebui să colind de la un traseu la altul, ca și grasul nostru Cesare — n-o să-și vadă nevasta nici la iarnă, de când se organizează iar raliuri și în Africa, și în America de Sud. Nu, îmi ajunge. Vrea să-mi schimb viața.

De ce vor mereu să-și schimbe viața? se gândi Lillian. De ce vor să schimbe tocmai lucrul cu care au cucerit o femeie? Nu le trece niciodată prin minte că probabil o vor pierde din cauza acestor schimbări? Chiar și Mario, în ultima zi, vroia să renunțe la existența sa de gigolo și să înceapă o viață onorabilă alături de mine. Și Clerfayt, care crede că mă iubește și pe care l-am iubit fiindcă părea să nu aibă nici un viitor, și el vrea acum s-o rupă cu trecutul, ba își mai și închipuie că ar trebui să mă bucur.

— M-am gândit uneori dacă e bine ca oamenii ca noi

să se însoare, zise ea. Nici unul din motivele obișnuite nu mi s-a părut deosebit de convingător. Poate doar cel pomenit odată de un jucător de șah bolnav: anume că, în clipa în care te cuprinde panica morții, îți dorești să ai pe cineva lângă tine. Dar nu știu dacă atunci nu ești oricum atât de dezolant de singur, încât n-ai observa nici dacă cete întregi de prieteni credincioși ar fi adunați la căpătâiul tău. Camilla Albei, care a murit la sanatoriu, și-a dorit să aibă lângă ea cel puțin pe unul dintre iubiții ei și, ca să se asigure, a întreținut cu mare efort, trei asemenea relații, îngrijindu-se ca toți să se perinde prin fața patului ei de suferință cel puțin o dată pe zi. Din acest motiv, și-a prelungit chiar dincolo de orice măsură ultima aventură cu un tip scârbos și arogant. A fost călcată de o mașină în sat și a murit după o jumătate de oră. Nici măcar tipul cel scârbos n-a fost lângă ea — stătea la aer curat, pe terasa unei cofetării, unde nu se gândea nimeni să-l caute, și mânca indiene cu frișcă. Pe Camilla a ținut-o de mână polițaiul din sat, pe care nu-l văzuse în viața ei și căruia i-a fost atât de recunoscătoare, încât a încercat să îl sărute. N-a mai reușit.

— Lillian, vorbi Clerfayt liniștit. De ce te eschivezi mereu?

Ea puse pieptenele deoparte.

— Nu înțelegi? Ce s-a întâmplat, Clerfayt? Am fost împinși unul spre altul de hazard, de ce nu vrei să lăsăm lucrurile așa?

— Vreau să te păstrez. Cât timp voi putea. E simplu, nu?

— Nu. Așa nu păstrezi pe nimeni.

— Bine. Atunci să-i spunem altfel. Nu mai vreau să trăiesc așa cum am trăit până acum.

— Vrei să te retragi din activitatea competițională?

Clerfayt se uită la patul răvășit.

— Fără îndoială, găsești întotdeauna cuvintele cele mai îngrozitoare. Lasă-mă să le înlocuiesc cu altele. Te iubesc și vreau să trăiesc cu tine. Poți să și râzi de mine, dacă vrei.

— De așa ceva nu râm niciodată. Își ridică privirea.

Ochii îi erau plini de lacrimi. Ah, Clerfayt! Ce prostii mai sunt și astea!

— Nu-i așa? Se ridică și îi luă mâinile într-ale sale. Eram atât de sigur că nouă nu ni se va întâmpla aceasta niciodată.

— Lasă lucrurile așa cum sunt! Lasă-le așa cum sunt! Nu le distruge!

— Ce-i de distrus aici?

Totul, se gândi ea. Pe aripi de fluture nu se poate clădi nici o fericire conjugală în Toulouse, chiar dacă ar fi turnate în ciment. Cât de orb te poate face egoismul! În cazul oricărui alt bărbat m-ar fi înțeles imediat, când e vorba de el, e orb.

— Dar bine, Clerfayt, eu sunt bolnavă, spuse ea într-un sfârșit, șovăitoare.

— E un motiv în plus să nu fii singură.

Ea amuți. Boris, se gândi ea. Boris m-ar înțelege. Clerfayt începuse dintr-odată să vorbească la fel ca el, dar nu era Boris.

— Mergem să-l luăm pe Giuseppe? întrebă ea.

— Pot să mă duc eu. Vrei să aștepți aici?

— Da.

— Când vrei să mergi pe Riviera? Curând?

— Curând.

Clerfayt se opri în spatele ei.

— Am pe Riviera o căsuță urâtă.

Ea îl văzu în oglindă chipul și mâinile așezate pe umerii ei.

— Îți dezvălui însușiri cu adevărat neașteptate.

— Se poate renova, zise Clerfayt.

— Nu poți s-o vinzi?

— Aș vrea s-o vezi, mai întâi.

— Bine, zise ea, dintr-odată nerăbdătoare. Trimite-mi valizele când vii la hotel.

— Le voi aduce cu mine.

Plecă. Ea rămase așezată, cu privirea pierdută în amurgul ce se stingea încet. Pe mal se aflau niște pescari. Câțiva cerșetori își pregăteau cina sărăcăcioasă pe zidurile cheiului. Ce căi ciudate poate să urmeze ceea ce numim noi dragoste, se gândi ea. Nu spusese

oare Levalli că în spatele bacantei tinereții se afla mereu umbra femeii-gospodine și în spatele cuceritorului surâzător burghezul, cu dorința sa de posesiune? Așa ceva nu e pentru mine, își spuse; dar ce se întâmplase cu Clerfayt? Nu îl iubise oare pentru faptul că întindea mâna să înșface viața, ca și cum fiecare clipă l-ar fi fost ultima hărăzită? Toulouse! Începu să râdă. Nu voise niciodată să vorbească despre boala ei, fiindcă crezuse că un bolnav era ceva respingător pentru un om sănătos; acum simțea că putea fi și invers, că pentru un bolnav un om sănătos ar putea părea vulgar, ca un parvenit în ochii unui nobil scăpătat. I se părea că astăzi Clerfayt o abandonase într-un mod ciudat, trecând de cealaltă parte a baricadei, vastă și încăpătoare, care ei îi era inaccesibilă. Nu mai era un om pierdut; dintr-odată avea viitor. Oare de aceea m-am întors la el, se întrebă, și, spre surprinderea ei, simți cum o podidește un plâns ușor, mut — dar nu era nefericită. Și-ar fi dorit însă ca lucrurile să fi rămas mai multă vreme neschimbate.

Clerfayt apăru cu valizele.

— Cum ai putut rezista atâta vreme fără lucrurile tale?

— Mi-am comandat altele noi. Cu hainele e ușor.

Nu era adevărat, dar brusc descoperi că avea un motiv s-o facă, ba chiar două: trebuia să sărbătorească faptul că scăpase cu viață la Veneția și trebuia să fie cheltuitoare, în semn de protest împotriva propunerii lui Clerfayt de a se căsători și a trăi liniștiți la Toulouse.

— N-aș putea să-ți dăruiesc câteva rochii? întrebă Clerfayt. În momentul de față sunt destul de înstărit.

— Pentru trusoul meu de nuntă?

— Dimpotrivă. Pentru că te-ai dus la Veneția.

— Bine, dăruiește-mi una. Unde mergem în seara aceasta? Se poate sta deja în Bois?

— Numai cu paltonul pe umeri. Altminteri e prea răcoare. Dar putem trece pe acolo. Pădurea e de un verde crud, cufundată în vraja primăverii și a vaporilor

albaștri de benzină. Alei întregi de mașini se înșiră seara de o parte și de alta a drumului. Iubirea își agață pretutindeni flamurile la ferestre.

Lillian luă o rochie dintr-un material negru, străveziu, care avea o garnitură extravagantă de volane de un roșu mexican și o flutură la geam.

— Trăiască iubirea, zise ea. Cea divină, pământeană, mică și mare, dar nu cea din Toulouse! Când pleci iar?

— De unde știi că trebuie să plec iar? Urmărești calendarul raliurilor?

— Nu. Dar la noi nu se știe niciodată cine pe cine părăsește.

— Această situație se va schimba.

— Nu înainte de sfârșitul anului!

— De căsătorit ne putem căsători și mai curând.

— Hai întâi să sărbătorim revederea și despărțirea. Unde trebuie să pleci?

— La Roma. Și apoi la cursa de o mie de mile prin Italia. Peste o săptămână. Nu poți să vii cu mine. Mergi și mergi, atâta tot, până ajungi o bucată de șosea și de motor.

— Vei câștiga?

— Mille Miglia e un raliu pentru italieni. Caracciola l-a câștigat o dată pentru Mercedes, în rest se bat italienii pe el. Torriani și cu mine participăm numai ca al treilea echipaj. În cazul în care se întâmplă ceva. Pot să rămân aici până te îmbraci?

Lillian încuviință.

— Ce rochie? întrebă ea.

— Una dintre cele care s-au aflat în captivitate la mine.

Ea deschise o valiză.

— Asta?

— Da. O cunosc prea bine.

— N-ai văzut-o niciodată.

— Nu pe tine, dar totuși o cunosc. A stat câteva nopți agățată la mine în cameră.

Lillian se întoarse spre el, cu oglinda în mână.

— Adevărat?

— Îmi recunosc fapta, urmă Clerfayt. Ți-am înșirat rochiile prin cameră, ca un vrăjitor, ca să te aduc înapoi. Am învățat asta de la tine. Magie neagră și, pe lângă aceasta, o consolare. O femeie poate părăsi un bărbat; rochiile însă nu și le abandonează.

Lillian își cercetă ochii în oglindă.

— Deci umbrele mele au fost la tine.

— Nu umbrele, ci pieile tale de șarpe lepădate,

— M-aș fi așteptat mai degrabă la o altă femeie.

— Am încercat. Dar m-ai stricat și m-ai făcut imun față de alte femei. Comparate cu tine, sunt ca niște reproduceri colorate de proastă calitate, față de o dansatoare a lui Degas.

Lillian râse.

— Ca una din baletistele acelea urâte și grase pe care le-a tot pictat?

— Nu. Ca un desen pe care îl are Levalli în vila lui. L-ai văzut — e o dansatoare surprinsă într-o poziție seducătoare, al cărei chip însă e numai sugerat, astfel încât fiecare își poate proiecta pe el propriul vis.

Lillian își puse deoparte creioanele dermatografe.

— Pentru aceasta trebuie să rămână întotdeauna loc, nu-i așa? Când totul e pictat gata, nu mai e loc pentru fantezie, la asta te referi?

— Da, spuse Clerfayt. Te prinzi numai în propriile tale vise, niciodată într-ale celuilalt.

— Te prinzi sau te pierzi.

— Și una și alta. Așa cum visezi uneori chiar înainte de a te trezi; cazi și cazi într-un abis întunecat. Cunoști senzația?

— O cunosc, zise Lillian. Aveam acest vis aproape în fiecare după-amiază la sanatoriu, atunci când ne savuram ceea ce Crocodilul numea "siesta" — somnul de după-amiază, din care te prăvăleai ca un bolovan într-o prăpastie. Mai e vin?

Clerfayt îi aduse un pahar. Ea îi încolăci gâtul cu brațele.

— E ciudat, murmură ea, dar atâta timp cât nu uiți că te prăbușești mereu, nimic nu e pierdut. Viața pare să iubească paradoxurile: când crezi că ești în deplină

siguranță, ești întotdeauna ridicol și ia un pas de prăbușire, când însă știi că ești pierdut, te trezești copleșit de daruri. Nu trebuie să faci nimic pentru a le obține, se țin după tine ca un pudel.

Clerfayt se așeză lângă ea.

— De unde știi toate acestea?

— Vorbesc și eu așa. Sunt pseudo-adevăruri, ca toate celelalte.

— Și dragostea?

— Ce legătură are dragostea cu adevărul?

— Niciuna. Este opusul său.

— Nu, zise Lillian, ridicându-se. Opusul dragostei e moartea, iar dragostea e vraja amară care ne face să uităm pentru scurtă vreme de moarte. De aceea, cel care știe câte ceva despre moarte, știe și câte ceva despre dragoste.

Își netezi rochia cu palmele.

— Și acesta este un pseudo-adevăr. Cine poate să știe într-adevăr ceva despre moarte?

— Nimeni; doar atât, că este opusul vieții, și nu al dragostei, ori și acest lucru este îndoielnic.

Lillian izbucni în râs. Clerfayt era din nou cel de odinioară.

— Știi ce îmi doresc? îl întrebă ea. Să trăiesc zece vieți deodată.

El îi netezi ușor epoleții înguști ai rochiei.

— La ce bun? Ar fi mereu una singură, Lillian, așa cum un jucător de șah, care joacă simultan împotriva a zece adversari diferiți, joacă de fapt mereu un singur joc: al său propriu.

— Acest lucru l-am descoperit și eu.

— La Veneția?

— Da, dar nu așa cum îți închipui.

Se aflau la fereastră. Deasupra Conciergeriei plutea roșeața palidă a serii.

— Mi-aș dori să îmi pot da viața peste cap, spuse Lillian. Aș vrea să pot trăi acum o zi sau o oră dintr-al cincizecilea an de viață al meu, apoi una din al treizecilea an, apoi alta din al optzecilea, toate în aceeași zi, după cum am chef, și nu una după alta,

prinse în lanțul vremii.

Clerfayt râse.

— Pentru mine te schimbi îndeajuns de rapid, așa cum ești. Unde mâncăm?

Coborârea scările. Nu înțelege ce vreau să spun, se gândi Lillian. Mă socotește capricioasă, dar nu simte că doresc numai să pot face vrăji celuilalt tărâm, ca să îmi acorde câteva din zilele pe care nu le voi trăi niciodată. Oricum, în schimb nu voi ajunge niciodată o babă arțăgoasă de optzeci de ani, sau deziluzia îmbătrânită a unui bărbat, pe care acesta nu mai vrea s-o vadă și de care se sperie când o întâlnește peste ani și ani; voi rămâne tânără în amintirea iubitului meu și prin aceasta mai puternică decât toate femeile care îmi vor urma, care vor trăi mai mult și vor ajunge mai bătrâne ca mine.

— De ce râzi? o întrebă Clerfayt pe scări. De mine?

— De mine, răspunse Lillian. Dar nu mă întreba de ce; vei afla la timpul potrivit.

O aduse înapoi după două ore.

— Destul pentru astăzi, zise el zâmbind. Ai nevoie de somn.

Ea îl privi mirată.

— Somn?

— Odihnă. Mi-ai povestit că ai fost bolnavă.

Ea căută pe chipul lui urma unei glume ascunse.

— Vorbești serios? întrebă apoi. Nu-mi spune și că arăt obosită.

Portarul de noapte apăru cu un rânjet cunoscător.

— Salam, în seara aceasta? Caviar? Patroana a lăsat caviarul afară.

— Un somnifer, ceru Lillian. Noapte bună, Clerfayt.

El o ținu strâns de mână.

— Dar înțelege-mă, Lillian! Nu vreau să exagerezi, iar mâine să ai o recădere.

— La sanatoriu nu erai atât de grijuliu.

— Pe atunci credeam că voi pleca peste câteva zile și nu te voi mai vedea niciodată.

— Și acum?

— Acum sacrific câteva ore fiindcă vreau să te

păstrez cât mai mult timp cu putință.

— Ce practic! exclamă Lillian, supărată. Noapte bună, Clerfayt.

El o privi pătrunzător.

— Adu o sticlă de Vouvray, îi spuse apoi portarului.

— Prea bine, domnule.

— Vino! Clerfayt o luă de braț. Hai să te scot la aer.

Ea scutură din cap și își retrase brațul.

— Știi cu cine am avut ultima oară o asemenea discuție? Cu Boris. Dar el era mai potrivit în rol. Ai, dreptate, Clerfayt. E nemaipomenit dacă te duci devreme la culcare; trebuie să te odihnești pentru următoarea ta cursă.

El o fixă iritat. Portarul veni cu sticla și cu două pahare.

— Nu ne trebuie vinul, zise Clerfayt.

— Ba da, mie îmi trebuie.

Lillian luă sticla, o puse la subsoară și își luă un pahar.

— Noapte bună, Clerfayt. Astăzi, hai să nu visăm că ne prăbușim în abisul fără sfârșit, visează mai bine despre Toulouse!

Îi făcu semn cu paharul și urcă treptele. El rămase nemișcat până o pierdu din ochi.

— Un coniac, domnul meu? întrebă portarul. Poate unul dublu?

— Pentru dumneata! replică Clerfayt, vârându-i câteva bancnote în mână.

Merse de-a lungul cheiului Grands-Augustins până la restaurantul La Périgordine. Îndărătul geamurilor luminate văzu ultimele perechi mâncând trufe în jar, specialitatea casei. O pereche mai în vârstă făcea plata; o pereche de tineri îndrăgostiți se amăgeau reciproc, radioși. Clerfayt trecu strada și făcu agale cale întoarsă, de-a lungul tonetelor încuiate ale librarilor. Boris, se gândi el furios. Și asta acum. Vântul aducea mirosul Senei; câteva șlepuri vegheau, negre, în bezna ce părea că răsuflă. De pe unul din ele răzbătea vaierul unui acordeon.

Ferestrele lui Lillian erau luminate, draperia însă

trasă. Clerfayt îi văzu umbra clătinându-se încolo și încoace. Ea nu privi afară, deși ferestrele erau deschise. Clerfayt știa că se purtase cum n-ar fi trebuit să se poarte, dar n-avusese încotro. Spusese exact ceea ce gândise. Iar Lillian arătase foarte obosită; la restaurant liniile feței parcă îi căzuseră. Ca și cum ar fi o crimă să fii îngrijorat, se gândi el. "Oare ce-o face acum? Împachetează? Realiză brusc că ea știa că se afla încă acolo — nu îl auzise pe Giuseppe plecând. Traversă grăbit strada și sări în mașină. Porni, accelerează puternic și țâșni din loc spre Place de la Concorde.

Lillian așeză cu grijă sticla de vin pe podea, lângă pat, îl auzi pe Giuseppe demarând. Atunci își căută o haină de ploaie din valiză și se îmbracă. Era o combinație ciudată, cu rochia ei elegantă, dar nu avea chef să se schimbe; haina acoperea cât de cât rochia. Nu vroia să se culce. De somn avusese destul parte la sanatoriu și în ultima săptămână.

Coborî scările. Portarul veni în fugi.

— Taxi, madame?

— Nu, nu am nevoie de taxi.

Ieși în stradă și ajunse, fără prea multe peripeții în bulevardul St.Michel. Apoi, însă, propuneri de tot felul începură să cadă ca o grindină, albe, negre, maronii și galbene. Era ca și cum ar fi nimerit într-o mlaștină și țânțarii se năpusteau acum asupra ei din toate părțile. În puține minute primi un scurt curs intensiv de cea mai pură erotică șoptită, în viziunea căreia niște câini vagabonzi ar fi fost perechea ideală de îndrăgostiți.

Puțin amețită, se așeză la o masă din fața unei cafenele. Prostituatele o măsurară critic din priviri; își aveau fiecare sectorul lor și erau gata să se apere cu ghearele și cu dinții împotriva oricărei concurențe. Masa lui Lillian deveni de altfel imediat centrul atenției generale; femeii de genul acesta nu se aflau la o asemenea oră singure prin cafenele. Nici chiar americancele.

Lillian primi noi propuneri; una, să cumpere fotografii indecente, două oferte de protecție, trei invitații la o plimbare cu mașina. Pe lângă acestea i se

oferiră bijuterii ieftine, negri tineri, pui de fox-terrier și câteva doamne lesbiene. Nu își pierdu cumpătul, ci îi dădu chelnerului un bacșiș gras, în avans. Acesta se uită la bani și se îngriji imediat ca toată forfota să se potolească. Astfel Lillian reuși să-și bea în liniște Pernod-ul și să privească în jur.

Un bărbat palid și bărbos de la o masă alăturată începu să-i schițeze portretul; un vânzător de covoare încercă să îi vândă un covoraș de rugăciune verde ca iarba, însă fu alungat de chelner; în cele din urmă, se apropie de masa ei un tânăr care se prezentă drept poet lipsit de mijloace. Lillian înțelese că nu va avea liniște dacă va rămâne singură. De aceea îl invită pe poet la un pahar de vin. El o rugă să schimbe invitația într-un sandviș. Ea îi comandă o friptură.

Poetul se numea Gérard. După masă îi citi două poezii, alte două i le recită din memorie. Erau elegii pe tema morții, a vremelniceii și absurdității vieții. Lillian se însenină. Poetul era slab, însă un mâncău fantastic. Îl întrebă dacă mai putea consuma o friptură. Gérard declară că putea face acest lucru cu ușurință și că Lillian se pricepea la poezie; nu găsea și ea că existența era dezolantă? Pentru ce se trăiește? Mai mâncă două fripturi și versurile sale deveniră tot mai melancolice. Începu să discute problema sinuciderii. El unul era gata s-o facă, desigur, mâine, nu astăzi, după o masă atât de copioasă. Lillian se înveseli și mai tare; Gérard era într-adevăr slab, dar arăta destul de sănătos ca să mai trăiască încă vreo cincizeci de ani.

Clerfayt stătu o vreme în barul de la Ritz. Apoi hotărî să o sune pe Lillian. Răspunse portarul.

— Madame nu este în hotel, spuse când îl recunoscu pe Clerfayt.

— Dar unde e?

— A ieșit. Acum o jumătate de oră.

Clerfayt făcu un calcul; într-un răstimp atât de scurt nu putea să-și fi împachetat toate lucrurile.

— A luat cu ea vreo valiză? întrebă el ca să se

asigure.

— Nu, domnule. Era îmbrăcată cu o haină de ploaie.

— Bine, mulțumesc.

— Haină de ploaie, chibzui Clerfayt. E în stare să se ducă fără bagaje la gară și să plece înapoi la Boris Wolkow al ei, care e cu mult mai grozav ca mine.

Fugi la mașină. Ar fi trebuit să rămân cu ea, se gândi el. Ce-o fi cu mine? Ce stângaci devii când iubești cu adevărat! Cum cade poleiala superiorității! Ce singur ești, și cum se preschimbă toată experiența ta tihnită într-o ceață care îți face privirea nesigură! Nu trebuie să o pierd! Îl puse pe portar să-i mai descrie o dată direcția în care o luase Lillian.

— Nu spre Sena, domnule, spuse băiatul, liniștitor. La dreapta. Poate a vrut să se mai plimbe puțin și se întoarce îndată.

Clerfayt o luă încet de-a lungul bulevardului St.Michel. Lillian îl auzi pe Giuseppe și îl văzu și pe Clerfayt chiar în clipa următoare.

— Dar moartea? îl întrebă ea pe Gérard, care se lupta cu un platou de brânzeturi. Dacă moartea e și mai dezolantă ca viața?

— Cine ne spune nouă, replică Gérard, mestecând melancolic, că viața nu e o pedeapsă pe care trebuie să o ispășim pentru o fărâdelege săvârșită într-o altă lume? Poate ce e aici e iadul, și nu ceea ce ne vestește biserica după moarte.

— Ea vestește și împărăția cerurilor.

— Atunci poate că suntem toți îngeri căzuți, care au fost condamnați la un număr de ani pe pământ.

— Putem găsi o scurtătură, dacă vrem.

— Moartea liber-consimțită! Gérard aprobă entuziast. Și noi suntem înspăimântați în fața ei. Ori ea este tocmai izbăvirea! Dacă viața ar fi foc, am ști ce să facem! Am sări afară din ea!

Clerfayt trecu a doua oară prin fața cafenelei, de data aceasta dinspre Place Edmond Rostand. Ironia, își spuse Lillian, e tot ce avem și uneori nu e lipsită de

farmec, ca de exemplu acum, în timpul acestei prelegeri. Îl văzu pe Clerfayt, care cerceta atât de concentrat mulțimea de pe stradă, încât nu o observa la zece pași.

— Care ar fi lucrul cel mai de preț pe care l-ai cere de la viață, dacă dorințele ar putea să-ți fie împlinite? îl întrebă ea pe Gérard.

— Ceea ce veșnic nu se poate împlini, replică poetul prompt.

Ea îl privi recunoscătoare.

— Atunci nu mai e nevoie să îți dorești nimic, ai spune. Ai deja ce îți dorești.

— Poate numai un auditoriu ca dumneata, declară Gérard galant și îl alungă pe desenatorul care terminase portretul lui Lillian de la depărtare și venise iar la masa ei.

— Pentru eternitate. Mă înțelegeți.

— Dă-mi mie portretul, îi spuse Clerfayt artistului dezamăgit.

Se apropiase din spate și îl studia pe Gérard dezaprobator.

— Cărați-vă de aici, domnule, îi spuse Gérard. Nu vedeți că suntem ocupați? Suntem, numai Domnul știe, și așa deranjați mereu. Garçon, încă un Pernod! Și dă-l pe domnul acesta afară!

— Trei, replică Clerfayt, așezându-se la masă.

Desenatorul încremenise lângă el, într-o muțenie grăitoare. Îi plăti.

— E frumos aici, îi spuse lui Lillian. De ce n-am venit mai des pe aici?

— Și cine ești dumneata, străine nepoftit? întrebă Gérard, convins încă, într-o oarecare măsură, că nou-venitul era un fel de proxenet care încerca, printr-unul din trucurile obișnuite, să o abordeze pe Lillian.

— Directorul ospiciului de la St. Germain-des-Prés, fiule, iar doamna este una din pacientele noastre. Astăzi a avut zi liberă. S-a întâmplat ceva? Am ajuns prea târziu? Chelner, ia cuțitul de aici! Și furculițele!

Interesul poetului învinse scepticismul lui Gérard.

— Adevărat? șopti el. Întotdeauna mi-am dorit să...

— Puteți să vorbiți liniștit cu voce tare, îl întrerupse Clerfayt. Își adoră situația. Lipsa oricărei responsabilități, libertate deplină. Nu se supune nici unei legi. Chiar și când a ucis, a fost achitată.

Lillian izbucni în râs.

— Este exact pe dos, îi spuse ea lui Gérard. E fostul meu soț. Evadat de la ospiciu. Tipic pentru el să mă învinovățească pe mine.

Poetul nu era un prost. În afară de aceasta, era francez. Acum era lămurit și se ridică de la masă, arborând un zâmbet fermecător.

— Unii pleacă prea târziu, alții prea devreme, declară el. Pleacă la timp — astfel grăit-a Zarathustra. Măine, Madame, se va afla aici, la chelner, o poezie pentru dumneavoastră.

— Ce frumos că ai venit, zise Lillian. Dacă aș fi dormit acum, aș fi pierdut toate acestea. Lumina verzuie și dulcea revoltă a sângelui. Nămolul și rândunicile de deasupra lui.

Clerfayt încuviință din cap.

— Iartă-mă. Dar uneori ești prea rapidă. Faci în câteva ore ceea ce alții reușesc să facă abia în ani de zile, aidoma plantelor miraculoase care, sub palmele unui yoghin, cresc și înfloresc în câteva minute.

Și mor, se gândi Lillian.

— Trebuie să o fac, Clerfayt, vorbi ea. Am atâtea de recuperat. De aceea și sunt atât de superficială. Pentru înțelepciune e destul timp mai târziu.

El îi luă mâna și i-o sărută.

— Sunt un idiot. Și mă prostesc pe zi ce trece. Dar n-am nimic împotriva. Îmi place. Atâta timp cât ești aici. Te iubesc foarte mult.

O ceartă aprigă, stridentă, se iscă din senin în fața cafenelei. În câteva secunde apărură un polițist, câțiva algerieni gesticulau de zor, o fată îi ocăra. Băieții cu ziare alergau, țipând.

— Vino, zise Lillian. Mai am în cameră niște vin.

— Și când mi le trimiteți? întrebă Lillian.

Vânzătoarea de la Balenciaga zâmbi.

— Cât mai curând posibil.

— Peste o săptămână?

— Două. Sunt rochiile dificile. Nu le putem face mai repede. Începem chiar azi.

Vânzătoarea îi trecu măsurile în registru.

— Ați slăbit puțin, madame.

— E adevărat. Orice aș face, nu mă îngraș deloc.

— Ce noroc!

— Da, spuse Lillian. Pentru unii ar fi un adevărat noroc.

Ieși în bulevardul George V. După-amiaza o întâmpină cu aur, rafale de vânt și automobile. Rămase o clipă nemișcată, gândindu-se la rochiile pe care le comandase. De fapt nu mai voise să-și cumpere nici o rochie, fiindcă i se părea că avea destule, cât pentru o viață întreagă, dar apoi Clerfayt insistase iar să-i dăruiască una, la care se adăugase până la urmă și rochia pentru Veneția —hemoragia avută acolo o costase probabil zile și săptămâni din viață, și, în loc să se cufunde în melancolie, vinovăție și regrete, găsi că era mai simplu să își spună că, prin aceasta, avea acum nevoie de mai puțini bani ca să se întrețină, putând, din acest motiv, să-și cumpere o rochie în plus. O alesese cu deosebită grijă. La început își dorise ceva spectaculos; până la urmă se dovedise a fi cea mai simplă dintre rochiile pe care le avea. Spectaculoasă deveni în schimb cea pe care i-o dăruie Clerfayt; era un protest unic împotriva Toulouse-ului și a tot ce își închipuia Lillian că însemna aceasta.

Își zâmbi propriei sale imagini din oglinda unei vitrine. În unele chestiuni nici nu poți să fii îndeajuns de superficial, se gândi ea. Iar hainele puteau fi un reazem moral mai puternic decât orice pretenție la dreptate, într-o mai mare măsură ca toată mila, înțelegerea, toți duhovnicii și toată înțelepciunea, toți prietenii înșelători și chiar decât ființa iubită. Nu era

frivolitate, ci pur și simplu experiență în privința puterii de consolare și a marelui efect al lucrurilor mărunte.

Era bine dacă știai acest lucru, își spuse Lillian, aceasta fiind pentru ea aproape unica experiență. Nu mai avea timp pentru marile justificări și nici chiar pentru rebeliuni. O făcuse pe cea pe care o voise, și începuse să se îndoiască uneori de ea; acum nu-i mai rămânea decât să-și încheie socotelile cu destinul.

Ea știa că tot ceea ce-ți servește drept amăgire și consolare poate fi privit ca un truc destul de ieftin, dar se afla deja atât de departe de marile trucuri onorabile cu care omul încearcă să-și facă viața suportabilă, încât diferențele cantitative nu mai existau pentru ea. În afară de aceasta, i se părea că e nevoie de la fel de multă — dacă nu chiar mai multă — disciplină, îndrăzneală și stăpânire de sine pentru a crede pe moment în micile trucuri și a te bucura de ele, decât de celelalte, cu nume sonore. Astfel că își cumpără rochiile și, făcând aceasta, simți aceeași alinare pe care o dă altuia filozofia lumii. Tot așa cum confunda dragostea ei pentru Clerfayt cu dragostea ei de viață și o arunca în aer, prinzând-o apoi și crezând că o poate păstra în brațe, cu toate că știa că odată și odată trebuia să se facă țandări. Cu un balon poți zbura până când acesta se prăbușește, dar nu poți agăța case de el. Iar când se prăbușea, nu mai era balon, ci o cârpă moartă.

Îl întâlnește pe viconte de Peystre când dădea colțul dinspre Fouquet spre Champs Elysées. El rămase incremenit când o văzu.

— Ce fericită păreți! zise el. Sunteți îndrăgostită?

— Da. De o rochie.

— Ce înțelept! exclamă Peystre. O dragoste fără temeri și fără complicații.

— Care, prin urmare, nu e dragoste.

— O părticică din singura dragoste care are sens: dragostea de sine.

Lillian râse.

— Pe aceasta o numiți fără temeri și fără complicații? Sunteți din fontă sau cauciuc?

— Nici una, nici alta. Sunt un vlăstar întârziat al

secolului al optsprezecelea și împărtășesc soarta tuturor urmașilor: aceea de a fi înțeles greșit. Beți o cafea cu mine aici, pe terasă? Sau un cocktail?

— O cafea.

Găsiră o masă scaldată de soarele târziu.

— În anumite momente, vorbi Peystre, este aproape același lucru să stai la soare sau să discuți despre dragoste, sau despre viață, sau despre nimic. De exemplu la această oră. Locuiți tot în acel mic hotel de pe Sena?

— Cred că da. Uneori nu sunt prea sigură. Dimineața, când ferestrele sunt larg deschise, mi se pare adesea că dorm în mijlocul larmei din Place de l'Opéra. Iar noaptea mă simt uneori ca și cum aș pluti în josul Senei, într-o luntre tăcută, sau pe apă, întinsă pe spate, cu ochii larg deschiși, fără mine și cu totul cufundată în mine.

— Aveți niște gânduri stranii.

— Dimpotrivă. Aproape că nu am deloc gânduri. Vise, uneori, dar nici din acestea prea multe.

— Nu aveți nevoie de ele?

— Nu, zise Lillian. Chiar n-am nevoie de ele.

— Atunci ne asemănăm. Nici eu nu am nevoie de vise.

Chelnerul aduse un sherry pentru Peystre și o ceșcuță cu cafea pentru Lillian.

Peystre se uită dezaprobator la cafea.

— Pe aceasta o beți mai bine după masă, declară el. Nu preferați un aperitiv?

— Nu. Cât e ceasul?

— Cinci, răspunse Peystre mirat. De ce, beți după ceas?

— Numai astăzi. Lillian îi făcu semn oberchelnerului.

— Aveți deja vești, monsieur Lambert?

— Cum să nu! De la radio Roma! De câteva ore bune! Toată Italia e lângă aparatele de radio sau pe străzi, vorbi oberchelnerul surescitat. Mașinile grele vor lua startul în următoarele minute. Monsieur Clerfayt e cu Monsieur Torriani. Nu fac cu schimbul. Clerfayt

conduce, iar Torriani îl însoțește ca mecanic. Este un raliu de mașini sport. Să aduc radioul? Îl am aici.

— Da, aduceți-i.

— Clerfayt e la Roma? întrebă Peystre.

— Nu. La Brescia.

— Nu mă pricep deloc la raliuri. Ce fel de cursă este?

— Cursa de o mie de mile de la Brescia, prin toată Italia și înapoi la Brescia.

Oberchelnerul veni cu un aparat de radio portabil. Era un fanatic al raliurilor automobilistice și urmărea cursa de câteva ore.

— Li se dă startul, la intervale de câteva minute, explică el. Mașinile cele mai rapide la urmă. Este o cursă contra cronometru. Voi fixa pe Radio Milano. Ora cinci — acum urmează știrile.

Răsuci butoanele. Radioul începu să hârâie. Apoi se auzi Milano cu știrile politice, într-un ritm alert, ca și cum crainicul abia mai avea răbdare să ajungă la știrile sportive.

— Vă oferim acum o transmisiune în direct de la Brescia, începu el cu voce schimbată, plină de însuflețire. O parte a concurenților au pornit deja pe traseu. Piața este atât de ticsită de oameni, încât nu e loc să te miști.

Aparatul pârâi și se dereglă. Apoi răsună limpede, răzbătând prin larma vocilor, mugetul unui motor, care se pierdu imediat în vacarm.

— Tocmai a luat-o unul din loc, șopti monsieur Lambert, surescitat. Un Alfa, probabil.

Pe terasă se făcuse liniște. Grupuri de curioși se apropiară de masa lor, alții ascultau atenți.

— Cine e în frunte?

— E cam devreme să te pronunți, declară oberchelnerul cu autoritate de cunoscător, Mașinile rapide iau abia acum startul.

— Câte mașini sunt în cursă? întrebă Peystre.

— Aproape cinci sute.

— Dumnezeu mare! exclamă cineva. Și pe ce distanță?

— Peste o mie șase sute de kilometri, domnul meu. În medie cincisprezece-șaisprezece ore. Poate chiar mai puțin. Dar în Italia plouă. La Brescia e furtună.

Transmisiunea se încheie. Oberchelnerul își duse radioul înapoi în restaurant. Lillian se rezemă de speteaza scaunului. Aproape vizibil, pentru o clipă, o imagine păru să stăruie în după-amiaza tihnită și aurie a terasei, printre clinchetul fin al cuburilor de gheață din pahare și zornăitul farfuriilor de porțelan care, stivuite una peste alta, arătau cât se consumase; o imagine lipsită de culoare, transparentă, aidoma unor crustacee plutind în apă, astfel încât în spatele ei puteai distinge scaunele și mesele terasei Fouquet; era imaginea unei piețe cenușii, clocotind de o larmă abstractă, care își pierduse sunetul individual în numeroase ecouri. Nălucile mașinilor, una în urma celeilalte, cu două scânteii minuscule de viață în fiecare din ele, care nu voiau altceva decât să-și riște propria existență.

— La Brescia plouă, spuse ea. Unde se află Brescia, de fapt?

— Între Milano și Verona, îi răspunse Peystre. Vreți să cinați cu mine în seara aceasta?

Ghirlandele atârnavu zdrențuite, biciuite de ploaie. Steagurile plesneau ude stâlpilor. Furtuna vuia și urla, ca și cum nu numai pe pământ se desfășura o cursă, ci și în nori, cu uriașe mașini invizibile. Tunetele artificiale și naturale alternau; mugetului unei mașini îi răspunde fulgerul și duduitul de sus.

— Încă cinci minute, spuse Torriani.

Clerfayt se afla la volan. Nu era foarte încordat. Știa că nu avea nici o șansă, dar într-o cursă existau întotdeauna surprize, iar într-o cursă lungă cu atât mai multe coincidențe.

Se gândi la Lillian și la Targa Florio. Atunci o uitase și o urâse, fiindcă se gândise din senin la ea în timpul cursei și îl tulburase. Cursa fusese mai importantă ca ea. Acum lucrurile se schimbaseră. Nu mai era sigur de

ea și se gândea la ea, fără să-și dea seama că totul depindea numai de el. Naiba știe dacă o mai fi la Paris, se gândi el. În dimineața aceea apucase să îi telefoneze, dar în larma de acum dimineața părea infinit de departe.

— I-ai trimis telegrama lui Lillian?

— Da, răspunse Torriani. Încă două minute.

Clerfayt încuviință din cap. Mașina rula încet din piață spre Viale Venezia și opri. Nu se mai afla nimeni în fața lor. Timp de mai mult de o jumătate de zi și o jumătate de noapte omul cu cronometrul era de acum înainte lucrul cel mai important din lume. Așa ar fi trebuit să fie, își spuse Clerfayt, dar nu mai era Mă gândesc prea mult la Lillian. Ar trebui să-l las pe Torriani să conducă, dar acum e prea târziu.

— Douăzeci de secunde, anunță Torriani.

— Doamne-ajută! Start, pe toți dracii!

Starterul agită fanionul și mașina țâșni din loc. Țipete răsunară în urma ei.

— Clerfayt, strigă crainicul, cu Torriani ca mecanic, a luat startul.

Lillian se întoarse la hotel. Simțea că are febră, dar hotărî să o ignore. Avea adesea temperatura ridicată, uneori doar cu un grad, alteori cu mai mult, și știa ce înseamnă acest lucru. Se privi în oglindă. Cel puțin așa nu arăți atât de ștearsă seara, își spuse și își zâmbi, amuzându-se de trucul de care se folosea iar, transformând febra dintr-un dușman într-un prieten de seară, care dădea ochilor strălucirea și feței dulcea surescitare a temperaturii ridicate.

Când se întoarse de la oglindă, văzu pe masă cele două telegrame. Clerfayt, se gândi, cu o tresărire de panică. Dar ce se putuse întâmpla în așa scurtă vreme? Așteptă câteva clipe, țintuind cu privirea hârtiile împăturite și lipite. Cu grijă, luă prima telegramă și o deschise. Era de la Clerfayt. "Luăm startul peste cincisprezece minute. Potop. Nu-ți lua zborul, flamingo".

Puse hârtia alături. După o vreme deschise și a

doua telegramă. Îi era mai teamă ca înainte; putea fi de la comitetul de organizare a raliului, anunțând un accident, dar era tot de la Clerfayt. De ce face asta? se gândi ea. Nu se gândește că, în condițiile astea, orice telegramă mă umple de spaimă?

Deschise dulapul ca să-și scoată o rochie pentru seară. Se auzi o bătaie în ușă. În prag se afla liftierul.

— V-am adus radioul, mademoiselle. Puteți prinde ușor Roma și Milano. Îl băgă în priză,

— Iar aici aveți încă o telegramă.

Oare câte are de gând să mai trimită? întrebă ea. Cel mai bine ar fi fost să fi postat un detectiv în camera de alături, dacă tot vroia să mă controleze. Își caută o rochie. Dădu peste cea pe care o purtase la Veneția. Fusese curățată și nu mai avea pete. De atunci credea că îi aduce noroc și o considera un fel de mascotă. O ținu strâns în mână, în timp ce deschise ultima telegramă. Nu era de la Clerfayt, dar conținea urări pentru Clerfayt. Cum de ajunsese la ea? Se uită la semnătură, în înserarea tot mai adâncă. Hollmann. Căută locul de unde fusese expediată. Era sanatoriul Bella Vista.

Puse foaia cu multă grijă pe masă. Azi e ziua fantomelor, se gândi ea, așezându-se pe pat. Clerfayt, care stă acolo, în cutia radioului și așteaptă să umple camera cu motoarele lui asurzitoare și acum această telegramă, care aducea la fereastră chipuri încremenite de năluci tăcute.

Era prima veste pe mare o primea de la sanatoriu. Nici ea nu scria niciodată. Nu vrusese. Vrusese să îl lase pentru totdeauna în urmă. Fusese atât de sigură că nu se va întoarce niciodată, încât despărțirea fusese ca o moarte.

Rămase multă vreme nemișcată. Apoi răsuci butoanele radioului: era vremea știrilor. Roma izbucni cu un torent de zgomote, nume, locuri cunoscute, necunoscute, orașe, Mantua, Ravenna, Bologna, Aquila, ore, minute, vocea surescitată a comentatorului care vorbea despre minutele câștigate ca despre sfântul Graal; care descria defectele la rezervoarele de apă,

pistoanele gripate și conductele de benzină sparte, ca și cum ar fi descris calamități mondiale, și care mână cursa contra cronometru ca pe o furtună în camera cufundată în penumbră; goana după secunde, nu după secunde de viață, ci pentru a ajunge cu câțiva metri mai devreme, pe o șosea udă cu zeci de mii de curbe și o mulțime urlătoare, într-un loc pe care îl părăseai aproape imediat, o goană, de parcă bomba atomică ar fi fost pe urmele lor. De ce nu pot înțelege? se gândi Lillian. De ce nu simt nimic din beția milioaneilor de oameni care împânzesc în seara și în noaptea aceasta șoselele Italiei? N-ar trebui să simt mai intens? Oare propria mea viață nu este tot ceva asemănător? O goană ca să poți să înșfăci cât mai mult posibil, o goană pe urmele unei năluci care îți țâșnește prin fața ochilor ca iepurele artificial prin fața haitei, la cursele de ogari?

— Florența, anunță la radio vocea triumfătoare, începând să enumere timpii, alte nume și mașini, viteze medii și viteze maxime și apoi, plină de mândrie: dacă mașinile care se află în frunte vor merge așa și în continuare, se vor afla în Brescia într-un nou timp record!

Lillian avu un moment de stupeoare. La Brescia, repetă ea. Înapoi în orașelul de provincie, cu garaje, cafenele și dughene din care porniseră. Se jucau cu moartea, goneau prin noapte, cădeau pradă oboselii cumplite din zori, cu chipurile acoperite de cruste de murdărie, împietrite, asemănătoare unor măști, goneau mai departe, mereu mai departe, ca și cum ar fi fost vorba de lucrul cel mai important din lume — totul numai ca să se poată întoarce în micul oraș de provincie din care plecaseră! De la Brescia la Brescia!

Închise radioul și se duse la fereastră. De la Brescia la Brescia! Exista oare un simbol mai puternic al absurdității?! De aceea le dăruise viața miracolul unor plămâni și inimi sănătoase, al indescriptibilelor combinate chimice care le erau ficatul și rinichii, masa albă și moale din craniu, care era mai fantastică decât toate galaxiile: fuseseră oare dăruiți cu toate acestea numai ca să le pună în joc și, dacă aveau noroc, să

ajungă înapoi la Brescia?

Ce sminteală strigătoare la cer!

Privi șirul de mașini care luneca neîntrerupt prin fața cheiului. Oare nu mergeau toți de la Brescia la Brescia? De la Toulouse la Toulouse? De la mulțumire de sine la mulțumire de sine? Și de la autoamăgire la autoamăgire? Ca și mine! se gândi. Ca și mine, probabil! în ciuda tuturor speranțelor! Dar unde este Brescia mea? Se uită la telegrama trimisă de Hollmann. Acolo nu exista mulțumire de sine, nici autoamăgire. Se răsuci brusc și începu să se plimbe prin cameră. Își pipăi rochiile și dintr-o dată i se păru că simte cenușă scurgându-se din ele. Își luă pe rând periile și pieptenii și le așeză la loc, inconștientă de faptul că le ținuse în mână. Ce-am făcut? se întrebă ea. Și ce fac? Ca o umbră, pe fereastră se strecură bănuiala că săvârșise o greșeală cumplită, o greșeală pe care n-ar fi putut-o evita și care acum nu mai putea fi remediată.

Începu să se îmbrace pentru masa de seară. Telegrama se afla încă pe masă. În lumina lămpilor părea mai luminoasă decât toate celelalte obiecte din cameră. Din când în când privirea i se oprea asupra ei. Auzea clipocitul și simțea mirosul apei și al frunzișului copacilor. Ce-or face ei acolo sus? se gândi, și pentru prima oară începu să-și amintească. Ce făceau în timp ce Clerfayt gonea pe șoselele întunecate ale Florenței, pe urma farurilor sale? Mai șovăi câteva clipe, apoi ridică receptorul și rosti numărul sanatoriului.

— Se apropie Siena! strigă Torriani. Facem plinul, schimbăm cauciucurile.

— Când?

— Peste cinci minute. Ploaia asta blestemată!

Clerfayt se strâmbă.

— N-avem numai noi parte de ea. Și pe ceilalți îi plouă, ca și pe noi! Fii atent la depou!

Casele se înmulțiră. Farurile se smulgeau din bezna clipocindă. Pretutindeni, pe marginea șoselei stăteau înșirați oameni în mantale de ploaie, cu umbrele. Ziduri

albe răsăriră din întuneric, oameni împrăștiindu-se, umbrele clătinându-se sub vijelie ca niște ciuperci uriașe, mașina care derapă...

— Depoul! strigă Torriani.

Frânele intrară scrâșnind în funcțiune, mașina se smuci și se opri.

— Benzină, apă, cauciucurile, haideți! strigă Clerfayt, în vuietul ca un ecou care urmă amuțirii motorului. Îi stăruia în urechi, ca și cum acestea ar fi fost niște săli goale, părăsite, bântuite de furtuni.

Cineva îi dădu un pahar cu limonadă și o nouă pereche de ochelari.

— Cum stăm? întrebă Torriani.

— Splendid! Locul optsprezece.

— Mizerabil, comentă Clerfayt. Ceilalți pe unde sunt?

— Weber pe locul patru, Marchetti pe șase, Frigerio pe șapte. Conti a abandonat.

— Cine e pe primul loc?

— Sacchetti, cu un avans de zece minute față de Lotti.

— Și noi?

— La nouăsprezece minute. Nu vă faceți griji, cine e primul la Roma nu câștigă niciodată cursa. Toată lumea știe asta!

Gabrielli, antrenorul lor, răsări din senin lângă ei.

— Dumnezeu le-a aranjat pe toate, declară el. Mamă a Domnului nostru, dulce sânge al lui Cristos, știi și tu! Imploră el. Pedepsește-l pe Sacchetti, fiindcă e primul! O mică fisură la pompa de benzină, nu altceva! Și pentru Lotti la fel! Voi arhangheli, aveți în pază...

— Cum ai ajuns aici? întrebă Clerfayt. De ce nu ne aștepți la Brescia?

— Gata! strigară montorii.

— Start!

— Să aștept? Ești nebun! începu antrenorul. Zbor... cuvintele îi fură smulse din gură de urlatul motorului. Mașina țâșni ca din arc, mulțimea se dădu la o parte, iar panglica șoselei, de care erau lipiți, își începu iar buclele interminabile. Ce-o face Lillian acum? se gândi

Clerfayt. Se așteptase să primească o telegramă la depou, nu știa de ce, dar telegramele puteau de fapt să întârzie și, cu siguranță, îl aștepta una la următorul depou. Apoi îl copleșiră iar noaptea, luminile, oamenii, ale căror strigăte nu le auzea din cauza motorului și care păreau siluete dintr-un film mut, și în cele din urmă, singură, șoseaua, acest șarpe ce părea să înconjure pământul și fiara mistică, urlând de sub capota mașinii..

18

Primi legătura foarte repede. Lillian se așteptase să dureze câteva ore, pe de o parte deoarece cunoștea telefoanele din Franța, pe de alta fiindcă avea sentimentul că sanatoriul era undeva atât de departe, ca pe o altă planetă.

— Sanatoriul Bella Vista.

Lillian nu fu sigură dacă era o voce cunoscută. Poate era tot domnișoara Heger.

— Cu domnul Hollmann, vă rog, spuse ea, simțindu-și inima bătând dintr-odată cu putere.

— O clipă.

Ascultă încordată bâzâitul aproape imperceptibil de pe fir. Se părea că trebuiau să-l caute pe Hollmann. Se uită la ceas, la sanatoriu trecuse ora mesei de seară. De ce sunt atât de tulburată, de parcă aș chema un mort de pe celălalt tărâm? se gândi.

— Hollmann. Cine e la aparat?

Vocea era atât de clară, încât Lillian se sperie.

— Lillian, șopti ea.

— Cine?

— Lillian Dunkerque.

Hollmann tăcu o clipă.

— Lillian, repetă el apoi, nevenindu-i să creadă. Unde ești?

— La Paris. Telegrama dumitale pentru Clerfayt a sosit aici. I s-a trimis de la hotelul unde stă. Am deschis-o eu, din greșeală.

— Nu ești la Brescia?

— Nu, spuse ea, și simți o ușoară durere. Nu sunt la Brescia.

— N-a vrut Clerfayt?

— Nu, n-a vrut.

— Eu sunt cu radioul lângă mine, zise Hollmann. Și dumneata la fel, fără îndoială!

— Da, Hollmann.

— Merge grozav. Cursa e încă deschisă. Îl cunosc eu, stă în expectativă. Îi lasă pe ceilalți să-și strice mașinile. N-o să-i dea zor înainte de miezul nopții, poate chiar ceva mai târziu — nu, nu, cred că la miezul nopții. E o cursă contra cronometru, știi asta, nu? Nu poate să știe pe ce loc e, asta e demoralizant, află abia când ia benzină și ce aude atunci probabil între timp e depășit. E o cursă în necunoscut — mă înțelegi, Lillian?

— Da, Hollmann. O cursă în necunoscut. Cum îți merge?

— Bine. Timpii sunt fantastici. Viteze medii de 120 de kilometri și mai mult. Unde mai pui că multe din motoarele mari ajung abia acum pe porțiunile drepte mai lungi. Vitezele medii, Lillian, nu cele maxime!

— Da, Hollmann. Te simți bine?

— Foarte bine. Mult mai bine, Lillian. Ce post asculți? Încearcă Roma; Roma e acum mai aproape de cursă decât Milano.

— Roma ascult. Mă bucur că îți merge mai bine.

— Și dumitale, Lillian?

— Foarte bine. Și...

— Probabil că e mai bine că nu ești la Brescia, acolo plouă zdravăn și e o vijelie — deși eu unul n-aș fi rezistat, m-aș fi dus negreșit. Cum te simți, Lillian?

Știu la ce se referea.

— Bine, spuse ea. Cum e sus?

— Ca întotdeauna. Nu s-a prea schimbat nimic în cele câteva luni.

Cele câteva luni, se gândi ea. Nu ani?

— Și ce mai face — ezită, dar în aceeași clipă realizează că sunase numai din acest motiv — ce mai face Boris?

— Cine?

— Boris.

— Boris Wolkow? Nu se prea arată. Nu mai vine pe la sanatoriu. Cred că și el e bine.

— L-ai mai văzut?

— Da, sigur. Ce-i drept, acum vreo două-trei săptămâni. Era la plimbare cu câinele, câinele acela ciobănesc pe care îl știi. Nu am intrat în vorbă. Cum e în vale? Așa cum ți-ai închipuit?

— Aproximativ, zise Lillian. Depinde întotdeauna de felul în care profiți de ceea ce găsești. Sus mai e zăpadă?

Hollmann râse.

— S-a dus. Au început să înflorească poienile. Lillian — făcu o pauză — peste câteva săptămâni ies de aici. Nu e nici o păcăleală. Dalai-Lama mi-a spus.

Lillian nu crezu. Cu ani în urmă i se spusese și ei același lucru.

— E minunat, spuse ea. Atunci ne întâlnim aici. Să-i spun lui Clerfayt?

— Mai bine nu; sunt superstițios când e vorba de asta. Ei, urmează știrile! Trebuie să le ascuți și dumneata! La revedere, Lillian!

— La revedere, Hollmann.

Voise să mai adauge un mesaj pentru Boris, dar nu o mai făcu. Privi o vreme receptorul negru, apoi îl așeză cu grijă în furcă și se lăsă în voia gândurilor, fără să le urmărească șirul, până observă că plângea. Ce nechibzuită sunt! Își spuse, ridicându-se. Trebuie să plătești pentru toate. Doar nu-mi închipui că am făcut-o deja?

— Cuvântul fericire a căpătat în vremurile noastre o semnificație exagerată, zise vicontele de Peystre. Au existat secole în care era cu desăvârșire necunoscut. Nu făcea parte din viață. Citiți literatura chineză a celor mai înfloritoare epoci, literatura indiană, greacă. În locul emoției, în care cuvântul fericire își are rădăcinile, se căuta un sentiment constant, înălțător al vieții. Acolo unde acesta se pierde, încep crizele, confuziile cu

emoția, romantismul și toată garnitura stupidă a goanei după fericire.

— Celălalt nu este și el un surogat? întrebă Lillian.

— Unul mai demn de ființa umană.

— Și existența unuia în absența celuilalt este imposibilă?

El o privi gânditor.

— Aproape întotdeauna. În cazul dumneavoastră, cred că nu. Acest lucru mă fascinează. Le aveți pe amândouă. Aceasta presupune o stare de deznădejde atât de pură, încât nu mai contează numele pe care le-am putea da, atât lor, cât și deznădejdii. E ceva dincolo de anarhie, pe platoul polar al unei singurătăți lipsite de tristețe. Tristețea și revolta cred că s-au lichidat reciproc de mult în dumneavoastră. De aceea cuvintele mărunte au aceeași valoare ca și cele sonore. Detaliul începe să prindă strălucire.

— Secolul optsprezece se ridică la orizont, zise Lillian, cu o urmă de ironie în glas. Nu sunteți dumneavoastră ultimul său descendent?

— Ultimul său admirator.

— S-a vorbit oare mai mult despre fericire ca atunci?

— Numai în perioadele proaste. Dar și atunci oamenii au vorbit despre ea și au preaslăvit-o, rămânând, în punctele esențiale, foarte practici.

— Până a venit ghilotina.

— Până a venit ghilotina și s-a inventat dreptul la fericire, încuviințată Peystre. Ghilotina vine întotdeauna.

Lillian își goli paharul.

— Oare tot ce îmi spuneți nu este o introducere cam lungă la propunerea pe care vreți să mi-o faceți din nou: să devin metresa dumneavoastră?

Peystre rămase neclintit.

— Spuneți-i așa, dacă vreți. Eu vă propun să vă ofer cadrul de care aveți nevoie. Sau, mai mult de atât, cadrul care vi s-ar potrivi, după părerea mea.

— Ca o montură unei pietre prețioase?

— Ca o montură unei pietre foarte prețioase.

— O piatră din deznădejde pură?

— Din singurătate alb-albăstrie. Și curaj alb-albăstrui, mademoiselle. Complimentele mele! Și iertați-mi perseverența. Diamantele de această strălucire sunt rare. Peystre zâmbi. Doriți să ascultați iar ultimele știri în legătură cu raliul din Italia?

— Aici? La Maxim?

— De ce nu? Albert, patronul acestui local a putut să îndeplinească multe alte dorințe, cu mult mai bizare, atunci când a vrut. Și pentru dumneavoastră va vrea cu siguranță. Am văzut eu, Albert are ochi foarte buni.

Conform tradiției, orchestra începu să cânte melodii din "Văduva veselă". Chelnerii strânseseră masa. Albert trecu pe acolo și dirijă spre masa lor o sticlă de coniac, care nu era nici prăfuită, nici împodobită cu emblema lui Napoleon, ci avea doar o etichetă simplă, scrisă de mână, lipită pe ea.

— V-am spus doar că are ochi foarte buni, explică Peystre. Încercați acest coniac, desigur, abia după ceremonialul de rigoare al încălzitului în palme, inspirării buchetului și comentariului asupra calității sale. Suntem urmăriți.

Lillian luă paharul fără să îl încălzească în palme sau să inspire aroma și îl dădu pe gât. Peystre izbucni în râs. Dintr-un colț, Albert schiță un zâmbet aprobator. Acestuia îi urmă un chelner care le aduse o sticlă de Framboise. Le turnă licoarea în niște pahare mai mici. Imediat o mireasmă de livezi la început de vară se răspândi deasupra lor.

— Bătrânul duh al zmeurei, rosti Peystre cu evlavie. Și mai rarism!

Lillian se gândi: ce ar face dacă i-aș azvârli acum bătrânul duh al zmeurei în mutra lui distinsă? Ar înțelege probabil și asta și ar spune o frază amabilă referitoare la gestul meu. Nu îl disprețuia, dimpotrivă, îl găsea plăcut, ca un somnifer ușor și îl ascultase cu atenție. Întruchipa, în concepția ei, cealaltă latură a existenței. Sublimase teama în fața vieții într-un cult de cinism estetic și încerca să facă alei de parc din primejdioase cărări de munte. Nu schimba cu nimic situația. Când mai auzise ceva asemănător? Desigur, la

Levalli, în Sicilia. Aveai nevoie de bani și de o inimă meschină pentru a trăi astfel. Nu mergeai de la Brescia la Brescia. Rămâneai la Brescia și îți explicai că te afli la Versailles-ul de la începutul secolului al optsprezecelea.

— Trebuie să plec, spuse ea.

— Ce des spuneți aceasta, observă Peystre. Vă face irezistibilă. Sunt cuvintele dumneavoastră preferate?

Ea îl privi fix.

— Dacă ați ști cat mi-aș dori să rămân, spuse ea rar. Din partea mea, chiar săracă și singură, numai să pot rămâne! Să pot rămâne! Restul e o minciună și curajul fricii.

Ceru să fie lăsată în fața hotelului. Portarul îi ieși agitat în întâmpinare.

— Domnul Clerfayt e pe locul 12! A depășit șase concurenți. Comentatorul a spus că e un excelent pilot de noapte.

— Este într-adevăr.

— O cupă de șampanie, să sărbătorim?

— Nu trebuie să sărbătorești niciodată o victorie prea devreme. Piloții de raliu sunt superstițioși.

Lillian zăbovi o vreme în holul mic, întunecos.

— Dacă o ține în ritmul ăsta, mâine dimineață e la Brescia, zise portarul.

— Și asta, replică Lillian' și se ridică. Mă duc să mai beau o cafea pe Boulevard Michel.

Acolo fu primită ca un vechi oaspete al localului. Chelnerul veghe asupra ei, Gérard o aștepta, iar un grup de studenți se constituiră într-un fel de gardă de onoare.

Gérard avea calitatea de a fi veșnic înfometat; acest lucru îi lăsă ei timp să mediteze până ce poetul își termină masa. Îi plăcea să privească strada, unde, cu ochi aprinși și jalnici, viața se derula tumultuoasă. Îți venea greu să crezi în existența unui suflet nemuritor pentru fiecare individ, văzând acest iureș neconținut. Încotro se duceau sufletele? Se descompuneau și ele, ca și trupurile? Sau bântuiau mai departe, în aceste seri

ale dorințelor, voluptății și deznădejzii, putrezind pline de o spaimă surdă și implorând să rămână ce erau și să nu ajungă îngrășăminte pentru alte suflete care tocmai erau concepute la întâmplare, îndărătul miilor de ferestre?

Gérard termină, în sfârșit, de mâncat. Ultimul fel fusese un excelent Pont l'Évêque.

— Cât de stimulator este pentru însușirile poetice ale sufletului procedeul brut al ingerării de bucăți fripte provenite din cadavre animaliere și de produse lactate pe jumătate intrate în putrefacție! declară el satisfăcut. Veșnic surprinzător și consolator!

Lillian râse.

— De la Brescia la Brescia, zise ea.

— Nu înțeleg această propoziție simplă și clară, dar mi se pare inatacabilă. Gérard își sorbi cafeaua. Este chiar profundă. De la Brescia la Brescia! îmi voi intitula astfel viitorul volum de poezii. Sunteți cam tăcută în seara aceasta.

— Nu tăcută. Doar fără cuvinte.

— De la Brescia la Brescia?

— Cam așa ceva.

Gérard încuviință și adulmecă aroma coniacului.

— E o propoziție care sună tot mai bine. Duce la o abundență de platitudini care, odată, au fost la fel de adânci ca niște puțuri de mină — și poate că așa au și rămas.

— Mai știi una, zise Lillian. Toate înseamnă același lucru.

Gérard puse paharul jos.

— Cu sau fără fantezie?

— Cu toată fantezia.

E! o aprobă, ușurat.

— O clipă m-am temut că sunteți deprimată și vreți să scoateți la lumină o ineptie de spălătoreasă.

— Dimpotrivă, e o observație extrem de îmbucurătoare.

— Detaliile sunt același lucru cu întregul, dar întregul e mai mult de atât. Această sticlă de vin e la fel de încântătoare ca un Raffael; în studenta plină de

coșuri de colo mocnește fără îndoială și o părțică din Medeea și Aspasia — viața lipsită de perspective: totul e, în același timp, important și lipsit de importanță; totul e prim-plan, totul e Dumnezeu. Asta vreți să spuneți? întrebă Gérard.

Lillian zâmbi.

— Ce rapid ești!

— Prea rapid! oftă Gérard cu o grimasă de amărăciune. Prea rapid ca să apuc să mă bucur de acest lucru. Luă o înghițitură zdravănă de coniac. Dacă ați trecut într-adevăr prin așa ceva, decretă el, atunci nu vă rămân decât trei alternative.

— Atât de multe?

— Să vă retrageți la o mănăstire buddhistă, să înnebuniți sau să muriți, cel mai nimerit ar fi de propria mână. Autoizbăvirea este, după cum știți, unul din cele trei lucruri prin care suntem superiori animalelor.

Lillian nu întrebă care erau celelalte două lucruri.

— Există și o a patra alternativă, spuse ea. Nenorocirea noastră este că ne închipuim că avem dreptul la viață. Nu avem. Când realizezi acest lucru, când îl realizezi cu adevărat, multă miere amară devine dintr-odată dulce.

Gérard salută fără cuvinte, cu amândouă mâinile ridicate deasupra capului.

— Cine nu așteaptă nimic, nu e niciodată dezamăgit. Ultima dintre cugetările mai puțin pretențioase.

— Ultima din seara aceasta, replică Lillian, ridicându-se. Cele mai frumoase vorbe de duh mor peste noapte. Câte cadavre sunt întotdeauna de măturat a doua zi în zori! E ciudat câte spunem după asfințitul soarelui. Acum trebuie să plec.

— Așa spuneți mereu, dar vă întoarceți.

Ea îl privi cu recunoștință.

— Nu-i așa? Ciudat că numai poeții știu aceasta.

— Nici ei nu știu, speră numai.

Se plimbă pe Quai des Grands-Augustins până

ajunse pe Quai Voltaire și se întoarse prin străduțele înguste din spatele cheiurilor. Nu îi era frică să umble noaptea singură; nu se temea de oameni.

În Rue de Seine văzu pe cineva zăcând pe trotuar. Crezu că era un bețiv și trecu mai departe; dar ceva din poziția femeii întinse pe jumătate pe șosea, jumătate pe trotuar o sili să se întoarcă. Vru să o tragă cel puțin în întregime pe trotuar, ca să fie la adăpost de mașini.

Femeia era moartă. Ochiul îi erau deschiși și o fixau încremenți pe Lillian, în lumina slabă a felinarului. Când o ridică de umeri, capul căzu, cu un zgomot înfundat, înapoi pe caldarâm. Lillian își înăbuși un țipăt; în prima clipă crezu că o lovise pe moartă. Îi privi chipul; era cu desăvârșire pustiu. Încurcată, privi în jur, nu știa ce să facă. Peste drum, câteva ferestre erau luminate, iar dindărătul unei draperii se auzea muzică. Între case se înălța cerul fără stele. Se auzi un strigăt. Lillian văzu un bărbat apropiindu-se. O clipă șovăi, apoi însă se grăbi să-i iasă în întâmpinare.

— Gérard! exclamă ea mirată și ușurată. De unde ai știut...?

— V-am urmărit. E dreptul poezilor în serile de primăvară.

Lillian scutură nerăbdătoare din cap.

— Acolo zace o femeie moartă. Hai!

— Probabil e moartă. Sau leșinată.

— Nu, e moartă. Știu cum arată un mort. Îl simțea pe Gérard împotrivindu-se. Ce e?

— Nu vreau să am de-a face cu așa ceva, spuse poetul morții.

— Nu o putem lăsa să zacă acolo.

— De ce nu? E moartă. Ce urmează de aici încolo e numai treaba poliției. Nu vreau să fiu amestecat. Și nici dumneavoastră n-ar trebui să vă implicați! Se va presupune că noi am omorât-o. Haideți, să plecăm de aici!

O trase pe Lillian de braț. Ea rămăsese nemișcată. Privi chipul care nu mai știa nimic, dar știa tot ce nu știa ea. Moarta arăta jalnic, așa, abandonată. Un picior era îndoit sub fusta în carouri. Se vedeau ciorapii,

pantofii maro, palmele desfăcute, părul negru, scurt și un lăntișor subțire în jurul gâtului.

— Haideți odată! șopti Gérard. Aici nu dăm decât de bucluc! Nu-i de glumă să ai de-a face cu poliția! Putem telefona de undeva. Asta e tot ce avem de făcut.

Se lăsă dusă de acolo. Gérard mergea atât de grăbit, încât abia putea ține pasul cu el. Când ieșiră pe Quais, văzu că era foarte palid.

— E cu totul altceva s-o privești în față decât să vorbești despre ea, nu-i așa? zise ea cu ironie amară în glas. De unde putem telefona? De la hotelul meu?

— Acolo o să tragă portarul cu urechea.

— Pot să-l trimit să-mi aducă ceva.

— Bine.

Portarul o întâmpină radios.

— Acum e pe locul zece dar va...

Îl observă pe Gérard și tăcu, plin de reproș.

— Un prieten de-al lui Clerfayt, zise Lillian. Ai dreptate, trebuie să sărbătorim evenimentul. Adu-mi o sticlă de vin. Unde e telefonul?

Portarul arătă spre masa lui și se făcu nevăzut.

— Acum, zise Lillian.

Gérard căuta deja în cartea de telefon.

— E veche.

— Poliția nu-și schimbă numărul.

Pe locul zece, se gândi Lillian. Merge în neștire, de la Brescia la Brescia și între timp...

Îl auzi pe Gérard vorbind. Portarul veni cu pahare și cu o sticlă de șampanie. Dopul răsună ca o împușcătură; de bucurie, agitase sticla prea tare.

Gérard se întrerupse, înspăimântat.

— Nu, n-a fost nici o împușcătură, explică el și închise.

— Cred că ți-ar prinde bine să bei ceva, zise Lillian. Nu mi-a venit o idee mai bună; portarul așteaptă de aseară să destupe sticla. Sper că nu e un sacrilegiu.

Gérard scutură din cap și bău lacom. Aruncă o privire spre telefon. Lillian își dădu seama că îi era teamă că poliția ar putea afla de unde se telefonase.

— Au crezut că s-a tras prin apropiere, zise el.

— A fost dopul de la șampanie. De ce tragicul e adesea atât de îngrozitor de comic?

Lillian îi dădu sticla să-și mai toarne.

— Trebuie să plec, spuse el.

— De data aceasta dumneata trebuie să pleci. Noapte bună, Gérard.

El se uită la sticlă.

— Pot s-o iau cu mine, dacă nu vă mai trebuie?

— Nu, Gérard. Ori una, ori alta.

Îl văzu dispărând grăbit pe ușă. Acum vine noaptea, singurătatea, se gândi și dădu sticla portarului.

— Bea-o dumneata. Radioul mai e sus?

— Desigur, mademoiselle.

Urcă scările. Radioul din crom și sticlă lucea în întuneric.

Aprinse lumina și așteptă o vreme la fereastră, să vadă dacă trece vreo mașină de poliție. Nu văzu. Cu mișcări încete se dezbracă. Se întrebă dacă să își atârne în jur aliatele, rochiile ei foșnitoare, dar nu o făcu. Vremea unor asemenea consolări trecuse. Prilejul, de asemenea. Lăsă însă veioza aprinsă și luă somnifere.

Se trezi, ca și cum ar fi fost aruncată afară. Printre perdele, soarele împungea cu razele sale becul rămas aprins peste noapte. Telefonul țârâia. Poliția, îi trecu prin minte și ridică receptorul.

Era Clerfayt.

— Tocmai am ajuns la Brescia!

— Da, la Brescia. Se scutură de rămășițele unui vis ce se prăbușea deja în uitare. Ai reușit!

— Al șaselea, râse Clerfayt.

— Al șaselea. E minunat.

— E o nebunie! Mâine mă întorc. Acum trebuie să dorm. Torriani sforăie deja, aici, pe scaun.

— Da, dormi. E bine că ai sunat.

— Mergi cu mine pe Riviera?

— Da, iubitele.

— Așteaptă-mă.

— Da, iubitele.

— Nu pleca înainte să vin.

Unde să plec? se gândi ea. La Brescia?

— Te aștept, spuse.

La amiază se plimbă pe Rue de la Seine. Strada era ca de obicei. Răsfoi ziarele. Nu găsi nimic. Era prea lipsit de importanță pentru un anunț în ziar faptul că murise un om.

19

— Am cumpărat casa cu mult înainte de război, spuse Clerfayt. Pe atunci puteai să cumperi jumătate din Riviera pe-o nimica toată. N-am locuit niciodată în ea, am adus numai câteva lucruri. După cum vezi, e construită în cel mai oribil stil posibil, dar stucaturile pot fi date jos și toată casa poate fi modernizată și reamenajată.

— De ce? Chiar vrei să locuiești aici?

— De ce nu?

Lillian privi din încăperea cufundată în penumbră afară, spre grădina cu aleile ei pietruite, peste care se lăsa întunericul. De aici nu se vedea marea.

— Dar bine, Clerfayt, protestă ea zâmbind, poate când o să ai șaizeci și cinci de ani! Nu mai devreme. După o viață bogată în activitate, la Toulouse. Atunci vei putea duce aici o viață tipic franțuzească de rentier respectabil, dacă vrei, cu câte un dineu în fiecare duminică la Hotel de Paris și o excursie la cazinou.

— Grădina e mare și casa poate fi transformată, continuă Clerfayt netulburat. Am bani pentru asta. Mille Miglia s-a dovedit generoasă. Sper să mai adaug ceva de la cursa din Monaco. De ce ți se pare imposibil să locuiești aici? Unde în altă parte ai vrea să locuiești?

— Nu știu, Clerfayt.

— Așa ceva se știe! Cel puțin aproximativ.

— Eu nu știu, zise Lillian, cuprinsă de o ușoară panică. Niciunde. A vrea să trăiești undeva, înseamnă întotdeauna a vrea să mori undeva.

— Aici iarna clima e de o sută de ori mai blândă ca

la Paris

— Iarna! exclamă Lillian, ca și cum ar fi spus Sirius, Styx sau Veșnicie.

— Iarna vine repede. Trebuie să începem cât de curând reconstrucția, dacă vrem să fim gata la timp.

Lillian privi în jur, în încăperea mohorâtă. Nu era prima oară când discutau acest subiect. Nu vreau să fiu prizonieră aici, își spuse și urmă cu glas tare:

— Iarna nu va trebui să lucrezi la Toulouse?

— Nu văd ce m-ar împiedica; aș vrea numai să te stabilești înainte de asta într-un loc unde clima îți este cât mai prielnică.

Ce mă interesează pe mine clima, se gândi Lillian și spuse exasperată:

— Cea mai bună climă o are sanatoriul.

Clerfayt o țintui cu privirea.

— Trebuie să te întorci acolo?

Ea nu răspunse.

— Vrei să te întorci acolo? întrebă el.

— Ce să-ți răspund? Nu mă aflu aici?

— Ai întrebat vreun doctor? Ai întrebat vreodată vreun doctor, de când ești aici?

— N-am nevoie să întreb nici un doctor.

El o privi neîncrezător.

— Vom consulta împreună un doctor. Voi găsi cel mai bun doctor din Franța și-l vom întreba pe el.

Lillian nu îi răspunse. Și asta acum, gândi ea. Clerfayt o mai întrebuse de câteva ori dacă se ducea la doctor, dar niciodată nu insistase să afle mai mult decât asigurările ei că mergea din când în când la control. De data aceasta era altceva. Se lega de casă, de viitor, dragoste, grijă, cu toate numele frumoase care pentru ea nu mai existau, fiindcă îi îngreuiiau și mai mult sfârșitul. Următorul pas va fi să încerce să mă bage într-un spital.

O pasăre începu să cânte foarte ascuțit în fața ferestrei.

— Hai să ieșim de-aici, spuse Clerfayt. Lumina electrică a acestui candelabru multicolor e îngrozitoare, recunosc. Dar toate acestea pot fi schimbate.

Afară, seara se rezema de zidurile încărcate de ornamente de piatră. Lillian respiră adânc. Avea senzația că evadase.

— Adevărul este, spuse Clerfayt tărăgănat, că tu nu vrei să trăiești cu mine, Lillian! Știu prea bine.

— Dar trăiesc cu tine, răspunse ea neajutorată.

— Trăiești cu mine, ca și cineva care, mâine, nu va mai fi aici. Ca și cum ai fi mereu pe picior de plecare.

— N-ai vrut tu așa?

— Poate, dar acum nu mai vreau, Ai avut vreodată de gând să trăiești altfel cu mine?

— Nu, spuse ea încet. Dar nici cu altcineva, Clerfayt.

— De ce nu?

Ea tăcu încăpățânată. De ce punea întrebările astea prostesti?

— Doar am vorbit de atâtea ori despre asta. De ce s-o luăm de la capăt? spuse ea în cele din urmă.

— O relație se poate schimba. Este dragostea un lucru chiar atât de vrednic de dispreț?

Ea scutură din cap. El o privi lung.

— Niciodată, în toată viața mea, nu mi-am dorit ceva cu atâta ardoare. Acum îmi doresc. Te vreau pe tine.

— Bine, dar mă ai!

— Nu pe de-a-ntregul. Nu îndeajuns.

Vrea să mă lege și să mă zăvorască, se gândi ea, și e mândru de asta, numind-o căsnicie, grijă și dragoste, și poate asta și este. Dar de ce nu înțelege că tocmai lucrul de care el e mândru pe mine mă îndepărtează? Plină de ură privi mica vilă cu aleile ei pietruite. De aceea fugise din munți, ca să sfârșească aici? Aici, sau la Toulouse, ori la Brescia? Unde mai era aventura? Ce se alesese de Clerfayt? Ce îl schimbase? De ce nu râdeau împreună de toate acestea? Ce altceva le rămânea de făcut?

— Am putea cel puțin face o încercare, spuse Clerfayt. Dacă nu merge, vindem casa.

Nu mai am timp de încercări, se gândi Lillian. Și nu mai am timp de experimente în materie de fericire

casnică. Toate acestea mă întristează prea mult. Trebuie să plec! Nu mai am timp nici măcar de asemenea discuții. Le cunosc foarte bine de la sanatoriu, de la Boris, și de acolo am fugit.

Se liniști ca prin farmec. Încă nu știa ce va face, dar gândul că putea să plece, făcea ca totul să fie mai puțin insuportabil. Nu se temea de vreo nenorocire, trăise prea multă vreme cu gândul și de pe urma ei; nu se temea nici de fericire, ca atâția care își închipuie că sunt în căutarea ei; se temea de temnița mediocrității.

În seara aceea, deasupra mării fură lansate focuri de artificii. Noaptea era senină, cu cerul foarte înalt, și cum linia orizontului unea marea cu cerul, rachetele se înălțau și cădeau ca și cum ar fi fost lansate în infinit și se prăbușeau dincolo de marginea pământului, în spațiul care nu mai era spațiu, fiindcă părea să nu aibă hotare. Lillian își aminti de ultimul foc de artificii pe care îl văzuse. Sus, la cabană, în seara dinaintea evadării. Oare nu se afla și acum înaintea unei evadări? Marile hotărâri din viața mea par să se nască sub focuri de artificii, se gândi ea, ironică. Sau poate tot ce se întâmplase până atunci nu fusese decât același lucru? Un foc de artificii, care acum începea să pălească și să se transforme în cenușă și pulbere? Privi în jur. Încă nu, gândi ea speriată, doar nu deja de acum! Oare nu exista întotdeauna, cel puțin înainte de sfârșit, o ultimă izbucnire incandescentă, în care totul se consuma ardent, în vederea finalului grandios?

— N-am jucat niciodată, spuse Clerfayt. Tu, da? Vreau să spun, într-o sală de joc.

— Niciodată.

— Atunci ar trebui să încerci. Ai mâna neexperimentată și ar trebui să câștigi. Vrei să mergem acolo? Sau ești obosită? E deja ora două.

— Dis-de-dimineată! Cum să fii obosit?

Rulară încet prin noaptea luminată.

— În sfârșit e cald, spuse Lillian.

— Putem rămâne aici până se face și la Paris vară.

Ea se rezemă de el.

— De ce nu trăiesc oamenii veșnic, Clerfayt? Fără moarte?

El îi puse un braț în jurul umerilor.

— Într-adevăr, de ce? De ce îmbătrânim? De ce nu putem trăi ca și cum am avea treizeci de ani până la optzeci de ani și apoi să murim din senin?

Ea izbucni în râs.

— Eu încă n-am împlinit treizeci.

— E adevărat, spuse Clerfayt, retrăgându-se. Uit mereu acest lucru. Am senzația că în trei luni ai îmbătrânit cu cel puțin cinci ani, atât de mult te-ai schimbat. Te-ai făcut cu cinci ani mai frumoasă. Și cu zece ani mai periculoasă.

Jucară mai întâi în sălile mari, apoi, când acestea se goliră, în cele mai mici, în care sumele aruncate în joc erau mai mari. Clerfayt începu să câștige. Jucă la început Trente et quarante, ducându-se apoi la o masă de ruletă, la care suma maximă era mai ridicată ca la celelalte.

— Stai în spatele meu, îi spuse lui Lillian. Aduci noroc.

Clerfayt miză pe doisprezece, douăzeci și doi și nouă. Pierdu treptat, până nu îi mai rămăseră decât jetoanele de care avea nevoie pentru a mai miza o dată pe suma maximă. Miză pe roșu. Roșul câștigă. Retrase jumătate din câștig și lăsă restul pe roșu. Roșul câștigă din nou. Lăsă toată suma pe roșu. Roșul mai câștigă de două ori. În fața lui Clerfayt se adunaseră grămezi de jetoane. Alți jucători din sală deveniră atenți. Masa se ocupase complet. Lillian îl văzu apropiindu-se și pe Fiola. Acesta îi zâmbi și miză pe negru. Roșul câștigă din nou. La jocul următor, negrul era pardosit din toate părțile cu sume maxime," iar în jurul mesei se îmbulzeau trei șiruri de jucători. Aproape toți jucau împotriva lui Clerfayt. Doar o bătrână uscățivă, într-o rochie de seară de voal azuriu miză, ca și el, pe roșu.

În sală se făcu liniște. Bila se rostogoli. Bătrâna

strănută. Roșul câștigă din nou.

Fiola îi făcu semn lui Clerfayt să renunțe; seria trebuia să se sfârșească odată. Clerfayt dădu din cap și lăsă câștigul pe roșu.

— Il est fou, spuse cineva în spatele lui Lillian.

În ultimul moment, bătrâna, care își retrăsese deja câștigul, puse totul pe roșu. I se auzi respirația greoaie și precipitată. Încercă să-și înăbușe o nouă criză de strănuturi. Mâna i se odihnea ca o gheară pe postavul verde. Lângă ea avea o broască țestoasă verde miniatURALĂ, ca mascotă.

Roșul câștigă din nou. Bătrâna explodează.

— Formidable, zise femeia din spatele lui Lillian. Cine e tipul?

Aproape că nu se mai miză pe numere. Vestea seriei incredibile se răspândise pretutindeni în sală. O baterie de jetoane mari se adunară în stive înșiruite pe negru. Roșul ieșise de șapte ori, culoarea trebuia în sfârșit să se schimbe. Clerfayt era singurul care mizase iar pe roșu. În tulburarea ei, bătrâna așeză în ultima clipă broscuța în loc de jeton. Înainte să mai apuce să schimbe ceva, o rumoare străbătu sala: roșu! câștigase din nou.

— Madame, nu vă putem dubla țestoasa, spuse Crupierul, împingându-i bătrânei înapoi, de-a curmezișul mesei, animalul cu cap ancestral și înțelept.

— Dar câștigul meu! croncăni arătarea.

— Scuzați-mă, madame, dar nu v-ați făcut și nici nu v-ați anunțat depunerea.

— Doar ați văzut că am vrut s-o fac! E de ajuns.

— Trebuia fie să fi făcut depunerea, fie să o fi anunțat înainte ca bila să cadă.

Bătrâna privi în jur, plină de amărăciune.

— Faites vos jeux, zise Crupierul, indiferent.

Clerfayt miză iar pe roșu. Bătrâna, supărată, pe negru. Toți ceilalți mizară de asemenea pe negru. Fiola puse pe șase și pe negru. Roșul ieși încă o dată. Clerfayt își retrase câștigul. Îl împinse crupierului câteva fise și se ridică.

— Mi-ai purtat într-adevăr noroc, îi spuse lui Lillian

și se opri, urmărind rotirea ruletei. Negrul câștigă.

— Vezi, zise el. Uneori omul are un al șaselea simț.

Ea zâmbi. De l-ai avea în dragoste, îi spuse în gând.

Fiola veni la el.

— Te felicit. Să te poți opri la timp este cea mai mare artă în viață.

Se întoarse spre Lillian.

— Nu sunteți de aceeași părere?

— Nu știu. N-am avut niciodată ocazia.

El râse.

— Nu vă cred. Ați dispărut din Sicilia, semănând multă confuzie în urma dumneavoastră. Ați ajuns la Roma și ați dispărut cu iuțeala fulgerului. Nici la Veneția nu vi s-a putut da de urmă, din câte mi s-a spus.

Se duseră la bar, pentru a sărbători norocul lui Clerfayt.

— Cred că am câștigat destul ca să pot termina de aranjat casa, îi spuse el lui Lillian.

— Mâine poți să pierzi iar totul.

— Ai vrea?

— Bineînțeles că nu.

— Nu voi mai juca, declară el. Vom păstra tot. Îți voi construi și o piscină în grădină.

— N-am nevoie. Nu obișnuiesc să înot, știi foarte bine.

El o privi surprins.

— Știu. Ești obosită?

— Nu.

— O serie de nouă ori roșu e o treabă minunată, vorbi Fiola. O singură dată am mai văzut o serie mai lungă. De douăsprezece ori negru, Era înaintea războiului. Pe vremea aceea existau mese de joc cu sume maxime mult mai mari ca azi, în Cercle privé. Tipul care a jucat această serie a spart banca. A mizat apoi pe treisprezece și treisprezecele a ieșit de cinci ori în douăsprezece ture. A fost o adevărată senzație. Toți îi copiau mișcările. Din această cauză a ruinat banca de două ori în aceeași noapte. Era un rus. Oare cum îl chema? Wolkow, sau ceva asemănător. Da, Wolkow.

— Wolkow? repetă Lillian, nevenindu-i să creadă. Doar nu Boris Wolkow?

— Exact! Boris Wolkow. L-ați cunoscut?

Lillian scutură din cap. Nu așa, gândi. Îl văzu pe Clerfayt urmărindu-i reacția.

— Mi-ar plăcea să știu ce s-a ales de el, urmă Fiola. Era un bărbat care făcea senzație. Unul din ultimii jucători de mare tradiție. De altfel, un vânător de primă clasă. Se afla atunci cu Maria Andersen. Poate ați auzit de ea. Una dintre cele mai frumoase femei pe care le-am văzut vreodată. A murit la Milano în timpul unui bombardament.

Se întoarse spre Clerfayt.

— N-ai auzit de Wolkow?

— Nu, spuse Clerfayt.

— Ciudat. Pe atunci a participat și el la câteva raliuri. Ca amator, desigur. Rar am văzut un om care să poată rezista la atâta alcool. Probabil și-a distrus sănătatea cu bună știință; făcea impresia că asta urmărea.

Chipul lui Clerfayt se întunecase. Îi făcu semn chelnerului să mai aducă o sticlă.

— Mai joci astăzi? îl întrebă Fiola.

— Sigur că nu!

— De ce? Seriile vin în serii. Poate va fi chiar astăzi încă o serie de doisprezece negru.

— N-ar trebui să mai joace, îi spuse Fiola lui Lillian. Nu azi. Asta-i lege de când lumea.

Lillian îl privi pe Clerfayt. De data aceasta nu-i mai ceruse să vină cu el ca să-i poarte noroc, și știa și de ce. Ce copilăros e, se gândi ea înduioșată. Și cât de orb, în gelozia lui! A uitat că niciodată nu celălalt e cel care distruge, ci întotdeauna tu însuși ești acela?

— În schimb dumneavoastră ar trebui să jucați, spuse Fiola. Vă aflați pentru prima oară aici. Hai, faceți-mi plăcerea. Veniți cu mine!

Se duseră la altă masă. Fiola începu să depună fisele și, după câteva minute, Lillian schimbă și ea câteva bancnote în jetoane. Miză prudentă pe sume mici; banii erau pentru ea mai mult decât o proprietate,

o frântură de viață. Nu vroia să ajungă la cheremul morocănosului unchi Gaston.

Aproape imediat începu să câștige.

— Uite mâna de copil, spuse Fiola, care pierdea. Aceasta e noaptea dumneavoastră! Aveți ceva împotriva dacă vă imit mișcările?

— Veți regreta.

— Nu la joc. Puneți cum vă trece prin minte.

Lillian miză o vreme pe roșu și negru, apoi pe a doua duzină și, în cele din urmă, pe cifre. Câștigă de două ori cu zero.

— Nimicul vă iubește, observă Fiola râzând.

Bătrâna cu broasca țestoasă apăru la masă. Se așeză cu o figură încruntată, chiar în fața lui Lillian. Între jocuri se consulta în șoaptă cu broasca. Un diamant de o rară frumusețe îi juca lejer pe degetul descărnat. Gâtul îi era ridat, ca și cel al animalului. De altfel semănau. Aveau aproape aceiași ochi, fără pleoape, din care albul era inexistent.

Lillian jucă acum alternativ pe negru și pe treisprezece. Când își ridică privirea, după o vreme, îl văzu pe Clerfayt de cealaltă parte a mesei, urmărindu-i jocul. Mizase ca Boris Wolkow și își dădu seama că și Clerfayt observase acest lucru. Se încăpățână să joace în continuare pe treisprezece. După șase runde ieși treisprezece.

— Destul, spuse ea, adunându-și jetoanele de pe masă în poșetă. Câștigase, nu știa exact cât.

— Vreți să plecați deja? întrebă Fiola. Aceasta e noaptea dumneavoastră, ați văzut doar. Nu se mai repetă și a doua oară.

— Noaptea a trecut Dacă am trage draperiile, ne-ar face pe toți să arătăm ca niște stafii. Noapte bună, Fiola. Jucați mai departe. Întotdeauna cineva joacă mai departe.

Când ieși cu Clerfayt, Riviera li se înfățișă așa cum fusese înainte să fie descoperită de turiști. Cerul sclipea arămiu și albastru, în așteptarea soarelui; marea era albă la orizont și străvezie ca aquamarinul. În larg se vedeau câteva bărci pescărești cu pânze galbene și roșii.

Plaja era liniștită; pe șosea nici o mașină. Vântul mirosea a languste și mare.

Lillian nu-și dădu seama din ce izbucni cearta. Auzi vocea lui Clerfayt și îi trebui o vreme să înțeleagă ce spune. Gelozia sa împotriva lui Wolkow răbufni pe față.

— Ce pot să fac? îl auzi spunând. Am de luptat cu o umbră, cu un adversar pe care nu-l pot atinge, care nu e de față, și prin aceasta cu atât mai puternic ca mine; care este fără greșală, fiindcă e absent, care e transfigurat, fiindcă nu e aici, care are avantajul strigător la cer al absenței, care îi dă mii de arme împotriva mea, în timp ce eu sunt aici și tu mă vezi așa cum sunt, așa ca acum, furios, nedrept, dacă vrei, meschin și penibil — și tuturor acestora li se opune imaginea măreață, idealizată, care nu poate face nimic greșit, fiindcă nu face nimic, fiindcă tace și nu te poți apăra împotriva ei, așa cum nu te poți apăra de amintirea unui mort!

Lillian își lăsă epuizată capul pe spate. Ce aiureli îngrozitoare, tipic masculine, îndrugă iar?

— Vrei să spui că nu e așa? întrebă Clerfayt, izbind volanul cu pumnul. Spune, dacă nu e așa! Am simțit cum mă ocolești! Știu că de aceea nu vrei să te căsătorești cu mine! Vrei să te întorci! Asta e! Vrei să te întorci!

Ea ridică fruntea. Ce tot spunea? îl privi pe Clerfayt.

— Ce tot spui acolo?

— Greșesc cumva? Nu te gândeai chiar acum la asta?

— Mă gândeam numai cât de îngrozitor de proști pot fi chiar și cei mai inteligenți bărbați. Vrei să mă alungi cu orice preț?

— Eu, să te alung? Eu nu mai știu ce să fac ca să te păstrez!

— Crezi că așa mă poți păstra? Dumnezeuule!

Lillian își lăsă iar capul pe spate.

— Nu ai de ce să fii gelos. Boris nici nu m-ar mai vrea, dacă m-aș întoarce.

— Asta nu are nici o importanță. Vrei să te duci înapoi?

— Nu mă alunga înapoi! O, Doamne, chiar ai devenit orb?

— Da, zise Clerfayt. Probabil! Probabil, repetă el uimit, Dar nu mai am ce face. Nu mai am scăpare.

Merseră tăcuți de-a lungul Cornichei, spre Antibes. O cotigă trasă de un măgar le ieși în față. Pe capră stătea o fetișcană și cânta. Istovită, Lillian o privi cu invidie arzătoare. Se gândi la bătrâna de la cazinou, care urma să trăiască ani buni de acum înainte, văzu fetișcana surzătoare și fu iar o clipă din acelea, în care totul devenea de neînțeles și toate șiretlicurile de prisos, în care mizeria o copleșea și toată ființa ei se răzvrătea neputincioasă, strigând: De ce? De ce tocmai eu? Ce am făcut, ca să merit această soartă?

Privi cu ochi împăienjeniți peisajul plin de vrajă. Mireasma puternică a florilor adia deasupra șoselei.

— De ce plângi? întrebă Clerfayt iritat. Nu ai absolut nici un motiv să plângi.

— Nu, n-am.

— Mă înșeli cu o umbră, spuse el, plin de amărăciune. Și tot tu plângi!

Da, se gândi ea, dar umbra nu se numește Boris. Să-i spun care este numele ei adevărat? Dar atunci mă va întemnița într-un spital și va pune în fața ușii paza iubirii, ca să pot fi îngrijită de moarte, îndărătul geamurilor mate și în mirosul de dezinfectante, bunăvoință și izul fad de excremente umane.

Privi chipul lui Clerfayt. Nu, își spuse, nu temnița acestei iubiri, împotriva căreia nu poți protesta, și din care nu poți avea altă scăpare decât fuga! Focul de artificii se sfârșise; cenușa nu trebuia răscolită.

Mașina intră în curtea hotelului. Un englez în halat de baie cobora deja spre plajă. Clerfayt îi ajută lui Lillian să coboare din mașină fără să o privească.

— N-o să mă vezi prea des de acum înainte, zise el. Mâine încep antrenamentul.

Exagera; cursa era numai prin oraș și un antrenament era practic imposibil. Străzile nu puteau fi închise decât pentru cursa propriu-zisă; în rest, piloții erau nevoiți să se limiteze la a parcurge traseul și a

memora manevrele.

Lillian avu viziunea a ceea ce urma să li se întâmple. Era un coridor lung, care se făcea tot mai îngust, fără ieșire. Ea nu putea să treacă prin el. Alții, care aveau timp de irosit, o puteau face. Ea nu. În dragoste nu exista cale de întoarcere, nu puteai niciodată să o iei de la început. Ce se întâmpla, rămânea în sânge. Clerfayt nu mai putea fi cu ea ca la început. Cu orice altă femeie da, cu ea însă nu. Iar ceea ce se întâmplase între ei era la fel de imposibil de recuperat, ca și timpul care trecuse. Nici un sacrificiu, nici cea mai mare bunăvoință nu o puteau face, aceasta era legea, sumbră și neînduplecată. Lillian o cunoștea, de aceea vroia să plece. Restul vieții ei era toată viața ei; în existența lui Clerfayt, aceasta nu era decât o pârțicică foarte mică. De aceea, totul depindea numai de ea, și nu de Clerfayt. Raportul era prea inegal; ceea ce pentru existența lui avea să devină un episod, chiar dacă acum refuza să creadă acest lucru, pentru ea era sfârșitul. Nu îl putea sacrifica, acum știa. Nu simțea nici regret, nici tristețe, chiar și pentru aceasta avea prea puțin timp, în schimb se simțea inundată de o limpezime asemănătoare cu cea a primilor zori. Și odată cu această limpezime, se risipi și ultima ceață a neînțelegerilor. Simți fericirea mărunță și pătrunzătoare care urmează unei hotărâri, Și, ciudat lucru, odată cu ea îi reveni și tandrețea, devenită acum inofensivă.

— Nimic din ce ai afirmat nu e adevărat, Clerfayt, spuse ea cu voce schimbată. Nimic! Uită tot ce ai spus! Nu este adevărat! Nimic!

Îi văzu chipul înseninându-se.

— Atunci rămâi cu mine? întrebă el repede.

— Da, spuse ea. Nu mai vroia să dea naștere la alte dispute în ultimele zile pe care aveau să le petreacă împreună.

— Înțelegi în sfârșit ce vreau.

— Da, înțeleg, răspunse ea și zâmbi.

— Te vei căsători cu mine?

El nu îi sesiză ezitarea.

— Da, spuse ea Și aceasta îi era acum totuna.

El n-o slăbi din priviri
— Când?
— Când vrei. La toamnă.
El rămase câteva clipe tăcut.
— În sfârșit! exclamă apoi. În sfârșit! Nu vei regreta niciodată, Lillian!
— Știu.
Dintr-odată era complet transfigurat.
— Ești obosită! Trebuie să fii îngrozitor de obosită! Doamne, ce am făcut?! Trebuie să te odihnești, Lillian! Hai să te duc în cameră.
— Și tu?
— Eu îl voi urma pe englez și mai târziu o să bat străzile, înainte să se intensifice circulația. E o simplă chestie de rutină, cunosc traseul.
Se opri lângă ușă.
— Ce idiot sunt! Am pierdut mai mult de jumătate din ce câștigasem! Din cauza furiei!
— Eu am câștigat.
Lillian aruncă poșeta cu jetoanele pe masă.
— Nici nu le-am numărat.
— Mâine vom câștiga din nou. Mergi cu mine la doctor?
— Da. Acum însă trebuie să dorm.
— Dormi până diseară. Apoi mâncăm ceva și ne culcăm la loc. Te iubesc imens.
— Și eu, Clerfayt.
Închise ușa cu grijă în urma sa. Pentru prima oară, ca și cum ar fi ieșit din camera unei bolnave, îi trecu ei prin minte. Se așeză istovită pe pat. Fereastra era deschisă. Îl văzu coborând spre plajă. După cursă, hotărî ea. Va trebui să-mi împachetez lucrurile și să plec după cursă, în ceasul în care va trebui să plece la Roma. Câteva zile, doar, se gândi. Nu știa încotro s-o ia. De altfel îi era totuna. Numai să plece.

desfășura pe străzile din Monte Carlo, trecând chiar prin centrul orașului, ocolind portul, urcând dealul cazinoului și înapoi. În multe locuri șoseaua abia dacă era destul de lată pentru depășiri și era alcătuită numai din curbe; curbe duble, curbe în vârf de ac și curbe în "U". O sută de runde trebuiau parcurse, peste trei sute de kilometri, aceasta însemnând de zeci de mii de ori schimbatul vitezei, frână, demaraj, schimbatul vitezei și iar frână, iar demaraj.

— Un carusel, îi spuse Clerfayt lui Lillian râzând. Un fel de acrobație de circ. Niciunde nu poți să dai nici măcar pe jumătate drumul la mașină. Unde stai?

— În tribună. Rândul zece, în dreapta.

— Va fi foarte cald. Ai o pălărie de soare?

— Da. Lillian îi arată pălărioara de pai pe care o avea în mână.

— Bine. Diseară vom mânca languste și vom bea vin rece la Pavillion d'Or, pe malul mării. Iar mâine mergem la un cunoscut de-al meu; e arhitect și îl voi ruga să ne facă un plan de renovare a casei. Luminoasă, cu ferestre mari și mult soare.

Antrenorul îi strigă ceva lui Clerfayt în italiană.

— Începe, spuse Clerfayt și își încheie la gât salopeta albă.

Scoase din buzunar o bucățică de lemn și o lovi ușor de mașină, apoi de palmă.

— Gata? urlă antrenorul?

— Gata.

Lillian îl sărută pe Clerfayt și împlini ritualul superstițiilor. Scuipă ușor pe mașină și pe echipamentul lui Clerfayt, îngânând un blestem care avea menirea să săvârșească tocmai contrariul; apoi îndreptă mâna cu două degete desfăcute în direcția șoselei și a celorlalte boxe — era descântecul Jettatore împotriva deochiului. Mentorii italieni o urmăriră muți de venerație când trecu prin fața lor. În urma ei îl auzi pe antrenor făcându-și deja rugăciunea:

— O, tu, dulce sânge al lui Isus și tu, mamă a durerilor, ajută-i lui Clerfayt, lui Frigerio și...

La ușă se întoarse. Soțiile lui Marchetti și ale altor

doi piloți își ocupaseră deja locurile, cu cronometrele și hârtiile în mână. N-ar trebui să-l părăsesc, se gândi, și ridică mâna. Clerfayt râse și salută. Arăta foarte tânăr.

— Iar voi, sfinților, topiți cauciucurile adversarilor de două ori mai repede ca pe ale noastre! se ruga antrenorul, după care strigă:

— Gata de start! Afară toți cei care n-au ce căuta aici!

Douăzeci de mașini luară startul. În prima rundă Clerfayt se afla în poziția a șasea; nu fusese prea favorizat la start și întârziase, o secundă la demaraj. Se ținu în spatele lui Micotti, despre care știa că va ataca. Frigerio, Monti și Sacchetti se aflau înaintea lui; Marchetti era în frunte.

În cea de-a patra rundă, Micotti țâșni pe porțiunea dreaptă care urca spre cazinou și îl depăși pe Sacchetti, turându-și puternic motorul. Clerfayt se ținu pe urmele lui, își forță și el motorul și îl depăși pe Sacchetti cu puțin înainte de intrarea în tunel. Când ieși iar la lumină, văzu mașina lui Micotti fumegând și încetinind. Îl depăși și începu să-l urmărească pe Monti. Trei. Mai târziu, în curbele în vârf de ac de la gazometru, ajunse chiar în spatele lui și se ținu de el ca un terrier.

Mai sunt nouăzeci și două de runde și șaptesprezece concurenți, socoti Clerfayt când văzu o a doua mașină oprind lângă cea a lui Micotti. Antrenorul îi semnaliză să nu atace momentan; probabil Frigerio și Marchetti, care nu se prea agreau, se luaseră la hartă între ei pe cheltuiala firmei, în loc să păstreze disciplina echipei, iar antrenorul plănuia să-i țină de rezervă pe Clerfayt și Meyer III, în caz că piloții din frunte și-ar fi distrus mașinile.

De fiecare dată, Lillian vedea haita gonind prin fața tribunelor în mai puțin de două minute. Vedea mașinile trecând, îți luai o clipă privirile de pe șosea și, în următorul moment, ele erau din nou acolo, dispuse puțin diferit, dar aproape ca și cum nu se depărtaseră nici o clipă. Era ca și cum ai fi împins placa de sticlă a unei Camera magica, încolo și înapoi, înainte și înapoi. Cum or putea număra cele o sută de runde? se întrebă

ea. Apoi își aduse aminte de antrenorul care se ruga, asuda și înjura, arătându-le tot felul de plăcuțe indicatoare și stegulețe pe care le agita și schimba după un cod secret.

După patruzeci de runde vru să plece. I se părea că trebuia să plece acum, chiar acum, înainte de sfârșitul cursei. Perspectiva de a mai vedea de șaizeci de ori neînsemnatele dislocări de pe pistă îi apărea ca o pierdere de timp asemănătoare cu orele dinaintea plecării ei de la sanatoriu. Avea în buzunar un bilet spre Zürich. Îl cumpărase în dimineața aceea, în timp ce Clerfayt parcurgea pentru o ultimă oară traseul. Era valabil peste două zile. Clerfayt urma să plece atunci la Roma. Intenționa să se întoarcă după două zile. Avionul pleca dimineața, trenul seara. Ca o hoață, se gândi, plec pe furiș, ca o trădătoare. Așa cum și de la sanatoriu am vrut să plec tot în taină, ca să-l evit pe Boris. Până la urmă fusese nevoită să stea de vorbă cu el, dar la ce folosise oare aceasta? întotdeauna se spuneau cuvintele cele mai nepotrivite, întotdeauna se mințea, fiindcă era o cruzime inutilă și întotdeauna sfârșitul însemna amărăciune și deznădejde provocată de faptul că nu se putea altfel și că acum ultima amintire rămânea numai cearta, neînțelegerea, ura. Își căută biletul în buzunar. O clipă crezu că îl pierduse. Această clipă fu de ajuns să o întărească în hotărârea ei. Tremura, cuprinsă de frisoane în soarele cald. Am febră, își spuse și auzi mulțimea din jur țipând. Jos, de-a lungul portului de jucărie, cu iahturile albe pe care stăteau înghesuiți alți spectatori, șoseaua se continua, urcând, și una din mașinuțele de jucărie se trase într-o parte și țâșni aproape razant pe lângă o alta, depășind-o.

— Clerfayt! jubilă o doamnă grasă de lângă ea, pocnindu-se cu programul peste coapsele pleznind sub rochia de in. The son of a gun made it! A reușit, afurisitul!

Clerfayt trecuse într-o oră pe locul al doilea. Acum îl hăitua fără milă pe Marchetti. Nu voia să-l depășească încă, avea timp până la cea de-a optzecea rundă, ba chiar a nouăzecea, voia numai să-l hărțuiască, să-l

enerveze, la numai câțiva metri în spatele lui, mereu la aceeași distanță. Nu voia să mai riște o dată să-și tureze motorul, voia să-l determine pe Marchetti s-o facă, și Marchetti tură într-adevăr o dată, fără ca mașinii să i se întâmple ceva, dar Clerfayt îl simțea devenind nervos din cauză că nu realizase nimic cu această manevră. Marchetti începu acum să blocheze șoseaua și curbele; nu voia să-l lase pe Clerfayt să treacă. Clerfayt făcu de câteva ori o manevră, ca și cum ar fi vrut să depășească, fără să încerce în realitate acest lucru; reuși să-l facă pe Marchetti să fie mai atent la el decât la condusul propriei sale mașini și deci să devină neglijent.

Se aflau cu o rundă înaintea celorlalți concurenți. Antrenorul asuda din greu și-și agita de zor tăblițele și fanioanele. Îi semnaliză lui Clerfayt să nu atace. Marchetti făcea parte din aceeași echipă; era de ajuns că Frigerio și cu el se urmăriseră reciproc; Frigerio se alesese cu un defect la o roată și se afla acum cu aproape un minut în urma lui Clerfayt și a altor cinci mașini. Pe Clerfayt îl urmărea Monti, dar nu ajunsese chiar atât de aproape de el. Putea să se descotorosească ușor de el, în curbele în vârf de ac, pe care le lua mai rapid ca Monti.

Trecură iar prin fața barelor. Clerfayt îl văzu pe antrenor implorând toți sfinții și amenințându-l în același timp cu pumnul, să nu se apropie prea mult de Marchetti. Marchetti îi făcuse un semn furios, să-l rețină pe Clerfayt. Clerfayt dădu din cap și încetini cu o lungime de mașină, nu mai mult. Vroia să câștige această cursă, cu sau fără ajutorul antrenorului. Vroia să câștige premiul și, în afară de aceasta, făcuse și un pariu cu sine însuși. Am nevoie de banii ăștia, se gândi el. Pentru viitor. Casa. Viața cu Lillian. Startul greșit îl întârziase puțin, dar știa că va câștiga; se simțea foarte liniștit, în straniul echilibru dintre concentrare și relaxare care îți dă sentimentul că nimic nu ți se poate întâmpla. Era un fel de clarviziune, care înlătura orice îndoială, orice ezitare sau nesiguranță. Mai demult o avea destul de des, în ultimii ani însă îi dusesese dorul.

Era una din rarele clipe de adevărată fericire.

După o curbă văzu dintr-odată că mașina lui Marchetti începe să patineze, se postează de-a curmezișul șoselei și sare în sus, cu scrâșnetul metalului sfărâmat. Văzu balta neagră de ulei care se împrăștiase pe șosea și celelalte două mașini care se ciocniseră deja, după ce se clătinaseră ca bete pe porțiunea acoperită de ulei; văzu, ca într-o filmare cu încetinitorul, mașina lui Marchetti rostogolindu-se și pe Marchetti plutind prin aer și izbindu-se de asfalt. În el, sute de ochi căutară o porțiță pe șosea prin care să-și strecoare mașina, dar nu exista nici una; șoseaua creșcu, uriașă, îngustându-se în același timp; nu simți nici un fel de spaimă, încercă numai să se ciocnească lateral și nu în unghi drept; își dădu seama în ultimul moment că trebuie să dea drumul la volan, dar brațele erau prea încete, totul se ridica deja în aer, dintr-odată își pierdu greutatea și apoi veni lovitura în piept și în față, și din toate părțile se prăbuși asupra lui lumea prefăcută în țândări; o clipă mai văzu fața albă, îngrozită a unui supraveghetor de traseu; în următorul moment un pumn gigantic îl izbi în spate și nu mai rămase decât vâjâitul înfundat, după care totul amuți.

Mașina care îl izbise din spate făcu o spărtură în toată învâlmășeala, astfel încât cei care veneau din urmă putură trece. Una după alta, mașinile țâșniră pe rând, unele plutind, clătinându-se, trecând razant pe lângă mașinile accidentate, făcând metalul să scrâșnească de parcă ar fi gemut. Supraveghetorul de traseu se cățără pe sacii cu nisip de pe margine și împrăștie nisipul peste băltoaca de ulei, sărind înapoi de câte ori urletul vreunui motor se apropia. Apărură sanitarii cu niște târgi, îl ridicară pe Marchetti peste baricadele de nisip și îl dădură în grija altora; câțiva oameni de ordine veniră, alergând, cu niște indicatoare care să îi prevină pe piloții rămași în cursă, dar tura se consumase deja, toți trecuseră de locul accidentului și se apropiau acum din nou, unii aruncând câte o privire grăbită, ceilalți cu ochii ațintiți pe șosea.

Mașina lui Clerfayt nu numai că se ciocnise de

mașinile din față, ci fusese și lovită din spate de Monti. Monti nu era aproape deloc rănit. Se retrase șchiopătând la marginea șoselei. Clerfayt atârna din mașina sa, care fusese strivită și apoi izbită de sacii cu nisip. Fața îi era zdrobită iar volanul intrase în coșul pieptului. Din gură îi șiroia sângele și își pierduse cunoștința. Ca un roi de muște năpădind asupra unei bucăți însângerate de carne, la marginea șoselei se adună mulțimea, holbându-se cu ochi îngroziți la sanitarii și montorii care începură grăbiți să-l scoată pe Clerfayt din mașină cu ferăstrăul. În fața lui ardea o mașină. Mai mulți oameni, înarmați cu extincitoare, reușiseră să desprindă resturile mașinii și încercau acum să stingă focul. Din fericire tancul de benzină se fisurase și astfel explozia putu fi evitată. Însă benzina ardea, căldura deveni insuportabilă și focul putea oricând să se răspândească. Din două în două minute treceau în goană mașinile rămase în circuit. Urletul motoarelor plutea acum ca un recviem înfundat deasupra orașului, amplificându-se într-un vaier asurzitor atunci când treceau pe lângă Clerfayt, care, însângerat, atârna ca tras în țepă în mașina sa turtită, deasupra locului accidentului, luminat de vâlvătaia palidă a focului ce murea în după-amiaza luminoasă. Cursa continua, nu fusese contramandată.

Lillian nu realiză imediat. Megafonul nu se auzea clar; vocea comentatorului părea să devină ininteligibilă din cauza propriilor sale reverberații. De emoție, comentatorul vorbea prea aproape de microfon. Auzi ceva despre niște mașini care ieșiseră de pe șosea și se ciocniseră, fiindcă o altă mașină pierduse ulei pe traseu. Apoi văzu haita gonind prin fața tribunelor. Nu poate să fie foarte grav, altfel n-ar continua cursa. Căută din ochi numărul lui Clerfayt. Nu-l găsi, dar era posibil ca el să fi trecut deja, nu fusese prea atentă. Comentatorul relata acum ceva mai clar că accidentul avusese loc pe Quai de Plaisance — câteva mașini intraseră una într-alta, existau câțiva accidentați, morți

nu erau, urmau și alte știri. Clasamentul se prezenta astfel: Frigerio, cu un avans de cincisprezece secunde, Conti, Duval, Meyer III...

Lillian ascultă cu încordare. Nimic despre Clerfayt; fusese pe locul doi. Nimic despre Clerfayt, repetă ea și auzind mașinile venind, se aplecă în față să vadă doisprezecele, mașina roșie cu numărul doisprezece.

Nu se arată și în tăcerea surdă a groazei ce i se răspândea în tot corpul, răsună vocea unsuroasă a comentatorului:

— Printre accidentați se află și Clerfayt; va fi dus la spital. Se pare că și-a pierdut cunoștința. Monti s-a accidentat la genunchi și la picior, Marchetti...

Nu se poate, își auzi Lillian gândul înspăimântat. Nu în această cursă de jucărie, nu în acest oraș de jucărie, cu portul său de jucărie și toată panorama asta multicoloră de jucărie! Trebuie să fie o greșeală! Mașina lui va țâșni imediat de undeva, ca atunci, la Targa Florio, puțin întârziată probabil, cu zgârieturi și îndoituri, dar în rest teafără și fără stricăciuni! Însă, în timp ce gândea aceste lucruri, simțea cum speranța se făcea tot mai găunoasă, sfărâmându-se înainte de a se fi consolidat — fără cunoștință, se gândi, agățându-se de aceste două cuvinte, ce înseamnă asta?

Putea să însemne orice! Observă că părăsise tribuna fără să-și dea seama. Se afla în drum spre boxe: poate îl aduseseră acolo. Zăcea probabil întins pe targă, rănit la umăr sau la braț, ca la Targa Florio și râdea pe seama ghinionului avut.

— A fost dus la spital, spuse antrenorul, asudând abundant. Sfântă Maică a Domnului, de ce tocmai nouă?! De ce nu adversarilor sau — cum? — Un moment!

Se repezi spre șosea, să semnalizeze. Mașinile goneau pe lângă ei; văzute de aproape păreau mai mari și mai amenințătoare, iar bubuitul lor umplea tot văzduhul.

— Ce s-a întâmplat? strigă Lillian. Lăsați-o dracului de cursă și spuneți-mi ce s-a întâmplat!

Se uită în jur. Nimeni nu se uita la ea. Montorii își

făceau de lucru cu tot felul de piese de schimb și cauciucuri, evitând să-și ridice privirile. Când se apropia de cineva, acesta se trăgea înapoi. Ca și cum ar fi fost ciumată.

Antrenorul se întoarse în sfârșit înapoi.

— Lui Clerfayt nu îi ajută cu nimic dacă las sau nu dracului cursa, zise el răgușit. Nici el n-ar fi de acord. Ar vrea...

Lillian îl întrerupse.

— Unde e? N-am chef să ascult acum o predică despre codul de onoare al piloților de cursă.

— La spital. A fost dus imediat la spital.

— De ce nu e nimeni cu el să-i ajute? Dumneavoastră? De ce mai stați aici?

Antrenorul o privi fără să înțeleagă.

— Cum să-i ajut eu? Sau oricine altcineva de aici? Asta e treaba medicilor.

Lillian înghiți cu efort.

— Ce s-a întâmplat cu el? întrebă ea încet.

— Nu știu. Nu l-am văzut. Eram cu toții aici. Eram doar obligați să rămânem aici.

— Da, zise Lillian. Pentru ca raliul să poată continua.

— Așa trebuie să fie, spuse antrenorul, neputincios. Toți nu suntem altceva decât niște simpli angajați.

Un montor se apropie în fugă. Uruiul mașinilor creștea iar în intensitate.

— Signorina — antrenorul își desfăcu palmele în lături a neputință și se uită spre șosea — trebuie...

— E mort? întrebă Lillian.

— Nu, nu! Fără cunoștință. Doctorii... din păcate eu trebuie să... signorina...

Antrenorul înșfăcă o tăbliță indicatoare de pe o ladă și se repezi să-și lanseze semnalele. Lillian îl auzi zbierând:

— Madona, Madona, de ce tocmai mie, ulei blestemat, afurisit și blestemat ulei! Ridică o tăbliță, făcu un semn cu mâna, ridică brațul și rămase așa, deși turma trecuse deja; privea fix șoseaua și nu voia să se întoarcă.

Lillian se răsuci încet, să plece.

— Venim după cursă, signorina, îi șopti unul din montori. Imediat după ce se termină cursa!

Baldachinul întunecat al larmei atârna în continuare deasupra orașului, atunci când porni spre spital. Nu găsisese decât o birjă împodobită cu stegulețe, panglici și câte o pălărioară de pai pentru fiecare cal.

— Durează mai mult ca de obicei, mademoiselle; explică birjarul. Trebuie să facem un ocol mare. Străzile sunt închise. Din cauza cursei, înțelegeți...

Lillian încuviință mută. Stătea învăluită în durerea care nu părea să fie durere, ci un chin surd, care fusese atenuat prin anestezice. Nimic nu mai funcționa pe de-a întregul în ea, numai ochii și urechile, care vedeau și auzeau mașinile, limpede, foarte strident și insuportabil. Birjarul sporovăia și voia să-i arate obiectivele turistice. Ea nu auzea nimic, doar uruitul motoarelor. Cineva încercă să oprească birja și să intre în vorbă cu ea. Nu înțelese ce îi spunea și opri birja. Se gândea că poate are vreo veste de la Clerfayt. Bărbatul, un italian cu o mustață neagră, subțire, îmbrăcat într-un costum alb, o invită la cină.

— Ce? întrebă ea, fără să înțeleagă.

— Ce altceva, rânji bărbatul, poate să iasă mai mult din asta. Depinde de dumneata.

Ea nu răspunse nimic. Nu îl mai vedea. Ochii ei îl slăbiră din strânsoare. Nu știa nimic despre Clerfayt.

— Dă-i drumul! îi spuse ea birjarului. Mai repede!

— Cavalerii ăștia n-au un sfaț în buzunar, o lămuri birjarul. Ați avut dreptate să îl refuzați. Cine știe, poate ar fi trebuit să plătiți dumneavoastră consumația. Bărbații mai în vârstă sunt mai de încredere.

— Mai repede! spuse Lillian.

— Prea bine!

Dură o veșnicie până opriră în fața spitalului. Între timp Lillian făcuse nenumărate jurăminte, pe care voia să creadă că le va respecta. Nu va mai pleca, va rămâne, se va căsători cu Clerfayt, numai de n-ar muri!

Făcuse aceste jurăminte și le lăsă să cadă ca niște pietre într-un lac adânc, fără să se gândească la aceasta.

— Domnul Clerfayt e în sala de operație, spuse sora de la ghișeu.

— Îmi puteți spune cât de grav e accidentul?

— Regret, madame. Sunteți cumva doamna Clerfayt?

— Nu.

— Rudă?

— Ce importanță are?

— Nici una, mademoiselle. Știu însă precis că după o operație numai rudele foarte apropiate au voie să vadă pacientul.

Lillian o țintui cu privirea. Să-i spună că era logodită cu Clerfayt? Ce absurditate!

— Trebuie să fie operat? întrebă ea.

— Așa se pare; altfel nu s-ar afla în sala de operație.

Una dintre alea care nu mă suferă, gândi Lillian iritată. Avea oarecare experiență cu surorile medicale.

— Pot să aștept?

Sora arătă spre o bancă.

— Sală de așteptare nu aveți? întrebă Lillian.

Sora îi arătă o ușă. Intră într-o încăpere în care se aflau plante decorative ofilite, câteva reviste vechi risipite pe o masă joasă și muște care dădeau târcoale unei hârtii de prins muște. Ce atârna din tavan deasupra mesei. Zgomotul motoarelor se auzea și aici, înfundat, ca un răpăit îndepărtat de tobe, dar mereu prezent.

Timpul deveni lipicios, ca hârtia pe care muștele își aflau moartea, după o îndelungată tortură. Lillian privi țintă revistele uzate, le deschise și le închise, încercă să citească și nu reuși, se ridică și se duse la fereastră, se așeză iar, încăperea mirosea a spaimă, a toată spaima ce se răspândise în ea. Încercă să deschidă fereastra, dar o închise imediat la loc, fiindcă uruitul motoarelor năvăli imediat, și mai puternic. După o vreme, intră o

femeie cu un copil. Copilul începu să plângă, femeia își deschise bluza și îi dădu să sugă. Copilul plescăi mulțumit și adormi. Femeia îi zâmbi sfioasă lui Lillian și se încheie la bluză.

Câteva minute mai târziu, sora de la ghișeu deschise ușa. Lillian se ridică în picioare, dar sora nu îi acordă nici un fel de atenție; îi făcu semn femeii cu copilul să o urmeze. Lillian se așeză iar. Deodată își încordă auzul. Ceva se schimbase. Simțea acest lucru în ceafă. O anumită tensiune dispăruse. Dură o vreme până realizează ce era: se făcuse liniște. Larma motoarelor încetase. Cursa luase sfârșit.

Un sfert de oră mai târziu, văzu o mașină decapotabilă oprind în fața spitalului. Din ea coborâră antrenorul și doi montori. Sora îi aduse în sala de așteptare. Abătuți, se împrăștiară în încăpere.

— Ați aflat ceva? întrebă Lillian.

Antrenorul arătă spre montorul mai tânăr.

— El a fost acolo când l-au scos.

— Îi curgea sânge din gură, zise montorul.

— Din gură?

— Da. Ca și cum ar fi avut o hemoragie.

Lillian îl privi lung. Ce eroare îngrozitoare mai era și asta? Hemoragiile țineau de ea, nu de Clerfayt.

— Din ce cauză să fi avut o hemoragie? întrebă ea.

— Volanul i-a strivit pieptul, spuse montorul.

Lillian scutură rar din cap.

— Nu, spuse ea. Nu!

Antrenorul se duse la ușă.

— Să văd unde e doctorul.

Lillian îl auzi discutând aprins cu sora. Ecoul vocilor lor se stinse și se răspândi iar tăcerea fierbinte în care se auzeau numai răsuflările celor doi montori și bâzâitul muștelor.

Antrenorul se întoarse în sala de așteptare. Se opri în ușă.

Ochii îi păreau nenaturali de albi pe chipul ars de soare. Își mișcă de câteva ori buzele fără să scoată un

sunet.

— Clerfayt e mort, spuse el într-un sfârșit.

Montorii îl priviră încremenți.

— L-au operat? întrebă cel tânăr. Sigur nu l-au operat cum trebuie.

— Nu l-au mai operat. A murit înainte.

Toți se uitară la Lillian. Nu se mișca.

— Unde e? întrebă ea în cele din urmă.

— Îl aranjează.

Ea vorbi cu un vizibil efort.

— L-ați văzut?

Antrenorul încuviință din cap.

— Unde e?

— E mai bine să nu-l vedeți acum, răspunse omul. Mâine îl veți putea vedea cu siguranță.

— Cine spune asta? întrebă Lillian, cu o voce din care lipsea orice urmă de sentiment: Cine zice asta? repetă ea.

— Doctorul. Nu l-ați recunoaște. E mai bine să veniți mâine. Vă putem conduce la hotel.

Lillian se opri.

— De ce nu l-aș putea recunoaște?

Antrenorul rămase mut câteva clipe.

— Fața, explică el apoi, e zdrobită în întregime. Volanul i-a intrat în coșul pieptului. El n-a simțit nimic, spune doctorul. Totul a mers foarte repede. Și-a pierdut imediat cunoștința. Nu s-a mai trezit. Credeți, urmă el cu voce mai puternică, credeți că pe noi nu ne doare până în rărunchi? Îl cunoșteam de mai multă vreme ca dumneavoastră.

— Da, încuviință Lillian. Îl cunoșteam de mai multă vreme ca mine.

— Nu asta vreau să spun. Vreau să spun că întotdeauna e așa când moare cineva: dintr-odată a dispărut. Mai înainte era aici, acum nu mai este. Cine poate înțelege asta? Am vrut să spun că și noi simțim același lucru. Stai așa, încremenit și nu poți să pricepi: înțelegeți?

— Da, înțeleg.

— Atunci veniți cu noi, spuse antrenorul. Vă ducem

la hotel. Ne ajunge pentru astăzi. Mâine îl puteți vedea.

— Și la hotel ce să fac? întrebă Lillian.

Omul ridică din umeri.

— Chemați un doctor. Să vă facă o injecție. Una zdravănă, ca să dormiți neîntoarsă până mâine. Haideți! Aici nu mai puteți face nimic. E mort. Nici unul din noi doi nu mai poate face nimic.

Făcu un pas spre ea și îi atinse ușor brațul.

— Haideți! Știu cum e. Porca Miseria, nu e prima oară că mi se întâmplă! Dar, la naiba, întotdeauna e prima oară!

21

Se trezi dintr-un somn clocotitor. O clipă rămase total desprinsă de realitate, apoi durerea o străbătu, ascuțită; se ridică brusc și se uită în jur. Cum ajunsese aici? încet-încet începu să-și aducă aminte după-amiaza ucigătoare, târzie, hoinăreala prin micul orașel în înserarea timpurie, spitalul, chipul străin, cârpit al lui Clerfayt, capul, care stătea puțin strâmb, mâinile care nu i se potriveau, fiindcă cineva i le împreunase ca pentru rugăciune, doctorul care venise cu ea — nimic nu era adevărat, nu era corect, nu Clerfayt trebuia să zacă întins pe patul acela de spital, ci ea, numai ea și nu el, era o confuzie înfiorătoare, cineva își îngăduise o glumă oribilă, macabră.

Se ridică din pat și trase draperiile. Soarele năvăli înăuntru. Cerul fără nori, palmierii scâldați în lumină și straturile de flori cuprinse parcă de vâlvătați, din grădina hotelului, făceau și mai neverosimilă moartea lui Clerfayt. Eu, își spuse Lillian, eu trebuia să fiu în locul lui, pentru mine era hotărâtă, nu pentru, el! în mod straniu, se simțea ca o trădătoare, ca și cum ar fi fost în plus, rămasă în viață doar dintr-o greșală, după ce altcineva fusese ucis în locul ei, și acum umbra neclară, cenușie a crimei plutea deasupra ei ca deasupra unui șofer care, obosit fiind, a călcat un om pe care l-ar fi putut evita.

Sună telefonul. Se sperie și ridică receptorul. Reprezentantul unei antreprize de pompe funebre din Nizza își oferă serviciile în vederea furnizării unui sicriu, unui loc de veci și a organizării unei înmormântări respectabile, toate la prețuri rezonabile. În cazul în care se pune problema transportului în patrie aveau la dispoziție sicrie de zinc.

Lillian închise. Nu știa ce să facă. Unde era patria lui Clerfayt? Acolo unde se născuse? Undeva în Alsacia-Lothringen? Nu știa unde. Telefonul țârâi iar. De data aceasta o căutau de la spital. Ce urma să se întâmple cu cadavrul? Trebuia luat de acolo. Cel târziu până după-amiază. Trebuia comandat un sicriu.

Lillian se uită la ceas. Era ora prânzului. Se îmbracă. Zornăitor și aferat, ritualul morții o invadează treptat. Ar trebui să fac rost de niște haine negre, se gândi. Sună o firmă care livrează coroane. O alta voia să știe de ce religie fusese Clerfayt, pentru a programa slujba funebră. Sau decedatul fusese liber-cugetător?

Lillian se resimțea după somniferul puternic. Nimic nu i se părea întru totul real sau concret. Coborî la recepție, ca să ceară sfatul portarului. Un bărbat într-un costum albastru-închis se ridică la apariția ei. Ea îi întoarse spatele; expresia sa profesional-compătimitoare îi era insuportabilă.

— Comandați un sicriu, îi șopti portarului. Faceți tot ce trebuie.

Portarul spuse că trebuiau să anunțe autoritățile. Dorea cumva o autopsie? Uneori era necesară, pentru constatarea cauzei decesului. La ce bun? Din cauza pretențiilor legale. Firma putea să încerce să-l tragă la răspundere pe organizatorul cursei. Apoi trebuia să aibă în vedere și asigurările; plus că mai puteau apărea și alte încurcături; era bine să se aștepte la orice.

Părea să fie ușor să mori, nu însă și să fii mort. Dorea ca domnul Clerfayt să fie înmormântat în cimitirul din localitate?

— În cimitirul sinucigașilor? întrebă Lillian. Nu!

Portarul zâmbi îngăduitor. Cimitirul sinucigașilor nu era decât o legendă, ca atâtea altele în Monte Carlo.

Aveau un cimitir frumos în toată regula, pentru localnici. Avea actele lui Clerfayt?

— Actele? Mai au nevoie de acte?

Portarul se arată și de data aceasta înțelegător. Sigur că avea nevoie de acte. Probabil că se aflau în camera lui, dacă nu, trebuiau neaparat găsite. El se angaja să ia legătura cu poliția.

— Poliția?

În caz de accident, poliția trebuia anunțată imediat. Acest lucru se făcuse deja, fără îndoială, prin firmă și comitetul organizator al raliului, dar poliția trebuia să elibereze cadavrul. Totul era o formalitate, desigur, care însă trebuia îndeplinită. Promise să se ocupe el de aceasta.

Lillian încuviință. Dintr-odată simți nevoia să iasă din hotel. Îi era teamă să nu leșine. Își aminti că nu mâncase nimic de o zi, dar nu vru să meargă la restaurantul hotelului. Grăbită, părăsi holul și se duse la Café de Paris. Își comandă o cafea și stătu multă vreme la masă fără să ia o înghițitură. Automobilele treceau prin fața cafenelei și opreau în fața cazinoului; la fel, obișnuitele omnibuze care făceau turul orașului, grupuri de turiști, adunați în jurul ghizilor lor, cu care colindau apoi docili prin sălile de joc. Lillian tresări când un bărbat se așeză la masa ei. Își bău cafeaua și se ridică. Nu știa ce să facă. Încercă să se convingă că și dacă accidentul n-ar fi avut loc, ea tot singură ar fi fost, la Paris sau în drum spre Elveția. Nu-i ajută la nimic; groapa de lângă ea se căsca adâncă în pământ, ducea într-un abis fără fund și nu putea fi trecută cu vederea. Clerfayt era mort; era altceva decât dacă n-ar mai fi fost împreună cu el.

Găsi o bancă de unde putea privi marea. Avea sentimentul că erau atâtea lucruri mai urgente de făcut, dar nu se putea hotărî. Clerfayt, nu eu! Își spunea mereu, ce nebunie! Ea trebuia să moară, nu el. Ce ironie cumplită era aceasta?

Se întoarse la hotel și urcă în cameră fără să

vorbească cu nimeni. La ușă se opri. Un aer stătut îi izbi fața; în cameră totul părea să fi murit odată cu Clerfayt.

Își aminti că portarul ceruse actele lui Clerfayt. Nu știa unde erau și îi era groază să intre în camera lui. Știa de la sanatoriu că adesea era mai greu să vezi lucrurile rămase de la un mort decât chiar mortul. Văzu o cheie în broască și bănuî că venise camerista să facă curat. Era mai bine așa, decât să intre singură. Deschise ușa.

O femeie uscățivă într-un taior gri de comandă stătea la masa de scris.

— Ce doriți?

Lillian crezu că greșise camera. Apoi văzu haina lui Clerfayt agățată în cuier.

— Cine sunteți dumneavoastră? întrebă ea.

— Cred că această întrebare aș putea mai degrabă s-o pun eu, replică femeia tăios. Eu sunt sora lui Clerfayt. Dumneavoastră ce doriți? Cine sunteți?

Lillian tăcu. Clerfayt îi povestise odată că avea o soră pe care o ura și care îl ura. De mulți ani nu mai știa nimic de ea. Probabil că era vorba de această femeie. Nu semăna deloc cu Clerfayt.

— Nu știam că ați venit, spuse Lillian. Acum că sunteți aici, nu mai îmi rămâne nimic de făcut.

— Fără îndoială, replică femeia cu răceală. Mi s-a spus că fratele meu a trăit aici cu o persoană. Dumneavoastră sunteți aceea?

— Acest lucru n-ar trebui să vă mai intereseze, spuse Lillian și îi întoarse spatele.

Ieși și se duse în camera ei. Acolo începu să-și strângă lucrurile, dar curând renunță. Nu pot să plec atâta timp cât el mai e aici, auzi un gând. Trebuie să rămân până îl îngroapă.

Se mai duse o dată la spital; sora de la ghișeu îi declară că nu îl mai putea vedea pe Clerfayt, deoarece tocmai i se făcea autopsia la dorința unui membru al familiei. Apoi corpul urma să fie închis într-un sicriu de zinc și expedit.

În fața spitalului, îl întâlni pe antrenor.

— Noi plecăm astă seară, spuse el. Ați văzut bestia cu dinți mari? Sora lui? A pus să-l ciopârțească. Vrea să reclame firma și conducerea raliului pentru neglijență și cere despăgubiri. A fost deja și la poliție. Îl cunoașteți doar pe directorul nostru. A fost și la el. El, care nu se teme de nimeni, era palid, când muierea a ieșit din biroul lui, după o jumătate de oră. A cerut o rentă viageră. Pretinde că fratele ei era singurul susținător legal al familiei. Noi plecăm toți. Plecați și dumneavoastră! S-a terminat.

— Da, spuse Lillian. S-a terminat.

Colindă străzile fără nici un țel; se așeză la câte o masă și bău ceva iar seara se întoarse la hotel.

Era acum foarte obosită. Doctorul îi lăsase un somnifer pe noptieră. Nu avu nevoie de el, adormi imediat.

O trezi telefonul. Era sora lui Clerfayt. Trebuia să-i vorbească neapărat, îi declară pe un ton poruncitor. Lillian ar face bine să vină imediat.

— Dacă aveți să-mi spuneți ceva, faceți-o acum, la telefon, spuse Lillian.

— Nu se poate la telefon.

— Atunci veniți astăzi la prânz, la ora douăsprezece în holul hotelului.

— E prea târziu.

— Pentru mine nu, replică Lillian și, închise.

Se uită la ceas. Era aproape ora zece. Dormise paisprezece ore și încă se simțea zdrobită. Se duse ia baie și ar fi adormit iar, în cadă, dacă n-ar fi auzit bătăi puternice în ușa camerei. Își luă pe ea halatul de baie. Înainte să ajungă să deschidă ușa, sora lui Clerfayt se năpusti înăuntru; Lillian nu mai avu cum să o rețină.

— Sunteți domnișoara Dunkerque? întrebă femeia în taylorul gri de comandă.

— Puteți să stați de vorbă cu mine la ora douăsprezece, în holul hotelului, replică Lillian. Nu aici.

— E același lucru. Acum sunt aici. Eu.

— Sunteți aici împotriva voinței mele, o întrerupse Lillian. Aceasta este camera mea. Vreți să chem direcțiunea?

— Nu pot să aștept până la douăsprezece. Trenul meu pleacă mai devreme. Vreți ca leșul fratelui meu să aștepte pe peronul încins până aveți dumneavoastră timp să stați de vorbă cu mine?

Lillian se uită la cruciulița îngustă, neagră, pe care femeia o purta la gât, prinsă de un lăntișor subțire. Individida asta nu se dă înapoi de la nimic pentru a-și împlini voia, se gândi ea.

— Am aici, urmă femeia, printre actele fratelui meu o copie al cărei original îl dețineți probabil dumneavoastră. E vorba de trecerea unei case de pe Riviera pe numele dumneavoastră.

— Al meu?

— Nu știți nimic despre asta?

Lillian văzu hârtia în mâna osoasă pe care se aflau două verighete. Văduvă, deci, nici nu era de mirare.

— Arătați-mi hârtia, ceru Lillian.

Femeia ezită.

— N-o cunoașteți?

Lillian nu răspunse. Auzi apa curgând la baie și alergă să închidă robinetul.

— Asta vroiați să-mi comunicați atât de urgent? întrebă ea când se întoarse.

— Vroiam să vă declar că familia nu va recunoaște, bineînțeles, acest act. Ne vom opune.

— Așa să faceți. Și acum, vă rog să mă lăsați singură.

Femeia se opri.

— Ar fi mai simplu și mai înțelept dacă ați da o declarație că nu recunoașteți acest testament, pe care, în mod cert, fratele meu nu l-a făcut fără să fie influențat.

Lillian o țintui cu privirea.

— Nu cumva ați și întocmit declarația?

— Ba da. Nu trebuie decât să semnați. Aici! Mă bucur că manifestați înțelegere, cel puțin în această

privință.

Lillian luă declarația și o rupse în bucăți fără să o citească.

— Acum plecați. Îmi ajunge.

Sora lui Clerfayt nu-și pierdu cumpătul. O privi pătrunzător pe Lillian.

— Ziceți că nu știți nimic despre acest document? Asta înseamnă că nu aveți nici o hârtie la mână?

Lillian se duse la ușă și o deschise.

— Vă las pe dumneavoastră să descoperiți acest lucru.

— O voi și face! Dreptatea e de partea noastră. La urma urmei, e o diferență între rudele de sânge și o aventurieră oarecare, o hoață de moșteniri, care...

Pe masă se afla un bol cu viorele pe care i le adusese Clerfayt în urmă cu două zile. Fără să-și dea seama ce face, Lillian îl apucă și-l deșertă în fața osoasă. Urmărea un singur lucru: să reducă la tăcere vocea aceea aspră, insuportabilă. Florile erau deja ofilite și rămaseră agățate în părul și pe umerii femeii, ca și cum aceasta tocmai ar fi ieșit dintr-o mocirlă. Femeia își șterse ochii.

— Veți plăti pentru asta! șuieră ea.

— Știu, spuse Lillian. Trimiteți-mi nota de plată pentru coafor, desigur și pentru rochie, poate și pentru pantofi, lenjerie, viața dumneavoastră viitoare și sufletul înspăimântat, turnat în oțel! Și acum plecați odată!

Femeia dispăru. Lillian se uită la bolul de sticlă pe care încă îl mai ținea în mână. Nu se știa capabilă de asemenea gesturi violente. Slavă Domnului că nu am aruncat și bolul, se gândi și începu să râdă nestăvilit, fără să se mai poată opri, după care veniră lacrimile, și odată cu lacrimile, într-un sfârșit, trezirea din letargie.

Portarul o reținu în hol.

— O chestiune penibilă, madame.

— Ce mai e?

— M-ați însărcinat să comand un sicriu și un loc de veci la cimitir. Sora domnului Clerfayt, de cum a venit, a comandat și dumneaei un sicriu pe cheltuiala firmei. Acum al dumneavoastră e în plus.

— Nu îl puteți trimite înapoi?

— Reprezentantul firmei din Nisa spune că e vorba de o comandă specială. Ar putea să-l ia înapoi, ca să vă facă un serviciu, dar nu la același preț.

Lillian îl privi neajutorată. O imagine grotească îi apărură înaintea ochilor — se vedea întorcându-se cu un sicriu gol în munți, la un sanatoriu oarecare, în timp ce sora lui Clerfayt ducea rămășițele ciopârțite într-un al doilea sicriu, pentru a le îngropa în familie.

— I-am propus doamnei să ia sicriul dumneavoastră pentru domnul Clerfayt, spuse portarul. N-a vrut. Doamna e foarte riguroasă. Și cheltuielile ei de la hotel le-a trecut în contul firmei. Pensiunea întreagă, desigur, și ieri seară două sticle de Château Lafite 1929. Cel mai bun vin pe care îl avem. Reprezentantul antreprizei de pompe funebre și-ar lua sicriul înapoi la jumătate de preț.

— Bine, spuse Lillian. Și faceți-mi nota de plată. Plec în seara aceasta.

— Prea bine. Ar mai fi chestiunea locului de veci. Nu mai aveți nevoie de el, dar am plătit deja pentru dumneavoastră. E greu să rezolvăm ceva astăzi. E sâmbătă. Până luni nu e nimeni la birouri.

— Aici nu moare nimeni sâmbăta și duminica?

— Ba da. Și locurile de veci se cumpără atunci lunea.

— Treceți suma pe nota de plată.

— Vreți să păstrați locul de veci? întrebă portarul nedumerit.

— Nu știu, nu mai vreau să vorbesc despre asta. Treceți acolo cât ați plătit. Treceți tot. Dar nu mai vreau să aud nimic despre asta! Nimic! Nu înțelegeți?

— Prea bine, madame.

Lillian se întoarse în cameră. Telefonul țârâi. Nu răspunse.

Își împachetă și restul lucrurilor. În poșetă găsi biletul pentru Zürich. Se uită la dată. Trenul pleca în aceeași seară.

Telefonul sună din nou. Când se opri, o cuprinse panica. I se părea că nu numai Clerfayt murise, ci tot ce cunoscuse ea vreodată. Și Boris, se gândi ea. Cine știe ce s-o fi întâmplat cu el. Poate era și el mort demult și nimeni nu o putuse anunța, fiindcă nimeni nu îi știa adresa, sau poate nimeni nu voise să-i spună.

Întinse mâna după telefon, dar o lăsă să cadă. Nu îl putea suna. Nu acum. N-ar fi înțeles-o și și-ar fi închipuit că îl suna fiindcă murise Clerfayt. N-ar fi crezut-o niciodată că intenționase să îl părăsească pe Clerfayt. De altfel nici nu vroia să-i spună.

Stătu așa, pe gânduri, până ce înserarea se furișă cenușie în cameră. Ferestrele erau deschise. Auzi de afară foșnetul copacilor, ca bârfa unor vecini răutăcioși. Portarul îi spusese că sora lui Clerfayt plecase la prânz; venise și pentru ea vremea să plece.

Se ridică, șovăind. Nu putea pleca înainte de a afla dacă Boris mai trăia. Nu era nevoie să vorbească personal cu el. Putea să sune la gazda lui și să ceară să vorbească cu el, sub un nume oarecare; dacă fata în casă s-ar fi dus să-l cheme, ea ar fi știut că mai trăia și ar fi putut închide înainte să vină el la telefon.

Sună la numărul cunoscut. Dură mult până ce telefonista îl răspunse că nu era nimeni acasă. Ceru să i se formeze numărul încă o dată, urgent, cu comandă și așteptă.

Auzi afară pași pe pietrișul aleilor. Își aminti de grădina lui Clerfayt. Un val de tandrețe disperată o copleși. Trecuse casa pe numele ei fără ca ea să știe. Nu o voia. Va sta pustie, cu stucaturile sale inutile — dacă sora lui Clerfayt nu o va confisca, înarmată cu dubla morală a justiției unilaterale.

Telefonul țârâi strident. Lillian auzi vocile agitate, franțuzești ale telefonistelor. Uită tot ce își propusese.

— Boris! strigă ea. Tu ești?

— Cine e? întrebă o voce feminină.

Lillian ezită o clipă, apoi își spuse numele. Peste două ore avea să părăsească Riviera și nimeni nu îi mai putea da de urmă; ar fi fost ridicol să nu mai vorbească o dată cu Boris.

— Cine e? repetă vocea.
Ea își spuse numele.
— Cine?
— Lillian Dunkerque.
— Domnul Wolkow nu e aici, răspuse vocea, prin fâșăitul și pârâitul de pe fir.
— Cine e acolo? Doamna Escher?
— Nu, doamna Bliss. Doamna Escher nu mai e aici. Nici domnul Wolkow. Îmi pare rău.
— Stați puțin! strigă Lillian. Unde este?
Larma din telefon se înteți.
— ...vilegiatură, auzi Lillian slab.
— Unde? strigă ea.
— Domnul Wolkow a plecat în vilegiatură.
— În vilegiatură? Unde?
— N-aș putea să vă spun.
Lillian își ținu răsuflarea.
— I s-a întâmplat ceva? întrebă ea apoi.
— Nu știu, madame. A plecat în vilegiatură. Nu pot să vă spun decât atât. Îmi pare rău.
Legătura se întrerupse. Telefonistele franțuzoaice ciripeau agitate. Lillian puse receptorul în furcă. Plecat în vilegiatură — știa ce însemna aceasta în limbajul codificat de la sanatoriu. Așa se anunța moartea cuiva. Nici nu putea să însemne altceva — unde să fi plecat? Nici vechea lui menajeră nu mai era acolo.
Rămase o vreme ca împietrită. Într-un târziu se ridică și se duse la recepție. Achită nota de plată și își puse biletul de tren în poșetă.
— Trimiteți-mi lucrurile la gară, spuse ea.
— Deja de acum? întrebă portarul mirat. Mai aveți aproape două ore. E prea devreme.
— Acum, spuse ea. Nu e prea devreme.

22

Stătea pe o bancă în fața gării miciuțe. Primele lumini ardeau în amurgul ce abia se lăsase, subliniind mai intens aspectul dezolant, pustiu al clădirii. Turiști

bronzați se îmbulziră pe lângă ea, urcând într-un tren spre Marsilia.

Lângă ea se așeză un american care începu un monolog pe marginea faptului că în Europa nu puteai mânca o friptură ca lumea, nici măcar un hamburger acceptabil. Chiar și cârnăciorii vienezi erau mai buni în Wisconsin.

Lillian stătea golită de gânduri, cuprinsă de o sfârșeală despre care nu mai știa dacă era tristețe, deșertăciune sau resemnare.

Văzu câinele, fără să-l recunoască. Acesta alerga în cerc prin piațeta din fața gării, adulmecă niște femei, se opri, apoi se repezi asupra ei. Americanul sări de pe bancă.

— Un câine turbat! strigă el. Poliția! Împușcați-l!

Câinele ciobănesc trecu pe lângă el, fără să-l bage în seamă și sări la Lillian. Aproape că o doborî de pe bancă, îi linse mâinile și încercă să-i lingă și fața, scheună, urlă și lătră atât de insistent, încât un cerc de curioși se formă în jurul lor.

— Wolf, zise ea, nevenindu-i să-și creadă ochilor. Wolf! De unde vii?

Câinele se eliberă din brațele ei și se năpusti în mulțime. Aceasta se despică imediat în două, făcându-i loc să treacă. Alergă spre un bărbat care, văzându-l grăbi pasul; apoi se întoarse lătrând voios la Lillian.

Ea se ridică de pe bancă.

— Boris! exclamă ea.

— Deci tot te-am găsit până la urmă, zise Wolkov. Portarul de la hotel mi-a spus că ești deja la gară. Era și timpul, după cât se pare! Cine știe pe unde ar fi trebuit să te caut mai târziu.

— Trăiești, murmură Lillian. Te-am sunat. Cineva mi-a spus că ai plecat. Am crezut...

— A fost doamna Bliss. Este noua mea menajeră. Doamna Escher s-a recăsătorit.

Wolkov ținea câinele strâns.

— Am citit în ziar ce s-a întâmplat; de aceea am venit. Nu știam la ce hotel ești, altfel aș fi telefonat.

— Trăiești, zise ea încă o dată.

— Și tu trăiești, Dușa! restul nu mai contează.

Ea îl privi atent. Înțelese numaidecât ce vroia să spună — restul, tot orgoliul rănit, tot egoismul jignit era șters de acest unic, ultim fapt consolator: că omul iubit nu era mort, că trăia încă, era aici și respira, indiferent unde îi colindaseră simțămintele și indiferent de ce se întâmplase. Boris nu venise din slăbiciune; venise din pricina acestei ultime descoperiri fulgerătoare, singura care îi mai rămăsese, singura care rămâne la sfârșit, anulând tot, și de care deveniai conștient aproape întotdeauna prea târziu.

— Da, Boris, spuse ea. Restul nu mai contează.

El se uită la bagaje.

— Când îți pleacă trenul?

— Peste o oră. Lasă-l să plece.

— Unde vroiai să mergi?

— Oriunde. La Zürich. E totuna, Boris.

— Atunci hai să plecăm de aici. Mută-te la alt hotel. Am rezervat o cameră la Antibes. La Hotel du Cap. Putem să mai luăm una. Să trimit bagajele acolo?

Lillian scutură din cap.

— Lasă-le aici, spuse ea, dintr-odată hotărâtă. Trenul pleacă peste o oră, hai să plecăm și noi cu el. Nu vreau să rămân aici. Iar tu trebuie să te întorci.

— Nu trebuie să mă întorc, zise Wolkow.

Ea îl privi lung.

— Ești vindecat?

— Nu. Dar nu trebuie să mă întorc. Pot să merg cu tine oriunde vei vrea. Câtă vreme vei vrea.

— Dar...

— Te-am înțeles atunci, spuse Wolkow. Dumnezeule, Dușa, și încă ce bine te-am înțeles că vroiai să pleci!

— Atunci de ce nu ai plecat și tu cu mine?

Wolkow tăcu. Nu vroia să-i aducă aminte de ce spusese atunci.

— Ai fi plecat cu mine? întrebă el în cele din urmă.

— Nu, Boris, răspunse ea. E adevărat. Atunci, nu.

— Nu vroiai să ieși boala cu tine. Vroiai să scapi de ea.

— Nu știu. Poate că așa a fost. E atât de mult de atunci.

— Chiar vrei să pleci astăzi?

— Da.

— Ai cușetă?

— Da, Boris.

— Arăți ca și cum ți-ar prinde bine să mănânci ceva. Hai în cafeneaua de vizavi. Între timp mă duc să văd dacă mai găsesc încă un bilet.

Se duseră peste drum. El comandă pentru ea ouă, șuncă și cafea.

— Eu mă întorc la gară, spuse el. Rămâi aici. Nu fugi.

— Nu mai fug. De ce cred toți că vreau să fug?

Boris zâmbi.

— Nu e chiar rău dacă gândesc așa. Înseamnă că vor să rămâi.

Ea îl privi lung. Buzele îi tremurau.

— Nu vreau să plâng, spuse ea.

El se opri lângă masă.

— Ești doar epuizată. Mănâncă ceva. Sunt convins că e prima ta masă pe ziua de azi.

Ea ridică fruntea.

— Arăt atât de rău?

— Nu, Dușa. Și chiar dacă ai arăta obosită, pe tine câteva ore de somn te refac complet. Ai uitat asta?

— Da, zise ea. Am uitat atâtea. Unele însă nu.

Începu să mănânce, dar după câteva înghițituri se opri și își scoase oglinjoara din poșetă. Se studie amănunțit, fața, ochii, umbrele albăstriei. Ce spusesse doctorul din Nisa? Înainte să se facă vară, sau chiar mai devreme, dacă trăiți tot așa. Vară — aici era deja vară, dar în munți venea mai târziu. Își cercetă încă o dată chipul, apoi scoase pudra și rujul.

Wolkow se întoarse.

— Mi-am luat bilet. Trenul nu e aglomerat.

— Ai cușetă la vagonul de dormit?

— Încă nu. Dar poate se eliberează vreuna. De fapt nici nu am nevoie; am dormit tot drumul înapoi.

Mângâie câinele, care rămăsese culcat la picioarele

lui Lillian.

— Tu trebuie să te duci la vagonul de bagaje, Wolf, dar te scoatem noi de acolo.

— Pot să-l iau în compartimentul meu.

Boris încuviință.

— În Franța controlorii sunt înțelegători. La Zürich ne mai gândim noi ce vei face.

— Vreau să mă întorc, spuse ea.

— Să te întorci? Unde? întrebă Wolkow prudent.

Ea tăcu.

— Eram pe punctul de a mă întoarce, spuse ea apoi. Nu e nevoie să mă crezi.

— De ce să nu te cred?

— De ce ai face-o?

— Odată am făcut exact același lucru ca și tine. Dușa. Cu mulți ani în urmă. Și eu m-am întors.

Lillian fărâmiță o coajă de pâine în farfurie.

— Nu ajută la nimic dacă ți se explică acest lucru înainte, nu-i așa?

— La nimic. Trebuie să afli singur. Altfel ai trăi mereu cu convingerea că ai pierdut ce era mai important. Știi deja unde vrei să mergi de la Zürich?

— Într-un sanatoriu oarecare. La Bella Vista sigur nu mă mai primesc.

— Bineînțeles că te primesc. Dar știi sigur că vrei să te întorci? Acum ești istovită și ai nevoie de odihnă. Această stare se poate schimba.

— Vreau să mă întorc.

— Din cauza lui Clerfayt?

— Clerfayt nu are nici o legătură cu asta. Vroiam să mă întorc dinainte.

— De ce?

— Din multe motive. Nu le mai știu acum. Erau atât de juste, încât le-am și uitat.

— Dacă vrei să rămâi în vale nu vei fi singură. Pot să rămân și eu.

Lillian scutură din cap.

— Nu, Boris. E de ajuns. Vreau să mă întorc. Dar poate că vrei tu să mai rămâi? Nu ai fost de atâta vreme în vale.

Wolkow zâmbi.

— Cunosc deja viața de aici.

Ea încuviință din cap.

— Am mai auzit asta. Acum o cunosc și eu.

La Zürich, Wolkow telefonă la sanatoriu.

— Mai trăiește? întrebă Dalai-Lama posac. Bine, din partea mea n-are decât să vină.

Lillian mai rămase o săptămână în Zürich, la Hotel Dolder. Stătu mult la pat. Dintr-odată se simțea foarte obosită. Avea febră în fiecare seară, și febră mare. Wolkow ceru sfatul medicului pe care îl solicitase pentru tratament.

— Ar fi trebuit să fie de mult în spital, declară profesorul. Lăsați-o aici.

— Nu vrea să rămână aici. Vrea să urce la sanatoriu.

Medicul ridică din umeri.

— Cum doriți. Dar luați o mașină de salvare.

Wolkow îi promise că așa va face.

Știa că nu va lua nici o mașină. Respectul său pentru viață nu mergea atât de departe încât să nu știe că prea multă grijă putea ucide un bolnav la fel ca indiferența. Să o trateze pe Lillian ca pe o muribundă, ar fi fost mai rău decât să riște drumul cu mașina.

Îl întâmpină cu seninătate când se întoarse. Odată cu declanșarea bolii, devenise foarte senină, ca și cum sentimentul nelămurit de vinovăție pe care i-l provocase moartea lui Clerfayt ar fi fost cumva anulat prin aceasta. Durerea pricinuită de moartea cuiva, își spuse ea ușor ironică, devenea mai suportabilă, când știai că tu însuși nu mai aveai mult de trăit. Chiar și sentimentul de revoltă împotriva bolii dispăruse odată cu moartea lui Clerfayt. Nimănui nu-i era dat să scape, nici bolnavului, nici celui sănătos, și acest lucru stabilea un echilibru paradoxal.

— Sărmane Boris! spuse ea. Ce ți-a spus doctorul? Că nu voi rezista călătoriei?

— Nici vorbă de așa ceva.

— Voi rezista. Fie numai pentru că mi-a prezis contrariul. Și voi trăi încă multă vreme. Wolkow o privi surprins.

— Așa este, Dușa. Și eu simt la fel.

— Bine. Atunci dă-mi o vodcă.

Îi întinse paharul.

— Ce mai trișori suntem și noi, spuse ea după o vreme. Noi, cu trucurile noastre mărunte! Dar ce altceva am putea face? Dacă tot ne e frică, e mai bine să facem ceva constructiv din asta. Un foc de artificii sau o luptă simulată în oglindă sau poate o cugetare care se topește foarte repede.

Urcară la sanatoriu într-o zi foarte caldă și blândă. La jumătatea trecătorii, într-o curbă în vârf de ac, o mașină care venea din față opri, ca să le facă loc să treacă.

— Hollmann! Strigă Lillian. Bine, dar ăsta-i Hollmann!

Bărbatul din mașină ridică privirea.

— Lillian și Boris! Dar...

În spatele lui un italian nerăbdător claxonă nervos, la volanul unui Fiat mic, crezându-se pilotul Nuvolari.

— Stați să parchez mașina, le strigă Hollmann. Așteptați-mă!

Înaintă câțiva metri, îl lăsă pe italian să treacă și se întoarse la ei pe jos.

— Ce s-a întâmplat, Hollmann? întrebă Lillian. Încotro ai pornit-o?

— Ți-am spus doar că sunt sănătos.

— Și mașina?

— E închiriată. Mi s-a părut caraghios să merg cu trenul. Acum că m-am reangajat!

— Te-ai reangajat! Unde?

— La vechea noastră firmă. M-au sunat ieri. Au nevoie de încă un pilot...

Hollmann amuți o clipă. Apoi își trecu mâna prin păr.

— Pe Torriani îl au deja; acum vor să mă încerce și

pe mine. Dacă merge bine, voi participa pentru început la raliurile mai mici. Apoi la cele mari. Să-mi țineți pumnii. Mă bucur, Lillian, că am mai putut vorbi înainte să plec.

Mai sus, dintr-o curbă, îl putură vedea coborând pe șosea ca o insectă albastră, pentru a-i lua locul lui Clerfayt, așa cum Clerfayt luase locul altcuiva, și așa cum un altul urma să-i ia locul lui.

Lillian muri șase săptămâni mai târziu, într-o după-amiază albă de vară, atât de liniștită, încât natura părea să-și țină răsuflarea. Muri repede și neașteptat, singură. Boris coborâse până în sat. Când se întoarse o găsi moartă, în patul ei. Chipul îi era crispat: se sufocase în timpul unei hemoragii și mâinile îi erau încleștate de gât; la puțină vreme însă, trăsăturile feței i se destinseră și chipul i se făcu atât de frumos, cum Boris nu-l mai văzuse de multă vreme. Și își închipui chiar că fusese fericită, în măsura în care un om poate fi numit vreodată.

Sfârșit